

INDEX

pro Circularibus a. 1897.*

	pag.
A bsolutio a censuris reserv.	177
Ács	76, 138
Affinitatis impedimentum inter fide- lem et infidelem	190
Africanae missiones	23, 71, 77
Agárd	119
Ajaky	207
Altaris consociatio Budapest	102
Apar	100, 137
Apponyi Geysa C.	169
Áronffy	114
Aschenbrenner	102
Aulik	156
Autonomia	93, 103, 115, 119, 169
B aar	207
Bakody	207
Battina	117
Bedegh	142
Berkesd	25, 138, 163
Bermüller	162
Biedermann Otto	10
Binandi facultas	27
Birmenses leprosi	63
Bisztricz	198
Bittó	169
Bohnert	7
Boldogasszonyfa	121, 148
Bolmány	181
Bonyhád	207
Bódy Steph.	26
„ Car.	201
Bölske	70

	pag.
Brüsztle	1
Bubreggh	156, 168
Budapest sz.-főváros kölcsön- kötvényei	113
C ampanarum pulsus sub Sacris paroch.	171
Canisii S. Petri trisaecul. memoria	123
Communicatio cum ex commu- nicatis	190
Concursus pro cathedra N. F. in universitate Budap.	172
Confirmationis Sacramenti sus- ceptio ante primam commu- nionem	189
Conscriptio proventuum cleri curati	73, 193
Consecratio ecclesiae	35
Consecratio altaris	35
Cselenkó	114
Csepeley	92
Cserny	207
Csurda	175
Czobor	173
D allmann	130
Dedek Crescens	6
Didon-Kiss „Jézus Krisztus“	66
Dispensandi facultas in bannis	119
Dispensatio cum regularibus in def. aet. quoad s. presbyt.	212
Diós-Berény	117
Doboka	166, 199

* **Erratum corrige.** In Circularibus XXVI. a. 1897. pag. 214. in linea 7. loco: „Franciscus Bató curatus Čepinensis“ ponatur: „Carolus Erdélyi parochus Sljivoševcensis.“

	pag.
Döbrököz	212
Dráva-Keresztúr	180
Dráva-Szent-Márton	9, 120, 143
Dreher	102, 202, 214
Dujmovics	114, 202
Duplicata recognitionum offic. fund.	115
Duna-Szekcső	181
E gerszegh	167
Ében	162
Egyetemi tanárok hely. tanári szolgálat-idejének nyugdíjba beszámítása	196
Ellend	24
Erdélyi Car.	76, 102, 143, 214
Erős	114, 156
Erreth	169
Examen synodale	139, 165
Exercitia ss. cleri dioec.	111
F ehérváry Em. L. B.	70
Feked	137
Felső-Iregh	121
Festetich Emer. Com.	169
Fetter	102
Fischer	214
Fourier S. Petri canonizatio	129
Főszolgabíró kiszállásolási költ- ségek tanítói fegyelmi vizs- gálatoknál	139
Fráncsics	201
Frey	122
Fuchs	26, 114, 201
Fundus subsid. regnic. doc. cath.	99, 130, 150
G adó	143
Gazdasági vándortanítók	194

	pag.
Geresd	2
Germán	169
Gyimóthy	10, 26, 114
Gyömörey	114, 117, 201
Györe	147
Györkö	122
Gyula-Jovánca	101
Gyümölcsény	199
H anth	213
Háy	138
Hattler	173
Hatzinger „Perboyre G. élete“	67
Hazai üvegipar pártolása	196
Herczeg-Szóllós	68, 74
<i>Hetyey Samuel Eppus</i>	169, 205
Horacsek	201
Horváth Adalb.	102
Hölczel	135
I ndulgentiae	36, 208, 209
Imling	67
Iskolai ünnepélyek	197
Ismétlő iskolások tandíjmentes- sége	140
Iteratio Missae	27
J äger	168
Józics	102
K ain	102, 148, 168
Kajdacs	75, 101, 155
Kakasd	74, 136, 168
Kánya	101, 117
„Katholikus Tanügy“	67
Kienle	214
Kirschanek	214
Kiss Rudolphus	75
Kiss Ludovicus	102

	pág.
Kis-Dorogh	74
Kisfalud	25
Kis-Székely	78, 101, 137
Kitiltott iskolai könyvek	173
Klein Theod.	214
Komócsy	122
Kopáry	156, 214
Konrády „Kolping“	67
Kovács Joannes	172
Kovács Jos. iun.	175
Kováts Alexander	114
Köblény	148
Köhler	138
Kömlőd	148, 199, 200
Kuhl	102, 214
L ackenbacher stip.	116, 179
Ladomány	200
Laskafalu	2, 116
Lechner Melchior	173
Leonis Pp. XIII. constit. „Offici- orum et munerum“ de prohi- bitione et censura librorum	13
Leonis Pp. XIII. epist. encyclica de Spiritu Sancto	81
Leonis Pp. XIII. encyclica de memoria trisaeculari S. Petri Canisii	123
Leonis Pp. XIII. encyclica de Rosario Mariali	157
Leonis Pp. XIII. constitutio de unitate Ordinis Fratrum Mi- norum instauranda	183
Leonis Pp. XIII. iubilaeum sexa- genarium	203
Libri prohibiti	13
Liebbald	214
Liebelt	214
Lourdes	142

	pág.
M agánvizsgálatok polgári isko- láiban	149
Magánvizsgálati engedély tar- tama	150
Magyar-Peterd	26, 101
Magyar-Soórós	74, 101, 212
„Magyar Nyelvőr“	141
Málom	170
Maršo	122
Martin	93
Masson	175
Mászlony	75, 142
Matricarum duplicata	23
Mayer	201
Máza	200
Meződ	181
Millenium	145, 178, 197
Mohács	2
Molnár Jos.	76, 201
Monostor	100
Moranche	214
Mozolányi	201
Mulieris nuptur. transitus ad aliam religionem ante majorenitatem	6
Musaeum regnic. meteorolog et astronom	66
Müller	201
N agy-Kozár	24
Nagy-Mányok	27
Nagy-Szokoly	166, 200
Nagy-Vejke	207
Németh Paulus	102
Némethy	67
Népfelkelők	145
Népiskolai tanítók könyvtárának jegyzéke	145
Neumayer	168
Nomina baptizandis imponenda	211

Novák . . . . . pag.
165

Oboli Petri 1, 69
Offenmüller 114, 168, 201
Officium fund. dioec. 130
Okiratok hitelesítésére feljogosi-
tott hatóságok 55
Oltványi 173
Onczay 138
Orfű 156
Óvónők mint tanítónők 77

Paál 169
Paári 68, 116, 137, 174
Paks 26, 70
Palatincza 112, 213
Palkó Jos. 102
Pál 126
Pataki 102, 122, 143, 202
Pelcz 26
Pensionalis fundus emer. sac. 172
Philyrarum famil. tymbratio . 192
Pintér Car. 175
Polgár 76, 156, 201
Polgári kötés ideje 112
Pozsgay 169
Püspök-Lak 3, 120

Quadragesimales 11, 22

Ráczmecske 170
Ráczpetre 79
Rajczy 201
Razgha 201
Reiner 175
Reservati casus in confess. pasch. 22
Révfaalu 180
Rónay 165
Röszler 122, 214

Sabbati abstinencia . . . . . pag.
171

Sárok 163, 181, 212
Sepse 156
Sepulcrum Christi Fer. VI. in Par. 73
Sipos Emericus 175
Societas S. Ladislai 62
Sollicitatio ad turpia 191
Somogy-Szent-László 121, 147, 168
Statisztikai hivatal kiadványai . 7
Sumony 168

Schematismus 149
Schmeller Al. 122, 201
Schunk 102

Szabó Desiderius 138
Szabó Geysa 201
Szakadáth 198
Szánthó Ignatius 26
Szárász 167
Szebény 121, 156
Széchenyi-Kollonich stip. . . . 113
Szegénységi bizonyítványok alá-
írása lelkész által 61
Szellő 200
Szent-István 135, 181, 201, 207
Szent-Iván 101
Szent-Lőrincz 75
Sztára 26, 120

Tamási 147

Tanítók mint a közs. iskolaszékek
tagjai 14
Tarbérczy 119
Tertiarii Ord. S. Franc. 38
Tevel 198
Theses theolog 1, 193
Theses paedagog. 94, 99
Tichy 163, 202
Törvényesítés utólagos házasság
által 60

	pag.
Tőkekamatadó	6
Troll	27, 28
Troll fund. pro doc.	1
„ „ „ sac.	5
V ajay	26, 102
Valdinger	26, 114, 143, 175
Varasd	3, 67
Vaszar	207
Vaszary	163, 202

	pag.
Villány	165
Virág	143, 156, 201
W ehinger	63
Wölfel	163, 201
Z abavnik	175
Zaccaria M. Antonii canonizatio	129
Závod	10, 116, 137
Zsinkó	5

I.

203

1897

Theses per Ven. Clerum curatum elucubrandae et in coronis districtu- (Theses theo-
alibus in scriptis exhibendae sequentes praefiguntur : logicae pro a.
1897.)

I. *Pro corona vernali e Theologia Dogmatica* : Exponentur saluberrimi
fructus, quos celebratis haurit e SS. Missae Sacrificio.

II. *Pro corona autumnali e Theologia Pastoralis* : Részletesen kifejtendő,
miben kell állania a lelkipásztori eljárásnak a házasulandókkal szemben, neveze-
tesen : a jelentkezésnél, a jegyes-oktatásnál, gyóntatásnál, végre magánál a házas-
sággötésnél, tekintettel az 1894. évi polgári törvényhozás által teremtetett viszonyokra?

116

1897

Praesentibus DD. curatis significo in necrologio confratrum dioec. in (Error in di-
appendice directorii a. 1897. ex errore non esse insertum nomen *Josephi Brüsztle*, rectorio a.
1897.)
dum viveret; parochi Olaszensis; quod pro illis, qui praescriptas tres Missas pro
eodem confratre nondum obtulissent, hisce publicare opus fuit.

117

1897

Provocantur DD. Curati, qui obligationi eatenus nondum satisfecerunt, ut (Urgentur
obolos Petri pro a. 1896. in sua parochia conflatos indilate ad Ordinariatum mittant. oboli Petri a.
1896.)

230

1887

Subsidium e fundatione Illmi *Francisci Troll* pro docentibus facta redun- (Subsidium
dans pro anno 1896. obtinuerunt, etquidem : *Ignatius Kollár* docens Somogyensis; Troll pro do-
centibus.)
Vendelinus Tóth docens Bodonyensis; *Josephus Sznopek* docens Bicsérdensis;
Casparus Herbert docens Lipovaensis; *Franciscus Stróbl* docens Laskafaluensis;
Ladislau Kovács docens Darázssensis; *Aloysius Faubl* docens Kis-Nyáradensis;
Adamus Fauszt docens Geresdensis; *Antonius Rivészi* docens Személyensis;
Adolfus Merkle docens Kékesdensis; *Josephus Hebenstreit* docens Császaensis;
Stephanus Kutatich, docens Hörnyékensis; *Colomannus Szuszits* docens Bogdásaensis;
Burján N. docens Bizovacensis; *Mathias Ročić* docens Marijancensis; *Leopoldina*
Kónya (soror congr. s. Vincentii a Paula) docens Bonyhádensis; *Carolus Bencze*
docens Várongensis; *Ludovicus Perczel* docens Szokolyensis; *Eduardus Hajas*

docens Miszlaensis; *Victor Jéhn* docens Duna-Földvárensis; *Franciscus Bozsólik* docens Decsiensis; *Alexander Lagler* docens Zombaensis.

Velint DD. Curati respectivos docentes de impetrato subsidio, quod hac vice 45 flnos 45 cros apud officium fund. dioec. erg. apocham. tymbro legali provisam levandos efficit, certiores reddere.

231

1897

(Pályázat a laskafalusi osztálytanítói állomásra.)

Laskafalun a róm. kath. osztálytanítói állomásra pályázat nyittatik. Jövedelme havi részletekben egész évre 315 frt, két öl fa, egy szoba legszükségesebb butorokkal. Pályázhatnak okleveles tanítók és tanítónők. Tannyelv magyar-német. Kötelessége: egy osztály vezetése. Pályázati határidő január 31. Kérvények felszerelve iskolaszéki elnökséghez Laskafalura (vasuti állomás Baranyamegye) küldendők.

232

1896

(Pályázat a mohácsi osztálytanítói állomásra.)

A mohács r. kath. népiskolánál egy osztálytanítónői állásra pályázat hirdettetik. Évi fizetése a róm. kath. hitközségi pénztárból 300 frt és 100 frt lakbér, esetleg a hitközség tulajdonát képező házban természetbeni lakás. Minden öt év után kárpótlék czimén fizetése 50 frttal emelkedik, míg az 550 frtot el nem éri. A lakbér azonban változatlan marad, vagy természetbeni lakással pótoltatik. Tartozik az iskolaszék által meghatározandó osztályokat és ismétlő iskolát vezetni, nemkülönben a kézimunkatanítást is ugyan az iskolaszék által meghatározandó mérvben és módon díjtalanul végezni. Tannyelv magyar-horvat. A horvát nyelv, ha némi tudása is, de okvetlenül megkivántatik. A kellően felszerelt nyomdák f. évi január 31-ig a mohácsi róm. kath. iskolaszék elnökéhez beterjesztendők.

233

1897

(Pályázat a geresdi kántortanítói állomásra.)

Pályázat a geresdi kántortanítói állomásra.

A püspök-laki anyaegyházhoz tartozó Geresd fiókközségi kántortanítói állomás elhalálozás folytán üresedésbe jöven, arra. f évi febr. 10-ig, mely napon a választás is megejtetik, pályázat nyittatik.

Ez állomás jövedéke az 1893. dec. 11. felvett jegyzőkönyv alapján: a) 2 szobából, 2 konyából álló lakás a szükséges melléképületekkel; b) minden telkes házbirtokostól (40) $\frac{2}{8}$ -dos buza; c) mineen kisházbirtokostól (65) $\frac{2}{8}$ -dos rozs; d) minden zsellértől (14) $\frac{1}{8}$ -dos rozs; e) minden telkes és kisházastól (105) 6 itce; f) minden házbirtokostól (105)-telkes és kisházastól párber fejében 10 kr.; g) minden zsellértől 5 kr.; h) az iskolafentartó községtől vasárnapi iskoladíj fejében 21 frt; i) minden egyes tankötelestől tandíj 20 kr.; j) a pécsi püspöki uradalomtól mint kegyurtól 16 köbmet. tűzifa; k) ugyanattól iskolafűtésre 4 köbmet.; l) temetőfü

használva 10 évi átlag értékben 20 frt; m) az évente terményekben leszolgáltatandó munka és fuvarváltság 10 évi átlag értékben 10 frt; n) legeltetési jog terményben, 10 évi átlag értékben 15 frt; o) az iskolafentartó községtől 3 hold 1428 □öl szántóföld, melynek kat. tiszta jövedelme 10 frt 79 kr.; p) ugyanattól 484 □öl rét, kat. tiszta jövedelme 48 kr.; qu) ugyanattól 647 □öl szőlő, kat. tiszta jöv. 6 frt 27 kr.; r) felosztott legelő, melynek jöv. 10 évi átlag értékben 30 frt; s) szóla mintegy 13 frt; Az összes jövedelem pénzértéke a jegyzőkönyv szerint 510 frt 29 kr. Megjegyeztetik azonban, hogy a megválasztandó kántortanító ezen jövedelmet csak f. évi jun. hó 6-tól fogja élvezhetni. Kérvények a püspök-laki plébániahivatalhoz (n. p. Himesháza, Baranya m.) intézendők.

234

1897

Pályázat a püspök-laki osztálytanítói állomásra.

(Pályázat a püspök-laki oszt.-tanítói állomásra.)

A püspök-laki osztálytanítói állomás üresedésbe jöven arra pályázat hirdettetik. Pályázati határidő febr. 10. Tannyelv: német-magyar. Jövedelem: 300 frt havi előleges részletekben a község pénztárából; 6 köbméter tüzelőfa s a leg-szükségesebb butorokkal felszerelt szoba lakásul. Kötelezettsége az osztálytanítónak az egyik tantermet önállóan vezetni, az iskolai gyermekeket a templomba be- és kikijárni és a kántorságban segédkezni. Állomását hasonló minőségűvel év közben fel nem cserélheti. Folyamodványok a püspök-laki plébániahivatalhoz (u. p. Himesháza, Baranya m.) küldendők.

235

1897

A tolnamegyei varasdi kántortanítói állomás üresedésbe jöven, arra folyó év január 25-ig pályázat hirdettetik. Jövedelme: 1. Négy szobából álló csinos lakás, téli és nyári konyha, gazdasági épület. 2. 10 hold jóminőségű szántóföld, melyből 6 holdat a község köteles szántani és a terményt haza hordani, ugyan-ezen szolgáltatást szokta tenni a többi 4 hold után is. 3. Kis házi kert. 4. 1038 □ rét, melyet a község kaszál és a terményt behordja. 5. A hivektől 30¹/₂ mérő buza és 12 mérő rozs. 6. Készpénzben: a) iskola-alapból 15 frt 75 kr. b) 8 frt lélekpénz, c) a község tárából 37 frt 80 kr, d) vasárnapi oktatásért 21 frt, e) Stóla-jövedelem 30 frt. 7. 6 öl fa a kegyuradalomból, ¹/₂ öl a községtől, az ismétlődő oktatásnál való fűtésre. Felszerelt folyamodványok az iskolaszék elnökségéhez — Varasd, Tolnamegye u. p. Kis-Dorogh — küldendők. Személyes megjelenés és helyszínen való próbatétel előnyére szolgál.

(Pályázat a varasdi kántortanítói állomásra.)

Datum 5-Ecclesiis, die 16. Januariis, 1897.

Franciscus a Paula Troll m. p.

Vicar. Capitularis.

II.

Lugubrem rursus adferre impellor nuntium cecidisse decus Capituli, imo totius dioecesis nostrae, quam illustrium virtutum sacerdotalium splendore collustravit: Reverendissimum Dominum **Stephanum Zsinkó** praepositum s. Joannis Baptistae de castro 5-Ecclesiensi et Abbatem s. Benedicti de 5-Ecclesiis, C. E. Q. canonicum Lectorem, insignis ordinis coronae ferreae III. classis equitem AA. LL. et philosophiae doctorem, ad gymnasium 5-Ecclesiense commissarium episcopalem, examinatore prosynodalem, sacerdotem iubilarem, infucatae pietatis et zeli, christianae caritatis, benevolentiae et beneficentiae eximium exemplum, qui die 24-a Januarii hora autelucanum media secunda post pie suscepta moribundorum sacramenta, 87-o aetatis suae anno, placide in Domino obdormivit. — Natus est a 1810., 1834. presbyter ordinatus, ab a. 1841. munere directoris spiritualis Seminarii, parochi ab anno 1851. in Kővágószőlős fungebatur, Ab a. 1860. vadiaconus districtus 5-Ecclesiensis, ab a. 1870. canonicus actualis et Seminarii rector, ab a. 1875. abbas s. Benedicti de 5-Ecclesiis, ab a. 1880. commissarius eppalis gymnasii, ab a. 1882. archi-diaconus Tolnensis, ab a. 1884. ins. ord. coronae ferreae III. classis eques, ab a. 1885. archi-diaconus Catedralis, ab a. 1893. canonicus custos, ab a. 1894. canonicus lector et praepositus s. Joannis de castro 5-Ecclesiensi, item sacerdos iubilaris.

(Mors. Rss.
Stephani
Zsinkó.)

In refrigerium animae Eius quivis sacerdos dioecesanus tres missas persolvere meminerit.

386

1897

Subsidium e fundatione mea pro egenis et aegrotis sacerdotibus facta pro anno 1896. participes redditi sunt:

(Subsidium
Trollianum
pro sacerdotibus.)

Ferdinandus Csonka parochus Baranyavárensis; Alexander Fekete emer. parochus Monostorensis; Alexander Gadó cooperator valedudinarius; Josephus Haragó e. vad. parochus Szebényensis; Eduardus Koch parochus Bellyeensis; Josephus Kovács parochus Baarensis; Josephus Loncsár administrator Szalatnakensis; Antonius Martin valedudinarius; Franciscus Proksch parochus Ráczttötsöensis; Mathias Rudolf cooperator Németh-Bólyensis; Ludovicus Simon catecheta Quinque-Ecclesiensis; Franciscus Virág professor doctrinae religionis gymnasii Szegzárdensis.

Apocha de 100 flnis rite tymbrata ad Officium fundationale mittenda, unde praefata summa mox consignabitur.

242

1897

(A pécsegymegyei alapítványi hivatal nem fizeti a nálai elhelyezett tőkék után járó tőkekamatadót.)

Az Egyházmegyei Hatóság értesült arról, hogy egyes lelkészek a tőkekamatadóra köteles alapítványok után a tőkekamatadó fizetése alól akként törekednek szabadulni, hogy az adókiadó hatóságoknak a tőkekamatadó-bevallásokat azzal küldik vissza, hogy a plebániák alapítványai után az adót a pécsegymegyei alapítványi hivatal fizeti.

Minthogy ezen állítás téves, a mennyiben nevezett hivatal az alapítványok után a plebánosok helyett semmiféle adót eddigelé sem fizetett, lévén ez a plebánosoknak, kik a tőkét évenként elszámolják, kötelességök; minthogy továbbá a jövőben is e tekintetben az Egyházmegyei Hatóság oly irányban, hogy az alapítványi hivatal fizesse a tőkekamatadót, intézkedni az alapítványok érdekével összeegyeztethetőnek nem tartja, azon okból, mivel ez esetben az alapítványi hivatal a magas fokú városi adók mellett a jelen viszonyok közt 3⁰/₀-nál magasabb kamatot fizetni képes nem volna; minthogy végre egyes lelkészeknek említett eljárása az alapítványi hivatalnak a pénzügyigazgatósági meghagyások és bevallási sürgetések elleni felszólalások és igazolások alkalmával fölösleges munkát okoz: utasítom a t. Lelkész Urakat, hogy jövőben a tőkekamatadóra köteles összes tőkét, akár magánosoknál, akár a pécsegymegyei alapítványi hivatalnál vannak elhelyezve, szabályszerűen bevallják és a tőkék után a tőkekamatadót pontosan befizessék.

400

1897

(Férjes nő áttéréséről.)

Életének 18-ik évét még be nem töltött nő férjhezmenetele után azonnal áttérhet más vallásra, habár a törvény által előírt áttérési jeientkezéseket férjhezmenetele előtt tette is meg.

Ü g y á l l á s. Az 1879. jan. 18-án született B. Róza 1896. jan. 15-én és 30-án jelenté lelkészének, hogy a kath. vallásra akar áttérni. 1896. febr. 2-án férjhez ment. Az áttérési jelentkezéseiről szóló bizonyítványok előmutatása alapján a kath. lelkész őt kérére 1896. február 4-én a kath. egyház kebelébe fölvette.

F miatt az első bíróság azon indokolással, hogy a jelentkezések csak a házasságra lépés után lettek volna érvényesen eszközölhetők, a lelkészt elítélte.

A másodbíróság azonban fölmentette, mert a törvény a nőt férjhezmenetele esetében 18-ik életévének betöltése előtt is feljogosítja az áttérésre, ha a törvényes alakszerűségek teljesítését igazolja, tekintet nélkül arra, hogy ez alakszerűségek a férjhez menetel előtt vagy után történtek-e.

Ezen másodbírósági ítélet ellen emelt fölébbezést a m. kir. Curia 1896. szept. 16-án 6279. sz. a. elutasította. (Büntetőjog tára XXXIII. kötet 6. szám.)

(Irodalmi művek ajánlatnak.)

Ajáltnak a következő irodalmi termékek:

1. „*Kolostorból kolostorba.*“ Irta Dedek Crescens Lajos Budapest. Ára 2

frt. Érdekes *utirajzokban* ismertet meg a pálosok, kamaldoliak, ferenczesek, domonkosok, ágostonosok, kapuczinusok, benczések, premontreiek, cziszterciek, trappisták és Jézustársaságiak történelmének és szervezetének, régi és mai életének vázlatával, felszínre hozván e közben a magyar hajdankornak ugyanott feltalálható szellemi emlékeit.

2. „Assisi sz. Ferencz élete.“ Irta Bohnert Marian sz.-Fer.-r. áldozár és rendi tanár Dunaföldvárrott. Legendák és történeti kutfők nyomán a ferenczesek szent alapítójának életét, erényeit, működését ismerteti.

Mindkét művet egyháziak és világiak egykép haszonnal olvashatják.

388

1897

Előfizetési felhívás az országos m. kir. statisztikai hivatal kiadványainak 1897. évi sorozatára. Ötödik éve, hogy az országos m. kir. statisztikai hivatal kiadványai — új sorozat megindításával — úgy külső alakjukra, valamint beosztásukra, tartalmukra és egész rendszerükre nézve a kereskedelemügyi m. kir. miniszter úr Ő Nagyméltóságának hozzájárulásával teljesen újjászerveztettek. A művelt magyar közönségnek ezen idő alatt a statisztikai kiadványok iránt tanusított és évről-évre tapasztalhatólag növekedő érdeklődése s az előfizetők számának szaporodásában nyilvánuló folyton fokozódó támogatása egyrészt bizonyítja, hogy a kiadványok újjászervezése helyes alapokon történt, másrészt felmenti a statisztikai hivatalt az alól, hogy a statisztikai kiadványok fontosságát, hasznosságát és szükségességét ismételten hangsúlyozza, vagy hogy a magyar statisztikai kiadványok czélszerűnek bizonyult beosztását és rendszerét újból tüzetesen ismertesse. A jelen előfizetési felhívásban alulírt hivatal csak azon újítást emeli tehát ki melynél fogva a statisztikai hivatalnak különböző jellegű kiadványaira eddig szokásban volt többféle előfizetési módozatok ezuttal a kereskedelemügyi m. kir. miniszter úr Ő Nagyméltóságának hozzájárulásával közös előfizetési felhívásban egyesítették, mely eljárás egyrészt a különböző kiadványoknak még szélesebb körökben való megismertetését fogja előmozdítani, másrészt pedig az ennek következtében várható nagyobb mérvű elterjedés reményében lehetővé tette, hogy az előfizetési ár — arra az esetre, ha valaki az összes kiadványokat megszerezni kívánja — még az eddigi alacsony áraknál is olcsóbban állapíttassék meg. Az országos m. kir. statisztikai hivatal 1897. évi kiadványainak sorozatára nyitott előfizetési felhívás kiterjed ennél fogva első sorban az eddigi rendes statisztikai kiadványokra, ugymint a Magyar Statisztikai Évkönyvre, a Statisztikai Közlemények során megjelenő folytatólagos kötetekre, továbbá az 1897. évtől fogva életbeléptetendő Statisztikai Havi Közleményekre s végül a Magyarország Tiszti Czim- és Névára czimű kézikönyvre.

A Magyar Statisztikai Évkönyvből, a mely, mint a megelőző évfolyamok, a magyar állam összes területi, népességi, közgazdasági, közműveltség és egyéb közérdekű viszonyairól tartalmaz statisztikai adatokat, az 1897. évi sorozatban az 1896. évfolyan fog megjelenni.

(Előfizetési felhívás az orsz. m. kir. statisztikai hivatal 1897. évi kiadványaira)

A Magyar Statisztikai Közleményekből az 1897. évi kiadványsorozatban három folytatólagos kötet, ugymint a 17., 18., és 19. kötetek fognak megjelenni, a melyek közül az egyik a magyar korona országainak 1896. évi külkereskedelmi forgalmát, másik az 1895. és 1896. évi aratás és szüret eredményeit az 1895: VIII. t.-cz. alapján végrehajtott általános mezőgazdasági összeírással kapcsolatban történt tökéletesebb és az eddiginél jóval részletesebb felvétel szerint s végül a harmadik az 1895. évtől fogva újjászervezett tűzkárstatisztikai adatgyűjtésnek 1895. és 1896. évre vonatkozó eredményeit fogja tartalmazni.

Teljesen új kiadványcsoportot képeznek az 1897. évi sorozatban a Statisztikai Havi közlemények, a melyek a havi közzétételre érdemes és ily közlésre alkalmas. statisztikai adatokat minden hóra vonatkozólag a következő hó végén fogják az érdeklődőknek szolgáltatni, ugymint az időjárásról, a népességi és közegészségi viszonyokról (születések, házasságkötések, halálozások, vegyes házasságok, fertőző betegségek, stb.) továbbá a gazdasági élet egyes jelenségeiről, mint az állatvásárok forgalmáról, a ragadós állati betegségek elterjedéséről, a budapesti tőzsde fontosabb jegyzéseiről, a főbb állami bevételek alakulásáról, a fogyasztási adó alá eső iparágakról, a szesz-, cukor- és sörtermelésről s a megfelelő adóeredményekről, a tűzkárokról, stb. E közleményekbe vétetnek fel a Magyarország külkereskedelmi forgalmára, az őrléskikészítési forgalomra, valamint Fiume tengeri s vasuti áruforgalmára vonatkozó adatok is, a mely adatok eddig a „Magyar korona országainak külkereskedelmi forgalma“ című havi füzetekben jelentek meg.

A „Nagyország Tiszti Czim- és Névtára“ című kézikönyv az 1897. évvel XVI. évfolyamába lép s tartalma, úgy mint az előző években, legnagyobb részletességgel kiterjed az állami szervezet ismertetésére: a felséges uralkodóházra, a legmagasabb udvartartásra, az országgyűlésre, a minisztériumokra és az ezek alá tartozó hatóságokra és hivatalokra s itt nemcsak a hivatalok személyzetén nyújt kellő tájékoztatást, hanem világos képét adja annak is, hogy a hivatalok mely felsőbb hatóság alá tartoznak; megjelöli a hivatalok számát, székhelyét; feltünteti a felsőbb hatóságoknak ügybeosztását, hatáskörét. Magában foglalja továbbá e kézikönyv a legújabb változások figyelembevételével az egész országnak községi (közigazgatási) beosztását, az e. f. bíróságoknál pedig a bánya-, sajtó- és pénzügyi bíróságok, a körjegyzői és ügyvédi kamarák megjelölését, a telekkönyvi hatóság, a körjegyzői, adó- és letéthivatal pontos megnevezését. De ezeken kívül szintén részletesen közli a társadalmi életben jelentékenyebb szerepkörrel bíró magán-intézeteket és társulatokat is. Az illető neveknél könnyen érthető rövidítésekkel kitüntetett rendjeleket, a legmagasabb kitüntetések, a nemesi előneveket, a társadalomban viselt főbb állásokat s tudományos képesítéseket, stb. A valóságos belső titkos tanácsoknak, az összes rendjelek és egyéb kitüntetések tulajdonosainak, a kir. tanácsosoknak névsorát külön összeállításban is közli.

Ezekén kívül helyet foglalnak a könyvben még a cs. és kir. közös mi-

nisztériumok és az azok alá tartozó hivatalok, valamint Bosznia és Hercegovina hatóságai is. A jelen évfolyam az első, a mely felöleli továbbá az osztrák állam hatósági szervezetének vázlatos ismertetését legalább is oly alakban, hogy az ekképén kibővített Czimtár használata mellett most már minden más segédkönyv feleslegessé válik.

A Magyar Tiszti Czim- és Névtár, hogy az első év negyedében rendszerint nagyobb mértékben előforduló összes változásokat magában foglalhassa, úgy mint 1896-ban, 1897-ben is április havában fog megjelenni.

Az országos m. kir. statisztikai hivatal 1897. évi kiadványsorozatában előírányzott összes — mintegy 400—450 iv terjedelemben megjelenő — kiadványoknak előfizetési ára együttesen 10 frtban van megállapítva.

Elő lehet fizetni a kiadványok egyes csoportjára is, még pedig a Magyar Statisztikai Évkönyvre és a Magyar Statisztikai Közlemények három kötetére (17. 18. és 19. kötetek) 5 forinttal, a Statisztikai Havi Közlemények egész évi folyamára 4 forinttal s végül a Magyar Tiszti Czim- és Névtárra 5 forinttal. Tekintettel azonban e kiadványok tartalmának kivétel nélkül közérdekű voltára, valamint arra a körülményre, hogy az egyes kiadvány-csoportok előfizetési ára jóval magasabban van megszabva, mint a mily rész közös előfizetés esetén egy-egy csoportra aránylagosan esik, a 10 forinton való együttes előfizetés sokkal előnyösebb és ajánlatosabb.

A Statisztikai Havi Közlemények kivételével — a melyek füzetekben jelennek meg — az összes kiadványok, úgy mint eddig, erős vászonkötésben fognak közrebocsáttatni.

Az előfizetések iránt legkésőbb 1897. évi február hó végéig kell intézkedni, minthogy a Statisztikai Havi Közlemények első száma, az 1897. január havi adatokat tartalmazó füzet, már a nevezett hó végén meg fog jelenni, a midőn tehát a statisztikai hivatalnak a nyomtatandó példányokból az összes szükségletet ismernie kell. Az előfizetési pénzek a megrendeléssel együtt közvetlenül az országos m. kir. statisztikai hivatalhoz (Budapest, V. Akadémia-utca 12. sz.) küldendők be.

Végül ezuttal is megjegyezzük, hogy e kiadványok könyvárusi uton is megszerezhetők azonban jóval nagyobb áron, minthogy a bolti ár az előfizetési árnak körülbelül két-háromszorosában fog megállapíttatni. Budapest, 1896. decz. havában. Az országos m. kir. statisztikai hivatal.

402

1897

A drána-szent-mártoni rom. kath. iskolánál egy osztálytanítói állomás (Pályázat a dr-sz.-mártoni üresedésben lévén, arra pályázat hirdettetik. Tartozik a megválasztott tanító egy osztályt önállólag vezetni. Tannyelv magyar, azonban azok, kik a horvát nyelvet oszt. tanítói állomásra.) birják, előnyben részesítettnek. Fizetése egy polgári évre 300 frt, egy butorozott szobából álló lakás, téli fűtéssel. A kert és lakás pótlására 50 frt. A kellőleg fel-

szerelt s az iskolaszékhez intézett kérvények a lakócsai (Somogym.) esperesi hivatalnál nyújtandók be. Pályázati határidő 1896. márcz. 1.

389

1897

(Pályázat a
závodi oszt.
tanítói állomásra.)

Az egyházmegyei körlevelekben 4722/1896. sz. a. közölt *tolna-závodi* osztálytanítói állomásra a pályázat az ott kiirt feltételek mellett újra kiiratik f. évi február hó 15-ikéig.

(Personalia.)

Mgf. D. O t t o B i e d e r m a n n patronus ecclesiae Mosgó, a Sua Sanctitate Leone PP. XIII. eques Commendator Ordinis s. Gregorii Magni classis civilis electus est.

E u g e n i u s G y i m ó t h y coop. Mágocsensis missus est cooperator ad interim ad Szt.-Lőrincz.

Datum 5-Ecclesiis, die 25-a Januarii, 1897.

Franciscus a Paula Troll m. p.
vicar. capitularis.

PEL

litteram sequi et explorare porro quodam modo mentis augere. Qui tamen hoc
dispensatione utitur, eos id licite facere, neque per id ulli officio deesse. Dum-
modo hanc indulgentiam abhorribus precibus, pietatis exercitiis ac operibus aliis
cumpensat, qui opibus valet, amplius eleemosynis compensare satagat.
Datum Quinque-Ecclesiae die 22 Februarii 1897.

865

1897

MANDATUM QUADRAGESIMALE

Anno Domini 1897.

Circa observantiam *jejunii* et *abstinentiae* per annum vigore facul-
tatis ab Apost. Sede die 18-a Februarii a. c. clementissime nobis concessae se-
quentia, dispensando in Domino et indulgendo quoad clerum tam saecularem
quam regularem, (quin huius peculiaribus statutis derogetur) et quoad laicos
Diocesis Qu.-Eccl. statuimus.

(Mandatum
quadragesi-
male.)

1. Dies jejunii cum unica ad satietatem refectio et cum abstinentia a
carnibus sint:

a) Feriae IV. et VI. Adventus, b) Feriae IV., VI. et Sabbata Quadra-
gesimae, c) Dies feriales hebdomadae majoris, a feria IV. inchoando, d) Omnes
per annum dies quatuor temporum. Tandem e) Pervigiliae festorum Nativitatis
Domini, Pentecostes, ss. Apostolorum Petri et Pauli, Assumptionis B. M. V. et
Omnium Sanctorum.

2. Dies jejunii, quibus unica quidem refectio pariter observanda est,
usus tamen carniū etiam in exigua vespertina collatione permittitur, sint omnes
reliquae feriae Quadragesimae, quae supra (puncto 1.) non eximuntur.

3. Diebus Dominicis Quadragesimae usus carniū permittitur.

4. Dies simpliciter abstinentiales, quibus quidem saepius refici permissum
est, sed a carnibus abstinendum venit, sunt omnes reliquae per annum Feriae
VI-ae, quae non sunt dies jejunii et superius (puncto 1. et 2.) non comprehen-
duntur. Ab abstinentia enim dierum Sabbati per annum vi indultus apostolici,
qui volunt, hoc quoque anno relevati sunt.

5. Condimenti ciborum instar quamcumque pinguedinem adhiberi permit-
timus, exceptis solummodo Feriis VI-is Quadragesimae, Feriis item VI-is quatuor
temporum, Vigilia Nativitatis Domini, et exceptis collationibus vespertinis omnium
vigiliarum supra (puncto 1.) recensitarum.

Hortamur vero omnes in Domino et monemus hoc indultu neque absti-
nentiam diei Sabbati abrogatam, neque legem jejunii e medio sublatam vel suo
vigore exutam esse. Lex ecclesiastici jejunii et abstinentiae manet, et qui eam ad

literam sequi et explorare porro quoque malunt, meritis augebuntur. Qui tamen hac dispensatione utuntur, eos id licite facere, neque per id ulli officio deesse. Dummodo hanc indulgentiam uberioribus precibus, pietatis exercitiis ac operibus atque cumprimis, qui opibus valent, amplioribus eleemosynis compensare satagant.

Datum Quinque-Ecclesiis die 22. Februarii 1897.

Franciscus a Paula Troll m. p.
vicar. capitularis.

IV.

SANCTISSIMI DOMINI NOSTRI

LEONIS

DIVINA PROVIDENTIA

P A P A E XIII

CONSTITVTIO APOSTOLICA DE PROHIBITIONE ET CENSURA LIBRORVM.

LEO EPISCOPVS

SERVVS SERVORVM DEI AD PERPETVAM REI MEMORIAM.

Officiorum ac munerum, quae diligentissime sanctissimeque servari in hoc apostolico fastigio oportet, hoc caput atque haec summa est, assidue vigilare atque omni ope contendere, ut integritas fidei morumque christianorum ne quid detrimenti capiat. Idque, si unquam alias, maxime est necessarium hoc tempore, cum, effrenatis licentia ingeniis ac moribus, omnis fere doctrina, quam servator hominum Iesus Christus tuendam Ecclesiae suae ad salutem generis humani permisit, in quotidianum vocatur certamen atque discrimen. Quo in certamine variae profecto atque innumerabiles sunt inimicorum calliditates artesque nocendi: sed cum primis est plena periculorum intemperantia scribendi, disseminandique in vulgus quae prave scripta sunt. Nihil enim cogitari potest perniciosius ad inquinandos animos per contemptum religionis perque illecebras multas peccandi. Quamobrem tanti metuens mali, et incolumitatis fidei ac morum custos et vindex Ecclesia, maturrime intellexit, remedia contra eiusmodi pestem esse sumenda: ob eamque rem id perpetuo studuit, ut homines, quoad in se esset, pravorum librorum lectione, hoc est pessimo veneno, prohiberet. Vehemens hac in re studium beati Pauli viderunt proxima originibus tempora: similique ratione perspexit sanctorum Patrum vigilantiam, iussa episcoporum, Conciliorum decreta, omnis consequens aetas.

(Constitutio
Apostolica de
prohibitione
et censura
librorum.)

Praecipue vero monumenta litterarum testantur, quanta cura diligentiaque in eo evigilaverint romani Pontifices, ne haereticorum scripta, malo publico, impune serperent. Plena est exemplorum vetustas. Anastasius I. scripta Origenis perniciosiora, Innocentius I. Pelagii, Leo magnus Manichaeorum opera omnia, gravi edicto damnavere. Cognitae eadem de re sunt litterae decretales de recipiendis et non recipiendis libris, quas Gelasius opportune dedit. Similiter, decursu aetatum, Monothe-

letarum, Abaelardi, Marsilii Patavini, Wicleffi et Hussii pestilentes libros, sententia apostolicae Sedis confixit.

Saeculo autem decimo quinto, comperta arte nova libraria, non modo in prave scripta animadversum est, quae lucem aspexissent, sed etiam ne quae eius generis posthac ederentur, caveri coeptum. Atque hanc providentiam non levis aliqua caussa, sed omnino tutela honestatis ac salutis publicae per illud tempus postulabat; propterea quod artem per se optimam, maximarum utilitatum parentem, christianae gentium humanitati propagandae natam, in instrumentum ingens ruinarum nimis multi celeriter deflexerant. Magnum prave scriptorum malum, ipsa vulgandi celeritate maius erat ac velocius effectum. Itaque saluberrimo consilio cum Alexander VI, tum Leo X decessores Nostri, certas tulere leges, utique congruentes iis temporibus ac moribus, quae officinatores librariorum in officio continerent.

Mox graviore exorto turbine, multo vigilantius ac fortius oportuit malorum haereseon prohibere contagia. Idcirco idem Leo X, posteaque Clemens VII gravissime sanxerunt, ne cui legere, neu retinere, Lutheri libros fas esset. Cum vero pro illius aevi infelicitate crevisset praeter modum atque in omnes partes pervasisset perniciosorum librorum impura colluvies, ampliore ac praesentiore remedio opus esse videbatur. Quod quidem remedium opportune primus adhibuit Paulus IV decessor Noster, videlicet elencho proposito scriptorum et librorum, a quorum usu cavere fideles oporteret. Non ita multo post Tridentinae Synodi Patres gliscentem scribendi legendique licentiam novo consilio coercendam curaverunt. Eorum quippe voluntate iussuque lecti ad id praesules et theologi non solum augendo perpoliendoque Indici, quem Paulus IV ediderat, dedere operam, sed Regulas etiam conscribere, in editione, lectione, usuque librorum servandas: quibus Regulis Pius IV apostolicae auctoritatis robur adiecit.

Verum salutis publicae ratio, quae Regulas Tridentinas initio genuerat, novari aliquid in eis, labentibus aetatibus, eadem iussit. Quamobrem romani Pontifices nominatimque Clemens VIII, Alexander VII, Benedictus XIV, gnari temporum et memores prudentiae, plura decrevere, quae ad eas explicandas atque accomodandas temporum valuerunt.

Quae res praeclare confirmant, praecipuas romanorum Pontificum curas in eo fuisse perpetuo positas, ut opinionum errores morumque corruptelam, geminam hanc civitatum labem ac ruinam, pravis libris gigni ac disseminari solitam, a civili hominum societate defenderent. Neque fructus fefellit operam, quam diu in rebus publicis administrandis rationi inperandi ac prohibendi lex aeterna praefuit, rectoresque civitatum cum potestate sacra in unum consensere.

Quae postea consecuta sunt, nemo nescit. Videlicet cum adiuncta rerum atque hominum sensim mutavisset dies; fecit id Ecclesia prudenter more suo, quod, perspecta natura temporum, magis expedire atque utile esse hominum sa-

luti videretur. Plures Regularum Indicis praescriptiones, quae excidisse opportunitate pristina videbantur, vel decreto ipsa sustilit, vel more usuque alicubi invalescente antiquari benigne simul ac provide sivit. Recentiore memoria, datis ad Archiepiscopos Episcoposque e principatu pontificio litteris, Pius IX Regulam X magna ex parte mitigavit. Praeterea, propinquo iam Concilio magno Vaticano, doctis viris, ad argumenta paranda delectis, id negotium dedit, ut expenderent atque aestimarent Regulas Indicis universas, iudiciumque ferrent, quid de iis facto opus esset. Illi commutandas, consentientibus sententiis, iudicare. Idem se et sentire et petere a Concilio plurimi ex Patribus aperte profitebantur. Episcoporum Galliae extant hac de re litterae, quarum sententia est, necesse esse et sine cunctatione faciendum, ut illae Regulae et universa res Indicis novo prorsus modo nostrae aetati melius attemperato et observatu faciliori instaurarentur. Idem eo tempore iudicium fuit Episcoporum Germaniae, plane petentium, ut Regulae Indicis . . . recenti revisioni et redactioni submittantur. Quibus Episcopi concinunt ex Italia aliisque e regionibus complures.

Qui quidem omnes, si temporum, si institutorum civilium, si morum popularium habeatur ratio. sane aequa postulant et cum materna Ecclesiae sanctae caritateconvenientia. Etenim in tam celeri ingeniorum cursu, nullus est scientiarum campus, in quo non litterae licentius excurrant: inde pestilentissimorum librorum quotidiana colluvies. Quod vero gravius est, in tam grandi malo non modo connivent, sed magnam licentiam dant leges publicae. Hinc ex una parte, suspensi religione animi plurimorum: ex altera, quidlibet legendi impunita copia.

Hisce igitur incomodis medendum rati, duo facienda duximus, ex quibus norma agendi in hoc genere certa et perspicua omnibus suppetat. Videlicet librorum improbatae lectionis diligentissime recognosci Indicem; subinde, maturum cum fuerit, ita recognitum vulgari iussimus. Praeterea ad ipsas Regulas mentem adiecit, easque decrevimus, incolumi earum natura, efficere aliquanto molliores, ita plane ut iis obtemperare, dummodo quis ingenio malo non sit, grave arduumque esse non possit. In quo non modo exempla sequimur decessorum Nostrorum, sed maternum Ecclesiae studium imitamur: quae quidem nihil tam expedit, quam se impertire benignam, sanandosque ex se natos ita semper curavit, curat, ut eorum infirmitati amanter studioseque parcat.

Itaque matura deliberatione, adhibitisque S. R. E. Cardinalibus e sacro Consilio libris notandis, edere Decreta Generalia statuimus, quae infra scripta, unaque cum hac Constitutione coniuncta sunt: quibus idem sacrum Consilium posthac utatur unice, quibusque catholici homines toto orbe religiose pareant. Ea vim legis habere sola volumus, abrogatis Regulis sacrosanctae Tridentinae synodi iussu editis, Observationibus, Instructione, Decretis, Monitis, et quovis alio decessorum Nostrorum hac de re statuto iussuque, una excepta Constitutione Benedicti XIV Sollicita et provida, quam, sicut adhuc viguit, ita in posterum vigere integram volumus.

DECRETA GENERALIA

DE PROHIBITIONE ET CENSURA LIBRORUM

TITULUS I.

DE PROHIBITIONE LIBRORUM.

CAPVT. I

De prohibitis apostatarum, haeticorum, schismaticorum, aliorumque scriptorum libris.

1. Libri omnes, qui ante annum MDC. aut Summi Pontifices, aut Concilia oecumenica damnarunt, et in novo Indice non recensentur, eodem modo damnati habeantur, sicut olim damnati fuerunt: iis exceptis, qui per haec Decreta Generalia permittuntur.

2. Libri apostatarum, haeticorum, schismaticorum et quorumcumque scriptorum haeresim vel schisma propugnantes, aut ipsa religionis fundamenta utcunque evertentes, omnino prohibentur.

3. Item prohibentur acatholicorum libri, qui ex professo de religione tractant, nisi constet nihil in eis contra fidem catholicam contineri.

4. Libri eorundem auctorum, qui ex professo de religione non tractant, sed obiter tantum fidei veritates attingunt, iure ecclesiastico prohibiti non habeantur, donec speciali decreto proscripti haud fuerint.

CAPVT II.

De editionibus textus originalis et versionum non vulgarium Sacrae Scripturae.

5. Editiones textus originalis et antiquarum versionum catholicarum Sacrae Scripturae, etiam Ecclesiae Orientalis, ab acatholicis quibuscumque publicatae etsi fideliter et integre editae appareant, iis dumtaxat, qui studiis theologicis vel biblicis dant operam, dummodo tamen non impugnentur in prolegomenis aut adnotationibus catholicae fidei dogmata, permittuntur.

6. Eadem ratione et sub iisdem conditionibus, permittuntur aliae versiones Sacrorum Bibliorum sive latina, sive alia lingua non vulgari ab acatholicis editae.

CAPVT III.

De versionibus vernaculis Sacrae Scripturae.

7. Cum experimento manifestum sit, si Sacra Biblia vulgari lingua passim sine discrimine permittantur, plus inde, ob hominum temeritatem, detrimenti, quam utilitatis oriri; Versiones omnes in lingua vernacula, etiam a viris catholicis confectae, omnino prohibentur, nisi fuerint ab Apostolica Sede approbatae, aut editae sub vigilantia Episcoporum cum adnotationibus desumptis ex Sanctis Ecclesiae Patribus, atque ex doctis catholicisque scriptoribus.

8. Interdicuntur versiones omnes Sacrorum Bibliorum, quavis vulgari lingua ab acatholicis quibuscumque confectae, atque illae praesertiam, quae per

Societates Biblicas a Romanis Pontificibus non semel damnatas, divulgatur, cum in iis saluberrimae Ecclesiae leges de divinis libris edentis funditus posthabeantur.

Hae nihilominus versiones iis, qui studiis theologicis vel biblicis dant operam, permittuntur: iis servatis, quae supra (n. 5) statuta sunt.

CAPVT IV.

De libris obscenis.

9. Libri, qui res lascivas seu obscenas ex professo tractant, narrant, aut docent, cum non solum fidei, sed et morum, qui huiusmodi librorum lectione facile corrumpi solent, ratio habenda sit, omnino prohibentur.

10. Libri auctorum sive antiquorum, sive recentiorum, quos classicos vocant, si hac ipsa turpitudinis labe infecti sunt, propter sermonis elegantiam et proprietatem, iis tantum permittuntur, quos officii aut magisterii ratio excusat: nulla tamen ratione pueris vel adolescentibus, nisi solerti cura expurgati, tradend aut praelegendi erunt.

CAPVT. V.

De quibusdam specialis argumenti libris.

11. Damnantur libri, in quibus Deo, aut Beatae Virgini Mariae, vel Sanctis, aut Catholicae Ecclesiae eiusque Cultui, vel Sacramentis, aut Apostolicae Sedi detrahitur. Eidem reprobationis iudicio subiacent ea opera, in quibus inspirationis Sacrae Scripturae conceptus pervertitur, aut eius extensio nimis coarctatur. Prohibentur quoque libri, qui data opera Ecclesiasticam Hierarchiam, aut statum clericalem vel religiosum probis afficiunt.

12. Nefas esto libros edere, legere aut retinere in quibus sortilegia, divinatio, magia, evocatio spirituum, aliaeque huius generis superstitiones docentur, vel commendantur.

13. Libri aut scripta, quae narrant novas apparitiones, revelationes, visiones, prophetias, miracula, vel quae novas inducunt devotiones, etiam sub praetextu quod sint privatae, si publicentur absque legitima Superiorum Ecclesiae licentia, proscribuntur.

14. Prohibentur pariter libri, qui duellum, suicidium, vel divortium licita statuunt, qui de sectis massonicis, vel aliis eiusdem generis societatibus agunt, easque utiles et non perniciosas Ecclesiae et civili societati esse contendunt, et qui errores ab Apostolica Sede proscriptos tuentur.

CAPVT VI.

De Sacris Imaginibus et Indulgentiis.

15. Imagines quomodocumque impressae Domini Nostri Iesu Christi, Beatae Mariae Virginis, Angelorum atque Sanctorum, vel aliorum Servorum Dei ab Ecclesiae sensu et decretis diffformes, omnino vetantur. Novae vero, sive pre-

ces habeant adnexas, sive absque illis edantur, sine Ecclesiasticae potestatis licentia non publicentur.

16. Universis interdicitur indulgentias apocryphas, et a Sancta Sede Apostolica proscriptas vel revocatas quomodocumque divulgare. Quae divulgatae iam fuerint, de manibus fidelium auferantur.

17. Indulgentiarum libri omnes, summaria, libelli, folia etc., in quibus earum concessionem continentur, non publicentur absque competentis auctoritatis licentia.

CAPVT VII.

De libris liturgicis et precatoriis.

18. In authenticis editionibus Missalis, Breviarii, Ritualis, Caeremonialis Episcoporum, Pontificalis romani, aliorumque librorum liturgicorum a Sancta Sede Apostolica approbatorum, nemo quidquam immutare praesumat: si secus factum fuerit, hae novae editiones prohibentur.

19. Litaniae omnes, praeter antiquissimas et communes, quae in Breviariis, Missalibus, Pontificalibus ac Ritualibus continentur, et praeter Litanias de Beata Virgine, quae in sacra Aede Lauretana decantari solent, et litanias Sanctissimi Nominis Iesu iam a Sancta Sede approbatas, non edantur sine revisione et approbatione Ordinarii.

20. Libros, aut libellos precum, devotionis, vel doctrinae institutionisque religiosae, moralis, asceticae, mysticae, aliosque huiusmodi, quamvis ad fovendam populi christiani pietatem conducere videantur, nemo praeter legitimae auctoritatis licentiam publicet: secus prohibiti habeantur.

CAPVT VIII.

De Diariis, foliis et libellis periodicis.

21. Diaria, folia et libelli periodici, qui religionem aut bonos mores data opera impetunt, non solum naturali, sed etiam ecclesiastico iure proscripti habeantur.

Curent autem Ordinarii, ubi opus sit, de huiusmodi lectionis periculo et damno fideles opportune monere.

22. Nemo e catholicis, praesentiam e viris ecclesiasticis, in huiusmodi diariis, vel foliis, vel libellis periodicis, quidquam, nisi suadente iusta et rationabili causa, publicet.

CAPVT IX.

De facultate legendi et retinendi libros prohibitos.

23. Libros sive specialibus, sive hisce Generalibus Decretis proscriptos, ii tantum legere et retinere poterunt, qui a Sede Apostolica, aut ab illis, quibus vices suas delegavit, opportunas fuerint consecuti facultates.

24. Concedendis licentiis legendi et retinendi libros quoscumque prohibitos Romani Pontifices Sacram Indicis Congregationem praeposuerunt. Eadem nihilominus potestate gaudent, tum Suprema Sancti Officii Congregatio tum Sacra Congregatio de Propaganda Fide pro regionibus suo regimini subiectis. Pro Urbe tantum, haec facultas competit etiam Sacri Palatii Apostolici Magistro.

15. Episcopi alique Praelati iurisdictione quasi episcopali pollentes, pro singularibus libris, atque in casibus tantum urgentibus, licentiam concedere valeant. Quod si iidem generalem a Sede Apostolica impetraverint facultatem, ut fidelibus libros proscriptos legendi retinendique licentiam impertiri valeant, eam non nisi cum delectu et ex iusta et rationabili causa concedant.

26. Omnes qui facultatem apostolicam consecuti sunt legendi et retinendi libros prohibitos, nequeunt ideo legere et retinere libros quoslibet, aut ephemerides ab Ordinariis locorum proscriptas, nisi eis in apostolico indulto expressa facta fuerit potestas legendi et retinendi libros a quibuscumque damnatos. Meminerint insuper qui licentiam legendi libros prohibitos obtinuerunt, gravi se praecepto teneri huiusmodi libros ita custodire, ut ad aliorum manus non perveniant.

CAPVT. X.

De denunciatione pravorum librorum

27. Quamvis catholicorum omnium sit, maxime eorum, qui doctrina praevalent, perniciosos libros Episcopis, aut Apostolicae Sedi denunciare; id tamen speciali titulo pertinent ad Nuntios, Delegatos Apostolicos, locorum Ordinarios, atque Rectores Universitatum doctrinae laude florentium.

28. Expedit ut in pravorum librorum denuntiatione non solum libri titulus indicetur, sed etiam, quoad fieri potest, causae exponantur, ob quas liber censura dignus existimatur. Iis autem ad quos denuntiatio defertur, sanctum erit, denuntiantium nomina secreta servare.

29. Ordinarii, etiam tamquam Delegati Sedis Apostolicae, libros, aliaque scripta noxia in sua Dioecesi edita vel diffusa proscribere, et e manibus fidelium auferre studeant. Ad Apostolicum iudicium ea deferant opera vel scripta, quae subtilius examen exigunt, vel in quibus ad salutarem effectum censequendum, supremae auctoritatis sententia requiri videatur.

TITULUS II.

DE CENSURA LIBRORVM.

CAPVT I.

De Praelatis librorum censurae praepositis.

30. Penes quos potestas sit sacrorum bibliorum editionis et versiones adprobare vel permittere ex iis liquet, quae supra (n.º 7.) statuta sunt.

31. Libros ab Apostolica Sede proscriptos nemo audeat iterum in lucem edere : quod si ex gravi et rationabili causa, singularis aliqua exceptio hac in re admittenda videatur, id nunquam fiet, nisi obtenta prius sacrae Indicis Congregationis licentia, servatisque conditionibus ab ea praescriptis.

32. Quae ad causas Beatificationum et Canonizationum Servorum Dei utcumque pertinent, absque beneplacito Congregationis Sacris Ritibus tuendis praepositae publicari nequeunt.

33. Idem dicendum de Collectionibus Decretorum singularum Romanarum Congregationum : hae nimirum Collectiones edi nequeant, nisi obtenta prius licentia, et servatis conditionibus a moderatoribus, uniuscuiusque Congregationis praescriptis.

34. Vicarii et Missionarii Apostolici Decreta sacrae Congregationis Propagandae Fidei praepositae de libris ebendis fideliter servent.

35. Approbatio librorum, quorum censura praesentium Decretorum vi Apostolicae Sedi vel Romanis Congregationibus non reservatur, pertinet ad Ordinarium loci, in quo publici iuris fiunt.

36. Regulares, praeter Episcopi licentiam, meminerint teneri se, sacri Concilii Tridentini decreto, operis in lucem edendi facultatem a Praelato, cui subiacent, obtinere. Utraque autem concessio in principio vel in fine operis imprimatur.

37. Si auctor Romae degens librum non in Urbe, sed alibi imprimere velit, praeter approbationem Cardinalis Urbis Vicarii et Magistri Sacri Palatii Apostolici, alia non requiritur.

CAPVT. II.

De censorum officio in praevio librorum examine.

38. Curent Episcopi, quorum muneris est facultatem libros imprimendi concedere, ut eis examinandis spectatae pietatis et doctrinae viros adhibeant, de quorum fide et integritate sibi polliceri queant, nihil eos gratiae daturus, nihil odio, sed omni humano affectu posthabito, Dei dumtaxat gloriam spectaturos et fidelis populi utilitatem.

39. De variis opinionibus atque sententiis (iuxta Benedicti XIV. praeceptum) animo a praeiudiciis omnibus vacuo, iudicandum sibi esse censores sciant. Itaque nationis, familiae, scholae, instituti affectum excutiant, studia partium seponant, Ecclesiae sanctae dogmata, et communem Catholicorum doctrinam, qua Conciliorum generalium decretis, Romanorum Pontificum Constitutionibus, atque Doctorum consensu continentur, unice prae oculis habeant.

40. Absoluto examine, si nihil publicationi libri ob stare videbitur, Ordinarius, in scriptis et omnino gratis, illius publicandi licentiam, in principio vel in fine operis imprimendam, auctori concedat.

CAPVT III.

De libris praeviae censurae subiiciendis.

41. Omnes fideles tenentur praeviae censurae ecclesiasticae eos saltem subiicere libros qui divinas Scripturas, Sacram Theologiam, Historiam ecclesiasticam. Ius Canonicum, Theologiam naturalem, Ethicen, aliasve huiusmodi religiosas aut morales disciplinas respiciunt, ac generaliter scripta omnia, in quibus religionis et morum honestatis specialiter intersit.

42. Viri e clero seculari ne libros quidem, qui de artibus scientiisque mere naturalibus tractant, inconsultis suis Ordinariis publicent, obsequentis animi erga illos exemplum praebeant.

Idem prohibentur quominus, absque, praevia Ordinariorum venia, diaria vel folia periodica moderanda suscipiant.

CAPVT IV.

De Typographis et Editoribus librorum.

43. Nullus liber censurae ecclesiasticae subiectus excudatur, nisi in principio nomen et cognomen tum auctoris, tum editoris praeferat, locum insuper et annum impressionis atque editionis. Quod si aliquo in casu, iustas ob causas, nomen auctoris tacendum videatur, id permittendi penes Ordinarium potestas sit.

44. Noverint Typographi et Editores librorum novas eiusdem operis approbati editiones, novam approbationem exigere, hanc insuper textui originali tributam, eius in aliud idioma versioni non suffragari.

45. Libri ab Apostolica Sede damnati, ubique gentium prohibiti censeantur, et in quodcumque vertantur idioma.

46. Quicumque librorum venditores, praecipue qui catholico nomine gloriantur, libros de obscenis ex professo tractantes neque vendant, neque commovent, neque retineant: ceteros prohibitos venales non habeant, nisi a Sacra Indicis Congregatione veniam per Ordinarium impetraverint, nec cuiquam vendant nisi prudenter existimare possint, ab emtore legitime peti.

CAPVT V.

De poenis in Decretorum Generalium transgressores statutis.

47. Omnes et singuli scienter legentes, sine auctoritate Sedis Apostolicae, libros apostatarum et haeticorum haeresim propugnantes, nec non libros cuiusvis auctoris per Apostolicas Literas nominatim prohibitos, eosdemque libros retinentes, imprimentes et quomodolibet defendentes, excommunicationem ipso facto incurrunt, Romano Pontifici speciali modo reservatam.

48. Qui sine Ordinarii approbatione Sacrarum Scripturarum libros, vel earundem adnotationes vel commentarios imprimunt, aut imprimi faciunt, incidunt ipso facto in excommunicationem nemini reservatam.

49. Qui vero cetera transgressi fuerint, quae his Decretis Generalibus praecipuntur, pro diversa reatus gravitate serio ab Episcopo moneantur; et, si opportunum videbitur, canonicis etiam poenis coerceantur.

Praesentes vero litteras et quaecumque in ipsis habentur, nullo unquam tempore de subreptionis aut abreptionis sive intentionis Nostrae vitio aliove quovis defectu notari vel impugnari posse; sed semper validas et in suo robore fore et esse, atque ab omnibus cuiusvis gradus et praeeminentiae inviolabiliter in iudicio et extra observari debere, decernimus: irritum quoque et inane si secus super his a quoquam, quavis auctoritate vel praetextu, scienter vel igno-
ranter contigerit attentari declarantes, contrariis non obstantibus quibuscumque.

Volumus autem ut harum litterarum exemplis, etiam impressis, manu tamen Notarii subscriptis et per constitutum in ecclesiastica dignitate virum sigillo munitis, eadem habeatur fides quae Nostrae voluntatis significatione his praesentibus ostensis haberetur.

Nulli ergo hominum liceat hanc paginam Nostrae constitutionis, ordinationis, limitationis, derogationis, voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. — Si quis autem hoc attentare praesumserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum.

Datum Romae apud Sanctum Petrum anno Incarnationis Dominicae millesimo octingentesimo nonagesimo sexto VIII. Kal. Februarias, Pontificatus Nostri decimo nono.

A. Card. Macchi, A. Panici Subdatarius, visa De Cyria I. De Aqvila e Vicecomitibus, Loco † Plumbi, Reg. in Secret. Brevium. I. Cvgnonivs.

Hanc summi momenti Constitutionem Apostolicam cum Venerabili Clero dioecetano communicantes, omnes et singulos Ven. Sacerdotes provocamus, ut eam attente perlegant, ut tum ipsi suam Constitutionis huius decretis, conformem agendi rationem, tum fideles suos, imprimis in sacro poenitentiae tribunali, idonee instruere, a lectione pravorum librorum arcere, atque eos etiam cohibere queant, ne aliis pravorum scriptorum praebeant mortiferam luem.

705

1897

(Quadragesimae.)

Ingredientes dies mysticos (S. Leo M.), memoriae passionis Salvatoris Christi et operibus poenitentiae dicatos, VV. Fratres, qui sumus ministri s. Poenitentiae, contendamus, ut ministerium nostrum in s. Tribunali rite et zelose peragamus, quo animas lucremur, scientes nil Deo gratius nobisque utilius in hoc mundo praestare posse, quam laborem nostrum impendere et superimpendere in

lucrands animabus, pro quibus Christus mortuus est et sanguinem fudit. Pastores animarum sumus, pro quibus singulis strictissimam reddituri sumus Deo rationem. Animas ergo quaerere et salvare nos oportet, nisi velimus, ut Dominus illas de manu nostra requirat. Nullibi hoc efficacius praestare possumus, quam audiendo eas in s. Tribunali. Hicce enim eruimus eos, qui ducuntur ad mortem, et qui trahuntur ad interitum, liberabimus. (Prov. 24, 14.)

„Qui converti fecerit peccatorem ab errore vitae suae, salvabit animam eius a morte et operiet multitudinem peccatorum“. (Jac. Ep. V. 20.)

„Animam salvasti, animam tuam liberasti“ — loquitur s. Augustinus

„Dentur idonei confessarii, ecce omnium christianorum plena reformatio“ — dicit s. Pius V.

Quamvis totam vitam Christianam perpetuam esse debere poenitentiam patres concilii Tridentini edixerunt, imprimis s. Quadragesimae tempore s. Mater Ecclesia filiis suis inculcat, ut expurgent vetus fermentum et convertantur ad Dominum. Non enim, nisi expurgato veteri fermento — fermento malitiae et nequitiae — nec nisi praevia et sincera ad Dominum conversione cuiquam fas est ad coelestem accedere mensam, ubi sumitur Agnus Immaculatus, qui Pascha nostrum immolatus est Christus. (I. Cor 5, 7.)

Salutiferum hunc poenitentiae spiritum, qui unice potest efficere, ut vindex scelerum Deus, ad clementiam ac misericordiam conversus, rem christianam remque publicam, amotis periculis, optatae tranquillitati restituat, in cordibus fidelium excitare cupiens, dispono, ut meae Pastorales Quadragesimales lingua hungarica, germanica et croatica typis mandatae fidelibus ex ambone perlegantur.

Ad saeviora animarum sananda vulnera praesentibus cunctis sacerdotibus dioecesanis facultatem tribuo **per totum tempus confessionis paschalis in casibus reservatis**, qui in Directorio recensentur, **absolvendi**.

495

1897

Praesentibus DD. Curatos, qui obligationi eatenus sibi impositae hucusque non dum satisfecissent, provoco, ut duplicata matricularum per annum 1896. baptismorum, copulatorum et defunctorum sine mora Ordinariatus substernant.

(Urgetur duplicata matricularum pro a. 1896.)

496

1897

Quum e compluribus parochiis titulo symbolarum pro missionibus Africanis die festo Epiphaniae quotannis institutarum nihil ad Ordinariatum hucusque pervenisset, respectivis officiis parochialibus promptam et indilatam summae conflatae expeditionem iniungo.

(Urgetur symbolarum pro ss. missionibus Africae expeditis.)

786

1897

(Pályázat az
ellendi r. k.
ktanítói állo-
másra.)

Az ellendi róm. kath. kántor-tanítói állásra pályázat hirdettetik. Jövedelme: A kegyuraságtól készpénzben 136 frt 10 kr. Minden pártól, van 179¹/₂ pár 1/8 rozs = 44³/₄ pmr. á 3 frt 134 frt 25 kr. Minden pártól van 179¹/₂ pár, 5 magyar itcze bor = 753 liter á 10 kr. 75 frt 30 kr. Minden pártól 40 kr. 71 frt 70 kr. 5 méter öl kemény hasáb tűzifa a kegyuraságtól, az udvarba állítva á 12 frt 60 frt. 2¹/₂ méter öl kemény hasáb tűzifa iskola fűtésre á 12 frt 300 frt. Az épület jó karban van; van benne 3 szoba, 2 konyha, 1 éléskamra, 1 pincze (az épületen kívül) 1 padlás, 1 istálló, 1 pajta a két utóbbi az épületen kívül) értéke tehető 60 frt. 1241 □⁰ konyhakert, kataszteri jövedelme 6 frt 98 kr. 7 hold 623 □⁰ szántóföld kataszteri jövedelme 54 frt 61 kr. 486 □⁰ rét kataszteri jövedelme 7 frt 10 kr. Nagytemetés után 1 frt kistemetés után 50 kr., tízévi átlagos értékben 10 frt 50 kr. Ide járulnak a bucsuztatók külön fizetve 1 vers-szak á 10 kr. Megállapított sz. misék után 3 frt 50 kr. Minden a sz. mise után, melyet a hivek szolgáltatnak, akár koporsóval, akár a nélkül 30 kr. Tisztán kántori járulék 14 frt. Az összes járulék a tisztán kántorin kívül 546 frt 04 kr. Ezt két részre osztva: Tisztán tanítói járulék 273 frt 02 kr. Tisztán kántori 273 frt 02 kr. Kötelessége: A mindennapi és ismétlő iskolások tanítása, minden kántori teendők végzése a templomban és ezen kívül; különösen a plébánia területén szokásos körmenetek vezetése. Egy újabb körmenet vezetése Havi Boldogasszony napján az ellendi szőlőhegyek közt levő kereszthez, melynek fejében azonban a tanítót, ha valahová kirándulni akar, a község részéről egy alkalommal fuvar illeti. Tanítási nyelv magyar, de németül is kell tudni. A pályázat márczius 22-ig terjed. Az állás márczius 31-éig elfoglalandó. A folyamodványok Berkesdre (pósthely Baranyamegyében az iskolaszék egyházi elnökéhez küldendő. Személyes megjelenés alkalmilag énekekre, esetleg próbaénekekre ajánlatos.

786

1897

(Pályázat a
nagy-kozári
ktanítói állo-
másra.)

A nagy-kozári r. kath. kántortanítói állásra márczius 4-ig pályázat hirdettetik. Ezen állás jövedelme: a) A községben levő (legutóbb 1892. évi összeírás szerint) 195 pár után nyer a kántortanító a „községi nyilatkozat“-ban körülírtak szerint; b) Évente 100 pártól 1/4 pm. búzát terményben, összesen 25 pm. búzát terményben; 10 évi átlag érték szerinti becsüben 100 frt. c) évente 95 pártól 1/4 pm. rozsot, összesen 23⁵/₁₀ pm. rozsot terményben; 10 évi átlag érték szerinti becsüben 71 frt 25 kr. d) Minden pártól 1/4 pm.; összesen 49 pm. tengerit; 10 évi átlag értékben 97 frt 50 kr. f) Minden szőlőbirtokostól 4 liter, összesen 780 liter bort; 10 évi átlag értékben 93 frt 60 kr. (Itt megjegyeztetik, hogy a fizetendő borjárulék évente minden szőlőbirtokos által — 12 krral megváltható, s az készpénzben fizethető.) g) Minden telkes pártól 25 kr.; minden kisházasság pártól 25 kr.

s így összesen 48 frt 75 kr. h) A hitközségtől évente 4 méter öl hasábfa; 10 évi átlag értékben 48 frt. i) A hitközségtől iskolafűtésre évente 2 méter öl hasábfa; 10 évi átlag értékben 24 frt. j) Az iskolafentartó községtől egy 2 szoba, 2 konyha, 1 éléskamra, 1 pincze, 1 padlás, cselédszobából álló természetbeni lakás (hozzátartozó 1 istálló, pajta stb. melléképülettel. k) Az iskolafentartó községtől 112 □ öl konyhakert. l) Az iskolafentartó községtől vagy kegyurtól 5 hold 479 □ öl szántó föld, melynek évi kat. tjövedelme 52 frt 99 kr. 1085 □^o rét, melynek évi kat. tjövedelme 7 frt 80 kr. m) Az iskolafentartó községtől vasárnapi oktatási díj fejében évente 21 frt. n) Minden egyes tankötelestől 40 kr. tandíj (legutóbb 1892. évben volt 100 tanköteles); 10 évi átlag érték szerint 40 frt. o) Minden eskető pártól 14 kr. stóla; 10 évi átlag 70 kr. r) A hitfelekezeti templomtól gyászmise alapítványi stóla fejében 10 évi átlag értékben à 54 kr. 5 frt 40 kr. s) temetés és más, évente előforduló functiókérti stóla fejében átlag értékben 10 frt 80 kr. Mivel pedig a kántortanító más, az itt elősorolt járulékokon kívül sem helyi sem drágasági pótlékot, sem kegyuri adományt nem élvez a N.-Kozár község kántortanítói állásának jövedelme átlagos értékben megállapítva a következő leend: I. Összes járulék készpénz és 10 évi átlag szerint 682 frt 07 kr. II. Ebből levonva a j) k) n) o) r) és s) betűk alatt felsorolt tisztán tanítói és kántori járulékokat 161 frt 90 kr. III. Marad járulék 520 frt 17 kr. IV. Ez két részre osztva marad fél javadalmazási összegre 260 frt 09 kr. Ehhez hozzáadva a II. alatt levont n) és o) betűk alatt elősorolt tisztán tanítói járulékot 61 frt. A N.-Kozár községi kántortanítói javadalmazásból tisztán tanítói járulék leend 521 frt 09 kr. Tisztán kántori fizetés pedig marad 199 frt 08 kr. Végösszeg 520 frt 17 kr. Kérvények a püspök-bogádi plébánia hivatalhoz intézendők. (u. p. Pécs.)

788

1897

A berkesdi róm. kath. iskolánál az osztálytanítói állomás üresedésbe jöven, erre folyó hó 28-ig pályázat hirdettetik. Az állomás azonnal elfoglalandó. A fizetés a hivatalos állásban eltöltendő időre fog kiadatni, kezdve az állomás elfoglalásának napjától. Jövedelme 300 frt készpénz, 12 méter tűzifa, melyből az egyik iskolaterem is fűtendő, szoba a tanítói lakban ágyfával és asztallal. Kötelessége: az I. II. III. esetleg IV. V. VI. osztálynak tanítása, az iskolásoknak hétköznap és vasárnap a templomba való vezetése; szükségben az ismétlőiskolásoknak tanítása; segédkezés a kántori teendőkben. A pályázó képesített vagy esetleg nem képesített is lehet. A folyamodványok felszerelve Berkesdre (posta helyben) Baranya megyében a róm. kath. iskolaszék egyházi elnökéhez küldendők.

789

1897

A kiskfaludi róm. kath. elemi iskolánál az osztálytanítói állás lemondás folytan üresedésbe jöven, erre folyó év márczius 15-ig pályázat nyittatik. Az állomás évi jövedelme: 400 forint készpénz fizetés negyedévi részletekben, saját sze-

(Pályázat a berkesdi osztálytanítói állomásra.)

(Pályázat a kiskfaludi osztálytanítói állomásra.)

mélyére 1 öl kemény hasábfá, butorozott szoba. Kötelessége egy osztályt önállóan vezetni, a kántori teendőkhöz, nemkülönben a vasárnapi iskolások oktatásában segédkezni. Tannyelv: magyar, de kívánatos a német nyelv némi ismerete. Pályázhatnak férfi- és nőtanítók, és képezdét végzetek. Az okmányokkal felszerelt folyamodványok az iskolaszéki egyházi elnökhöz intézendők.

790

1897

(Pályázat a
paksi oszt. ta-
nitói
állomásra.)

A paksi r. k. elemi fiúiskolánál előléptetés folytán megüresedett osztálytanítói és a vele egybekapcsolt segédkántori állásra pályázat hirdettetik. Jövedelme: 400 frt. havi előleges részletekben, egy butorozott szobából álló lakás, 1½ öl puha fa és egy hold páskunföld. Pályázati határidő f. é. feb. 28. Az állomás azonnal elfoglalandó. A pályázati okmányok Paksra (Tolna megye) a r. k. iskolaszék elnökségéhez küldendők.

791

1897

(Pályázat a
m.-peterdi ká-
nitói
állomásra.)

A m.-peterdi r. k. kántortanítói állomásra f. é. márczius 31-ig pályázat hirdettetik. Jövedelme: tisztán tanítói fizetés 216 frt 42 kr., tisztán kántori fizetése 138 frt 42 kr. = 354 frt 84 kr. Egy szoba, konyha, kert. Tannyelv: magyar-német. Folyamodványok a r. k. iskolaszéki elnökhöz küldendők Magyar-Peterd-re (u. p. Ráczpetre).

792

1897

(Pályázat a
szatmári oszt.
tanítói állomásra.)

A szatmári osztálytanítói állomás üresedésbe jövén, arra pályázat hirdetetik. A megválasztott tanító az egyik tanteremben a tanítást önállóan tartozik vezetni. A tannyelv magyar, mégis azok, kik a horvát nyelvet birják, előnyben részesíttetnek. Fizetése, egy polgári évre: 350 forint. Van egy szobából álló lakása, a legszükségesebb butorokkal, és lakásának fűtésére 2 öl tüzelőfája. A folyamodványok a bogdásai r. k. plébánia hivatalhoz küldendők. Az állomás mielőbb elfoglalandó.

(Personalia.)

Die 4-a Februarii a. c. e x a m e n s y n o d a l e subiit Arpadus Pelcz cooperator V.-Dombóensis.

Josephus Pál parochus Lapáncsaenris nominatus est notarius districtus Siklós. Arpadus Pelcz, superato examine synodali, obtinuit investituram ad parochiam Szakadáth. Stephanus Vajay administrator Szakadáthensis constitutus est in spiritualibus vicarius parochiae Bölske.

Missi sunt corperatores: Guilielmus Fuchs e Bölske ad Bükösd; Eugenius Gyimóthy e Szent-Lőrincz ad Ozora; Stephanus Valdingere Bükösd ad Nádasd. Ignatius Szántó e Zomba ad Fadd.

Stephanus Bódy cooperator Faddensis ob valetudinem ab actuali servitio ad interim relevatus est.

Datum Quinque-Ecclesiis die 23. Februarii 1897.

Franciscus a Paula Troll m. p.
vicar. capitularis.

V.

893

1897

Quum annui census foundationis meae pro remunerandis annue 22 docentibus Diocesis Qu.-Ecclesiensis, ob mutationem in pede censuali officii fund. dioec., inde ab aliquot annis imminuti non iam illam, quam pro singulo docente annue dari intenderam, efficerent summam, necesse fuit dotem foundationis meae ad vires debitas augeri et elevari. In quem finem hodierna die unum frustum „*Pécsi Takarékpénztári Részvény*“ in valore nominali 2000 fl. (cum annua dividenda 140 fl.) foundationi isthuc meae cessi et penes officium fund. dioec. deposui.

(Augmentum
foundationis
Troll pro do-
centibus.)

Quod Ven. Clero, etiam pro communicatione cum docentibus suis, hisce notifico.

894

1897

Praesentibus Ven. Clero significo me hodierna die 8 seu octo frusta „*Pécsi Takarékpénztári Részvény*“ singula in val. nominali 2000 fl. (sing. cum divid. annua 140 fl.) penes officium fund. dioec. deposuisse cum ea intentione expressa, ut valor hic ceu dos „*Fundationis Francisci Troll*“ per officium fund. dioec. manipuletur ita, ut census annui resp. dividendae annuae mihi et post obitum meum consobrinae meae resolvantur, post obitum vero amborum annuae dividendae in tres aequales partes dividantur, e quibus: 1. una pars cedat in augendos census annuos foundationis meae pro egentibus et infirmantibus sacerdotibus, quo sic posthac annue plures sacerdotes foundationis huius participes fieri queant; 2. altera pars cedat in augendos annuos census foundationis meae pro remunerandis cath. docentibus diocesanis; 3. tertia pars cedat clauistro Monialium in Nagy-Mányok.

(Fundatio
nova Vic. Ca-
pitularis.)

916

1897

DE MISSAE ITERATIONE.

(De Missae
iteratione.)

Cum saepe saepius eveniat, ut facultas binandi expetatur quin fors necessitas ac conditiones a S. Sede statuae habeantur, opere pretium ducimus Instructionem publicare, quam S. Congregat. Fid. Propag. Praepos. die 24. Maii 1870 ediderat, quaeque sequentis est tenoris:

Instructio S. Congr. Fid. Propag. Praepos. super missae iteratione.

1. Facultas iterandi missam, quam tribuere, solet S. Sedes Ordinariis Missionum, quam facultatem communicare possunt suis missionariis, non pauca excitavit dubia ab iisdem huic S. Congregationi proposita. Horum dubiorum ratio petitur ex ipso clausularum rigore quae iussu Alexandri VII. adiectae fuerunt articulo formularum, qui de hac facultate agit. Quare opportunum visum est colligere per praesentem Instructionem principia et regulas communiores, quae in huius facultatis usu prae oculis sunt habendae.

2. Quisque noscit, regulam generalem esse, iuxta vigentem Ecclesiae disciplinam, fas esse sacerdoti s. sacrificium offerre semel in die. Sic innocentius III.¹⁾ : Respondemus, quod excepto die Nativitatis Dominicae nisi causa necessitatis suadeat, sufficit sacerdoti semel in die unam missam solummodo celebrare.

3. In casu ergo necessitatis permittitur sacerdoti missae iteratio eodem die. Id tamen debet intelligi, ut ex ipsis formulae verbis dignoscitur, de venia celebrandi duas tantum missas, quamvis graves concurrerent causae quae maiorem numerum celebrare suaderent. Postulavit olim Praefectus Missionis Capuccinorum Tuneti, an uno eodemque die, si necessitas urgeret, plures quam duas missas celebrare posset, propterea quod omnes eius missionarii in carceres coniecti erant? Atque S. Congregatio generalis fidei propagandae praeposita die 7. Augusti 1684 respondit: non posse vigore facultatum celebrare ultra duas missas. Quod iampridem responsum fuerat in generali Congregatione habita coram Summo Pontifice die 17. Februarii 1648: namque exposito abusu qui invaluerat inter sacerdotes captivitate detentos in Algeria celebrandi tres missas „Sanctissimus . . . iussit per dictum praefectum (Algeriae) praecipi nomine Sanctitatis Suae Sacerdotibus . . . quod cum Sedes Apostolica in facultatibus missionariorum potestatem seu licentiam concesserit celebrandi bis in die, ubi necessitas id exegerit, ne deinceps ultra duas missas celebrent.“ Idem fuit repetitum anno 1818 et 1820 Praefecto Tuneti.

4. Necessitas ergo est unicus titulus ex quo facultas sacerdotibus fit duas dicendi missas. Expedit cum *Verricelli*²⁾ animadvertere, quod „haec necessitas non est desumenda ex parte inopiae sacerdotum, sed ex parte necessitatis spiritualis populi et raritate sacerdotum.“ Hoc principio posito facile est quasdam negativas regulas eruere de usu facultatum de quibus agitur.

5. I. Non potest iterari missa diebus festis suppressis, quibus populus missam audire non tenetur, quemadmodum monuit S. Congregatio anno 1837 his verbis: „Re mature perpensa ex ipsius formulae verbis satis clare patuit, non posse facultates ad abrogatas festivitates extendi. Cum enim in memorata formula declaretur, facultatem valere si necessitas urgeat, sequitur ex eo unice titulo, quod dies illi festi olim fuerint, non posse missam bis ab eodem sacerdote celebrari.“

¹⁾ Cap. Consuluisti de celebrat. missarum.

²⁾ de Apost. Mission. Tit. IV. qu. 98 dub. 18 n. 201.

6. II. Pariter interdicta est missae iteratio in eorum commodum, qui vellent praecepto audiendi missam satisfacere in suis privatis capellis. Enarraverat anno 1842 Vicarius Apostolicus Limburgensis, consuetudinem in suo Vicariatu inolitam permittendi missae iterationem in castris magnatorum, cum autem non putaret his in adiunctis eam necessitatem esse, quae a formulis exigitur, petiit, tum ratione consuetudinis, tum moralis utilitatis quae inde proveniebat, ut sibi auctoritas fieret id permittendi. At S. Congregatio Inquisitionis iudicavit: Juxta exposita non expedire. Cum autem subiunxisset Vicarius Apostolicus, aliquos sacerdotes ex praehabita facultate ab eius praedecessore iteratam missam prosequi, eadem S. Congregatio decrevit, facultatem esse revocandam, quatenus Vicarius Apostolicus Limburgensis id fieri posse existimet.

7. III. Ex huiusmodi resolutionibus infertur, consuetudinem non esse titulum sufficientem, ut idem sacerdos offerre bis possit uno eodemque die S. Sacrificium. Quod etiam consonat cum eo quod docuit Benedictus XIV. in Const. Declaravit Nobis data die 16. Martii 1746 ad episcopum Oseensem his verbis: „Solum inquirimus, utrum ea consuetudo rationem praescriptionis sibi aut praesumptionis comparavit et utrumque falsum et alienum iudicamus.“ Et ad praescriptionem quod attinet scripsit: „Si enim iuxta civiles leges sanctae res praescribi non possunt, absonum undique est asserere, fuisse per praescriptionem aliquid obtentum vel acquisitum, quod adversetur sanctionibus universalibus Ecclesiae, quarum observantiam S. Concilium Tridentinum in Missarum celebratione sacerdotibus omnibus praecipit.“ Ad praesumptionem autem quod attinet subiunxit: „Sed ceteris praetermissis subdimus haec intelligi posse de iis privilegiis quae impetrari potuissent a Sede Apostolica, si quies ea postulasset, non vero de iis, quae cum postulantur negari omnino consueverunt, ne praesumptio plus habeat roboris et momenti quam veritas.“ Inde est quod S. Congregatio, cum noverit aliquo in loco inolitam esse consuetudinem iterandi missam sine necessitate non omisit eiusmodi reprobare consuetudinem tamquam abusum, zelum episcoporum excitans ad eam eliminandam.

8. IV. Etiam presbyterorum paupertas non iustificat missae iterationem, ut cum verricelli¹⁾ iudicatum est. Quidam Hiberniae archiepiscopus anno 1688 petiit: „An ex sola paupertatis causa possent Regulares duas missas diebus festis celebrare id facientes in privatis domibus, quamquam omnes paroeciae et conventus proprias ecclesias et capellas haberent? S. Congregationis responsum negativum fuit. Cum autem relatum esset particulari Congregationi Fidei Propagandae habitae tum die 7. Martii 1743 tum die 28. Julii 1750, eiusmodi abusum in Hibernia adhuc vigere, quod multi sacerdotes utebantur facultate iterandi missam non alia de causa quam ut pinguiore eleemosynas perciperent atque inde commodius se sustentarent, Emmi Patres decreverunt: „Graviter moneantur sacerdo-

¹⁾ Loc. cit.

tes ne facultate celebrandi bis in die abutantur, ut stipendium largius et pinguius habeant.“ Et a Benedicto XIV.¹⁾ appellatur abusus intolerabilis concessio alicui sacerdoti facta iterandi missam eum in finem, ut duplici eleemosyna decentius se sustentaret. Solum ut aliquem morum gereret pauperibus Religiosis eius regni, qui conquesti fuerant de simili prohibitione facta in Synodo provinciali Tamensi ob damnum inde proveniens sublata sibi eleemosyna quæ missae occasione percipere solebant ad ecclesiae ianuas, cum ipsi viderent ex fidelium oblationibus, S. Congregatio voluit, ut monerentur episcopi, ut „in impertienda de auctoritate Apostolica sacerdotibus licentia celebrandi diebus festis de praecepto duas missas ob causas necessitates ab Apostolicis Constitutionibus approbatas rationem habeant sacerdotum regularium ac praesertim illorum qui in pauperibus coenobiis moram trahunt.“ Ceterum cum declaraverit S. Congregatio Concilii „ex praxi generali presbyteris non concedi eleemosynam recipere pro secunda missa, etiamsi de illis agatur, qui parochiali munere instructi ideo stipendium pro prima missa nequeunt obtinere, quod eam pro populo applicare teneantur, „ut notificatum est per litteras circulares S. Congregationis Fidei Propagandae praepositae die 15. Octobris 1863 Ordinariis missionum, dubium omne ac quilibet obtentus iterandi missam intuitu stipendii sublatus est. Habita tamen ratione circumstantiarum quarundam missionum, SSmmus Pater dignatus est auctoritatem facere, ut constat ex dictis Litteris circularibus, eorum Ordinariis ad permittendum, „ut iusta et gravi causa intercedente sacerdotes sibi subditi etiam pro secunda missa in eadem die celebranda stipendium percipere possint ac valeant.“

9. V. Denique interdicta est sacerdoti missae iteratio, si alter haberi possit sacerdos, quo satisfiat populi necessitati, ceu expresse docet Benedictus XIV. in citata Constitutione Declarasti Nobis. Atque inde est, ut, priusquam admittatur missae iteratio, videndum sit, an aliquod medium iure constitutum suppetat ad prospiciendum spirituali populi necessitati: atque in primis tenetur ipse parochus ad dandum stipendium alteri sacerdoti; posita autem eius impotentia tenetur populus, et denique, si neque populus ob suam paupertatem cogi possit, Ordinarius supplere teneretur.²⁾

10. Hactenus de casibus, in quibus prohibita est missae iteratio. Ad casus quod attinet, in quibus ad iterandam missam necessitas concurrit, hi sunt expositi in Const. Declarasti nobis. Hac in Constitutione consideratur in primis, iuxta unanimem Theologorum consensum permitti iterationem missae sacerdoti, „qui duas parochias obtineat vel duos populos adeo seiunctos ut alter ipsorum parochi celebranti per dies festos adesse nullo modo possit ob locorum maximam distantiam.“

¹⁾ Const. Apostolicum ministerium 30. Maii 1753. §. 11.

²⁾ Bened. XIV. l. c. Votum Card. Zelada Thesaur. resolut. tom. 37 in Derthusen. 26. Aug. 1768.

Atque hic est primus et communior casus, alter qui ibidem recensetur est „quando una tantum sit ecclesia in qua missa celebretur et ad quam insimul universus populus convenire non potest.“

11. In his casibus iterari missa potest etiam ab iis qui facultate non sunt donati per formulas, quae concedi solent per S. Congregationem fidei propagandae praepositam, cum id concedat ipsum commune ius, semper tamen dependenter ab Ordinario, ad quem pertinet tum de vera necessitate tum de possibilitate canonica remedia applicandi ferre sententiam (§. 9.) Revera eiusmodi mediis iudicatis Benedictus XIV. subiungit: „Quae hucusque dicta sunt, canonicis etiam generalibus sanctionibus innituntur.“ Quin imo concors est Theologorum opinio, quemadmodum et ipse Benedictus XIV. animadvertit, in casu unius parochi cum duabus paroeciis „parochum nedum, posse, sed plane teneri bis eodem die missam celebrare“. ¹⁾ Ex quibus facile consequitur, articulum Formularum, cum sit facultativus, protendi ad alios quoque casus necessitatis in communi iure non consideratis; secus enim inutilis ille articulus evaderet, saltem pro iis locis, in quibus paroeciae sunt canonice erectae, ipso iure communi pro his paroeciis disponente. Quod consonat cum eo quod docet Benedictus XIV. in opere De Sacros. Missae Sacrificio, ²⁾ in quo postquam asseruisset, „casum qui revera contingit, eum esse, cum parochus duas habet parochias“ et cum his verbis prosequitur: „Neque tamen quidquam praeiudicatum volumus de aliis casibus, qui accidunt in missionibus, quibus consultum est concedendo missionariis facultatem plures celebrandi missas eodem die; itemque de aliis casibus, in quibus vel ob locorum distantiam vel ob paucitatem sacerdotum aut haereticorum aut infidelium persecutionem, ne fideies missa careant, opus est a sacerdotibus plures missas celebrari.“

Et de huiusmodi quidem causis quae locum in missionibus habent, pro quibus missionum Superioribus datur facultas, loquebatur anno 1832. S. Congregatio de Propaganda Fide, cum ad quendam missionarium Philippopolitanum, qui non iterabat missas, quamvis variis christianitatibus praesideret, opportanum proebuit monitum. Iniuncta scilicet illi missae iteratione etiam ex mandato generalis Congregationis adiungebatur: „Si autem quaeras, cur facultati iterandi missam in formula Indulti adiciantur illae rigoris clausulae, invenies in ipsa formula responsum: sed cum generalibus terminis contineantur, comprehendere quoque alios casus, de quibus agitur, quemadmodum esset necessitas administrandi infirmis Viaticum in utraque paroecia, et in huiusmodi aliis casibus locum habere debere praescriptas cautelas“.

12. Atque in huiusmodi scilicet casibus minus frequentibus in usu eius facultatis identidem haerere visi sunt episcopi et missionarii, de causarum praesertim sufficientia dubitantes, quae requirerentur iuxta clausulas facultati adiectas. At

1) De Syn. dioeces. lib. VI. cap. 8. n. 2.

2) Lib. II. cap. 5. n. 4.

vero tot tamque varii sunt casus, qui de hac materia in missionibus possunt contingere, ut praevidere facile haud possint multoque minus reduci ad determinatas regulas; de iisdem enim iudicium variari potest iuxta dispares locorum, temporum personarumque concurrentes circumstantias. Haec est ratio, cur dubiorum particularium resolutio, quae hac de re sunt proposita, plerumque remissa est prudenti Superiorum missionis arbitrio.

13. Ac primo quidem saepius regula postulata est de numero fidelium, qui esset satis, ut missa iterari posset. In Constit. Apostolicum ministerium edita pro Anglia dicitur eiusmodi facultatem posse adhiberi, „cum eorum numerus qui diebus festivis tenentur sacris assistere, talem exhibeat necessitatem, ut nisi alicui sacerdoti duas missas eodem die celebrandi potestas concedatur, Ecclesiae mandato plures non satisfacerent.“ Eiusmodi tamen generalis norma dubium omne non aufert de numero iterationi necessario. Idem dici potest de quodam negativo responso S. Inquisitionis anno 1688. dato missionariis Capuccinis in Graecia. Hi quaesiverant: „Utrum missionarius sacerdos solus in loco degens duas missas diebus Dominicis et festivis pro 15 seu 20 personis, quae legitime impeditae primae missae adesse non valuerunt, celebrare possint?“ et Suprema S. Inquisitio die 28. Ianuarii eiusdem anni decrevit: Non licere. Quod si numerus 20 fidelium haud satis existimatur ut missa iteretur, ulterius quaeri potest, quinam sit minimus numerus qui sufficiat.

14. Sed circa eiusmodi dubium, quemadmodum circa ea quae distantiam respiciunt, S. Congregatio in more habuit resolvenda haec esse prudenti ordinariorum missionum arbitrio, a quibus facultas dependet; ipsi enim in locis, in quibus degunt recte aestimare possunt circumstantias in singulis casibus concurrentes. Et sane usque ab anno 1688. Praefectus missionis Tunetis in Mauretania generatim postulabat, ut declararetur, qualis esse numerus fidelium deberet, qui missa privarentur, ut missa iterari posset, et S. Congregatio Fidei Propagandae die 16. Novembris respondit: Relinquatur charitati et conscientiae P. Praefecti. Similiter episcopus S. Ludovici in statibus Americae Foederatis anno 1828, exposito suo aliorumque episcoporum timore propriam conscientiam gravandi ob formularum Clausulas, quaesivit: Utrum quoties triginta aut quinquaginta fideles periculo exponuntur missam de praecepto non audire, bis celebrare valeant.“ At iussu Leonis XII. literis datis 13. Martii rescriptum est: „Omnem te anxietatem animi deponere debere, et quin commovearis verborum rigore, Se (Sanctitatem Suam) conscientiae ac prudentiae tuae committere, ut iudices, quibus in casibus ratione habita adiunctorum dioecesis tuae, graves adesse causae censendae sint, facultatem, de qua sermo est, sacerdotibus impertiendi. Ubi vero has causas graves secundum conscientiam prudentiamque tuam arbitratus fueris, Sanctitas Sua posse te absque ulla dubitatione ea facultate uti benigne declaravit.“

15. Similis quoque responsio data est anno 1851 Vicario Limburgensi qui dubium super distantia sic proposuerat: „In hac regione ex antiqua consuetudine binandi licentia aliquando conceditur ob necessitatem moralem, licet parochia vicinior non distet ultra spatium mediae leucae; quaeritur, num recte?“ S. Congregatio litteris diei 31. Julii respondit: „Praemisso, episcoporum esse muneris pro viribus curare, ut hac uti facultate non sit opus ad succurrendum fidelium necessitatibus, praxis generalis servanda in singulis casibus assignari non potest. Quapropter in casibus ut supra particularibus, deficiente presbyterorum copia aliisque omnibus circumstantiis mature perpensis, prudenti iudicio Superioris definiendum, utrum eo in casu concurrant gravia rerum adiuncta, quae tradunt doctores necessitatis casum efficere (uti propositus videtur) in quo dispensationi a praecepto universali de non iterando sacrificio ab eodem presbytero eodemque die locus fiat et binandi facultati tribuendae, qua parce omnino illum uti debere ex Apostolici ipsius Indulti verbis aprime perspicitur.“ Atque haec instructio iisdem verbis missa fuit episcopo Trevirensi anno 1853, cuius nomine varia dubia de missae iteratione proposita fuerant. Rescriptum enim ei fuit die 28. Septembris, quod eius quaesitis consideratis „censuit S. Congregatio dandam esse instructionem, quam . . . . Vicarius Limburgensis obtinuit sub die 31. Julii anno 1851.“

16. Ceterum inter varia responsa, quae dimetiendam iudicio Superioris remittunt causarum gravitatem, nonnulla peculiarem mentionem merentur. Eiusmodi sunt illa, quae, dum sequuntur consuetam regulam remittendi Superioris iudicio earum aetimationem, indicant simul aliquo modo genus seu necessitatis gradum, quem iteratio missae postulat, atque identidem aliquatenus temperant formidinem atque leniunt nimiam animi anxietatem, quam episcopis et missionariis illae clausulae creaverant, duibus haec facultas in Formulis coercetur. Unum ex eiusmodi responsis datum est anno 1848 ad episcopum in Statibus Americae Foederatis; datis enim litteris die 9. Mai sic est rescriptum: „Venio ad postulatam tuam circa modum interpretandi necessitatem, quae requiritur ad licitum usum facultatis bis in die missam celebrandi . . . . Noverit ergo Amplitudo Tua, necessitatem huiusmodi, de qua sermo est, veram quidem, sed moralem intelligi, non autem absolutam, de qua proinde diiudicare in singulis casibus pendet a prudenti iudicio, inspectis circumstantiis. Caveas ergo oportet hac in re ab anxietate nimia in diiudicando, ne frustra concessa aut pene in nullo casu ad actum reducenda facultas praedicta videatur.“ Notatu dignior est declaratio, quae missa est anno 1828 ad quemdam Praefectum Apostolicum in Antillis Americae. Cum enim ille haud fideret posse se tranquille uti facultate, de qua agitur, ob graves conditiones, quibus constringitur, imploraverat „ampliores facultates a Sede Apostolica copiam faciendi presbyteris . . . . ut diebus dominicis et festis de praecepto missam bis celebrare possint, cum id postulet necessitas aut spiritualis fide-

lium utilitas. Facta huius rei relatione S. Pontifici die 13 Aprilis hoc modo responsum est: „Talis existimatio esi virtutis et prudentiae tuae, ut SSmus D. N. iusserit omnem deponere te debere anxietatem animi, et si existimaveris necessarium esse vel fidelibus vehementer utile, ut sacerdotes bis missam eodem festo die celebrent, verborum, quibus Rescriptum contineri videtur, rigore commoveri te non debere. Prudentiae itaque et conscientiae D. T. committit de necessitate ista et causarum gravitate iudicare atque in iis rerum adiunctis facultatem per memoratum Rescriptum copiam faciendi sacerdotibus, ut missam bis celebrent, te habere, Sanctitas Sua benigne declaravit.“

17. Eadem regula committendi arbitrio vel charitati Superiorum missionum applicationem generalium principiorum practicis casibus servata quoque est, quando in ipsis, prout exponebantur, non appareret ea causarum vis et gravitas (saltem si haec causae considerarentur in se et in abstracto), quam huius facultatis clausulae exigunt; puod quidem confirmat in causis considerandis, duae usum facultatis suadeant, magnam rationem habendam esse omnium conditionum statusque fidelium. Hujus rei argumento est responsio a S. C. data anno 1688 Vice-Praefecto Missionis Tripolitanae. Hic ob clausulas incertus quaesierat, „cuinam numero servorum aut liberorum posset praecise celebrare missam secundam, cum interdum daretur casus, ut in balneo extra Tripolim praesentes sacrificio non essent plures quam 10 aut 15 servi . . . et an in presbyterorum carentia pro illis solis posset celebrari secunda missa diebus festis.“ Iamvero quin obstaret resolutio eodem anno data a S. Congregatione Inquisitionis pro simili casu, ut notatum est superius § 13, S Congregatio Fidei Propagandae praeposito die 5. Oct. bris respondit: „Relinquatur charitati et conscientiae P. Vice-Praefecti.“ Neque mirum esse debet, si haec S. Congregatio benigniori interpretationi Indulsit, agebatur enim de servis, qui ob ipsorum conditionem peculiarem indulgentiam merebantur, cum unicum fortasse solatium eis esset SS Misae Sacrificium.

Aliud eiusmodi benignitatis argumentum, ratione circumstantiarum habita, anno 1860 suppeditavit S. Inquisitio. Namque licet die 20. Junii responderet Vicario Apostolico cuiusdam regni Sinis adiacentis „desiderium neophytorum bis aut ter in anno SSmam Eucharistiam summere volentium *per se* non esse urgentissimam causam in casu de quo agitur, id est iterandi missam iuxta facultatem, attamen subiunxit: „sed, pensatis omnibus locorum et personarum circumstantiis, relinquendum arbitrio R. P. D. Vicarii Apostolici.“ Ex quibus eruitur, eas causas, quae per se atque proinde multis in locis graves non sunt, graves evadere posse in aliis locis ob circumstantias, quae casum concomitentur.

18. Haec sunt principia, quae prae oculis sunt habita quoad facultatem missam iterandi, quaeque profecto in eiusdem facultatis exercitio missionum ordinarios tranquillos reddere poterunt, Quamvis autem sapienti ordinariorum mis-

sionum arbitrio hac in re deferri soleat, attamen ex hactenus dictis apparet, quanta cautela ipsi uti debeant, cum semper eorum conscientia onerata maneat in legitimo huiusmodi extraordinariae facultatis exercitio. Nihilominus repetere hic iuvabit, quod S. Congregatio anno 1832 ad episcopum Nicopolitanum in Bulgaria rescripsit: Clausulas in Formulis adhibitas intelligendas haud esse in *extremo* rigore, habito prae oculis principio, Sedem Apostolicam dictam facultatem concedere in bonum spirituale fidelium, desiderio, ut omnes praeceptum ecclesiasticum adimplere facile possint.“

19. Superest nunc de ritu dicere seu de modo quo iterari missa possit. (Remittit ad Bened. XIV. De Miss. sacrif. lib. III. cap. 5. n. 4. S. Concr. Rit. Decr. 16. Sept. 1815 in Ebusit. Instuct. S. Congreg. Rit. 12 Sept. 1857).

Ex Secretaria S. Congreg. Fidei Propagandae praepositae die 24. Maii 1870.

992

1897

Decretum S. R. C. Instantibus nonnullis Rmis Episcopis pro resolutione (Dubiorum de consecratione ecclesiae resolutione.) authentica aliquorum dubiorum consecrationem Ecclesiae respicientium, Sacra Rituum Congregatio suffragia unius et alterius tum ex Apostolicarum Caeremoniarum Magistris, tum ex Sacrae ipsius Congregationis Consultoribus, necnon cl. cujusdam professoris in jure Canonico expuisivit et typis edenda curavit. Hinc Emus et Rmus Dnus Cardinalis Franciscus Segna in Ordinariis Sacrorum Rituum Congregationis Comitiis subsignata die ad Vaticanum habitis eadem dubia discutienda ita proposuit, nimirum: I. An Ecclesia, in cujus consecratione omissa fuit consecratio Altaris, habenda sit valide consecrata? — II. Utrum Ecclesia, e cujus parietibus vel integre disjicitur simul incrustatio, vulgo intonaco, ut renovetur, consecrata maneat, vel execrata? — III. An Altare, sive fixum, sive portatile, enormiter frantum. sed firmiter coementatum. aut ex pluribus lapidibus efformatum, valide ac licite consecrari possit?

Et Sacra eadem Congregatio, omnibus maturo examine perpensis, propositis dubiis respondendum censuit: Ad I. Affirmative, nempe valide; sed non licite, nisi habeatur Apostolica dispensatio, quamvis aliqua, vel omnia Altaria jam consecrata reperiantur; ideoque servandus omnino est ordo Rituum Pontificalis Romani, ut integritas consecrationis perficiatur. — Ad II. Ecclesia consecrata remanet, quamvis in ejus parietibus opus tectorium sit renovatum. — Ad III. Negative; scilicet non potest Altare, de quo fit mentio, valide ac licite consecrari. Die 19. Maji 1896.

Facta postmodum de his Sanctissimo Domino Nostro Leoni Papae XIII. per infrascriptum Cardinalem Sacrae Rituum Congregationi Praefectum relatione, Sanctitas Sua sententiam Sacrae ejusdem Congregationis ratam habuit et confir-

mavit die 8. Junii. eodem anno Caj. Card. Aloisi-Masella, S. R. C. Praef. L. † S. Aloisius Tripepi, S. R. C. Secretarius.

987

1897

EX S. CONGREGATIONE
INDVLGENTIIS ET SS. RELIQVIIS PRAEPOSITA

D E C R E T U M

VRBIS ET ORBIS

EX AUDIENTIA SSMI DIE 2. FEBRUARII 1897.

(Piarum lau-
dum formulae
indulgentiis
ditatae.)

Iam diu apud Christifideles praesertim Italos ea in more est piarum laudum formula cuius initium, Dio sia benedetto: qui religionis actus, praeter quam per se optimus, etiam opportune valet, quemadmodum initio fuit, ad honorem compensandum divini Nominis rerumque sanctissimarum, tam multis quotidie impiis vocibus passim violatum. Proximis autem temporibus inductum est multis locis, Episcoporum concessu vel iussu, ut ea ipsa formula recitetur publice in ecclesia, sive ad benedictionem cum Venerabili Sacramento impertitam, sive post divini sacrificii celebrationem. Huiusmodi increbrescentem consuetudinem SSmus Dominus Noster Leo PP. XIII, non semel, data occasione, probavit et commendavit. Nuper vero, quo illam vehementius commendaret eoque amplius foveret, constituit, tum eidem formulae laudem interserere in sacratissimum Cor Iesu, tum augere munera sacrae indulgentiae, quibus ea donata est a Decessoribus suis sa. me. Pio VII. et Pio IX. Alter enim die 23 Iulii 1801. concessit „indulgentiam unius anni pro quolibet vice laudes eas corde saltem contrito ac devote recitantibus.“ Alter vero, die 22. Martii 1847, „eam ipsam indulgentiam animabus quoque in Purgatorio detentis applicabilem esse declaravit“; tum etiam eodem anno, die 8 Augusti, indulsit „ut omnes utriusque sexus Christifideles semel saltem in die dictas laudes per integrum mensem recitantes, indulgentiam plenariam, una tantum cuiuslibet mensis die, uniuscuiusque arbitrio eligenda, dummodo vere poenitentes confessi ac sacra Communionem refecti fuerint, et aliquam ecclesiam seu publicum oratorium visitaverint, ibique per aliquod temporis spatium iuxta mentem Sanctitatis Suae pias ad Deum preces effuderint, lucrari possint et valeant; facta insuper potestate ipsam etiam plenariam indulgentiam fidelibus pariter defunctis applicandi.“

Itaque SSmus Dominus Noster, quod spectat ad contextum formulae earumdem laudum, statuit ut laudi quarto loco positae, scilicet Benedetto il Nome di Gesù, haec subiungatur, Benedetto il suo sacratissimo Cuore. Quod vero ad indulgentiam attinet, benigne tribuit ut, confirmatis indulgentiis partiali et plenaria supra commemoratis, duplicetur ipsa indulgentia partialis, quoties eadem laudes publice devoteque (quocumque idiomate expressae sint) recitentur vel post divini sacrificii celebrationem vel ad benedictionem cum Venerabili Sacramento; quae item

indulgentia cedere in suffragium possit animabus piis Purgantibus. — Praesenti perpetuis futuris temporibus valituro, absque ulla Brevis expeditione.

Datum Romae ex Secretaria S. Congregationis Indulgentiis et SS. Reliquiis praepositae die 2. Februarii 1897.

FR. Hieronymvs MA. CARD- Gotti PRAEFECTVS.

. A. Archiep. Nicopolitan, SECRETARIVS.

Hic subiicitur integra laudum formula, de qua supra, in commodum eorum quibus non satis ea sit cognita :

Dio sia benedetto :

Benedetto il suo santo Nome :

Benedetto Gesù Cristo, vero Dio e vero Uomo :

Benedetto il Nome di Gesù :

Benedetto il suo sacratissimo Cuore :

Benedetto Gesù nel Santissimo Sacramento dell'Altare :

Benedetta la gran Madre di Dio Maria Santissima :

Benedetta la sua santa e immacolata Concezione ;

Benedetto il nome di Maria Vergine e Madre :

Benedetto Iddio ne' suoi Angeli e ne' suoi Santi.

Pia haec suspiria, s. indulgentiis a SSmo Domino Nostro Leone XIII. PP, ditata impense commendatur Venerabilis Cleri pietati exercenda, atque Curatores animarum in Domino peramanter provocantur, ut fideles Suos, etiam parvulos, piarum laudum illas formulas doceant, finem earundem exponant, indulgentias eis adnexas ad notitiam eorum deferant, atque pia charitateque plena adhortatione eos invitent ad eas frequenter et devotissime recitandas.

Formulas illas Hungarico, germanico et croatico redditas idiomati huc describo :

Legyen áldott az Isten.

Gebenedeiet sei Gott.

Legyen áldott az Ő Szent neve.

Gebenedeiet sei Sein heiliger Name.

Legyen áldott Jézus Krisztus igaz Isten és igaz ember.

Gebenedeiet sei Jesus Christus, wahrer Gott und wahrer Mensch.

Legyen áldott Jézus neve.

Gebenedeiet sei der Name Jesu.

Legyen áldott az Ő Szentséges szíve.

Gebenedeiet sei sein Heiligstes Herz.

Legyen áldott Jézus a legszentebb Oltári-szentségben.

Gebenedeiet sei Jesus im allerheiligsten Altars-Sacrament.

Legyen áldott az Istennek nagy Anyja, a Szentséges Szűz Mária.

Gebenedeiet sei die grosse Mutter Gottes, die heiligste Jungfrau Maria.

Legyen áldott az Ő szent és szeplőtelen fogantatása.

Gebenedeiet sei ihre heilige und unbefleckte Empfängniss.

Legyen áldott a Szűz és Anya Mária neve.

Gebenedeiet sei der Name der Jungfrau und Mutter Maria.

Legyen áldott az Isten az ő angyalaiban és szentjeiben.

Gebenedeiet sei Gott in seinen Engeln und Heiligen.

Blagoslovljen budi Gospodin Bog.
Blagoslovljeno budi njegovo sveto ime.
Blagoslovljen budi Isus Isukrst pravi Bog i pravi čovek.
Blagoslovljeno budi ime Isusovo.
Blagoslovljeno budi njegovo presveto srce.
Blagoslovljen budi u presvetom Oltarskom Sakramentu.
Blagoslovljena božja možna Mati, presveta djevica Maria.
Blagoslovljeno budi njezino sveto i neoskvrnjeno začće.
Blagoslovljeno budi djevice i njedno majke Maria ime.
Blagoslovljen budi Gospodin Bog u Angjelima i svetima svojima.

994

1897

(Tertiariis
Franciscali-
bus participa-
tio indulgen-
tiarum cum I.
et II. Ordine
ad quinquen-
nium.

Tertiariis Franciscalibus participatio indulgentiarum cum primo et secundo Ordine ad quinquennium conceditur.

Beatissime Pater!

Fr. Bartholomaeus a S. Donato, Director Tertii Ordinis S. Francisci in Conventu Aracoelitano Urbis, ad pedes Sanctitatis Tuae humiliter provolutus, nomine suo et universorum pariter Tertii Ordinis Fratrum ac Sororum enixe implorat ut Sanctitas Tua utriusque sexus Tertiariis concedere dignetur communicationem, seu participationem indulgentiarum et bonorum operum, in vita et in mortis articulo, quibus gaudet Ordo Franciscanus, ut eorundem animae ex hac vita migrantes vel in purgatorio detentae. solamen exinde percipere valeant. Pro qua gratia etc.

Votum P. Procuratoris Ordinis.

Beatissime Pater!

Cum ex S. C. Indulgentiarum die 31. Jan. 1893. responso ad dub. XVI. declaratum sit Tertiam Ordinem non habere communicationem gratiarum cum Primo Ordine ex quo pendet, absque speciali Indulto S. Sedis, ideo enixe commendo preces pro tali Indulto concedendo Tertio Ordini Franciscano, sicut jam concessum est Tertio Ordini S. Dominici. Romae, ad S. Antonium, die 23. Maii 1896. Fr. Raphael ab Aureliaco, Proc. Glis Ordinis.

LEO PP. XIII.

Ad futuram rei memoriam.

Cum dilectus filius Bartholomaeus a S. Donato, Commissarius Tertii Ordinis S. Francisci Assisiensis, in Coenobio de Aracoeli almae hujus Urbis Nostrae degens, suo et universorum dicti Tertii Ordinis confratrum ac consororum nomine, enixas Nobis preces humiliter adhibuerit, ut Tertiariis utriusque sexus, ubique terrarum existentibus, omnes et singulas indulgentiae ac spiritualis gratias communicare velimus, quibus Ordinis Franciscalis fratres monialesque gaudent,

Nos quibus nihil antiquius, quam ut tam frugifera societas, conspicuis in rem catholicam meritis praeclara, uberiores capiat in Domino fructus, simul animo intendentes in spirituale emolumentum dictorum sodalium, votis hujusmodi annuendum existimavimus. Quare de Omnipotentis Dei misericordia ac BB. Petri et Pauli Apostolorum ejus auctoritate confici omnes et singulos nunc et pro tempore, utriusque sexus fideles, ubique terrarum in Tertium Ordinem S. Francisci Assisiensis legitime adlectos, tum quoad vitam vixerint, tum post obitum, servatis quae servantur opus est, ac dummodo respective quae pro iis lucrificandis pietatis opera injuncta sunt rite praestiterint. Apostolica Nostra auctoritate vi praesentium, indulgentiarum ac piorum operum quibus Primus et Secundus Ordo Franciscalis pollet, participes esse volumus edicimus, ac mandamus. Non obstantibus Nostra et Cancellariae Apostolicae regula de non concendendis indulgentiis ad instar, aliisque Constitutionibus et Ordinationibus Apostolicis, ceterisque contrariis quibuscumque. Praesentibus ad quinquennium valituris. Volumus autem ut praesentium Litterarum transumptis seu exemplis ptiam impressis, manu alicujus notarii publici subscriptis et sigillo personae in ecclesiastica dignitate constitutae munitis, eadem prorsus fides adhibeatur quae adhiberetur ipsis praesentibus si forent exhibitae vel ostensae. Datum Romae apud S. Petrum sub annullo Piscatoris die VII. Julii MDCCCXCVI. Pontificatus Nostri anno Decimonono. Pro Dno Card. De Ruggiero. Nicolaus Marini, Subst.

Nota. Tres indulgentiarum concessiones á Summo Pontifice Leone XIII. factae sunt Tertio Ordini saeculari S. P. Francisci:

1. per Constitutionem Misericors Dei Filius die 30. Maji 1883. (Acta Ord. Min. ann. II., p. 89);
2. per Decretum S. Congregationis Indulgentiarum die 31. Januarii 1893. (Summ. Eccl. an. 1893. p. 12):
3. per Breve Apostolicum modo relatum die 7. Julii 1896.

In prima concessione habentur indulgentiae Tertii Ordinis Franciscalis saecularis propriae.

In secunda, Tertiariis Franciscalibus jus tributum est, ut in illis locis, in quibus desunt ecclesiae Franciscales, lucrari possint indulgentias omnibus Christifidelibus easdem ecclesias visitantibus concessas, visitando ecclesiam parochialem, in qua concessione comprehenditur etiam indulgentia Portiunculae.

In tertia concessione, Tertiarii S. P. Francisci participes facti sunt indulgentiarum, quibus primus, et secundus Ordo Franciscalis pollet, inter quas recensentur tum illae quae Stationi SS. Sacramenti sunt adnexae, tum indulgentia plenaria adnexa recitatione Coronae Franciscanae.

Ex praefatis concessionibus duae priores sunt perpetuae postrema est temporanea, per quinque annos duratura, quibus proinde elapsis, ejusdem confirmatio impetrabitur. Interim probe advertatur, Tertiarios Franciscales tam magno

indulgentiarum thesauro esse nunc ditatos, ut nihil amplius ipsis desiderandum superesse videatur.

Illud Franciscalibus omnibus, sed Tertiariis praesertim exequendum remanet, ut tanto Pontifici, Tertii Ordinis gloriae immortalis, ex intimo cordis gratias referant' fervidissimisque precibus Deum exorent, ut sapientissimum Ecclesiae Pastorem ad plurimos adhuc servet annos in totius catholicae Ecclesiae bonum, ipsiusque humanae societatis universae utilitatem. (Ex Actis Ordinis Minorum.) Haec excerpta sunt ex folio L'Avvisatore ecclesiastico mensis Novembris 1896,

917

1897

A m. kir. vallás-és közoktatásügyi minister 1896. évi 4501. eln. sz. a m. kir. közigazgatási bíróságról szóló 1896. évi XXVI. t.-cz. életbelépése alkalmából a következő körrendeletet, illetőleg utasítást bocsátotta ki:

I.

A latin és görög szartartásu főtiszt. kath. érsekekhez és püspökökhöz.

A közigazgatási bíróságról szóló törvény életbelépése alkalmából kiadott kultuszministeri rendelet és utasítás a törvény és az erre vonatkozó végrehajtási rendelet némely szakaszaival együtt közöltetik.

A közigazgatási bíróságról szóló 1896. XXVI. t.-cz. több oly rendelkezést foglal magában, melyek a Czim által érdekelt ügyeket azok intézésében közelről érintik. Ezek szerint jövőre a közigazgatási bíróság fog itélni oly ügyekben is, melyek az egyházak segélyezése vagy az iskolai adózás körül forognak, a mely ügyekben a végső forumon eddigelé vagy magam vagy a belügyminister urral egyetértőleg intézkedtem.

Minthogy a törvény 20. §-a értelmében a közigazgatási bíróság elé utalt vitás kérdésekben a ministerek felügyeleti jog czimén sem intézkedhetnek; minthogy másrésről a panasznak illetéktelen helyen, vagy megkésve lett benyújtása a törvény 93. és 96. §§-ai szerint hátrányos következményekkel jár, a Czim becses figyelmét azon czélból kívántam az idézett törvény rendelkezéseire különösen is felhívni, hogy egyházi és iskolai ügyeinek megfelelő ellátása iránt alantas egyházi és iskolai hatóságait és közegeit kellőleg tájékozhassa.

A törvény értelmében a közigazgatási bíróságokhoz terjeszthetők fel oly ügyek is, melyek bizonyos mértékig a legfőbb kegyuri jogot érintik. S e jog érvényesítésére kerülhet a sor azokban az esetekben, melyek a törvény 48—51. §-ainak alkalmazását megelőzőleg fejlődtek ki.

Ez esetekben, vagy olyanokban, milyen például a 26. §-ban érintett ügy, mely ama kérdés elbírálását kívánja, vajjon a kegyuri joggal bíró város, vagy község képviselő testületének minden tagja gyakorolhat-e szavazat-jogot a plébános megválasztásánál, s midőn a királyi rendeletek vagy egyházlátogatási okiratok érvényéről és alkalmazhatóságáról van szó, a Czim mint az érdekelt egyház hatósága és képviselője, a törvény 84-ik §-ának 1-ső pontja alapján magán-

panaszszal fog élni, illetve annak emelése iránt fog intézkedni. Fölötte kívánatos azonban, hogy ily esetekben ugyanezen törvényszakasz 2. pontja alapján hatósági panasz is emeltessék, vagy hogy a közigazgatási folyamatban eljáró hatóság a törvény 101. §-a alapján hatásköri kifogást emeljen akkor, ha az ügy közigazgatási hatáskörbe tartozik, s mint ilyen nem terjeszthető a közig. bíróság elé.

Különösen figyelmeztetendőnek tartom az egyházi hatóságokat a törvény végrehajtása tárgyában 1896. november 20-án 21973/M. E. sz. a. kibocsátott rendelet tartalmára, a mely kellő módon megvilágítja a törvény rendelkezéseinek irányát, s a mely rendelet 7. §-ának 4. bekezdése teljes tájékoztatást nyújt a magánpanasz jogának határa felől.

A törvény alkalmazása közben felmerülendő esetek még fokozottabb mértékben megkívánják azt a gondosságot, melyet a Czimnek a fentebb érintett ügyek iránt nyilvánult érdeklődésében eddig is oly örömmel tapasztaltam. De mert alkalomadtán a hatósági panaszjogot is érvényesíttetni kívánom, vagy pedig a közigazgatási hatáskör épségben hagyása iránt a törvény 101. §-ához képest kellend intézkednem, szükségesnek tartom, hogy a 84. §. 2. pontjában felsorolt hivatali közeg, illetve a közigazgatási hatóságoktól a törvény 87., illetve 101. §-a értelmében hozzám érkezendő jelentésekkel lehetőleg egyidejűleg az érdekelt egyházi hatóságoktól is mindenkor teljes tájékoztatást kapjak ügyek állásáról. S ezért felkérem a Czimet, hogy a vonatkozó ügyekre az egyházmegyéjének személyzetét figyelmeztetni, az adott esetekről mindenkor tudomást szerezni, s azokat nekem annak idején bejelenteni méltóztassék.

Egyben még arra kérem a Czimet, hogy káptalanát jelen leiratom tartalmáról értesíteni, s egyuttal figyelmeztetni méltóztassék, hogy széküresedés esetén a főpapi javadalmi ügyekben a közalapokra érvényes ama szabályokat tartsák szem előtt, melyeket a közalapítványi tisztségek részére az ide mellékelt utasításban kiadtam. Fogadja stb.

Budapest, 1896 december hó 31-én.

II.

A közalapítványi főtisztségekhez, gazdasági felügyelőségekhez és erdőgondnokságokhoz.

Az 1896. XXVI. t.-cz. a közalapokat érdeklő több rendbeli vitás ügy végelintézését az 1897. január hó 1-én életbe lépő közigazgatási bíróság hatáskörébe utalta.

A törvény második rész II. fejezete részletesen felsorolja azokat az ügyeket és eseteket, a melyekben a közigazgatási bíróság lesz hivatva itélni, a harmadik rész pedig részletesen szabályozza azon eljárást, mely a közigazgatási bíróság előtt követendő.

Minthogy a közigazgatási bíróságnál emelhető panaszjog gyakorlása szoros formaságokhoz lesz kötve, e formaságok mellőzése pedig hátrányos követ-

kezményekkel fog járni, czélirányosnak találtam elrendelni, hogy a felügyeiletem alatt álló vallás-, tanulmányi és egyetemi alapok részéről emelhető panaszok minden esetben a közalapítványi kir. ügyigazgatóság, illetve az ez alá rendelt vidéki közalapítványi ügyészségek által tétessenek meg.

Mindazon esetekben tehát, a midőn a királyi közalapok valamely közigazgatási hatósági határozat által akár közvetve, akár közvetlenül sérelmet szenvednek, köteles az illetékes gazd. vagy erd. tisztség a sérelmes határozat kihirdetése vagy a legközelebbi közalapítványi ügyészségnek a végett, hogy az utóbbiak a panaszt törvényes időben és helyen megtehessék.

E jelentéseket az illető tisztségek a kellő okiratokkal felszerelni, kimerítő felvilágosításokkal ellátni, a másolatokat pedig közvetlenül és egyidejűleg hozzám is felterjeszteni tartoznak, hogy a szükséghez képest intézkedhessem.

A közigazgatási bíróságok elé kerülő ügyekben számos olyan eset fordulhat elő, melynél valamely közalap csak közvetve van érintelve, ilyenek p. o. a törvény 33., 37., 48., 50., 54., 57., 63. §§-ban stb. felsorolt ügyek. Nehogy az ily ügyekben hozott sérelmes határozatok ellen emelendő panasz megtétele körül késedelem, vagy épen mulasztás álljon be, szükségesnek tartom a tisztségeket figyelmeztetni, hogy előző utasításainkhoz képest (ezen rendeletek, melyek a községi képviselőtestületek és a törvényhatósági bizottságok ülésein való megjelenést szabályozzák) az intézkedéseket jó eleve és oly módon megtenni el ne mulasztzák, hogy a sérelmes határozatról a panasz benyújtására hivatott ügyigazgatóság, illetve kerületi ügyészség kellő időben nyerhessen értesülést.

Midőn tehát a kezdetben idézett törvény tanulmányozását különös figyelmébe ajánlom, egyuttal szigorúan meghagyom, hogy a fentebb említett jelentéseknek mindenkor a kellő időben való megtételét, valamint a jogi képviselő e részben kifejezett egyéb kívánalmainak is gyors és pontos teljesítését szoros kötelességének ismerje.

Budapest, 1896. deczember hó 31-én.

E rendelettel és utasítással kapcsolatban szükségesnek tartom a fentebb említett pap-sággal az idézett törvénynek, valamint a m. kir. ministerium 1896. évi november hó 20-án 21973. sz. a. a törvény végrehajtása tárgyában kiadott rendeletének következő szakaszait tudomás és mihez tartás végett közölni.

I. A törvény szakaszai.

MÁSODIK RÉSZ.

A közigazgatási bíróság hatásköréről.

II. FEJEZET.

A bíróság hatásköréről az egyes ügyekben.

A közigazgatási bíróság előtti eljárásnak van helye:

I. CZIM.

Községi ügyekben.

25. §. A közigazgatási bizottságnak azon határozata ellen, melylyel

1. valakinek a községi (rendezett tanácsu városi) legtöbb adót fizetők névjegyzékébe való felvétele, vagy abból leendő törlése iránt intézkedik (1886 : XXII. törvényczikk 33. §-a) ;

2. a községi választók névjegyzékének összeállítása ellen beadott felebbezések felett dönt (idézett törvény 39. §-a) ;

3. valamely tagnak a képviselőtestületi tagok sorából való törlése, vagy a sorozatban ürességbe jött helyek betöltése körül felmerülő vitás esetekben intézkedik (idézett törvény 42. §-a) ;

4. a megválasztott községi képviselő választhatóságára és a választási eljárásra vonatkozó felebbezéseket eldönti (idézett törvény 50. §-a).

26. §. A törvényhatósági vagy a közigazgatási bizottságnak azon határozata ellen, melylyel valamely képviselőtestületi tagnak vagy előjárónak a közgyűlési tárgyalásokban való részvétele vagy szavazatjoga felett dönt (1886 : XXII. törvényczikk 57. és 58. §-ai).

34. §. A közigazgatási hatóságnak (közigazgatási bizottságnak) azon határozata ellen, melylyel

1. a községi (városi) pótdónak az egyes adófizetőkre való kivetése és beszedése, illetőleg a pótdómentesség tárgyában beadott felebbezéseket elintézi (1876 : VI. t.-cz. 58. §-a és 1886 : XXII. t.-cz. 138. §-a).

35. §. A vármegyei törvényhatósági bizottságnak azon határozata ellen, melylyel

2. a községi (r. t. városi) költségvetés jóváhagyását az 1886 : XXII. t.-cz. 126. §. a), b) és c) pontjai alatt felsorolt feltételek fenforgása daczára megtagadja.

II. CZIM.

Törvényhatósági ügyekben.

40. §. A közigazgatási bizottság küldöttségének azon határozata ellen, melylyel a törvényhatósági pótdónak az egyes adófizetőkre való kivetése ellen beadott felebbezéseket elintézi (1876 : VI. t.-cz. 58. §-a és 1883 : XV. t.-cz. 12. §-a).

41. §. A törvényhatóság állandó bíráló választmányának azon határozata ellen, melylyel

1. a legtöbb adót fizetők névjegyzéke ellen emelt felebbezéseket elintézi (1886 : XXI. t.-cz. 25—28. § ai és 1872 : XXXVI. t.-cz. 40. §-a) ;

2. a törvényhatósági bizottsági tagok választása körül követett eljárásra vonatkozó felebbezések felett dönt (1886 : XXI. t.-cz. 42. §-a és 1872 : XXXVI. t.-cz. 34. és 52. §-ai) ;

3. valamely bizottsági tagnak a bizottság kötelékéből a tagsági képesség időközi elvesztése miatt való kizárása kérdésében dönt (1886 : XXI. t.-cz. 33. §-a és 1872 : XXXVI. t.-cz. 28. §-a).

42. §. A t.-hatósági bizottságnak azon határozata (eljárása) ellen, melylyel

1. valamely bizottsági tagnak vagy tagsági joggal bíró tisztviselőnek a közgyűlési tárgyalásokban való részvétele és szavazatjoga felett dönt (1886 : XXI. t.-cz. 50. és 51. §-ai és 1872 : XXXVI. t.-cz. 62. §-a).

IV. CZIM.

Vallási és népoktatási ügyekben.

48. §. A törvényhatósági bizottságnak azon határozata ellen, melylyel

1. a községi segélynek a különböző hitfelekezeti iskolák között való megosztását elrendeli (1868 : XXXVIII. t.-cz. 25. §-a) ;

2. a különböző hitfelekezeteknek a községi segélyben való arányos részesítéséről intézkedik (1868 : LIII. t.-cz. 23. §-a).

49. §. A törvényhatóság első tisztviselőjének azon határozata ellen, a melylyel a törvényesen elismert vallásfelekezet által ingatlan vagyon szerzéséről bemutatott okiratnak a bemutatási záradékkal való ellátását megtagadja (1895 : XLIII. t.-cz. 9. §. 4. pont 3. bekezdés).

A közigazgatási bizottságnak azon határozata ellen, a melylyel a bevett vallásfelekezetek valamelyikéből kilépett és más bevett vagy törvényesen elismert vallásfelekezethez nem csatlakozott egyén által az elhagyott egyház, vagy az illetékes község pénztárában fizetendő egyházi, illetőleg iskolai és óvodai járulékok megállapítása vagy mérséklése ügyében intézkedik (1895 : XLIII. t.-cz. 25. §-a).

50. §. A közigazgatási bizottságnak azon határozata ellen, melylyel

1. a népiskolai adót olyan felekezetekre is kivetí, melyek az 1868 : XXXVIII. t.-cz. 11., 12. és 13-ik §-aiban foglalt feltételeket háromszori megintés után sem akarják, vagy nem képesek saját iskoláikra nézve teljesíteni, a mennyiben a kivetés kulcsa s a kivetett összeg mennyisége válik vitássá (1868 : XXXVIII. t.-cz. 15-ik §-a) ;

2. a különböző hitfelekezetű községekben felállított községi iskolák költségeihez a hitfelekezetek részéről való hozzájárulás kérdésében, a hitfelekezetek és a község között kötött szerződés alapján intézkedik (i. t. 23. és 26. §-ai) ;

3. a községi népiskolai adó, valamint a kisdóvodák és gyermekmenhelyek felállítására és fentartására szolgáló pótdó jogalapja és kulcsa, az egyes községi adófizetőkre, valamint a községben nem lakó, de ott birtokos polgárookra való kivetése, illetőleg az alóla való mentesség kérdésében dönt (1868 : XXXVIII. t.-cz. 35. és 37. §-ai és 1891 : XV. t.-cz. 18. §-a) ;

4. a község és a törvényben kijelölt kellékeknek megfelelő hitfelekezeti iskolát tartó községi tagok között, a községi iskola fentartásához való hozzájárulás tárgyában ennek kötelezettségét és mértékét megállapítja (1868 : XXXVIII. t.-cz. 36. §-a) ;

5. a más hitfelekezethez tartozó legalább 30 tanköteles gyermek számára felállított községi közös iskola terheihez, a község s a törvényben kijelölt kellé-

keknek megfelelő hitfelekezeti népiskolát tartó községi lakosok és birtokosok részéről való hozzájárulás kötelezettsége és mértéke felől intézkedik (i. t. 44. §-a);

6. a létező felekezeti iskolába járó, de más felekezethez tartozó gyermekek szülőinek az iskola költségeihez való hozzájárulása tárgyában, a hozzájárulás kötelezettségét, arányát és módját megszabja (i. t. 45. §-a);

7. a tanyai iskolák állítása és járókelő tanítók alkalmazása folytán a község és a tanyai lakosok között, a költségek viselése körül keletkező vitás ügyeket eldönteni (i. t. 47. §-a);

8. a hivatalból elrendelt népiskolai és kisdédóvodai adó kulcsát megállapítja (1876: XXVIII. t.-cz. 6. §. 5. pontja, és 1891: XV. t.-cz. 29. §. 3. pontja).

51. §. A közigazgatási bizottságnak azon határozata ellen, melylyel

1. az iskolatanítói fizetés aránylagos részének terményekben megállapítása ügyében dönt, a mennyiben az a kérdés válik vitássá, hogy az értékátszámítás helyes alapon történt-e, vagy nem sérti-e az 1868: XXXVIII. törvénycikk 142. §-ának és az 1893: XXVI. t.-cz. 3., 5. és 6. §-ainak a tanítói fizetésekre vonatkozó intézkedését;

2. az iskolatanítói fizetés részét képező termények beszedése és kiszolgáltatása tárgyában intézkedik: (1868: XXXVIII. t.-cz. 143. §-a).

53. §. A vallás- és közoktatásügyi miniszternek azon határozata ellen, melylyel

2. a népoktatási nyilvános tanintézeteknél, és a tanfolyamuknál fogva a népoktatási tanintézetek közé tartozó iskoláknál alkalmazott tanítóknak (tanítónők, nevelők, óvók) és hozzátartozóiknak nyugdíját és gyámolítását állapítja meg, a mennyiben az a kérdés válik vitássá, hogy az alkalmazottnak, illetőleg hozzátartozóinak jogos igényük van-e a nyugdíjra, segélypénzre vagy végkielégítésre, vagy hogy az alapul vett czímen mekkora összeg illeti meg őket.

3. az élvezett nyugdíj elvesztését s az özvegyek és árvák részére már megállapított segélypénz megvonását kimondja (1875: XXXII. t.-cz. 12. 17. és 26. §-a).

XIII. CZIM.

Cseléd-, munkás- és napszámos-ügyekben.

79. §. A közigazgatási bizottságnak a gazda és cseléd, továbbá a gazda s a gazdasági munkások és napszámosok között az 1876: XIII. t.-cz. 115. §-a alapján felmerülő vitás ügyekben hozott határozata ellen.

XV. CZIM.

Adó- és illetékügyekben.

81. §. I. A közigazgatási bizottságnak azon határozata ellen, melylyel

1. a földadónak sommásan és községenként, valamint egyénenként, továbbá a házadónak, az I. és II. osztályu keresetadónak, az általános jövedelmi pótagadónak, a fegyveradónak, a IV. osztályu keresetadónak, a tőkekamat- és járadékadónak, a hadmentességi díjnak tételenként és egyénenként, a szállítási adónak és a pénz-

intézeteknél elhelyezett tőkék kamatja után esetleg pótlólag fizetendő adóösszegnek esetenként való megszabása tárgyában dönt (1883: XLIV. t.-cz. 29. §-a és 1889: XXVIII. törvénycikk 12. §. I. pontja és 16. §. 1. *a*) pontja);

III. A pénzügyigazgatóságnak azon határozata ellen, melylyel az 1889: XXVIII. t.-cz. fejezetében megállapított eljárás szerint megszabott illetékek, valamint a bélyeg- és illetéki törvények és szabályok alapján kirótt bírságok jogosságát és helyességét megszabja (1889: XXVIII. t.-cz. 12. §-a).

82. §. I. A közigazgatási bizottságnak azon határozata ellen, mely a következő ügyek valamelyikére vonatkozik:

1. a törvény értelmében járó adómentességekre (1889: XXVIII. törvénycikk 16. §. 1. *b*) pontja);

2. az adó hibás kiszámítása, az adótárgy hiánya, megszűnése, vagy az ugyanazon adótárgy többszörös megadóztatása, valamint elévülés esetében az adótartozás helyesbitése, vagy leírása, az adó telekkönyvi bejegyzésének törlése, nemkülönben az illetéktelenül felvett adótartozások visszafizetésére (i. t. 16. §. 1. *c*) pontja);

3. az ellemi csapások által okozott károk rendkívüli eseteiben a fennálló adókezelési törvény értelmében járó adóelengedésre (i. t. 16. §. 1. *d*) pontja);

4. a közadók kezeléséről szóló törvény az adózókra kirótt pénzbírságra (i. t. 16. §. 1. *e*) pontja);

5. a közadók és illetékek behajtásával megbízott törvényhatósági, községi (városi), vagy állami közegeknek a zálogolás és árverés körül követett eljárása ellen felmerülő panaszra (i. t. 16. §. *f*) pontja);

6. az állami törvényhatósági vagy községi (városi) közegek ellen az adókötelezettek és az adótárgyak összeírása, az adók és illetékek könyvelése, nyilvántartása, beszédése, biztosítása és behajtása alkalmával jogtalanul okozott költségek vagy károk megtérítése fejében a károsult feleket illető pénzbírságra (i. t. 16. §. 1. *g*) pontja);

7. a kártérítés kötelezettségének és mértékének az állami és községi (városi) közegek, valamint a községek ellen való magállapítására (i. t. 16. §. 2. *c*) pontja);

8. a házbérjövedelem meghatározására szükséges helyszini szemle költségeinek a háztulajdonos által leendő megtérítésére (i. t. 8. §. 4. *a*) pontja);

II. A pénzügyigazgatóságnak az elévült közvetett adók és illetékek leírása és az illetéktelenül felvett közvetett adók és illetékek visszafizetése (1889: XXVIII. törvénycikk 12. §. III. *a*) pontja), végül az illeték telekkönyvi bejegyzésének törlése tárgyában hozott határozata ellen.

HARMADIK RÉSZ.

A közigazgatási bíróság előtti eljárásról.

I. FEJEZET.

A panaszról és védíratról.

84. §. A panasz joga megilleti:

I. a közigazgatási bíróság hatásköréhez tartozó ügyekben tett hatósági

intézkedések és hozott határozatok által okozott bármely sérelem orvoslása céljából az érdekelteket, ideértve a jogi személyeket és hatóságokat is.

85. §. Az érdekelt felek panasza azon közigazgatási hatóságnál, melynek intézkedése, vagy határozata ellen irányul, akár írásban benyújtható, akár előszóval bejelenthető.

A szóbeli panaszt köteles a hatóság a határozat kihirdetése alkalmával a jegyzőkönyvben feljegyezni, illetőleg ha a bejelentés később történik, arról jegyzőkönyvet felvenni.

A panasz bejelentése csak az intézkedés vagy határozat sérelmes részeinek kijelölésére, s a fél kérésének kifejezésére terjedhet ki.

90. §. A panaszíratnak magában kell foglalnia :

1. a bepanaszolt fél, illetőleg a hatóság megnevezését, ki vagy mely ellen intézve van ;

2. a sérelmes intézkedésre vagy határozatra való hivatkozást ;

3. a tényállás és az ennek igazolására szolgáló bizonyítékok rövid leírását ;

4. a panasz tárgyát képező intézkedés vagy határozat sérelmes részeinek megjelölését.

5. a jogalap kitüntetését ;

6. a kérdés szabatos kifejezését.

91. §. A panaszíratban az ügyre vonatkozó oly ténykörményt és bizonyítékot is fel lehet hozni, mely az előzetes közigazgatási eljárás folyamában fenn nem forgott.

92. §. A bizonyító iratot, melylyel panaszló igényét támogatni véli, eredetiben vagy másolatban, ha pedig a bizonyító iratnak csak egyes részei birnak jelentőséggel, legalább kivonatban a panaszíratához kell csatolni.

Ha a fél panasza az eljáró hatóságon kívül más fél ellen is van intézve, a panaszíratához ennek és összes mellékleteinek egy másodpéldányát is kell csatolni.

93. §. A panaszt minden esetben 15 nap alatt kell benyújtani (bejelenteni) az illető hatósághoz vagy közigazgatási bírósághoz (85. 86. §-ok).

94. §. A panasz benyújtására (bejelentésére) szolgáló határidő az érdekelt felekre nézve a sérelmes intézkedés vagy határozat kihirdetését, illetőleg kézbesítését, a főispánra (főpolgármesterre), a közigazgatósági főhatóságokra és az adófelszólamlási bizottság előadójára nézve pedig a sérelmes intézkedés vagy határozat kihirdetését közvetlenül követő naptól kezdve számíttatik.

A határidő, ha utolsó napja vasárnapra vagy Gergely naptár szerint ünnepnapra esik, a legközelebbi köznapon jár le.

Posta útján való benyújtás esetében a feladás időpontja határoz.

Az ezen §-ban foglalt intézkedések a jelen törvényben szabályozott többi határidőkre is kiterjednek.

96. §. A panasz tárgyalás nélkül hivatalból visszautasítandó, ha a kiszabott határidő (93. §.) eltelte után nyújtották (jelentették) be.

A visszautasítást indokolni s az arra vonatkozó határozatot a benyújtónak (bejelentőnek) írásban kézbesíteni kell.

97. §. A visszautasítás joga megilleti a 96. §. esetében a magánpanaszszal szemben az eljáró közigazgatási hatóságot, a hatósági panasszal (főispán, közigazgatási főhatóságok és az adófelszólamlási bizottság előadójának panaszával) szemben pedig a közigazgatási bíróságot.

98. §. Az eljáró közigazgatási hatóság visszautasító határozata ellen a közigazgatási bírósághoz intézendő felfolyamodásnak van helye.

Az érdekelt fél, ha ő maga vagy meghatalmazottja a panaszíratot valamely elháríthatlan akadály miatt nem adta be a kellő időben (93. §.): igazolási kérelmet terjeszthet elő.

A hitelt érdemlően indokolandó igazolási kérelmet a panaszíráttal együttesen, az elmulasztott határidő utolsó napját követő 15 nap alatt írásban az eljáró közigazgatási hatóságnál kell benyújtani.

Az igazolási kérelmet a főügytől elkülönítve, ezt megelőzőleg kell tárgyalni és eldönteni.

Ha a bíróság az igazolási kérelemnek helyet nem ad, a panaszt a főügybe való avatkozás nélkül visszautasítja.

103. §. A közigazgatási bírósághoz intézett panasz benyújtása (bejelentése) rendszerint felfüggeszti a közigazgatási intézkedések és határozatok végrehajtását.

Oly esetekben azonban, melyekben a törvény (rendelet, szabályrendelet) szerint csak birtokon kívül volt helye a közigazgatási vagy pénzügyi bírósági felelősségnek: a közigazgatási intézkedések és határozatok végrehajtását a bíróság előtt megindított eljárás sem akadályozza meg.

A bírósági eljárásra való tekintet nélkül végrehajtható a közigazgatási intézkedés és határozat akkor is, ha ezt az állami közérdek szempontja követeli, vagy ha a végrehajtás elhalasztásából helyrehozhatatlan kár következne be. Ezen esetekben a végrehajtást elrendelő határozatot körülményesen indokolni kell.

104. §. A közigazgatási bíróság a panaszt mindenekelőtt a 96. §. alapján veszi vizsgálat alá s azt tárgyalás nélkül hivatalból visszautasítja:

b) ha az elkésve beadott magánpanaszt a közigazgatási hatóság a 97. §-ban reá bízott jognál fogva vissza nem utasította.

105. §. Csekélyebb fontosságú tartalmi és alaki hiányok és hibák esetében a bíróság, illetőleg ennek nevében a panaszíratot a benyújtónak visszaadja azon meghagyással, hogy a bíróság utasításai szerint kiegészítve (kiigazítva), záros határidő alatt közvetlenül oda ismét nyújtsa be.

Ha pedig a panaszírat oly lényeges alaki, vagy tartalmi hiányban szen-

ved, hogy a kiegészítésre sem látszik alkalmasnak, így az hivatalból vissza is utasítható.

116. §. A személyes megjelenésre kötelezett felek, valamint a tanúk és szakértők, ha azoknak igazolatlan elmaradása a czélba vett bírósági eljárás meghiusulását vonja maga után, a bíróság által 200 koronáig terjedhető rendbirsággal fenyíthetők, s ezen felül a meghiusult eljárás költségeiben is elmarasztalhatók.

III. FEJEZET.

A képviseletről.

118. §. Az önképviseletre nem jogosított kiskorúakat és gondnokság alatt állókat, továbbá a jogi személyeket és hatóságokat, a mennyiben a jelen törvény másként nem intézkedik, a bíróságok előtt az erre törvényesen hivatott képviselők képviselik.

119. §. A közigazgatási bíróság előtt, a mennyiben a felek nem személyesen vagy nem törvényes képviselőjük útján (118. §.) járnak el, magukat csak ügyvéd által képviseltethetik.

120. §. Ha a személyesen eljáró fél magát érthetően kifejezni nem bírja, vagy más ok miatt képtelen arra, hogy ügyét a tárgyalásnál személyesen képviselje, a bíróság által meghatalmazott (ügyvéd) állítására kötelezhető; ha pedig ő maga vagy meghatalmazottja rendetlen magaviselet miatt a tárgyalás színhelyéről el lett távolítva, joga van meghatalmazott, illetőleg más meghatalmazott által képviseltetni magát.

Ezen jog gyakorlásának elmulasztása a tárgyalás folytatását nem akadályozza.

121. §. A meghatalmazást közokirattal, hitelesített vagy az 1868. LVI. t.-cz. 167. és 168. §-ainak megfelelően kiállított magánokirattal kell igazolni.

A bíróság előtt személyesen megjelent fél élő szóval is adhat meghatalmazást. A személyesen adott meghatalmazást mindig jegyzőkönyvbe kell venni.

V. FEJEZET.

Az újrafelvétlről.

139. §. A magánfelek újrafelvételi panaszt nyújthatnak be, ha a főügy jogérvényes eldöntése után olyan, a kérdés érdemére nézve döntő bizonyítékok birtokába jutottak, melyeket a főeljárás folyamában önhibájukon kívül nem használhattak.

140. §. Az újrafelvételi panaszt a főeljárás folyamában keletkezett véghatározat kézbesítésétől számított egy éven belül írásban a közigazgatási bíróságnál kell benyújtani.

141. §. Az újrafelvételi panasz körüli eljárás az ezen törvény 111—138. §-aiban megállapított szabályok szerint történik, azzal az eltéréssel, hogy az újrafelvételnél az ügyvédi képviselet kötelező.

Nyilván alaptalannak bizonyult ujrafelvételi panasz esetén, a perköltségekben való elmarasztaláson felül, 1000 koronáig terjedhető pénzbírság alkalmazásának van helye, a miért a felelősség a fél elleni visszkereset fenmaradása mellett, első sorban az ügyvédet terheli.

144. §. Ujrafelvételi panasz benyújtásának ugyanazon ügyben csak egyszer van helye.

VI. FEJEZET.

Az eljárási költségekről.

145. §. A közigazgatási bíróság a határozatban az eljárási költségeket, valamint azt is megállapítja, hogy azokat melyik fél, illetőleg a felek minő arányban viseljék.

Ha mindkét részről magánfél vagy mindkét részről hatóság vagy hatósági közeg áll egymással szemben: a bíróság a fentforgó körülmények számbavételével azok egyikét, vagy mindenikét marasztalja el a költségekben.

Ha magánfél hatósággal vagy hatósági közeggel áll szemben: az eljárási költségekben rendszerint a magánfél marasztalandó el, kivéve, ha a birói eljárásra a hatóságnak vagy hatósági közegnek nyilván törvénybe, rendeletbe vagy szabályrendeletbe ütköző része szolgáltatott okot, mely utóbbi esetben a költségeknek egészben vagy részben viselésére a hibás hatóság vagy hatósági közeg is kötelezhető.

Ha valamely bírósági eljárás vagy tárgyalás a személyes megjelenésre kötelezett hatósági közeg, magánfél, tanu vagy szakértő igazolatlan elmaradása miatt hiusult meg, a költségekben azt kell elmarasztalni.

A költségek — különös méltánylást érdemlő esetekben — kölcsönösen meg is szüntethetők.

Adó- és illetékügyekben eljárási költségek nem állapíthatók meg.

148. §. A közigazgatási bíróság előtti eljárás a hatósági közegekre nézve minden esetben, a magánfelekre nézve pedig csak azon esetekben bélyeg- és illetékmentes, melyekre nézve a közigazgatási eljárásban is bélyeg és illetékmentesség állott fenn.

NEGYPEDIK RÉSZ.

Átmeneti intézkedések és zárhatározatok.

152. §. A közigazgatási bíróság előtt csak azon közigazgatási intézkedések és határozatok ellen kereshetni orvoslást, melyek a jelen törvény hatálybaléptének napja után keletkeztek. Az ezt megelőzőleg tett intézkedéseket és hozott határozatokat a közigazgatási folyamatban az erre hivatott hatóságok tárgyalják tovább és döntenek el végérvényesen.

160. §. A jelen törvény 1897. évi január 1-én lép hatályba. Végrehajtásával a ministerium bizatik meg.

II. A rendelet szakaszai.

Az 1896. évi XXVI. t.-cz. 160. §-a alapján a m. kir. közigazgatási bíróságról szóló törvény 1897 évi január hó 1-én lép hatályba.

6. A birói hatáskör részletesen (T. 22—83. §-sok.)

A törvény második részének II. fejezete (22—83. §-ok) tizenhat czim alatt kimerítően felsorolja mindazokat a közigazgatási jogvita ügyeket, melyek végdöntése a törvény alapján a közigazgatási bíróság hatáskörébe tartozik. A vonatkozó törvényszakaszok idézése mellett egyenként felsorolvák mindazok az ügyek, melyekben és pedig a többnyire szintén névszerint megjelölt közigazgatási hatóságok által hozott határozatok és tett intézkedések birói panasz tárgyát képezhetik.

Elvül szolgál az, hogy részint az egyes ministereknek (állami számvevőszék elnökének) első fokban, részint a középfoku hatóságoknak (u. m. a közigazgatási és a törvényhatósági bizottságnak, a törvényhatósági városi tanácsnak, a törvényhatóság állandó bíráló választmányának, a főispánnak, törvényhatóság első tisztviselőjének, az államrendőrség főkapitányának, a pénzügyigazgatóságnak és az adófelszólamlási bizottságnak) első, másod, illetőleg harmadfokban hozott határozatait vagy tett intézkedéseit képezik panasz tárgyát.

Az alsófoku hatóságok (községi, járási hatóság stb.) előtt kezdődő ügyek rendes közigazgatási uton ezentul is felkerülnek a középfoku hatóságig, melynek másod (néha harmad) fokban hozott határozata vagy tett intézkedése ellen jelenleg az egyes ministerekhez intézhető felebbezés, felfolyamodás, felülvizsgálati kérelem egyszerűen a jelenleg igénybevehető közigazgatási jogorvoslatok helyébe a bíróság előtt érvényesíthető panaszjog lép; vagyis a törvényben taxative felsorolt jogvita ügyekben a ministerek helyett ezentul a közigazgatási bíróság dönt végérvényesen.

Közelebbi megvilágításul szolgáljon a következő néhány példa:

a) A község és az egyes, valamint az ugyanazon szolgabirói járás községei között felmerülő illetőségi vitás ügyekben (T. 24. §. I., 1. pont) jelenleg első fokban a főszolgabíró, másodfokban az alispán dönt, kinek a főszolgabirói határozattól eltérő, valamint az illetőséget a járás egész területére megtagadó határozata harmadfokú döntés végett a közigazgatási bizottsághoz, ennek határozata pedig, a mennyiben az illetőséget a járás egész területére megtagadta, negyedfoku végleges döntés végett a belügyminiszterhez felebbezhető (1886 :XXII. t.-cz 18. §-a)

Jövőre a helyzet egész a harmadfokig változatlan marad, vagyis az illetőségi vitás ügyek úgy a mint eddig történt, felmennek a közigazgatási bizottsághoz, melynek az illetőséget akár megállapító, akár megtagadó határozata ellen magán- avagy hatósági panasszal (T. 84. §.) a bírósághoz lehet fordulni.

b) A községi legtöbb adót fizetők névjegyzékébe való felvétel vagy abból leendő törlés kérdésében (T. 25. §. 1 pont) jelenleg első fokban a főszolgabíró,

másodfokban az alispán, harmadfokban a közigazgatási bizottság határoz, melynek határozatát a belügyminister a *főispán* felterjesztésére felülbíráhatja. (1886 : XXII. t.-cz. 52. §.)

Jövőre az eddigi eljárás egész a harmadfokig változatlanul marad, a közigazgatási bizottságnak harmadfoku határozata ellen azonban magán- avagy hatósági panaszszal (T. 84. §.) a bírósághoz lehet fordulni.

c) A községi közlekedési (viczinál) utak építéséhez, fentartásához és kezeléséhez való hozzájárulás kötelezettségét és százalékarányát (T. 63. §. 2. pont) jelenleg első fokban az alispán, másodfokban a közigazgatási bizottság állapítja meg, és az érdekeltek csupán a két alsófoku határozatnak egymástól eltérő volta esetében felebbezhetnek a kereskedelemügyi miniszterhez (1890 : I. t.-cz. 36. §.).

Jövőre a helyzet másodfokig változatlanul marad, közigazgatási bizottság határozata ellen azonban, akár eltér az alispáni határozattól akár egybehangzó azzal, panaszt lehet emelni a közigazgatási bíróságnál.

d) A cseléd- munkás- és napszámos-ügyekben (T. 79. §.) jelenleg a közigazgatási bizottság (Budapestet kivéve harmadfokulag határoz, de két lényegileg összhangzó alsóbbfoku határozat ellen hozzá való felebbezésnek nincsen helye (1876 : XIII. t.-cz. 115. és 116. §.).

Jövőre e helyzet annyiban változatlan, hogy a közigazgatási bizottságig az eddigi módon kerülnek föl, de a harmadfoku közigazgatási bizottsági határozat ellen — mely, a rendkívüli felülvizsgálat esetét kivéve, jelenleg végérvényes — panaszt lehet emelni a közigazgatási bíróságnál.

A felsorolt példákból világosan látható, hogy a közigazgatási bíróság felállítása nemcsak annyiban nyújt az eddiginél hatályosabb intézményi jogvédelmet, a mennyiben a jogvita ügyek egy részét ezentul bíróság dönti el végérvényesen; de maga a panaszjog jelentékenyen szélesebb körű lesz a mostani közigazgatási jogorvoslatoknál, a mennyiben a törvény panaszjogot nyújt az oly középfoku közigazgatási határozatok és intézkedések ellenében is, melyek jelenleg vagy végérvényesek, vagy csak hatósági felebbezéssel támadhatók meg, vagy a magánféj által kizárólag csak akkor felebbezhetők, ha a középfoku határozat az alsóbbfoku határozattal meg nem egyezik.

Miután pedig a törvényben foglalt *taxatio* természete azt hozza magával, hogy bírósági panasz tárgyát csakis a törvényben névszerint felsorolt ügyekben és az ott névszerint megjelölt hatóságok által hozott határozatok és tett intézkedések képezhetik: kiváló gondot kell fordítani a hatósági illetékességi fokok szigorú megtartására vagyis arra, hogy az ügyek, mielőtt a bírósághoz kerülnek, a törvényes hatósági fokokon keresztülmenjenek, nehogy a bíróság az ügynek közigazgatási uton elbírálására illetékes fórumok sorrendjének be nem tartása indokából legyen kénytelen új eljárást vagy pótlást elrendelni s így az ügyet közigazgatási utra visszaterelni.

Végül a jogkereső közönség érdekében a közigazgatási bíróság hatáskörébe utalt ügyekben hozott középfoku hatósági határozatban kifejezetten kiteendő, hogy a határozattal meg nem elégedő fél a törvényes határidőben bírósági panasz jogorvoslatával élhet.

7. *A panaszjog körülírása. (T. 84. §.)*

A törvény 84. §-a szerint a panasz kétféle: magán- és hatósági panasz.

A magánpanasz joga az összes érdekelt feleket, tehát úgy a természeti (fizikai), mint a jogi személyeket, beleértve a testületeket, hatóságokat, czégeket stb. szóval a jogszerzés összes alanyait megilleti.

A közigazgatási hatóság, vagy bármely közigazgatási közeg tehát, mint valamely közigazgatási határozat vagy intézkedés folytán érdekelt fél, a panaszjog tekintetéből egészen a magánfél fogalma alá esik, reá a törvénynek a magánfelekre és a magánpanaszra vonatkozó összes rendelkezései irányadók.

A magánpanasz joga a törvény szerint (107. §.) nincs csupán a közigazgatási eljárásban szerepelt felekre szorítva. A közigazgatási bíróság hatáskörébe utalt esetek jelentékeny részében a bíróság előtti eljárás okát képező közigazgatási határozat vagy intézkedés előzetes panasz és tárgyalás nélkül jó létre s így gyakran csak annak kibocsátása után, esetleg foganatosítása közben állapitható meg, hogy az kit és miben érint sértőleg.

A magánpanasz továbbá a törvény szerint bármely sérelem orvoslására kiterjed, vagyis a magánpanasz bármely hatóság intézkedése vagy határozata ellenében, úgy a jog, mint az érdeksértés orvoslására, úgy a magán-, mint a közérdek védelmére emelhető.

8. *A panasz beadásának helye és módja. (T. 85. és 86. §.)*

A panasz előterjesztésének *helye* tekintetében az az általános szabály, hogy a panaszt annál a közigazgatási hatóságnál kell előterjeszteni, melynek határozata vagy intézkedése ellen irányul.

14. *Panaszbeadási határidő. (T. 93., 94. §.)*

A panasz beadásának határidejét általában 15 napra tette a törvény. A 15 napos határidő úgy a magán-, mint a hatósági, úgy a közigazgatási hatóságnál, mint a közigazgatási bíróságnál benyújtandó, úgy a szóbeli, mint az írásbeli panaszra egyaránt vonatkozik.

A közigazgatási bírósághoz utalt ügyek egy részénél, a fentforgó kivételes szempontokra való tekintettel eddig 15 napnál hosszabb volt a közigazgatási felelővitel benyújtására kiszabott határidő, tehát e tekintetben a közigazgatási bíróság felállításával némi jogmegszorítás áll elő; ámde az abból származható hátrányok az egységes, tehát félremagyarázhatatlanul világos felelőviteli határidővel járó előnyökkel szemben elenyésznek. Különben is a panaszírat törvényes határidőben

benyújtásának valamely elháríthatatlan akadály miatti elmulasztása esetén a törvény 99. §-a értelmében igazolási kérelemnek van helye.

A panasz benyújtásának (bejelentésének) határideje magánpanasz tekintetében a sérelmes intézkedés vagy határozat kihirdetését, illetőleg kézbesítését közvetlenül követő naptól kezdve számít, a szerint, a mint a fél a határozat hozatalánál jelen volt, avagy nem volt. Hatósági panasznál mindig a határozat kihirdetését közvetlenül követő napon nyílik meg a panaszjog, mivel a hatósági panasz tételére jogosultak a panasz tárgyává teendő határozat meghozatalánál rendszerint jelen lévén, a határozat kézbesítésére nem kell várniok.

A határidő, ha utolsó (15-ik) napja vasárnapra, vagy Gergely-naptár szerinti ünnepnapra esik: a legközelebbi köznapon jár le; tehát kettős ünnepnap esetén a határidő két nappal is meghosszabbodik.

Posta útján való benyújtás esetében a feladás, nem pedig a tényleges beérkezés időpontja határoz. Vagyis a határidő 15-ik napján (ünnep esetén a 16-ik vagy 17-ik napján) feladott panasz még törvényes határidőben benyújtottnak tekintik. A félnek semminemű postai késedelem nem okoz joghátrányt.

Magától értetik azonban, hogy úgy a közvetlen benyújtás (bejelentés), mint a postára feladás csak az esetben számít, ha a panasz elfogadására törvény szerint illetékes közigazgatási hatósághoz vagy bírósághoz intéztetett.

A kellő időben, de illetéktelen helyre beadott panasz joghatálylyal nem bír.

15. *A panaszirat átvételére, szóbeli panasz jegyzőkönyvbe foglalására hivatott közigazgatási közegek. (T. 95. §.)*

A testületi hatóságok határozatai vagy intézkedései ellen irányuló írásbeli panasz átvételére, illetőleg szóbeli panasz jegyzőkönyvbe foglalására hivatott.

a) közig. bizottságnál (és ennek küldöttségeinél, szakbizottságok albizottságoknál) a főispán,

b) törvényhatósági bizottságnál az alispán (polgármester),

c) székesfővárosi és törvényhatósági városi tanácsnál: a polgármester,

d) állandó bíráló választmánynál: a főispán,

e) adófelszólamlási bizottságnál: a pénzügyigazgató.

Miután azonban úgy a fő- és alispán, mint a pénzügyigazgató a panaszirat átvételét, illetőleg a szóbeli panasz jegyzőkönyvbe foglalását egyéb hivatalos elfoglaltsága miatt személyesen nem teljesítheti, és miután a közönség kényelme isse feladatnak az illetők által nem személyesen leendő teljesítését igényli: az írásbeli panaszok átvételével a törvényhatósági, illetőleg pénzügyigazgatósági rendes iktató bizandó meg; a szóbeli panaszok jegyzőkönyvbe foglalását pedig a főispáni, illetőleg az alispáni (polgármesteri) és a pénzügyigazgatósági irodában az illetők nevében, azok felelőssége mellett: a főispáni titkár (vagy a főispáni titkári teendőkkel felruházott közeg), illetőleg a törvényhatóság vagy pénzügyigazgatóság fogalmazói szakának egyik e célra külön megbízott tagja teljesíti.

25. *Ujrafelvétel. (T. 139—144. §.)*

Ujrafelvételi panaszt a törvény 139. §-a szerint kizárólag csak a magánfelek nyújthatnak be.

Az ujrafelvételi panasz a T. 140. §-a értelmében egyenesen a közigazgatási bíróságnál lévén benyújtandó, a közigazgatósági hatóság az esetleges nála benyújtott ujrafelvételi panaszt a törvény idézett szakaszára való hivatkozással visszautasítani köteles.

26 *Eljárási költségek, (T. 145., 146. §.)*

Adó- és illetékügyekben eljárási költségek nem állapíthatók meg.

A közigazgatási hatóságok az eljárási költségektől rendszerint mentesek; de ezen általános szabály alól kivételt képeznek oly esetek, midőn a bepanaszolt hatóság nyilván törvénytelenül járt el.

27 *Bélyeg- és illeték-kötelezettség. (T. 148. §.)*

A közigazgatási bíróság előtti eljárás a hatósági közegekre nézve bélyeg és illetékmentes. Tehát a hatósági közegek bármely minőségben szerepeljenek is a közigazgatási pörben, s bármily természetű beadványt intézzenek is a közigazgatási bírósági ügyekben a közigazgatási hatósághoz vagy bírósághoz, minden esetben a bélyeg és illetékmentességet élvezik.

Magánfeleket illetőleg irányadóul szolgál az, hogy a közigazgatási bíróság illetékességi körébe utalt ügyekre vonatkozó beadványok, jegyzőkönyvek, melléletek, másolatok, kiadványok, ide értve a birói határozatokat is valamint egyéb iratokra azok a bélyeg- és illetéktörvények és törvényesített szabályok alkalmazandók, melyek a rendes bíróságok előtti eljáráson kívül a közigazgatási eljárásban a közigazgatás különféle ágazataira való tekintettel érvénynyel bírnak. Ugyanez az elv alkalmazandó a törvények és törvényesített szabályok szerint fennálló, ugy tárgyi, mint személyes illetékmentesség tekintetében is. Ehhez képest kell a közigazgatási hatóságnak a panaszirat és mellékleteivel, egyáltalán a magánfelek összes beadványaival szemben a felülbélyegzés, illetőleg leletezés tekintetében eljárni.

989

1897

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszternek 1897. évi 432. sz. a. (Okiratok hitelesítése.)
kelt rendelete.

I.

Valamennyi Főtiszt. egyházi főhatóságnak.

A hatóságok és közhivatalnokok által kiállított vagy hitelesített okiratok hitelesítése iránt a német birodalommal 1880. évi február hó 25-én kötött s az 1880: XXXVI. törvénycikkbe foglalt államszerződés IV. cikkének végrehajtása tárgyában 1880. évi augusztus hó 2-án 2292/M. E. szám a. kelt kormányrendelet módosítása iránt a m. kir. miniszterelnök ur által kibocsátott és közzététel végett

a Budapesti Közlöny és a Rendeletek Tárának is megküldött rendeletet ./. alá csatolva van szerencsém Czimeddel szives tudomás és miheztartás végett közölni.

Fogadja a Főtiszt. Főhatóság kiváló tiszteletem őszinte nyilvánítását.

Budapest, 1897. február hó 5-én.

II.

Valamennyi, a vallás- és közoktatásügyi miniszterium alá tartozó állami hatósághoz, hivatalhoz és intézethez.

A hatóságok és közhivatalnokok által kiállított vagy hitelesített okiratok hitelesítése iránt a német birodalommal 1880. évi február 25-én kötött s az 1880 : XXXVI. törvénycikkbe foglalt államszerződés IV. cikkének végrehajtása tárgyában 1880. évi augusztus hó 6-án 2292/M. E. sz. a. kelt kormányrendelet módosítása iránt a m. kir. miniszterelnök ur által kibocsátott és közzététel végett a Budapesti Közlöny és a Rendeletek Tárának is megküldött rendeletet ./. alá csatolva Czimeddel tudomás és miheztartás végett közlöm.

Budapest, 1897. február hó 5.

Melléklet az 1897/432. eln. sz. rendelethez.

A magyar királyi miniszterium 751/M. E. 897. sz. a. kelt rendelete a hatóságok és közhivatalnokok által kiállított vagy hitelesített okiratok hitelesítése iránt a német birodalommal 1880. évi február hó 25-én kötött s az 1880. évi XXXVI. törvénycikkbe foglalt szerződés IV. cikkének végrehajtása tárgyában 1880. évi augusztus hó 6-án 2292/M. E. sz. a. kelt rendelet módosítása iránt.

Az osztrák-magyar monarchia közös közigazgatási hatóságai, továbbá a magyar korona országainak legfőbb közigazgatási hatósági és egyéb állami és egyházi felsőbb közigazgatási hatóságok, melyek a hatóságok és közhivatalnokok által kiállított vagy hitelesített okiratok hitelesítése tárgyában, a német birodalommal 1880. évi február hó 25-én kötött s az 1880 : XXXVI. törvénycikkbe foglalt szerződés IV. cikkében tekintetbe vétettek és a mely hatóságok által kiállított vagy hitelesített okiratoknak további hitelesítése nem szükséges, a m. kir. miniszterium 1880. évi augusztus hó 6-án 2292/M. E. sz. a. kibocsátott ez irándi rendeletének módosításával a következők :

A

Az osztrák-magyar monarchia közös közigazgatási hatóságai.

- I. Közös külügyminiszterium.
- II. Közös pénzügyminiszterium.
- III. Közös hadügyminiszterium, ez alá rendelvek :
  - a) a krakói, bécsi, gráci, budapesti, pozsonyi, kassai, temesvári, prágai, josefstadti, przemysli, lemergi, nagyszebeni, zágrábi, innsbrucki és sarajevói hadtestparancsnokságok ;
  - b) a zárai katonai parancsnokság ;

c) a pólai kikötői tengernagyi hivatal.

IV. Közös legfőbb számszék.

B.

Magyar és horvát-szlavon közigazgatási hatóságok.

I. Legfőbb és országos hatóságok.

1. Valamennyi miniszterium.
2. Az állami számvevőszék.
3. Horvát-Szlavonországok kormánya.
4. A fiumei kormányzóság.

II. Katonai hatóságok.

5. A honvédfőparancsnokság.
6. A honvédkerületi parancsnokságok.

III. Közigazgatási és rendőri hatóságok.

7. A szűkebb értelemben vett Magyarországon az alispáni hivatalok a vármegyékben s a polgármesteri hivatalok a törvényhatósági joggal felruházott városokban, Horvát-Szlavonországokban pedig az alispáni hivatalok, továbbá a zágrábi, eszéki, varasdi és zimonyi városi tanács.

8. Fiume szabad város és kerület polgármesteri hivatala.

9. A budapesti államrendőrség főkapitánya.

IV. Egyházi, tanügyi, alapítványi hatóságok, tudományos és szépművészeti intézetek.

10. A római katolikus latin és görög szertartású érsekségek, püspökségek és szentszékek.

11. A benzés-rendi pannonhalmi főapátság.

12. Az ágostai és helvét hitvallású püspökségek.

13. A görög keleti szerb és román érsekségi és püspöki hatóságok.

14. Az erdélyi unitárius egyházkerület.

15. A magyarországi és erdélyi izr. autonóm orthodox hitfelekezet közvetítő bizottsága.

16. Az országos izraelita iroda.

17. A budapesti, kolozsvári és zágrábi tudomány-egyetemnek és a budapesti József-műegyetemnek rectorai és tanácsai.

18. A jogakadémiák.

19. A jog- és államtudományi államvizsgálati bizottságok.

20. A középiskolai tanárvizsgáló bizottságok Budapesten, Kolozsvárott és Zágrábban (valamint az elemi iskolai tanítóvizsgáló bizottságok Zágrábban és Petrinján).

21. A tankerületi kir. főigazgatóságok.

22. Az érettségi vizsgálati bizottságok.

23. Az összes állami és kiralyi, valamint a nyilvánossági joggal bíró gymnasiumok és reáliskolák igazgatóságai.

24. A kir. tanfelügyelőségek.

25. Az országos mintarajztanoda és rajztanár-képesde igazgatósága.

26. Az orsz. m. kir. rajztanár vizsgáló bizottság.

27. A festészeti m. kir. mesteriskola.

28. Az orsz. zene-akadémia igazgatósága Budapesten és az országos zene-intézet igazgatósága Zágrábban.

29. Az orsz. m. kir. zenetanárvizsgáló bizottság.

30. Az orsz. m. kir. színművészeti akadémia.

31. A bányászati és erdészeti akadémia Selmecezbányán.

32. A gazdasági akadémia Magyar-Óvárótt.

33. A gazdasági tanintézetek igazgatóságai Keszthelyen, Debreczenben, Kolos-Monostoron, Kassán és Pozsegán és a szállószeti iskola igazgatósága Petrinján.

34. Az állatorvosi akadémia igazgatósága Budapesten.

35. A kertészeti tanintézet igazgatósága Budapesten.

36. A keleti kereskedelmi tanfolyam igazgatósága.

37. Állami és községi felső kereskedelmi iskolák igazgatóságai (akár ön-állók, akár polgári iskolával kapcsolatosak).

38. Az orsz. m. kir. iparművészeti iskola igazgatósága.

39. Állami ipariskola igazgatósága Budapesten és Brassóban.

40. Állami tanító-, tanítónő- és óvónőképezdek igazgatóságai.

41. Állami és községi felsőbb leányiskolák igazgatóságai.

42. Az állami bábaképezdek igazgatóságai.

43. A vakok budapesti és a siketnémák váci kir. intézetének igazgatóságai, továbbá a siketnéma és vak gyermekek orsz. nevelő-intézetének igazgatósága Zágrábban.

44. A közalapítványi ügyigazgatóság.

45. A közalapítványi gazdasági kerületi főtisztviselők és közalapítványi gazdasági felügyelőségek.

46. A magyar tudományos akadémia Budapesten és a délszláv tudományos és művészeti akadémia Zágrábban.

47. A magyar országos képzőművészeti tanács.

48. A műemlékek országos bizottsága.

49. A nyilvános gyűjtemények és könyvtárak országos felügyelője Bpsten.

50. A magyar nemzeti muzeum.

51. A m. kir. technológiai iparmuzeum igazgatósága.

52. Az orsz. m. kir. iparművészeti muzeum.

53. A kir. földtani intézet.

V. Közlekedésügyi hatóságok.

- 54. A vasúti és hajózási felügyelőség.
- 55. A posta- és távirda-igazgatóságok.
- 56. A veszteg-intézetek.

VI. Pénzügyi, bányászati és a kincstári javakat kezelő hatóságok.

- 57. A központi állampénztár Budapesten.
- 58. Az állampénztár Zágrábban.
- 59. A pénzügyigazgatóságok.
- 60. A horvát-szlavon orsz. pénzügyigazgatóság Zágrábban.
- 61. A kir. lottóigazgatóság Budapesten.
- 62. A dohányjövedéki központi igazgatóság Budapesten.
- 64. A kir. bányáigazgatóságok.
- 65. A fő-fémjelző hivatal Budapesten.
- 66. A pénzverde és főkémlőhivatal Körmöczbányán.
- 67. A fémbeváltási hivatalok.
- 68. A kir. főbányahivatalok és bányahivatalok.
- 69. A kir. kohóhivatalok.
- 70. A beszterczebányai rézpörölyde-hivatal.
- 71. A kohó- és kémlőhivatalok.
- 72. A nagybányai, selmeczbányai és zalatnai vegyelemző hivatalok.
- 73. A kir. vasműhivatalok.
- 74. A sótermelési hivatalok.
- 75. Az államnyomda Budapesten.
- 76. Az államépületi felügyelőség.
- 77. Az állami jószágigazgatóságok.
- 78. A kataszteri helyszinelési felügyelőségek és a kolozsvári kataszteri igazgatóság.
- 79. A karaszteri térképtárak.
- 80. A kir. adófelügyelőség.
- 81. A központi díj- és illeték-kiszabási hivatal, végül:
- 82. A kir. szabadalmi hivatal.
- 83. A kir. szabadalmi levéltár.
- 84. Az országos kémiai intézet és központi vegykísérleti állomás Budapest.
- 85. A mezőgazdasági rovarvartani állomás Budapesten.
- 86. A meteorologiai és földmágnassági központi intézet Budapesten.
- 87. Az országos vízépitészeti és talajjavítási hivatal Budapesten.
- 88. Az állattenyésztési felügyelőség Budapesten.
- 89. Az országos selyemtenyésztési felügyelőség Szegszárdon.

90. Az országos méhészeti felügyelőség Budapesten.
91. Az állategészségügyi hivatalok Budapesten (Köbányán) és Győrött.
92. Az állategészségügyi felügyelők Budapesten, Pozsonyban és Kolozsvárott.
93. A belépő állomások Tölgyesen, Csik-Gyimesen, Soósmezőn, Osánczon, Brassóban, Törösvárott, Verestornyon, Vulkánban, Orsován, Belobeskán, Baziáson és Zimonyban.
94. Az erdőfelügyelőség Beszterczebányán, Brassóban, Budapesten, Debreczenben, Déván, Győrött, Kassán, Kolozsvárt, Mármaros-Szigeten, Maros-Vásárhelyt, Miskolczon, Nagy-Szebenben, Nagyváradon. Pozsonyban, Pécsen, Szegeden, Szombathelyen, Temesvárott, Turóc-Szent-Mártonban és Ungvárott.
95. Az állami erdőigazgatóságok Beszterczebányán, Kolozsvárott, Lugoson, Mármaros-Szigeten és Zágrábban.
96. Az állami főerdőhivatalok Lippán, Liptó-Ujvárott, Nagybányán, Ungvárott és Vinkovczen.
97. Az állami erdőhivatalok Apatinban, Bustyaházán, Gödöllőn, Otocacban, Sávárdon, Szászsebesen és Zsarnoczán.
98. Az állami ménesintézetek parancsnokai és gazdasági igazgatói Kisbénán, Bábolmán, Mezőhegyesen és Fogarason.
99. Az állami ménestelepek parancsnokai Székes-Fehérvárott. Nagy-Kőrösön, Debreczenben, Seps-Szt.-Györgyön és Zágrábban.
100. A korona uradalom igazgatósága Gödöllőn.
Kelt Budapesten, 1897. évi január hó 25-én.

988

1897

(Törvénytelen
gyermek
5729. sz. a. kelt s a tiszántúli ev. ref. püspök urhoz intézett leiratának mása.
mikor nem tör-
vényesíthető
utólagos ház-
asság által.)

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter 1897. évi február hó 5-én 5729. sz. a. kelt s a tiszántúli ev. ref. püspök urhoz intézett leiratának mása.
Mult évi október hó 7-én 2338. sz. a. kelt felterjesztésére hivatkozva, a vonatkozó ügyiratokat megfelelő további szives intézkedés végett a következők kíséretében van szerencsém Czimnek megküldeni.

Az ev. ref. egyház szertartásai szerint F.-en, 1842. évi szeptember 3-án megkeresztelt, törvénytelen származású L. J. felekezeti születési anyakönyvébe annak bejegyzését, hogy anyjának L. J.-nek S. J.-val 1844. évi október 13-án utólagosan kötött házassága által törvényesített volt, meg nem engedhetem s el nem rendelhetem; mert az állítólagos természetes atya az 1891. évi április 16-án F.-en elhalt S. J. életében sem közokiratba foglalva, sem pedig ily nyilatkozat átvételére illetékes hatóság előtt élő szóval el nem ismerte, hogy L. J.-t ő nemzette.

Ellenben ehhez képest szükségesnek mutatkozik, hogy ezen „L. J.-nek G. Á.-ssal“ az ev. ref. egyház szertartásai szerint, F.-en 1867. évi deczember 11-én

kötött házasságára, — továbbá e házasságból F.-en 1877. évi október hó 4-én született s az ev. ref. egyház szertartásai szerint 1877. október hó 6-án megkeresztelt „M.“ nevű fiugyermek születésére vonatkozó anyakönyvi tételek, melyek alatt a férj, illetve atya neve az őt törvényesen megillető L. helyett S. vezetéknéven van bejegyezve, megfelelően kiigazíttassanak.

Felkérem tehát a Czimet, hogy a kérdéses anyakönyvi tételek „Jegyzetek“ című rovata alatt, jelen intézményemre való hivatkozás mellett, de az eredeti bejegyzések épségben hagyása mellett, külön-külön szószerint feljegyeztessék a következő:

„L. J. utóházasság által törvényesítve nincsen s ennél fogva családi neve nem S. hanem L.“

Minthogy továbbá ezen L. J. és G. Á. házasságából F.-en 1882. évi márczius 23-án született s az ev. ref. egyház szertartásai szerint megkeresztelt „J.“ nevű leánygyermek születésére vonatkozó anyakönyvi tétel alatt mindkét szülő családneve helytelenül K.-nak van bejegyezve, az illető anyakönyvi tétel „Jegyzetek“ című rovata alatt a hibás bejegyzés fentírt módon kiigazítandó, illetve feljegyzendő a következő:

„Az atya családneve L., az anya családneve G.“

Önként értetődik, hogy a foganatosított anyakönyvi kiigazítások a szokott módon a törvényhatósági levéltárral, s újabb anyakönyvi kivonatok kapcsán velem is közlendők lesznek.

1050

1897

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter 1897. évi január hó 18-án 212. eln. sz. a. kelt rendeletével közli valamennyi Főt. egyházmegyei főhatósággal a belügyminiszter urnak 1897. évi január hó 7-én 110,623 sz. a. valamennyi törvényhatósághoz intézett következő rendeletét:

(A kórházi
betegek
szegénységi
bizonyítvá-
nya.)

Az 1887. évi márczius hó 17-én 16,601. sz. a. kelt belügyminiszteri körrendeletben kimondotta, hogy a kórházakban ápoltak után a fennálló törvények alapján a belügyi tárczából igénybe vehető kórházi gyógyköltségek csak akkor utalványoztatnak ki, ha a vonatkozó szegénységi bizonyítványok kis és nagy községekben a községi bíró, jegyző és a lelkész által aláíratnak s a járási főszolgabírák által is igazolvák, törvényhatósági joggal felruházott és rendezett tanácsu városokban pedig a polgármester és a lelkész által irattak alá.

A most idézett rendelkezés azon részét, mely a kórházi gyógyköltségnek a belügyi tárczából való kiutalványozása végett bemutatandó szegénységi bizonyítványokon a lelkész aláírását is megköveteli, ezennel hatályon kívül helyezem.

A szóban levő belügyminiszteri rendelet egyéb intézkedései hatályban maradnak.

Erről a törvényhatóságot további megfelelő eljárás végett értesitem.

1009

1897

(A Szent-László-társulat számára egyházmegyei központi és espereskerületi igazgatók nevezetnek)

A Szent-László-társulat, ezen különösen magyar katolikus vallásos egyesület üdvös működése föllendítése érdekében elhatározta a főpásztorok szükséges közreműködésével az egyházmegyék minden egyes espereskerületében vidéki igazgatóságok s az egyházmegyék székhelyén központi társulati igazgatóságok szervezését és pedig úgy, hogy a vidéki társulati igazgatók lehetőleg a kerületi esperesurak legyenek. A vidéki társulati igazgatók feladata a következőkben van részletesen megállapítva :

I. Az espereskerületi igazgató feladata.

1. Az espereskerületi igazgató gondoskodik arról, hogy kerületének minden plébániáján a társulati alapszabályok 3. §-ának értelmében társulati bizottság létesüljön s a megalakult bizottság minél buzgóbban járjon el feladatában.

2. Felkéri a plébános urakat, hogy a helyi bizottságok által gyűjtött társulati tagok névsorát s azok évi tagdíjának esedékes részletét évnegyedenként hozzá küldjék be. A társulati tagok neveit s a befolyt tagdíjak összegét jegyzékbe veszi s a jegyzék kivonatát a befolyt tagdíjösszeggel évnegyedenként az egyházmegyei központi igazgatóhoz teszi át.

3. Gondoskodik arról, hogy a társulati tagok a társulat védszentjeinek Szent László királynak s Szent Erzsébet asszonynak ünnepeit a társulati alapszabályok 13. §-ának értelmében minden kerületi plébánián, vagy több plébánián gyűlvén össze, együtessen nagy áhitattal s lehető fénynyel üljék meg s az Apostoli Szentszék által engedélyezett sz. bucsukban részesülni törekedjenek.

4. Gondoskodik, hogy az egyes plébániákon a plébános ur a körülmények szerint időnként a társulati tagokkal gyűléseket tartson, a melyeken más kath. hivek is részt vehessenek. E gyűléseken a társulati ügy helyi állapotának tárgyalása mellett az igazgatónak kiváló alkalom nyílik a társulat céljait kimerítően ismertetni s a társulatot a jelenlevők támogatásába ajánlani, kath. hitéletünk emelésére buzdító előadásokat tartani.

II. Az egyházmegyei központi igazgató feladata.

1. Az egyházmegyei központi igazgató az egyházmegye székhelyén a helyi társulati bizottmányt alakítja meg s annak a társulati alapszabályok 3. §-ában vázolt célját buzgón előmozdítja.

2. Az espereskerületi igazgatónak fent a 3. és 4. pontban felsorolt teendőit az egyházmegye székhelyén teljesíti.

3. Az egyházmegye székhelyén gyűjtött tagok névsorát s tagsági díjaikat

a vidéki társulati tagoknak az espereskerületi igazgatók által hozzá beküldött névsorával s díjakkal évnegyedenként az egyházmegyei hatóság kegyes közvetítésével a társulati elnökséghez (Budapest, központi papnövelde) beküldi.

4. A társulatnak az egyházmegye területén levő tagjait az esperes-kerületi igazgatók révén buzdítja, hogy a társulati közgyűlésen megjelenjenek.

5. A társulati elnökséget kikérendő tanácsával támogatja s időnként a társulatnak az illető egyházmegyében észlelt állapotról értesíti.

A múlt évi február 10-iki társulati közgyűlés határozatához képest a társulat mt. elnöksége által a fentebb leírt vidéki igazgatóságoknak a pécsi egyházmegyében való szervezésére fölkérve, a szervezést ezennel akkép esz-
közlöm, hogy a működő kerületi esperes urakat kinevezem a társulat esperes-
kerületi igazgatóivá, főt. dr. Wurster József t. kanonok theologiatanár urat pedig
a társulat egyházmegyei központi igazgatójává.

1010

1897

Főtiszt. P. Wehinger János birmai apostoli missionarius urnak alább (A birmai belpoklosok já-
következő felhívását a legmelegebben ajánlom a lelkészkedő Papság figyelmébe. vára létesítendő „Hun-
gária kórház“ ajánlatik.)

A begyűlt alamizsna f. évi ápril hó végeig a nt. esperesi hivatalok útján az egyházmegyei hivatalhoz Pécsre küldendő.

„Könyörüljete a szegény belpoklosokon ! Alamizsnáért esdek a belpoklosok első és egyetlen menhelye számára, melyet alulírott Birmában alapított, és melyet Usse, birmai püspök és apostoli helynök, Ő Eminenciája, Magyarország Herczeg-Primása, Dr. Vaszary Kolos, Dr. Aichner Simon bixeni herczeg-püspök ő excellentiája, Vaughan bibornok ő eminentiája, a Westministeri érsek, Gruscha, biboros herczeg-érsek, továbbá ő excellentiája Mackenzie Sándor, Angol-Birma kormányzója, az ottani osztrák-magyar, német, olasz, belga, németalföldi, svéd-norvég és dán követségek, valamint az amerikai Egyesült Államok követségi ügynöksége és más hatóságok hathatós pártfogásra a legmelegebben ajánlottak.

„Birma Hátsó-Indiában van, 12—13 millió lakóssal bir és ezek között körülbelül 30.000 ember belpoklosságban synylódik ! — A belpoklosok e rettenetes nagy számának oka, hogy itt nem szokás úgy, mint máshol, e borzasztó betegség elterjedésének a szerencsétlen áldozatok elkülönítésével határt szabni, hanem a betegek, ámbár minden segítségtől és részvétől meg vannak fosztva, szabadon érintkeznek embertársaikkal. A birmai belpoklosok a szerencsétlenek között igazán a legszerencsétlenebbek ! Iszonyu kinok gyötrik a testet, tátongó

sebek, undorító és folyton tovább terjedő fekélyek lepik azt el; és mivel a fekélyeket soha sem tisztítják, soha be nem kötözik, azok ezer meg ezer féreg és más élősdí állat tanyáivá lesznek, míg lassan és lassan a szegény beteg testét egészen fel nem eszik. Nem sok idő múlva beáll az az állapot, mikor még életében kénytelen saját teste folyton haladó feloszlásának tanuja lenni. Ujjai egymásután leesnek, darabonkint pusztul el keze-lába, szemgolyóján is fekély keletkezik, szeme kifolyik, a betegség lemarja száját, szájpadrása kettéhasad, orczipái, sőt orrcsontja is eltűnnek. Szem, száj, orr helyett egyetlen egy rothadó nyílást látunk, mely a torok belsejétől a homlokcsontig terjed. Csak a belső nemesebb részek pusztulása után jó a kívánva kívánt halál, miután a szegény beteg 10, 15 sőt 20 éven át a legborzasztóbb kinokat szenvedte. A halál beállta előtt hosszú időn át a bélpoklos a legiszonyatosabb hullaszagot terjeszti, s ha a mindent legyőző szeretet a természetes undort le nem győzi, a beteg közelében tartózkodni majdnem lehetetlen. Az emberi testnek ezen méreggel telített, alaktalan maradványaiban is halhatatlan lélek és érző sziv lakozik, mely minden jótéteményt hálával fogad. Rendes körülmények között csak fokozza a beteg kínjait az a tudat, hogy őt pogány embertársai az emberiség söpredékének tekintik, hogy ő utálatnak és megvetésnek tárgya. Senki sem törődik vele, könyörületes részvét nem nyújt e szegény tehetetlennek szeretetteljes ápolást, nyomorában nem talál részvételtjes szóra és vigasztalásra. Csoda-e, ha e szegény a legnagyobb kétségbeesés áldozatává lesz, ha szívéen-lelkén állatias eltompultság vesz erőt? Tudja, hogy betegsége gyógyíthatatlan, budhista vallása sem nyújt neki reményt, nem emeli fel őt, nem helyez kilátásba örökké tartó boldogságot és dicsőséget, mely minden ideigvaló szenvedésért dúsan kárpótolná. Nem érthető-e, ha azon pillanattól fogva, mikor először ilyen nagy nyomort láttam, az lett minden törekvésem czélja, hogy oly intézetet alapítsak, melyben a bélpoklosok mindazt fellelik, mit eddig oly fájdalmasan nélkülözniök kellett?

„1891. óta áll fönn ez intézet a természettől megáldott helyen, Mandalay közelében. Itt a legszigorubb elkülönítés módszerét használjuk, egyedül az akasztja meg ez undorító nyavalyát veszedelmes towaterjedésében és megóvjja Európát is a betegség behurczolásának veszedelmétől. A szegény bélpoklos itt kedves otthonra talál, ápolóiban leghűségesebb és szüntelen érte gondoskodó barátjait látja, kik eltagadhatatlan emberi méltóságát elismerik, sebeit naponta tisztogatják és bekötözik. (Az ápolók személyzete kivülem: hű segitőtársam, Pater Martin és egy nemes szivü franczia hölgy, most Anna testvér, kinek segítségére még két kereszténynyé lett birmai asszony van.) Itt ha gyógyulást nem is, fájdalmaiban legalább nagy enyhülést talál a beteg, itt ismeri meg a kereszténység áldásait. Ez intézetben minden betegnek a legteljesebb vallásszabadsága van, mégis mindaz, mit itt lát, a legnagyobb és legszeretetteljesebb gondozás, melylyel őt elhalmozzák, a szivreható jelenések, melyek szemei előtt végbe mennek, a nyugodtság, türelem, odaadás és öröm, melyet azoknak vonásairól leolvas, kik a keresztségben Krisztusnak ujra

születtek, el nem tévesztheti jótékony hatását s a pogányból keresztény, a kétségbeesett betegből reményeiben boldog ember lesz.

„Csakhogy kicsiny, nagyon kicsiny a menhely! Eddig csak 150 belpoklost fogadhatunk be, pedig Birmában 30.000 ilyen szerencsétlen van. Ezenkívül az intézetet 5500 rupia (4775 ft) terheli, mi nemcsak a menhely kibővítését teszi lehetetlenné, hanem a míborzasztó gondolat nekem és mindazoknak, kik ott hajlékra találtak, még a menhely fennállása is kérdésessé válik, hacsak szeretetteljes könyörületesség nemes-szivü és rendkívüli segítséget nem nyújt. — Segitsetek! Segitsetek mindnyájan, kik Isten kedvéért a szó legnemesebb értelmében keresztény irgalmassági cselekedetet akartok gyakorolni. Segitsen mindenki, kinek szive a szűkséget szenvedő emberekért dobog! S hol lenne borzasztóbb és szivrepesztőbb szükség, mint a melyet leirtunk! Gondoljátok meg, hogy akárhányszor azt sem tudjuk, honnét vegyük nagy családunk és kedves ápoltságaink számára a mindennapi táplálékot, hogy helyszüke és élelem hiánya miatt a szegény belpoklosokat, kik Birma minden részéből hozzánk fordulnak, habár vérző szívvél százával is kénytelenek vagyunk menhelyünk küszöbéből elutasítani, tőlük a segítséget megtagadni és őket a nyomorba visszataszítani. Ha csak egyszer hallottátok volna kétségbeesett, szivre ható jajgatását és siránkozását azoknak, kik hiába könyörögtek bebocsátásért, meghatott szívvél adnátok oda alamizsnátokat. Ti gazdagok, kikit a jó Isten kincsekkel megáldott, kiknek a Gondviselés módott nyújtott arra, hogy segítők kezeteiket kitarjálják, hogy elviselhetetlen fájdalmat elviselhetővé varázsolják, segítsetek! De ti is, kik csak kevés és szerény vagyonnal birtok, ne tagadjátok meg az emberek legnyomorultabbjaitól a fillért, gondoljátok meg, hogy az Üdvözítő a szegény özvegy csekély adományát is nagy tetszéssel fogadta.

„A ki teheti, tegye meg, szerezze meg magának ezt a lelki örömet és a hozzákötött nagy Isten-áldást és vállalja magára egy belpoklos eltartásának költségeit. Erre 1440 forintnyi (2400 марка vagy 2880 frank) alapítvány befizetése szükséges. E tőkét vagy 1) egyszerre ki lehet fizetni vagy 2) tetszés szerint előre meghatározott részletekben, vagy 3) a szt. Jánosról nevezett menhely javára teendő végrendeletben, és hogy az alapítók érdemeiben már most részesülhessenek, haláluk napjáig fizessék meg évenként az intézetnek e tőke 5% kamatait: 82 forintot. (120 márkát v. 144 frankot.) Ez összeggel intézetünkben minden időre szülő betegágy alapítható. Az alapító neve az illető ágy fölé lesz jegyezve, hogy a beteg szüntelen megemlékezzék jótevőjéről, hogy mindnyájunk imáival egyesülve ő is kikérje pártfogója számára Isten áldását, hogy így a jótevőnek is része legyen a betegnek imáival és szenvedéseivel szerzett érdemeiben. Az ily betegágy alapítójának szándékára és az ő lelke különös javára minden hónap első péntekén, Jézus szent szíve tiszteletére mise fog mondatni. És minthogy minden pénteken a keresztút ájtatosságát is ünnepélyesen végezzük, ezen imáinkban a megboldogult alapítónak és meghalt rokonainak lelki nyugalmaért akarunk

könyörögni. A mindennap közösen végzett rózsafüzér-ajtatosság alkalmával is befoglaljuk imáinkba jötevőinket, hogy a Boldogságos Szűz közbenjárására a jó Isten távol tartson tőlük és családjától minden szerencsétlenséget. Így emlékezünk meg jötevőinkről, így hálálunk meg mindent, mi szépet és nemeset értünk tettek. De azok iránt is hálásak leszünk, kik nekünk 72 forintnyi (120 márka v. 144 frank) adományt nyújtanak, mely összeg elégséges arra, hogy egy beteget egy egész éven át ápolhassunk, vagy a kik egy belpoklosnak egy hónapon át való eltartásának költségét: 5 forintot (10 márka vagy 12 frank) adják.

„A legkisebb adományt is a legmelegebb elismeréssel fogadjuk, imával viszonzozzuk, oly imával, mely őszinte szívből jó és ép azért meghallgattatást remélhet. — A belpoklosok menhelyén egy könyvet tartunk, ebbe be lesz jegyezve minden barátunk és jötevőnk, hogy újból a belpoklosok imáiba ajánlhassuk őket. Ez azonban csak halvány előképe az örök élet könyvének, hol a belpoklosok menhelye jötevőinek neve arany betűvel lesz beírva, a mint isteni Megváltónk mondá:

„Boldogok az irgalmas szívűek, mert ők irgalmasságot nyernek.“ P. Wehinger János hithirdető Birmában a belpoklosok szt. Jánosról nevezett intézetének igazgatója.

991

1897

(Meteorolo-
giai és csilla-
gászati mu-
zeum.)

Dr. Konkoly-Thege Miklós, miniszt. tanácsos, orsz. képviselő, a m. kir. országos meteorologiai intézet igazgatója elhatározta, hogy ezen intézetnél egy meteorologiai és csillagászati muzeum alapítását megkísérli. Ezen cél érdekében azon kérelemmel fordul mindenkire a ki bármely régi vagy új műszer, eszköz, modell, régi könyv, arczkép, photographia, photographicus- vagy Daguerreotyp-műszer, tellurium, óra, napóra vagy valamely gépészeti szakmába vágó modell stb. birtokában van, hogy azt, ha különös kegyelet nem köti ahhoz, — a m. kir. orsz. meteorologiai intézet létesítendő muzeumának ajándékozni kegyeskedjék, a hol az mint leltári tárgy gondosan meg fog őriztetni.

Ezen tudományos cél érdekében nyilvánított kérelmet az egyházm. papság jóakaró figyelmébe ajánlom.

1027

1897

(Irodalmi mű-
vek ajánlása.)

Az egyházmegyei papság figyelmébe ajánlatnak:

1. P. Didon: „Jézus Krisztus.“ Fordította és a csanád e. m. hatóság jóváhagyásával kiadta dr. Kiss János szt. István-társulati igazgató. Kiváló disz-munka 20 rézmetszettel 45 autotypiával, 1 térképpel, 3 rajzzal és a mi fő, eléggé alig ajánlható remek tartalommal. Bolti ára kötve 45 frt. Megrendelhető Buda-
pesten a fordítónál.

2. „Descartes és szent Tamás különös tekintettel az ismeretelméletre“ Irta Kozáry Gyula, pécsbelfvárosi káplán. A szakirodalom által kedvezőleg méltott bölcseleti monographia. Ára 1 frt 20 kr. Megrendelhető szerzőnél.

3. „Perboyre János Gábor élete.“ Szentséges Atyánk XIII. Leo által 1889. november hó 9-én a boldogok sorába iktatott hittérítő életrajza. Francziából fordította Hatzinger István plébános. Ára 2 frt. Megrendelhető Győrött a Győregyház-megyei könyvnyomdában (Káptalandomb 18.).

4. „Katholikus Tanügy.“ Szerkeszti dr. Zellinger Vilmos. Felöleli a nevelés- és tanításügy összes ágait. Előfizetési ára egy évre 3 frt.

5. „Kolping.“ Katholikus legényegyleti közlöny. Szerkeszti Konrády Lajos Kassa e. m. áldozár és kassai kath. legényegyleti elnök.

6. Dr. Némethy Károly : „A közigazgatási bíróságról szóló törvény magyarázata.“ Ára 3 frt. Megrendelhető az „Országos Törvénytár“ szerkesztőségénél Budapest, IV., Molnár-utca 26.

7. Dr. Imling Konrád : „A m. kir. közigazgatási bíráskodásról“. Jegyzetekkel és utasításokkal Ára 1 frt. Megrendelhető Ráth M. könyvkereskedésében Budapesten.

924

1897

Az üresedésben levő tolna-varasdi kántortanítói állomásra márcz. 9-ig újólag pályázat hirdettetik. A megjavított állomás jövedelme : 1. Csinos lakás és házi kert, értéke 40 frt. 2. 10 hold jó minőségű föld és 1038□ rét, melyeket kapamunka kivételével a község munkál s a terményeket behordja, tiszta jövedelme 150 frt. 3. Telkes házak után 3 nyolczados tiszta buza = 39 mérő, kisházak házak után (58) 1½ nyolczada rozs = 21·5 mérő, összesen 60·5 mérő ; mérője átlag 3 frt, értéke összesen 181 frt 50 kr. 4. Iskola-alapból 15 frt 75 kr., 25 frt 30 kr. lélekpenz ; vasárnapi oktatásért 21 frt ; községtárából 37 frt 80 kr. ; stóla-jövedelem 35 frt 36 kr. ; 5. 6 öl keményfa a kegyuraságtól à 10 frt = 60 frt. ½ öl a vasárnapi oktatásnál való fűtésre. Ebből tisztán tanítói javadalmazás 439 frt 35 kr. ; kántori 177 frt 36 kr. Tannyelv német-magyar. Folyamodványok az iskolaszék elnökségéhez Varasd, Tolnamegye, u. p. Kis-Dorogh küldendő.

(Pályázat a varasdi kántortanítói állomásra.)

1060

1897

Paáriban a róm. kath. népiskolánál az osztálytanítói állás lemondás folytán üresedésbe jöven, erre f. év márczius hó 20-ig pályázat hirdettetik. Az állomás évi jövedelme 300 frt készpénz 8 hónapi szorgalmi időre, 2 öl hasábos tűzifa a házhoz szállítva és megvágva, egy butorozott szoba ágynemű nélkül. A fizetés a hivatalos állásban eltöltendő időre havi részletekben utólagosan fog kiadni, kezdve az állomás elfoglalásának napjától. Kötelme az osztálytanítónak :

(Pályázat a paárii osztálytanítói állomásra.)

az egyik vegyes osztály és az ismétlőiskolások nevelése és oktatása. Ez osztálytanítói állomásra tanítónők is pályázhatnak. Tanítási nyelv német-magyar. A kérvények az iskolaszék elnökéhez küldendő Paáriba, u. p. Tolna-Tamási.

1061

1897

(Pályázat a
h.-szőlősi
k.-tanítói állomásra.)

A h e r c z e g - s z ő l l ő s i kántortanítói állomásra márczius 28-ig pályázat hirdettetik. Évi javadalma: a) minden helyben lakó házaspártól (van 170) $\frac{1}{4}$ p. m. buza; $\frac{1}{4}$ p. m. csöves kukoricza és 40 kr. = 269 frt 78 kr. b) minden rendes tanköteles után 20 kr. = 14 frt. c) nyolcz malom-, egy tanító-gyűlési fuvar és hat kaszás = 25 frt. d) 253□ öl házi kert; 9 k. hold 580□ öl szántó, melyből 1200□ öl hatéves termő szőlő és 622□ öl réti föld, ezeknek, a nagym. vall. és közokt. miniszterium által megállapított tiszta jövedelme 141 frt 25 kr. e) Vársárnapi oktatásdíj fejében a politikai községtől 21 frt. II. A bellyei főhercz. uradalomtól mint kegyurtól visita canonica alapján évenként: a) 4 frt 20 kr. b) nyolcz p. m. kétszeres = 24 frt. c) A kántortanítónak $20\frac{1}{4}$ köbm.; az iskola fűtésre $13\frac{1}{2}$ köbm. kemény fa, melyet a hitközség vágat és hordat be = 90 frt d) 6000□ öl rét = 85 frt. III. Stóla = 30 frt. Összesen 704 frt 23 kr., miből tisztán tanítói 390 frt 99 kr. Két szoba, 2 konyha, 1 éléskamrából álló lakás; pincze és istálló. Keő fiókegyházba mindenkor, Sepsére csak azon esetben tartozik kimenni temetni, ha nincs ktanítójuk, mikor is őt dupla stola illeti meg. Az illeték-egyenértéket kivéve, minden egyéb adót a ktanító fizet. Tannyelv magyar. Az istentisztelet nyelve magyar, horvát, nagy ritkán német. Választás napja: márcz. 29. Megválasztott tartozik állomását haladéktalanul elfoglalni. Kérvények, csak okleveles pályázhat, a r. k. esperesi kivatalhoz, Herczeg-Szőllős (Baranyam.) czimzendők. Vasuti állomás: Baranya-Monostor.

Kelt Pécsett, 1897. február 24-én.

Paulai Troll Ferencz s. k.
káptalani helynök.

VI.

1051

1897

Fine congruae notitiae cum Ven. Clero communico rescriptum Nuntii Apostolici Vindobonensis in negotio perceptorum obolorum Petri a. 1896. Dioecesis Qu.-Ecclesiensis. (Recognitio
Nuntii Apost.
super obolis
Petri a. 1896.)

Copia. Nunciatura Apostolica. Vienna 3. Martii 1897. Ogetto. Nr. 719. Illme ac Rme Domine. Una cum humanis litteris Dominationis Tuae Rmae die 2. hujus mensis datis, rite accepi eam pecuniae summam, quam Clerus et fidelis populus istius dioecesis ad sublevandas angustias aerarii pontificii pientissime contulerunt et quidem in summa totali florenorum 3150 fl. 57 cr. Pergratum mihi erit officium iuvandi, ut haec pia dona, data opportunitate, ad pedes Sanctitatis Suae deponantur. Hac deinde libenter utor occasione, ut bona omnia Tioi in animo adprecer meamque in Te propensissimam voluntatem declarem Dominationis Tuae Illmae ac Rmae humillimus addict. famulus † E. Archiepiscopus Sebastenus Nuntius Apostolicus. Illmo ac Rmo Domino Dno Francisco Troll Vicario Capitulari Quinque-Ecclesiarum.

1202

1897

Pro directivo statu notitiae cum Ven. Clero dioecesano communico **ss. Olea** pro Dioecesi hoc quoque anno Colocae fore consecranda. Ut vero parochiae ss. olea ocyus obtinere possint, sacerdos cum ss. liquoribus Coloca redux, feria V-a in Coena Domini circa meridiem in Paks; a meridie hora 5. in Szegzárd (civ. ext.); vespere eiusdem diei in Kakasd; feria VI-a in Parasceve circa horam 7-am matutinam in Nádasd subsistet, ubique olea ss. pro parochiis districtuum distributurus; et circa meridiem Quinque-Ecclesias adventurus hic distributionem ss. liquorum perficiet. (Dispositio
circa ss. Li-
quores.)

Inviantur itaque AR. DD. Vadiaconi et RR. DD. Parochi, ut suos expressos pro absportandis ss. liquoribus ad unum vel alterum suprafatorum locorum, prout opportunius censuerint, deputent.

Oleum consecratum cum oleo non consecrato commiscere non licet, sed consecratum Oleum purum et immixtum in administratione Sacramentorum adhibendum est. Vetus autem chrisma et Oleum Catechumenorum et Infirmorum, si quod remanserit in ampullis, ponitur in lampade Ecclesiae ante sacramentum, ut comburatur. Reliquum autem, quod est in pyxidibus, sive capsulis cum bombice, igni comburitur; et novum deinde cum novo bombice in pyxidibus sive capsulis imponitur.

1205

1897

(Főispán
beiktatási ün-
nepélye.)

Méltóságos dr. *Fehérváry Imre* báró, Baranyavármegye főispánja, beiktatási ünnepélye f. é. márczius hó 29-kére tüzetvén ki, erről oly felhívással értesitem a Baranyamegyei t. papságot, hogy a székesegyházban d. e. 9 órakor megtartandó ünnepélyes Veni Sancte-n, úgyszintén a vármegyei székház ülési termében d. e. 10 órakor megtartandó főispáni beiktató közgyűlésen minél számosabban megjelenni sziveskedjenek.

1230

1897

(Pályázat a
paksi oszt. ta-
nitói
állomásra.)

A paksi r. k. elemi fiúiskolánál előléptetés folytán megüresedett IV. sor-
számú osztálytanítói és a vele egybekapcsolt segédkántori állásra pályázat hir-
dettetik: Jövedelme 400 frt havi előleges részletekben, egy butorozott szobából
álló lakás, 1½ öl puhafa és egy hold páskum föld. Kántori segédkezésért pedig
50 frt. Pályázati határidő márcz. 28. Az állomás azonnal elfoglalandó. A pályá-
zati okmányok Paksra (Tolna m.) a r. k. iskolaszék elnökségéhez küldendők.

1240

1897

(Pályázat a
bölcseki
kántorai ál-
lásra)

A bölcseki (Tolna m.) rk. kántortanítói állásra április hó 2-áig pályá-
zat hirdettetik. Az állás javadalmazása: 265 frt készpénz a hitközségi, 30 frt
ismétlő tanításdíj a polit. községi pénztárból; 1½ telek föld, legelő illetékkal, melyet
a kántortanító művel és az összes adókat fizeti; — ostyasütési átalány 10 frt;
a Canonica Visitatio szerinti és a bucsuztatókból befolyó stóla-jövedelem körülbelül
150 frt; — 4 öl puhafa és 300 kéve puhafa, rőzse; — továbbá 3 szobából álló-
lakás, konyha, éléskamra, fűskamra, pincze, istálló, ólak; — udvar és egy kis
házikert. A tannyelv kizárólag magyar. A kántortanító kötelmei: az összes kántori
teendők végzése és az iskolaszék által kijelölendő osztályokban a mindennapi,
valamint az egyik ismétlő osztályban való tanítás. A kántorpróba április hó 5-én
reggeli 9 órakor tartatik; előleges próbaéneklés meg nem engedtetik. Választás a
próba után. Az állomás legkésőbb ápr. 10-én elfoglalandó. Kérvények a bölcseki
isk.-széki elnökséghez küldendők.

Datum 5.-Ecclesiis, die 19. Martii, 1897.

Franciscus a Paula Troll m. p.
vicar. capitularis.

VII.

CONSIGNATIO

Symbolarum per diocesim in emolumentum s. Missionis Africanæ in Festo Epiphaniæ (6. Jan.) a. 1897. conflatarum.

Parochia	fl.	cr.	Parochia	fl.	cr.	Parochia	fl.	cr.
			Translati:	98	82	Translati:	171	61
Abaliget	1	—	Diós-Berény	—	82	Kajdacs	3	—
Agárd	1	10	Dolnji-Miholjac	2	62	Kakasd	6	—
Apar	1	50	Dombóvár	4	—	Kánya	1	50
Baán	6	50	Döbrököz	12	—	Kárász	2	50
Baar	—	30	Dráva-Szt.-Márton	1	28	Keszü	5	—
Babarcz	2	—	Duna-Földvár	8	—	Kisasszonyfa	—	—
Bakonya	1	10	Duna-Szekcső	3	50	Kis-Dorogh	7	48
Baranyavár	2	—	Egerágh	2	30	Kis-Falud	1	7
Báta	1	20	Értény	4	60	Kis-Székely	1	—
Báttaszék	3	20	Fadd	4	30	Kocsola	—	90
Battina	2	—	Feked	—	30	Kónyi	1	40
Bedegh	—	32	Felső-Iregh	1	80	Köblény	2	54
Bellye	3	67	Felső-Mindszent	3	—	Kömlőd	1	76
Berement	2	—	Felső-Nyék	1	—	Köv.-Szöllős	10	—
Berkesd	2	—	Garé	1	—	Lakócsa	1	62
Bicsérd	5	23	Gödre	1	50	Lancsuk	1	—
Bikal	1	—	Görcsöny	3	50	Lapáncsa	1	11
Bizovac	3	58	Grábócz	1	—	Laskafalu	2	—
Bodony	5	—	Gyula-Jováncza	1	95	Lengyel	1	—
Bogdása	1	—	Harcz	1	—	Lipova	1	30
Bonyhád	4	—	Harkanovci	2	—	Lovász-Hetény	1	—
Bozsok	4	03	Herczeg-Szöllős	2	21	Lőcs	4	—
Bölske	3	58	Hetvehely	—	50	Magyar-Hertelend	2	50
Brodjanci	2	—	Himesház	3	—	Magyar-Szék	2	03
Bükösd	1	45	Hird	1	50	Maiss	2	57
Čepin	3	70	Hosszu-Hetény	2	—	Marjanci	2	73
Czikó	1	—	Hőgyész	25	—	Mágocs	2	70
Dályok	3	—	Ibafa	1	20	Mária-Gyúd	1	—
Darázs	2	50	Izsép	—	62	Mária-Kéménd	3	43
Dárda	2	15	Jánosi	1	—	Miszla	3	—
Summa:	98	82	Summa:	171	61	Summa:	248	75

(Symbolae pro missionibus Africanis a. 1897. conflatae.)

Parochia	fl.	cr.	Parochia	fl.	cr.	Parochia	fl.	cr.
Translati:	248	75	Translati:	366	19	Translati:	458	93
Mocsolád	1	20	Püspök-Lak	1	—	Szebény	—	60
Mohács ad s. Cruc.	2	50	P.-Szt.-Erzsébet	2	—	Szegzárd	10	—
Mohács ad s. Mich.	8	50	Püspök-Szt.-László	—	40	Szegzárd-Ujváros	3	52
Monostor	2	52	Qu.-Eccl. Cath.	25	—	Szent-Dienes	3	—
Mosgó	1	50	„ ad BMV. Purif.	10	—	Szent-György	1	45
Mözs	1	—	„ „ s. August.	2	50	Szent-István	—	—
Mucsi	1	50	„ „ s. Francisc.	3	14	Szent-Iván	1	43
Nádasd	7	97	„ „ s. Florian	1	50	Szent-Lőrincz	2	12
Nagy-Mányok	1	50	Rácz-Mecske	3	—	Szigetvár	13	63
Nagy-Nyárád	1	20	Rácz-Petre	2	15	Tamási	6	13
Nagy-Vejke	1	50	Rácz-Tóttós	2	25	Tengőd	—	30
Nakk	10	—	Radikovci	1	—	Tevel	2	20
Német-Bóly	10	25	Regöly	2	—	Tolna	2	20
Némethi	4	—	Saásd	3	71	Tolna-Szántó	2	50
Német-Keér	1	10	Siklós	1	—	Tót-Keszi	2	—
Német-Márok	5	—	Simontornya	—	—	Vaiszló	2	—
Német-Ürögh	2	50	Sljivoševci	2	20	Valpó	5	35
Olasz	1	50	Somberek	1	20	Varasd	1	40
Ozora	5	—	Somogy-Sz.-László	—	74	Várdomb	—	50
Ó-Kurd	5	—	Sumony	2	16	Vásáros-Dombó	2	50
Paári	3	—	Szab.-Szt.-Király	3	—	Vaszar	—	50
Paks	7	69	Szabolcs	4	15	Veliškoyci	3	02
Pálfa	—	50	Szajk	2	—	Véménd	—	92
Pécsvárad	1	60	Szakadáth	2	36	Villány	5	—
Pellérd	12	06	Szakál	3	75	Viljevo	4	—
Petrievci	8	64	Szakcs	4	31	Vókány	—	93
Pinczehely	6	21	Szalatnak	1	—	Vörösmarth	2	50
Podgajci	2	—	Szálla	2	07	Závod	2	08
Püspök-Bogád	—	50	Szászvár	2	15	Zomba	15	15
Summa:	366	19	Summa:	458	93	Summa:	555	86

Quae summa 555 fl. 86 cr. a. y. fine ulterioris promotionis ad Nuntiaturam Apostolicam Vindobonam transmissa est.

Datum Quinque-Ecclesiis die 3. Aprilis 1897.

Cancellaria Episcopalis.

1372

1897

Sepulcrum, feria V. Hebd. Maioris erectum, repraesentat et sepulturam Domini, (Circa sepulcrum Christi) et Sacramenti institutionem; neque statuis picturisque coretur;

Instantibus plerisque Rmis Episcopis variarum regionum, qui sacros ritus et caeremonias iuxta ecclesiasticas praescriptiones ac laudabiles consuetudines in suis dioecesibus observari satagunt, quaestio super Altari quod communiter dicitur *sepulcrum*, alias agitata, Sacrae Rituum Congregationi sub duplici sequenti dubio reposita fuit; nimirum:

I. Utrum in Altari, in quo, Feria V et VI Maioris Hebdomadae, publicae adorationi exponitur et asservatur Sanctissimum Eucharistiae Sacramentum, repraesentetur sepultura Domini, aut institutio eiusdem Augustissimi Sacramenti?

II. Utrum liceat ad exornandum praedictum Altare adhibere statuas aut picturas, nempe Beatissimae Virginis, S. Mariae Magdalenae et militum custodum aliaque huiusmodi.

Sacra porro Rituum Congregatio in ordinariis Comitiis subsignata die ad Vaticanum habitis, ad relationem infrascripti Cardinalis Sacrae eidem Congregationi Praefecti, exquisitis trium Rmorum Consultorum suffragiis scripto exaratis, attenta quoque antiqua et praesenti Ecclesiae disciplina, omnibusque maturo examine perpensis, rescribendum censuit:

Ad I. *Utrumque.*

Ad II. *Negative.* Poterunt tamen Episcopi, ubi antiqua consuetudo vigeat, huiusmodi repraesentationes *tolerare*; *caveant autem, ne novae consuetudines hac in re introducantur.*

Atque ita rescripsit, contrariis quibuscumque decretis abrogatis. Die 15. Decembris 1896.

Facta postmodum de his Sanctissimo Domino Nostro Leoni Papae XIII per ipsum infrascriptum Cardinalem relatione, Sanctitas Sua Rescriptum Sacrae Congregationis ratum habuit, et confirmavit, iisdem die, mense, et anno. CAI. Card. ALOISI-MASELLA, S. R. C. Praef. L. † S. D. Panici. Secretarius.

1400

1897

A törvényhatósági congruabizottságok a plébánia jövedelmi összeírások felülvizsgálását befejezván, az okmányokkal felszerelt első példányok a püspöki irattárba letétettek, a másod példányok a nm. vallás- és közokt. miniszteriumhoz további eljárás céljából felterjesztettek, a harmadpéldányok pedig megőrzés végett visszaküldetnek az egyes plébániákhoz. (Congrua-összeírások visszaküldetnek.)

1375

1897

(Pályázat a
kis-doroghi
oszt.-tanítói
állomásra.)

A k i s d o r o g h i r. k. népiskolánál lemondás folytán az osztálytanítói állás üresedésbe jöven, arra f. évi április 15-ig pályázat hirdettetik. Az állás jövedelme 350 frt készpénzben, butorozott szobával, ágynemű nélkül. Ezen állásra tanítónők is pályázhatnak. Az osztálytanító kötelem: a kisebb vegyes osztály és az ismétlő iskolások oktatása. Tannyelv: német-magyar. A kérvények az iskolaszék einökéhez küldendők Kis-Doroghra via Zomba, Tolnam.

1376

1896

(Pályázat a
h.-szőlősi
ktanítói
állomásra.)

A h e r c z e g - s z ő l l ő s i kántortanítói állomásra a pályázati határidő, az V. sz. körlevél 1061. sz. a. közölt díjlevél alapján, f. é. ápril 11-ig meghosszabíttatik. Személyes megjelenés kívántatik. Választás 12-én reggeli 9 óra.

1337

1897

(Pályázat a
kakasdi oszt.-
tanítói állo-
másra.)

A k a k a s d i r. k. elemi iskolánál megürült osztálytanítói állomásra pályázat hirdettetik. Jövedelme 350 frt készpénz előleges havi részletekben, egy butorozott szobából álló lakás. Kötelessége egy osztályt önállóan vezetni, a vasárnapi tanköteleseket oktatni s ha szükséges a kántori teendőkben is segédkezni. A nőtanítók a kántori segédkezéstől felmentvők. Tannyelv német és magyar. Az állás azonnal a megválasztás után elfoglalandó. Pályázati határidő április 30. A pályázati okmányok kakasdi iskolaszéki elnökséghez — Kakasd, via Bonyhád — küldendők. Tanítónők is pályázhatnak.

1378

1897

(Pályázat a
m.-soórósi k.-
tanítói állo-
másra.)

A m a g y a r - s o ó r ó s i ktanítói állomás megüresedvén, arra f. é. ápril 30-ikáig pályázat hirdettetik. Ezen állomás jövedelme: a) Minden telkes pártól (összesen 102) $\frac{1}{4}$ pm. buza összesen $25\frac{1}{2}$ pm.; pénzértékben 102 frt. b) Minden telkes pártól és minden kisházass pártól (38 kisházass) $\frac{1}{4}$ pm. rozs, összesen $9\frac{1}{2}$ pm.; pénzértékben 28 frt 56 kr. c) Minden telkes kisházass pártól $\frac{1}{4}$ pm. tengeri; összesen 35 pm. pénzértékben 70 frt. d) Minden szőlőbirtokostól 8 liter, összesen 1120 liter bor, pénzértékben 134 frt 40 kr. (A borjárulék literenkint 12 krral megváltható.) e) Minden telkes pártól 50 kr., minden kisházass pártól 50 kr., s így összesen 140 pártól 70 frt. f) A kegyurtól évente 5 méter öl hasábfa 60 frt. g) A hitközségtől iskolafűtésre évente 2 méter öl hasábfa, pénzértékben 24 frt. h) 2 szoba, 2 konyha, 1 pincze, 1 istálló, pajta stb. melléképületekkel; értékben 60 frt. i) 841□ öl konyhakert; évi jövedelme 5 frt 25 kr. j) 1 hold 85□ öl szántó.öld évi jövedelme 10 frt 53 kr.; 1 hold 1551□⁰ rét évi jövedelme 6 frt 70 kr.; 1 hold 600□⁰ legelő évi jövedelme 96 kr. k) a községtől vasárnapi oktatásdíj fejében

21 frt. l) Minden egyes tankötelestől 40 kr. tandij (1892. évben volt 92 tanköteles) összesen 36 frt 80 kr. m) stóla fejében 10 frt 75 kr. összesen 600 frt 95 kr. Kérvények a püspök-bogádi plébánia hivatalhoz küldendők.

1379

1897

A mászlony pusztai tanítói állomás lemondás folytán megüresedvén (Pályázat a mászlonyi tanítói állomásra.) arra f. évi ápril 19-ig pályázat hirdettetik. Ez állomás jövedelme: évi 300 frt, lakás (kétszoba, konyha, padlás, pincze), 400 □ öl kert; minden tanuló (körülbelül: 75) után 40 kr, tandij, 12 köbméter hasábfá; 2—3 malom fuvar. Folyamodványok a dombovári plébánia hivatalhoz (Tolna m.) küldendők. Pályázhat nótanító is.

1385

1897

A bar.-szent-lőrinczi osztálytanítói állásra f. évi évi ápril 12-ig, (Pályázat a b.-sz.-lőrinczi osztálytanítói állomásra.) a midőn a választás is megejtetik, pályázat hirdettetik. Ezen állás jövedelme: 250 frt a kántortanítótól, 200 frt pedig Szent-Lőrincz, Kacsóta és Csonka-Mindszent hitközségektől a természetben élvezendő lakáson és kerten kívül. Kötelessége egy osztályt vezetni és a beteg kántortanítónak a kántori teendők végzésében segítségére lenni, illetve őt helyettesíteni. Kérvények a bar. szt.-lőrinczi plébánia hivatalhoz küldendők.

1350

1891

A kajdaci magyar nyelvű kántortanítói állásra május hó 20-ig pályázat nyittatik. Fizetés: 1. 2 szobából álló lakás, melléképületekkel; 2. $\frac{1}{4}$ telek haszonélvezete = 100 frt; 3. átlag 40 házaspár után 1 véka rozs és 40 kr = 66 frt; 4. a községtől 2 szekér széna és 1 öl kemény tűzifa = 42 frt; 5. Földmunkaváltság a hitközségtől = 22 frt; 6. Vallásalapból = 16 frt 40 kr; 7. alapítványi misék után = 12 frt; 8. tandij circa = 43 frt; 9. keresztelési stóla à 10 kr és dupla 20 kr = 20 frt; 10. esketési stóla à 30 kr és dupla 60 kr = 8 frt; 11. helybeli temetések után à $17\frac{1}{2}$ kr, dupla 35 kr; vidéki temetések után à 78 kr = 45 frt; 12. kegyadomány az uradalomtól = 13 frt; összesen = 386 frt 40 kr. Ezenfelül bucsuztatókért némi mellékjövedelem. Választás május hó 20-án délelőtt 10 órakor. Személyes megjelenés ajánlatos. Kérvények a kajdaci plébánia-hivatalhoz küldendők. Az állomás lehetőleg azonnal elfoglalandó.

Rudolphus Kiss administrator P.-sz.-Lászlóensis nominatus est catecheta scholarum civitatis 5-Ecclesiensis; P. Andreas Vujits ord. s. Franc. cooperator Podgajcensis, constitutus est administrator P.-sz.-Lászlóensis.

Missi sunt cooperatores: Carolus Erdélyi e D.-Miholjac ad Podgajci, Joannes Polgár e Sumony ad Felső-Iregh, Josephus Molnár e Felső-Iregh ad Sumony, Joannes Ács ad interim e Gyula-Jovácza ad Kisasszonyfa.

Datum 5-Ecclesiis, die 5-a Aprilis, 1897.

Franciscus a Paula Troll m. p.
vicar. capitularis.

VIII.

1520

1897

Pro notitia communico cum Ven. Clero litteras Nuntii Apostolici de perceptis symbolis Missionum Africanarum. Copia. Illme ac Rme Domine. Una cum colendissimis litteris Dominationis Tuae Illmae rite accepi summam fl. 567 in ista Tua Diocesi collectas pro missionibus Africanis. Dum Te de hac receptione certiolem reddere festino, non omittam hanc summam ad locum suae destinationis quamprimum transmittere. Interim magnae aestimationis sensibus permanere gaudeo.

(Symbolae
pro Miss.
Afric.)

ILLMO DNO VICARIO

Capitulari.

Quinqu-Ecclesien.

Addictissimus famulus

† Arch. SEBASTENUS.

N. Apost.

1521

1897

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministertől. 22342. sz./1897. Okleveles kisedővönőknek bizonyos esetekben tanítónői állomásokra alkalmaztatásuk ügyében a kir. tanfelügyelőkhöz intézett körrendeletemet a főtiszt. egyházmegyei főhatóságnak van szerencsém tudomás végett megküldeni. Budapest, 1897. április hó 7-én.

(Óvónőknek
alkalmazta-
tása tanítónői
állomásokra.)

Wlassics s. k. Valamennyi főtiszt. egyházmegyei főhatóságnak.

22342/1897 sz.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztertől.

Körrendelet.

A kisedővászról szóló 1891. évi XV. t.-cz. hatása alatt különösen a hitfelekezetek valóban dicséretes áldozatkészséggel és buzgósággal állítottak kisedővőképzőintézeteket, amelyekből sokkal nagyobb számban kerültek ki évről-évre a képesített kisedővönők mint a mily számban szerveztettek az új kisedővőintézetek. Így elő állott azon helyzet, hogy ma már több százra menő okl. kisedővönő van állás nélkül.

Ezen, — társadalmi szempontból is különös figyelmet igénylő állapoton fokozatosan segítve lesz a jövőben már az által is, hogy az 1891. évi XV. t.-cz. szigorú végrehajtása révén a kisedővőintézetek számát szaporitom; — de segí-

teni kívánok másfelől ideiglenesen az által is, hogy az eddig már képesítést nyert kisdédóvónók bizonyos körülmények között és feltételek alatt tanítónői állomásokra is alkalmazhatók legyenek.

Kijelentem tehát, hogy minden oly esetben, midőn valamely állami, vagy államilag segélyezett községi, de még az 1893. évi XXVI. t.-cz. alapján államilag segélyezett hitfelekezeti elemi népiskolánál is a tanítónői állomásra szabályszerűen kihirdetett pályázatra okl. tanítónő nem jelentkezik, — ezen állomásra ideiglenesen okl. kisdédóvónó is, még pedig az állomással egybekötött összes javadalmazás élvezetében, alkalmazható, de azon határozott kikötéssel, illetve kötelezettséggel, hogy az óvónő, alkalmaztatása után következő legfeljebb két tanév alatt a tanítónői képesítést megszerezni tartozik, amely esetben állomására végleg kineveztetni, illetve megválasztása végleg megerősíttetni fog.

Az ilyképen elemi tanítónői állomásokra alkalmazott kisdédóvónók az orsz. tanítói nyugdíjintézetbe rendes tagul csak akkor lesznek felvehetők, a midőn a tanítónői képesítést megszerezték s a tanítónői állomásra véglegesen alkalmaztattak.

Önként értetik, hogy okl. kisdédóvónóknak a tanítónők szabadságolása eseteiben helyettesekül alkalmazása minden különös feltétel nélkül történhetik.

Végül megjegyzem, hogy a jelen rendeletben foglalt kedvezmény csak is a folyó 1896/7. tanév végeig képesítést nyert, de alkalmazva nem levő kisdédóvónókra érvényes.

Budapest, 1897. április hó 7-én. Wlassics Gyula. s. k.

1522

1897

(Pályázat a
kis-székelyi
kántor-tanítói
állomásra.)

A lemondás folytán üresedésbe jött kis-székelyi rk. kántortanítói állásra ezennel pályázat hirdettetik. Javadalma: 1. 2 szobából álló lakás, konyha, élestár, pincze, a szükséges mellék-épületek és 451 □⁰ terület nagyságu kert; 2. minden telkes pártól $\frac{1}{2}$ p. m. tiszta buza (jelenleg van 90 pár); 3. minden kisház és zsellér-pártól $\frac{1}{2}$ p. m. rozs (jelenleg van 200 pár); 4. minden pár különbség nélkül, fizet 12 kr. lélekpénzt; 5. minden szőlősgazdától borváltság czimén 18 kr. (körülbelül 80); 6. az uradalomtól 10 mtr kemény tűzifa, melyet a község vágat és hazahordat; 7. hét hold 743 □⁰ szántóföld, 1 hold 571 □⁰ rét, melyeknek bérjövedelme 173 frt lehet; 8. földmunka-váltság 30 frt; 9. malomfuvar 8 frt; 10. segédtanító-tartási átalány czimén 31 frt 50 kr.; 11. stola-jövedelem 50 frt. Kötelessége: egy, az iskolaszék által megjelelt tanteremben tanítani, az ismétlő iskolásokat oktatni, a kántori teendőket végezni és a segédtanítót élelmezni. Tan-nyelv magyar. A választás folyó évi május 17-én délelőtt lesz, melyen a személyes megjelenés megkívántatik; az ének-próba is ezen napon lesz. A szabályszerűen fölszerelt folyamodványok legkésőbb május 15-ig az iskolaszéki elnökségnek megküldendők. U. p. Simontornya.

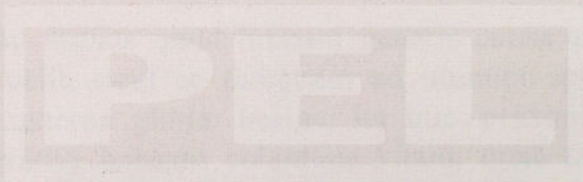
1523

1897

A ráczipetrei (Baranyamegye) róm. kath. iskolaszék az osztálytanítói állomásra május 1-ig pályázatot hirdet. Fizetése: 350 frt, 10 frt utiköltség, 1 öl fa és butorozott szoba. Tannyelv: német és magyar, de a német nyelv tökéletes birása megkívántatik. A szabályszerűen felszerelt folyamodványok a ráczipetrei iskolaszéki elnökséghez küldendőek. (Pályázat a ráczipetrei osztálytanítói állomásra.)

Datum 5-Ecclesiis, die 22-a Aprilis, 1897.

Franciscus a Paula Troll m. p.
vicar. capitularis.

IX.

VENERABILIBVS FRATRIBVS
PATRIARCHIS PRIMATIBVS ARCHIEPISCOPIS EPISCOPIS
ALIISQVE LOCORVM ORDINARIIS
PACEM ET COMMVNIONEM CVM APOSTOLICA SEDE HABENTIBVS

LEO PP. XIII.

VENERABILES FRATRES
SALVTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM.

Divinum illud munus quod humani generis causa a Patre acceptum Iesus Christus sanctissime obiit, sicut eo tamquam ad ultimum spectat, ut homines vitae compotes fiant in sempiterna gloria beatae, ita huc proxime attinet per saeculi cursum, ut divinae gratiae habeant colantque vitam, quae tandem in vitam floreat caelestem. Quamobrem omnes ad unum homines cuiusvis nationis et linguae Redemptor ipse invitare ad sinum Ecclesiae suae summa benignitate non cessat: Venite ad me omnes; Ego sum vita; Ego sum pastor bonus. Hic tamen, secundum altissima quaedam consilia, eiusmodi munus noluit quidem per se in terris usquequaque conficere et explere; verum quod ipse traditum a Patre habuerat, idem Spiritui Sancto tradidit perficiendum. Atque iucunda memoratu ea sunt quae Christus, paulo ante quam terras relinqueret, in discipulorum coetu affirmavit: Expedit vobis ut ego vadam: si enim non abiero Paraclitus non veniet ad vos; si autem abiero, mittam eam ad vos.¹⁾ Haec enim affirmans, causam discessus sui reditusque ad Patrem eam potissimum attulit, utilitatē ipsis alumnis suis profecto accessuram ab adventu Spiritus Sancti: quem quidem una monstravit, a se aequae mitti atque adeo procedere sicut a Patre, eundemque fore qui opus a semetipso in mortali vita exactum, deprecator, consolator, praeceptor, absolveret. Multiplici nempe virtuti huiusce Spiritus, qui in procreatione mundi ornavit caelos²⁾ et replevit orbem terrarum³⁾, in eiusdem redemptione perfectio operis erat providentissime reservata. — Iamvero Christi Servatoris, qui princeps pastorum est et

(Sanctissimi
Domini
Nostri
Leonis Papae
XIII. epistola
encyclica de
Spiritu
Sancto.)

1) Ioann. XVI, 7.

2) Iob XXVI. 13.

3) Sap. I, 7.

episcopus animarum nostrarum, exempla Nos imitari, ipso opitulante, continenter studuimus; religiose insistentes idem ipsius munus. Apostolis creditum in primisque Petro, cuius etiam dignitas in indigno herede non deficit.¹⁾ Hoc adducti consilio, quacumque in perfunctione iam diuturna summi pontificatus aggressi sumus instandoque persequimur, ea conspirare volumus ad duo praecipue. Primum, ad rationem vitae christianae in societate civili et domestica, in principibus et in populis instaurandam; propterea quod nequaquam nisi a Christo vera in omnes profluat vita. Tum ad eorum fovendam reconciliationem qui ab Ecclesia catholica vel fide vel obsequio dissident; quum haec eiusdem Christi certissima sit voluntas, ut ii omnes in unico ovili suo sub Pastore uno censeantur. Nunc autem, quum humani exitus adventantem diem conspiciamus, omnino permovemur animo ut apostolatus Nostri operam, qualemcunque adhuc deduximus, Spiritui Sancto, qui amor vivificans est, ad maturitatem fecunditatemque commendemus. Propositum Nostrum quo melius uberiusque eveniat, deliberatum habemus alloqui vos per sollemnia proxima sacrae Pentecostes de praesentia et virtute mirifica eiusdem spiritus; quantopere nimirum et in tota Ecclesia et in singulorum animis ipse agat efficiatque praeclara copia charismatum supernorum. Inde fiat, quod vehementer optamus, ut fides excitetur vigeatque in animis de mysterio Trinitatis augustae, ac praesertim pietas augeatur et caleat erga divinum Spiritum, cui plurimum omnes acceptum referre debet quotquot vias veritatis et iustitiae sectantur nam, quemadmodum Basilius pradicavit, Dispensationes circa hominem, quae factae sunt a magno Deo et Servatore nostro Iesu Christo iuxta bonitatem Dei, quis neget per Spiritus gratiam esse adimpletas?²⁾

Antequam rem aggredimur institutam, nonnulla de Triadis sacrosanctae mysterio placet atque utile attingere. Hoc namque substantia novi testamenti a sacris doctoribus appellatur, mysterium videlicet unum omnium maximum, quippe omnium veluti fons et caput; cuius cognoscendi contemplandique causa, in caelo angeli, in terris homines procreati sunt, quod, in testamento veteri adumbratum, ut manifestius doceret, ab angelis ad homines Deus ipse descendit: Deum nemo vidit unquam: Unigenitus Filius qui est in sinu Patris, ipse enarravit.³⁾ Quisquis igitur de Trinitate scribit aut dicit, illud ob oculos teneat oportet quod prudenter monet Angelicus: Quum de Trinitate loquimur cum cautela et modestia est agendum, quia, ut Augustinus dicit, nec periculosius alicubi erratur, nec laboriosius aliquid quaeritur, nec fructuosius aliquid invenitur.⁴⁾ Periculum autem ex eo fit, ne in fide aut in cultu vel divinae inter se Personae confundantur vel unica in ipsis natura separetur; nam, fides catholica haec est, ut unum Deum in Trinitate et

1) S. Leo M. ser. II, in anniv. ass. suae.

2) De Spiritu Sancto c. XVI, n. 39.

3) Ioann. I. 18.

4) Summ. th. 1 a, q. XXXI, a. 2 — De Trin. I, I, c. 3.

Trinitatem in unitate veneremur. Quare Innocentius XII, decessor Noster, sollemnia quaedam honori Patris propria postulantibus omnino negavit. Quod si singula Incarnati Verbi mysteria certis diebus festis celebrantur, non tamen proprio ullo festo celebratur Verbum, secundum divinam tantum naturam: atque ipsa etiam Pentecostes sollemnia non ideo inducta antiquitus sunt, ut Spiritus Sanctus per se simpliciter honoraretur, sed ut eiusdem recoleretur adventus sive externa missio. Quae quidem omnia sapienti consilio sancita sunt, ne quis forte a distinguendis Personis ad divinam essentiam distinguendam prolaberetur. Quin etiam Ecclesia ut in fidei integritate filios contineret, sanctissimae Trinitatis festum instituit, quod Ioannes XXII deinde iussit filios ubique agendum; tum altaria et templa eidem dicari permisit; atque Ordinem religiosorum baptivis redimendis, qui Trinitati devotus omnino est eiusque titulo gaudet, non sine caelesti nutu rite comprobavit. Multaque rem confirmant. Cultus qui sanctis Caelitibus atque Angelis, qui Virgini Deiparae, qui Christo tribuitur, is demum in Trinitatem ipsam redundat et desinit. In precationibus quae uni Personae adhibentur, item de ceteris mentio est; in forma supplicationum, singulis quidem Personis seorsum invocatis, communis earum invocatio subiicitur; psalmis hymnisque idem omnibus praeconium accedit in Patrem et Filium et Spiritum Sanctum; benedictiones, ritus, sacramenta comitatur aut conficit sanctae imploratio Trinitatis. Atque haec ipsa iampridem Apostolus praemonuerat in ea sententia: Quoniam ex ipso et per ipsum et in ipso sunt omnia; ipsi gloria in saecula¹⁾: inde significans Personarum trinitatem, hinc unitatem affirmans naturae, quae quum una eademque singulis sit Personis, ideo singulis, tamquam uni eidemque Deo, aeterna aeque maiestatis gloria debetur. Quod testimonium edisserens Augustinus. Non confuse, inquit, accipiendum est quod ait Apostolus, ex ipso et per ipsum et in ipso; ex ipso dicens propter Patrem, per ipsum propter Filium, in ipso propter Spiritum Sanctum.²⁾ — Aptissimeque Ecclesia, ea Divinitatis opera in quibus potentia excellit, tribuere Patri, ea in quibus excellit sapientia, tribuere Filio, ea in quibus excellit amor, Spiritui Sancto tribuere consuevit. Non quod perfectiones cunctae atque opera extrinsecus edita Personis divinis communia non sint; sunt enim indivisa opera Trinitatis, sicut et indivisa est Trinitatis essentia,³⁾ quia, uti tres Personae divinae inseparabiles sunt, ita inseparabiliter operantur⁴⁾: verum quod ex comparatione quadam et propemodum affinitate quae inter opera ipsa et Personarum proprietates intercedit, ea alteri potius quam alteris addicuntur sive, ut aiunt, appropriantur: Sicut similitudine vestigii vel imaginis in creaturis inventa, utimur ad manifestationem divinarum Personarum, ita et essentialibus attributis; et haec manifestatio Personarum per essentialia attributa

¹⁾ Rom. XI, 36.

²⁾ De Trin. I. VI. c. 10. — I. I. c. 6.

³⁾ S. Aug. de Trin. I. I. c. 4 et 5.

⁴⁾ S. Aug. ib.

appropriatio dicitur.¹⁾ Hoc modo Pater qui est principium totius Deitatis,²⁾ idem causa est effectrix universitatis rerum et Incarnationis Verbi et sanctificationis animorum, ex ipso sunt omnia; ex ipso, propter Patrem. Filius autem, Verbum, Imago Dei, idem est causa exemplaris unde res omnes formam et pulchritudinem, ordinem et concentum imitantur; qui extitit nobis via, veritas, vita, hominis cum Deo reconciliator, per ipsum sunt omnia; per ipsum, propter Filium. Spiritus vero Sanctus idem est omnium rerum causa ultima, eo quia sicut in fine suo voluntas lateque omnia conquiescunt, non aliter ille, qui divina bonitas est ac Patris ipsa Filiique inter se caritas, arcana ea opera de salute hominum sempiterna, impulsionem quadam valida suavique complet et perficit, in ipso sunt omnia; in ipso propter Spiritum Sanctum.

Rite igitur inviolateque custodit religionis studio, toti debito Trinitati beatissimae, quod magis magisque in christiano populo aequum est inculcari, ad virtutem Spiritus Sancti exponendam oratio Nostra convertitur. — Ac principio respici oportet ad Christum, conditorem Ecclesiae et nostri generis Redemptorem. Sane in operibus Dei externis illud eximie praestat Incarnati Verbi mysterium, in quo divinarum perfectionum sic enitet lux ut quidquam supra ne cogitare quidem possit, et quo aliud nullum humanae naturae esse poterat salutaris. Hoc igitur tantum opus, etsi totius Trinitatis fuit, attamen Spiritui Santo tamquam proprium adscribitur: ita ut de Virgine sic Evangelia commemorent: Inventa est in utero habens de Spiritu Sancto, et: Quod in ea natum est, de Spiritu Sancto est³⁾. Idque merito adscribitur ei qui Patris et Filii est caritas; quum hoc magnum pietatis Sacramentum⁴⁾ sit a summa Dei erga homines caritate profectum, prout Ioannes commonet: Sic Deus dilexit mundum ut Filium suum unigenitum daret⁵⁾. Accedit quod natura humana evecta inde sit ad coniunctionem personalem cum Verbo: quae dignitas non ullis quidem data est eius promeritis, sed ex integra plane gratia, proptereaque ex munere veluti proprio Spiritus Sancti. Ad rem apposite Augustinus: Iste modus, inquit, quo est natus Christus de Spiritu Sancto, insinuat nobis gratiam Dei, qua homo nullis praecedentibus meritis, in ipso primo exordio naturae suae quo esse coepit. Verbo Dei copularetur in tantam personae unitatem, ut idem ipse esset Filius Dei⁶⁾. Divini autem Spiritus opera non solum conceptio Christi effecta est, sed eius quoque sanctificatio animae, quae unctio in sacris libris nominatur⁷⁾; atque adeo omnis eius actio praesente Spiritu peragebatur⁸⁾,

1) S. Th. 1-a. q. XXXIX. a. 7.

2) S. Aug. de Trin. I. IV. c. 20.

3) Matth. I, 18, 20.

4) I. Tim. III, 16.

5) III, 16.

6) Enchir. c. XXXX. — S. Th. 3-a. q. XXXII. a. I.

7) Actor. x. 38.

8) S. Basil. de Sp. S. c. XVI.

praecipueque sacrificium sui : Per Spiritum Sanctum semetipsum obtulit immaculatum Deo¹⁾. — Ista qui perpenderit, nihil erit ei mirum quod charismata omnia almi Spiritus in animam Christi affluerint. Namque in ipso copia insedit gratiae singulariter plena, quanto maximo videlicet modo atque efficacitate haberi possit ; in ipso omnes sapientiae scientiaeque thesauri, gratiae gratis datae, virtutes, donaque omnino omnia quae tum Isaiae oraculis nunciata,²⁾ tum significata sunt admirabili ea columba ad Iordanem, quum eas aquas suo Christus baptismo ad sacramentum novum consecravit. Quo loco illa eiusdem Augustini recte conveniunt : Absurdissimum est dicere quod Christus, quum iam triginta esset annorum, accepit Spiritum Sanctum, sed venit ad baptismum, sicut sine peccato, ita non sine Spiritu Sancto Tunc ergo, scilicet in baptismo, corpus suum, idest Ecclesiam, praefigurari dignatus est, in qua praecipue baptizati accipiunt Spiritum Sanctum.³⁾ Itaque Spiritus Sancti et praesentia conspicua super Christum et virtute intima in anima eius, duplex eiusdem Spiritus praesignificatur missio, ea nimirum quae in Ecclesia manifesto patet, et ea quae in animis iustorum secreto illapsu exercetur.

Ecclesia, quae iam concepta, ex latere ipso secundi Adami, velut in cruce dormientis, orta erat, sese in lucem hominum insigni modo primitus dedit die celeberrima Pentecostes. Ipsaque die beneficia sua Spiritus Sanctus in mystico Christi corpore prodere coepit, ea mira effusione quam Ioel propheta iampridem viderat⁴⁾ : nam Paraclitus sedit super Apostolos ut novae coronae spirituales per linguas igneas imponerentur capiti illorum.⁵⁾ Tum vero Apostoli de monte descenderunt, ut Chrysostomus scribit, non tabulas lapideas in manibus portantes, sicut Moyses, sed Spiritum in mente circumferentes, et thesaurum quemdam ac fontem dogmatum et charismatum effundentes.⁶⁾ — Ita plane eveniebat illud extremum Christi ad Apostolos suos promissum de Spiritu Sancto mittendo, qui doctrinae, ipso afflante, traditae completurus ipse esse et quodammodo obsignaturus depositum : Adhuc multa habeo vobis dicere, sed non potestis portare modo : quum autem venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem.⁷⁾ Hic enim qui spiritus est veritatis, utpote simul a Patre, qui verum aeternum est, simul a Filio, qui veritas est substantialis, procedens, haurit ab utroque una cum essentia omnem veritatis quanta est amplitudinem : quam quidem veritatem impertit ac largitur Ecclesiae, auxilio praesentissimo providens ut ipsa ne ulli unquam errori obnoxia sit, utque divinae doctrinae germina alere copiosius in dies possit et frugifera praestare ad populorum salutem. Et quoniam populorum salus, ad quam nata est

1) Hebr. IX. 14.

2) IV. I ; XI, 2, 3.

3) De Trin. I. XV. c. 26.

4) II. 28, 29.

5) Cyr. hierosol. catech. 17.

6) In Matth. hom. I. — II. Cor. III. 3.

7) Joann. XVI. 12, 13.

Ecclesia, plane postulat ut haec munus idem in perpetuitatem temporum perse-
quatur, perennis idcirco vita atque virtus a Spiritu Sancto suppetat, quae Eccle-
siam conservat augetque: Ego rogabo Patrem, et alium Paraclitum dabit vobis,
ut maneat vobiscum in aeternum, Spiritum veritatis.¹⁾ Ab ipso namque episcopi
constituuntur, quorum ministerio non modo filii generantur, sed etiam patres,
sacerdotes videlicet, ad eam regendam enutriendamque eodem sanguine quo est
a Christo redempta: Spiritus Sanctus posuit episcopos regere Ecclesiam Dei, quam
acquisivit sanguine suo.²⁾ Utrique autem, episcopi et sacerdotes, insigni Spiritus
munere id habent ut peccata pro potestate deleant, secundum illud Christi ad
Apostolos: Accipite Spiritum Sanctum; quorum remiseritis peccata, remittuntur
eis, et quorum retinueritis, retenta sunt.³⁾ Porro Ecclesiam opus esse plane divi-
num, alio nullo argumento praeclarius constat quam charismatum quibus undique
illa ornatus splendore et gloria; auctore nimirum et datore Spiritu Sancto. Atque
hoc affirmare sufficiat, quod quum Christus caput sit Ecclesiae, Spiritus Sanctus
sit eius anima: Quod est in corpore nostro anima, id est Spiritus Sanctus in cor-
pore Christi, quod est Ecclesia⁴⁾, — Quae ita quum sint, nequaquam comminisci
et expectare licet aliam ullam ampliorem umberioreque divini Spiritus manifes-
tationem et ostensionem: quae enim nunc in Ecclesia habetur, maxima sane est,
eaeque tamdiu manebit quoad Ecclesiae contingat ut, militiae emensa stadium, ad
triumphantium in caelesti societate laetitiam educatur.

Quantum vero et quo modo Spiritus Sanctus in animis singulorum agat,
id non minus admirabile est, quamquam intellectu paulo est difficilius, eo etiam
quia omnem intuitum fugiat oculorum. — Haec pariter Spiritus effusio tantae
est copiae, ut Christus ipse, cuius de munere proficiscitur, abundantissimo amni
similem dixerit, prout est apud Joannem: Qui credit in me, sicut dicit Scriptura,
flumina de ventre eius fluent aquae vivae: cui testimonio idem Evangelista expla-
nationem subiicit: Hoc autem dixit de Spiritu, quem accepturi erant credentes in
eum⁵⁾. Certum quidem est, in ipsis etiam hominibus iustis qui ante Christum
fuerunt, insedissee per gratiam Spiritum Sanctum, quemadmodum de prophetis, de
Zacharia, de Ioanne Baptista, de Simeone et Anna scriptum accepimus; quippe
in Pentecoste non ita se Spiritus Sanctus tribuit, ut tunc primum esse sanctorum
inhabitor inciperet, sed ut copiosius inundaret, cumulans sua dona, non inchoans,
nec ideo novus opere, quia ditior largitate⁶⁾. Verum, si et illi in filiis Dei nume-
rabantur, conditione tamen perinde erant ac servi. quia etiam filius nihil differt

1) Ib. XIV. 16, 17.

2) Act. XX. 28.

3) Ioann. XX. 22, 23.

4) S. Aug. serm. CLXXXVII. de temp.

5) VII. 38, 39.

6) S. Leo M. hom. III. de Pentec.

a servo quousque est sub tutoribus et actoribus¹⁾: ac, praeter quam quod iustitia in illis non erat nisi ex Christi meritis adventuri, communicatio Spiritus Sancti post Christum facta multo est copiosior, propemodum ut arram pretio vincit res pacta, atque ut imagini longe praestat veritas. Hoc propterea affirmativ Ioannes: Nondum erat Spiritus datus, quia Iesus nondum erat glorificatus²⁾. Statim igitur ut Christus, ascendens in altum, regni sui gloria tam laboriose parta potitus est, divitias Spiritus Sancti munifice reclusit, dedit dona hominibus³⁾. Nam, certa illa Spiritus Sancti datio vel missio post clarificationem Christi futura erat qualis nunquam antea fuerat, neque enim antea nulla fuerat sed talis non fuerat⁴⁾. Si quidem natura humana necessario serva est Dei: Creatura serva est, servi nos Dei sumus secundum naturam⁵⁾: quin etiam ob communem noxam natura nostra omnis in id vitium dedecusque prolapsa est, ut praeterea infensi Deo extiterimus: Eramus natura filii irae⁶⁾, Tali nos a ruina exitioque sempiterno nulla usquam vis tanta erat quae posset erigere et vindicare. Id vero Deus, humanae naturae conditor, summe micericors praestitit per Unigenitum suum; cuius beneficio factum, ut homo in gradum nobilitatemque, unde exciderat, cum donorum locupletiore ornatu sit restitutus. Eloqui nemo potest quale sit opus istud divinae gratiae in animis hominum; qui propterea luculenter tum in sacris litteris tum apud Ecclesiae Patres, et regenerati ei creaturae novae et consortes divinae naturae et filii Dei et deifici similibusque laudibus appellantur. — Iamvero tam ampla bona non sine causa debentur quasi propria Spiritui Sancto. Ipse enim est Spiritus adoptionis filiorum, in quo clamamus: Abba, Pater; idemque paterni amoris suavitate corda perfundit: Ipse Spiritus testimonium reddit spiritui nostro quod sumus filii Dei⁷⁾. Cui rei declarandae opportune cadit ea, quam Angelicus perspexit, similitudo inter utramque Spiritus Sancti operam; quippe per eum ipsum et Christus est in sanctitate conceptus ut esset Filius Dei naturalis, et alii santificantur ut sint filii Dei adoptivi⁷⁾. Ita, multo quidem nobilius quam in rerum natura fiat, ab Amore scilicet increato.

Huius regenerationis et renovationis initia sunt homini per baptisma: in quo sacramento, spiritu immundo ab anima depulso, illabitur primum Spiritus Sanctus, eumque similem sibi facit: Quod natum est ex Spiritu, spiritus est.⁸⁾ Uberiusque per sacram confirmationem, ad constantiam et robur christianae vitae, sese dono dat idem Spiritus; a quo nimirum fuit victoria martyrum et virginum

1) Gal IV. 1, 2.

2) VII. 39.

3) Eph. IV. 8.

4) S. Aug. de Trin. I. IV. c. 20.

5) S. Cyr. alex. Thesaur. I. V. c. 5.

6) Eph. II. 3.

7) Rom. VIII. 15, 16.

8) S. Th. 3-a, q. XXXII. a. 1.

9) Ioann III. 7.

de illecebris corruptelarum triumphus. Sese, inquit, dono dat Spiritus Sanctus: Caritas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum qui datus est nobis.¹⁾ Ipse enimvero non modo affert nobis divina munera, sed eorumdem est auctor, atque etiam munus ipse est supremum; qui a mutuo Patris Filiique amore procedens, iure habetur et nuncupatur altissimi donum Dei. — Cuius doni natura et vis quo illustrius pateat, revocare oportet ea quae in divinis litteris tradita sacri doctores explicaverunt, Deum videlicet adesse rebus omnibus in eisque esse, per potentiam, in quantum omnia eius potestati subduntur; per praesentiam, in quantum omnia nuda sunt et aperta oculis eius; per essentiam, in quantum adest omnibus ut causa essendi.²⁾ At vero in homine est Deus non tantummodo ut in rebus, sed eo amplius cognoscitur ab ipso et diligitur; quum vel duce natura bonum sponte amemus, cupiamus, conquiramus. Praeterea Deus ex gratia insidet animae iustae tamquam in templo modo penitus intimo et singulari; ex quo etiam sequitur ea necessitudo caritatis, qua Deo adhaeret anima coniunctissime, plus quam amico amicus possit benevolenti maxime et dilecto, eoque plene suaviterque fruitur. — Haec autem mira coniunctio, quae suo nomine inhabitatio dicitur, conditione tantum seu statu ab ea discrepans qua caelites Deus beando complectitur, tametsi verissime efficitur praesenti totius Trinitatis numine, ad eum veniemus et mansionem apud eum faciemus,³⁾ attamen de Spiritu Sancto tamquam peculiaris praedicatur. Siquidem divinae et potentiae et sapientiae vel in homine improbo apparent vestigia; caritatis, quae propria Spiritus veluti nota est, alius nemo nisi iustus est particeps. Atque illud cum re cohaeret, eundem Spiritum nominari Sanctum, ideo etiam quod ipse, primus summusque Amor, animos moveat agatque ad sanctitatem, quae demum amore in Deum continetur. Quapropter Apostolus quum iustos appellat templum Dei, tales non expresse Patris aut Filii appellat, sed Spiritus Sancti: An nescitis quoniam membra vestra templum sunt Spiritus Sancti, qui in vobis est, quem habetis a Deo?⁴⁾ — Inhabitantem in animis piis Spiritum Sanctum ubertas munerum caelestium multis modis consequitur. Nam, quae est Aquinatis doctrina, Quum Spiritus Sanctus procedat ut amor, procedit in ratione doni primi; unde dicit Augustinus, quod per donum quod est Spiritus Sanctus, multa propria dona dividuntur membris Christi.⁵⁾ In his autem muneribus sunt arcae illae admonitiones invitationesque, quae instinctu Sancti Spiritus identidem in mentibus animisque excitantur; quae si desint, neque initium viae bonae habetur, neque progressiones, neque exitus salutis aeternae. Et quoniam huiusmodi voces et motiones occulte admodum in animis fiunt, apte in sacris paginis similes nonnunquam habentur venientis aerae sibilo; easque Doctor Angelicus scite confert motibus cordis, cuius

1) Rom. v. 5.

2) S. Th. 1-a, q. VIII. a. 3.

3) Ioann. XIV. 23.

4) I. Cor. VI. 19.

5) Summ. th. 1-a, q. XXXVIII. a. 2. — S. Aug. de Trin., l. XX. c. 19.

tota vis est in animante perabdita : Cor habet quamdam influentiam occultam, et ideo cordi comparatur Spiritus Sanctus, qui invisibiliter Ecclesiam vivificat et unit.¹⁾ — Hoc amplius, homini iusto, vitam scilicet viventi divinae gratiae et per congruas virtutes tamquam facultates agenti, opus plane est septenis illis quae proprie dicuntur Spiritus Sancti donis. Horum enim beneficio instruitur animus et munitur ut eius vocibus atque impulsioni facilius promptiusque obsequatur ; haec propterea dona tantae sunt efficacitatis ut eum ad fastigium sanctimonia adducant, tantaeque excellentiae ut in caelesti regno eadem, quamquam perfectius, perseverent. Ipsorumque ope charismatum provocatur animus et effertur ad appetendas adipiscendasque beatitudines evangelicas quae, perinde ac flores verno tempore erumpentes, indices ac nunciae sunt beatitudinis perpetuo mansurae. Felices denique sunt fructus ii, ab Apostolo enumerati,²⁾ quos hominibus iustis in hac etiam caduca vita Spiritus parit et exhibet, omni refertos dulcedine et gaudio ; cuiusmodi esse debent a Spiritu, qui est in Trinitate genitoris genitique suavitas, ingenti largitate atque ubertate perfundens omnes creaturas.³⁾ — Itaque divinus Spiritus in aeterno sanctitatis lumine a Patre et a Verbo procedens, amor idem et donum, postquam se per velamen imaginum in testamento veteri exhibuit, plenam sui copiam effudit in Christum in eiusque corpus mysticum, quae est Ecclesia ; atque homines in pravitatem et corruptelam abeuntes praesentia et gratia sua tam salutariter revocavit, ut iam non de terra terreni, longe alia saperent et vellent, quasi de caelo caelestes.

Haec omnia quum tanta sint, quumque Spiritus Sancti bonitatem in nos immensam luculenter declarent, omnino postulant a nobis, ut obsequii pietatisque studium in eum quam maxime intendamus. Id autem christiani homines recte optimeque efficient, si eundem certaverint maiore quotidie cura et noscere et exorare : cuius rei gratia haec ad ipsos, prout sponte fluit paterno ex animo, cohortatio. — Fortasse ne hodie quidem in eis desunt, qui similiter rogati ut quidam olim a Paulo apostolo, acceperintne Spiritum Sanctum, respondeant similiter : Sed neque si Spiritus Sanctus est, audivimus.⁴⁾ Sin minus, multi certe in eius cognitione valde deficiunt ; cuius quidem crebro usurpant nomen in religiosis actibus exercendis, sed ea fide quae crassis tenebris circumfusa est. Quapropter quotquot sunt sacri concionatores curatoresque animarum hoc meminerint esse suum, ut quae ad Spiritum Sanctum pertinent, diligentius atque uberius populo tradant ; sic tamen ut difficiles subtilesque absint controversiae et prava eorum stultitia devitetur qui omnia etiam arcana divina temere conantur persc utari. Illud potius commemorandum enucleateque explanandum est, quam multa et magna beneficia ab hoc largitore divino et manaverint ad nos et manare non desinant ; ut vel

1) Summ. th. 3-a. q. VIII. a. 1. ad 3.

2) Gal. v. 22.

3) S. Aug. de Trin. l. VI. c. 9.

4) Act. XIX. 2.

error vel ignoratio tantarum rerum, lucis filiis indigna. prorsus depellatur. Hoc autem propterea urgemus, non modo quia id attingit mysterium quo ad vitam aeternam proxime dirigimur, ob eamque rem firme credendum verum etiam quia bonum quo clarius, pleniusque habetur cognitum, eo impensius diligitur et amatur. — Nempe Spiritui Sancto, quod alterum praestandum esse monuimus, debetur amor, quia Deus est : Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, ex tota anima tua et ex tota fortitudine tua.¹⁾ Amandusque idem est, quippe substantialis aeternus, primus amor ; amore autem nihil est amabilius : multoque id magis quia summis ipse nos cumulavit beneficiis, quae ut largientis benevolentiam testantur, ita gratum animum accipietis reposcunt. Qui amor duplicem habet utilitatem neque eam exiguam. Nam tum ad illustriorem in dies notitiam de Spiritu Sancto capiendam nos exacuet ; Amant enim, ut Angelicus ait, non est contentus superficiali apprehensione amati, sed netitur singula quae ad amatum pertinent intrinsecus disquirere, et sic ad interiora eius ingreditur, sicut de Spiritu Sancto qui est amor Dei, dicitur quod scrutatur etiam profunda Dei :²⁾ tum caelestium donorum copiam nobis conciliabit largiorem, eo quod donantis manum ut angustus animus contrahit, ita gratus et memor dilatat. Curandum tamen magnopere ut iste amor eiusmodi sit qui non in cogitatione arida externoque obsequio subsistat sed ad agendum prosiliat, refugiat maxime a culpa ; quum haec Spiritui Sancto, peculiari quodam nomine, accidat iniuriosior. Quanticumque enim sumus, tanti sumus ex bonitate divina ; quae eidem Spiritui praesertim adscribitur : hunc benigne sibi facientem is offendit qui peccat, quique ipsis eius abusus muneribus et bonitati confisus, quotidie magis insolescit. — Ad haec, quum veritatis ille sit Spiritus, si quis ex infirmitate aut inscitia deliquerit, forsitan excusationis aliquid apud Deum habeat : at qui per malitiam veritati repugnet ab aequae se avertat, in Spiritum Sanctum peccat gravissime. Quod quidem aetate nostra increbruit adeo, ut deterrima ea tempora advenisse videantur a Paulo praenunciata, quibus homines iustissimo Dei iudicio obcaecati, falsa pro veris habituri sint, et huius mundi principi, qui mendax est et mendacii pater, tamquam veritatis magistro credituri : Mittet illis Deus operationem erroris ut credant mendacio :³⁾ in novissimis temporibus discedent quidam a fide, attendentes spiritibus erroris et doctrinis daemoniorum.⁴⁾ — Quoniam vero Spiritus Sanctus in nobis, ut supra monuimus, quasi suo quodam in templo habitat, saudendum est illud Apostoli : Nolite contristare Spiritum Sanctum Dei, in quo signati estis.⁵⁾ Idque ipsum non satis est, indigna omnia defugere, sed omni virtutum laude christianus homo nitere debet, ut hospiti tam magno tamque benigno placeat, castimonia in primis et sanctitudine ; casta

¹⁾ Deut. VI. 5.

²⁾ I. Cor. II. 10. — Summ. th. 1-a 2-ae, q. XXVIII. a. 2.

³⁾ II. Thess. II. 10.

⁴⁾ Tim. IV. 1.

⁵⁾ Eph. IV. 30.

enim et sancta addecent templum. Hinc idem Apostolus : Nescitis qui templum Dei estis, et Spiritus Dei habitat in vobis ? Si qui autem templum Dei violaverit disperdet illum Deus ; templum enim Dei sanctum est, quod estis vos. ¹⁾ formidolosae eae quidem, sed perquam iustae minae. — Postremo, Spiritum Sanctum exorari et obsecrari oportet, quippe cuius praesidio adiumentisque nemo unus non egeat maxime. Ut enim quisque est inops consilii, viribus infirmus, aerumnis pressus, in vetitum, ita ad eum confugere debet qui luminis, fortitudinis, consolationis, sanctitatis fons patet perennis. Atque illa homini in primis necessaria, admissorum venia, ab eo potissimum expetenda est : Spiritus Sancti proprium est quod sit donum Patris et Filii ; remissio autem peccatorum fit per Spiritum Sanctum, tamquam per donum Dei. ²⁾ de quo Spiritu apertius habetur in ordine rituali : Ipse est remissio omnium peccatorum. ³⁾ — Quanam vero ratione sit exorandus, perapte docet Ecclesia, quae supplex eum compellat et obtestatur suavissimis quibusque nominibus : Veni pater pauperum, veni dator munerum, veni lumen cordium : consolator optime, dulcis hospes animae, dulce refrigerium eundemque enixe implorat ut eluat, ut sanet, ut irriget mentes atque corda, detque confidentibus et virtutis meritum et salutis exitum et perenne gadium. Nec dubitare ullo pacto licet an huiusmodi preces auditurus ille sit, quo auctore scriptum legimus : Ipse Spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus. ⁴⁾ Demum hoc est fidenter assidueque supplicandum. ut nos quotidie magis et luce sua illustret et caritatis suae quasi facibus incendat ; sic enim fide et amore freti acriter enitamur ad praemia sempiterna, quoniam ipse est pignus hereditatis nostrae. ⁵⁾

Habetis, Venerabiles Fratres, quae ad fovendum Spiritus Sancti cultum monendo hortandoque plaecit edicere : minimeque dubitamus, quin ope praesertim navitatis sollertiaeque vestrae praeclaros in christiano populo sint fructus latura. Nostra quidem tantae huic rei persequendae nulla unquam defutura est opera, atque etiam consilium est ut, quibus subinde modis videbitur opportunius, idem pietatis studium tam praestabile alamus et provehamus. Interea, quoniam biennio ante, datis litteris Provida matris, peculiare preces, easque ad maturandum christianae unitatis bonum, in sollemnibus Pentecostes catholicis commendavimus, libet de hoc ipso capite ampliora quaedam decernere. Decernimus igitur et mandamus ut per orbem catholicum universum, hoc anno itemque annis in perpetuum consequentibus, supplicatio novendialis ante Pentecosten, in omnibus curialibus templis et, si Ordinarii locorum utile iudicarint, in aliis etiam templis sacrariisve fiat. Omnibus autem qui eidem novendiali supplicationi interfuerint, et ad mentem

1) I. Cor. III 16, 17.

2) Summ th. 3-a, q. III. a. 8 ad 3-m

3) In Miss. rom. fer. III. post. Pentec.

4) Rom. VIII. 26.

5) Eph. I. 14.

Nostram, rite oraverint, eis annorum septem septemque quadragenarum apud Deum indulgentiam in singulos dies concedimus; tum plenariam in uno quolibet eorundem dierum vel festo ipso die Pentecostes, vel etiam quolibet ex octo subsequentibus, modo rite confessione abluti sacraque communione refecti ad eandem mentem Nostram pie supplicaverint. Quibus beneficiis frui pariter eos posse volumus quos publicis illis precibus legitima causa prohibeat, vel ubi non ita commode, secundum Ordinarii prudentiam, in templo res fieri possit; dum tamen supplicationi novendiali privatim detur opera ceteraeque conditiones expleantur. Hoc praeterea placet de thesauro Ecclesiae in perpetuum tribuere, ut si qui vel publice vel privatim preces aliquas ad Spiritum Sanctum pro pietate sua iterum praestent quotidie per octavam Pentecostes ad festum inclusive sanctae Trinitatis, ceterisque ut supra conditionibus rite satisfecerint, ipsis liceat utramque iterum consequi indulgentiam. Quae omnia indulgentiae munera etiam animabus piis igni purgatorio addictis converti in suffragium posse, misericorditer in Domino concedimus.

Iam Nobis mens animusque ad ea revolat vota quae initio aperuimus; quorum eventum summis precibus a divino Spiritu flagitamus, flagitabimus. Agite, Venerabiles Fratres, Nostris cum precibus vestras consocietis, vobisque hortatoribus universae christianae gentes coniungant suas, adhibita conciliatrice potenti et peraccepta Virgine Beatissima. Quae ipsi rationes cum Spiritu Sancto intercedant intimae admirabilesque, probe nostis; ut Sponsa eius immaculata merito nominetur. Ipsius deprecatio Virginis multum profecto valuit et ad mysterium Incarnationis et ad eiusdem Paracliti in Apostolorum coronam adventum. Communes igitur preces pergat ipsa suffragio suo benignissima roborare, ut in universitate nationum tam misere laborantium divina rerum prodigia per alium Spiritum feliciter instaurentur, quae vaticinatione Davidica sunt celebrata: Emitte Spiritum tuum et creabuntur et renovabis faciem terrae.¹⁾ — Caelestium vero donorum auspicem et benevolentiae Nostrae testem vobis, Venerabiles Fratres, Clero populoque vestro Apostolicam benedictionem peramanter in Domino impertimus.

Datum Romae apud Sanctum Petrum die IX Maii anno MDCCCLXXXVII, Pontificatus Nostri vigesimo.

LEO PP. XIII.

2094/5

1897

(Mors Csepe-
ley et Martin)

Pie in Domino obierunt:

1. die 10 a Maii a. c. Rssmus *Joannes Csepeley*, canonicus honorarius, em. vadiaconus, parochus Valpóviensis; qui a. 1816. natus, a. 1838. presbyter ordinatus, ab a. 1854. par. Veliskovci, ab a. 1857. Sljivosevci, ab a. 1884. Valpó praefuit, ab a. 1888. vadiaconus ad honores, ab a. 1889 pro piis me-

¹⁾ Ps. CIII. 30.

ritis cruce aurea cum corona decoratus, ab a. 1890. vadiaconus districtus Valpó, ab a. 1893. canonicus honorarius, ab a. 1894. emeritus vadiaconus, sacerdos iubilans.

2. die 28-a Máii a. c. *Antonius Martin*, doctor Romanus, cooperator valetudinarius, qui a. 1869. natus, a 1890. presbyter ordinatus, ab a. 1897. valetudinarium egit.

Pro animae refrigerio fratrum denatorum quivis sacerdos dioecesanus tres missas offerre tenetur.

2090

1897.

Szives tudomásvétel céljából közlöm az egyházmegyei tő papsággal a (Kath. autonómiai kongresszus.)
Ő cs. és ap. kir. Felségének a magyarországi kat. autonómiai kongresszusra vonatkozó május hó 14-én kelt legfelsőbb elhatározását:

Vallás- és közoktatásügyi magyar miniszterem előterjesztésére az 1870. évi október hó 20-ára egybehívott kongresszust befejezettnek nyilvánítva, megengedem, hogy a magyarországi katolikus egyház önkormányzatának szervezésére jelen elhatározásom keltétől számított hat hónapon belül, új kongresszus hívassék egybe.

A kongresszus egybehívásának módjára és munkálkodására nézve az 1895. évi november hó 29-én kelt elhatározásomban¹⁾ foglaltak veendői irányadóul; egyben felhatalmazom a bíbornok-hercegprímást, hogy most említett elhatározásom keretei közt a kongresszus egybehívása és vezetése tekintetében a szükségeseket eszközölje; végre utasítom őnt hogy ezen elhatározásomról a bíbornok-hercegprímást haladéktalanul értesítse.

Kelt Bécsben, 1897. évi május hó 14-én.

FERENCZ JÓZSEF, s. k.

Dr. Wlassics Gyula, s. k.

1) Ő cs. és ap. kir. Felségének 1895. évi november hó 29-én kelt elhatározása, melyre a fentebbiekben hivatkozás történik, a következő:

„Vallás- és közoktatásügyi magyar miniszterem előterjesztésére a magyarországi katolikus egyház önkormányzatát szervező kongresszusnak általam későbbben meghatározandó időben való megtartását megengedem s egyzersmind megengedem, hogy:

1-ször: ezen kongresszus ez uttal is az 1869. évi október hó 25-én kelt elhatározással helybenhagyott választási szabályzatban meghatározott módon alakuljon s hogy

2-ször: ezen új kongresszushoz 1870—71. évi kongresszus munkálata azzal küldessék vissza, hogy azt a változó viszonyokra való tekintettel, valamint az engem megillető legfőbb kegyuri és felügyeleti jogok s a róm. kath. egyház szervezetének szigorú szem előtt tartásával újabb megfontolás alá vegye és kellő módosítás után jóváhagyás végett újólaj hozzám terjessze fel.

Felteszem egyébiránt, hogy a fennemlített 1869-iki választási szabályzat csakis a szervező kongresszus alakulására szolgál, mely kongresszus a kérdéses autonómia szervezetének meghatározásával egyuttal hivatva leendő ez autonómiát képviselő testületnek miként alakulását megállapító szabályzatot előterjeszteni

Midőn végre a kongresszus megtartására kitűzendő időpontot illetőleg további előterjesztését a bíbornok-hercegprímás meghallgatása után, annak idején elvárom, felhatalmazom őnt, hogy adandó alkalommal a magyarországi kath. egyház önkormányzatának ügyére vonatkozólag az országgyűlés mindkét házában jelen elhatározásom értelmében kijelentésket tehesen.”

Ő cs. és ap. kir. Felsége e legfelsőbb elhatározásával az autonomia létesítésére vonatkozó jogosult ohajok teljesülvén, a magyarországi kath. egyház önkormányzatának a 70-es években félbeszakadt kérdése eljutott immár a megoldás mesgyéjére.

./ A hozzám imént leküldött *választási módozatot* minden egyházmegyei pap részére 1-1 példányban ./ mellékelvén, már ezuttal felhivom a t. egyházmegyei papságot e nagy horderejű ügy érdekében kifejtendő minél buzgóbb tevékenységre.

Hivatkozással a választási módozat 19. §-ára kijelentem, miszerint a választók összeírása megkezdésének határnapjául a hercegprimás *folyó évi junius hó 24-ik* napját tűzte ki.

2049

1897

(Az 1896. évi
tanügyi dol-
gozatok
bírálatá.)

A mult évről beérkezett tanítói dolgozatok bírálatát a következőkben közlöm az egyházm. tanító urakkal.

Általában véve a dolgozatok eredménye kielégítő s méltán megnyugvással tölthet el mindenkit a bennök visszatükröződő eleven hit és vallásos meggyőződés, melylyel tanítóink felvértezve, az egyházmegyei hatóság által 1896 iki é re kitűzött tételeket, tanácskozmányaikon szóval és írásban fejtegették, és közös megbeszélés tárgyává tették. Ez mindenesetre örvendetes körülmény, de nem hagyható megjegyzés nélkül egyesek, sőt egész tankerületek közönye sem, mely fájdalom ezuttal nagyobb mértékben tapasztalható, mint más alkalommal. A baranyavári, siklósi, tamásii, szigetvári, mohácsi, pécsváradi és dárdai tankerületek, és vidéki tanítói egyesületek kivételével a többiek életjelt magukról nem adtak. Összesen 27 tanító nyújtott be dolgozatot, kik közül 13-an mind a két tételt; 10-en az elsőt; 3-an a másodikat dolgozták ki; egy pedig más tárgyról értekezett. Kötelességemnek tartom a tankerületek, és vidéki tanítói egyesületek t. cz. elnökeinek, és tagjainak jóakaró figyelmükbe ajánlani, az egyleti élet fellendítésére annyira kíváncsú ügybuzgalmat, és a tagok fokozottabb tevékenységére irányuló utánnézést, és éber gondoskodást. Ehben, az érdekelteknek segédkezet nyújtani ohajtván, megjegyzem, hogy az egyházmegyei hatóság a tanítók felsegélyésére szolgáló Troll-féle alapítvány évi kamatainak kiosztásánál kiváló figyelemmel lesz azokra, kik a kitűzött tételek megfejtésében példás szorgalmat tanusítanak, és különben sem esnek kifogás alá. — Ezek előre bocsájtása után a részletes bírálat ekképpen szól:

1. *Reiner Mari*, baranya-baáni tanítónő. I. A milleniumi gondolatok keretébe szép, és gyakorlati eszméket foglalt. Nemzetünk jövő dicsősége mindenestre, a helyesen, és keresztény katolikus módon intézett nőnevelés által biztosítható leginkább. A tanítónők tehát igen sokat tehetnek nemzeti nagylétünk érdekében! A dolgozat elismerést érdemel.

2. *Jung Ferencz, kiskőszegi tanító*. I. Lendületes szavakban ad kifejezést érzelmeinek, melyek a millenium alkalmából keblében támadtak. A mult viharai,

a jelen szenvedései, s a jövő bizonytalansága élénk színekkel van festve e dolgozatban, s kidomborodik mindenütt a népek és nemzetek jólétének alapja: az egyedül üdvözítő hitnek szükségessége. — II. A vinczellérképezdéről érdekesen ír, s alapos tudással vitatja azoknak hasznát és szükségességét hazánkban. Dicséretes szorgalmat fejtett ki. „Mátyás anyja“ című költemény tárgyalását magán szorgalomból írta le, s jól tette, hogy Arany János eme sikerült költeményét választotta ki a módszeres eljárás közelebbi megismertetésére, és a módszertani elvek helyes alkalmazására.

3. *Weber József, izabellaföldi tanító.* Nem a tételt tárgyalja, hanem a nőnevelésről értekezik elég terjedelmesen, és a gyakorlati élet követelményeinek szem előtt tartásával. A tanítónak nőtanítványai irányában czéltudatos, és bölcs eljárást ajánl, és hangsúlyozza a valláserkölcösös nevelés szükségességét.

4. *Kiss Vilmos, villányi tanító.* I. Lelkes bevezetés után visszapillantást tesz a honfoglalás történelmi eseményére, és kiemeli a kereszténység áldásos befolyását hazánkra, nemzetünkre. Az egyház keblén emelkedett népiskoláknak nagy része van a magyar civilizatio fejlesztésében és fentartásában, minélfogva a meggyőződés erejével, s történelmi adatokkal mutatja ki, hogy a római pápák, szóval az egyház által hirdetett elvek alkalmazásának köszönhető hazánk ezredéves fennállása. Vonzó előadásban ismerteti ezután azon szomorú jövőt, mely okvetlen be fog következni, ha az egyház, és vele a kath. iskolák hazafentartó tevékenységük terén továbbá is akadályozva lesznek. Nagy szorgalommal és szép készültséggel írt dolgozat ez. — II. Egészen gyakorlati szempontból fejtegeti a vinczellérképezdek szükségességét, de nem igen bizik a kormány, és a többi tényezők közreműködésében. Azon kell lenni, hogy az érdeklődés minden oldalról felébresszessék, és a vinczellér képezde létesítésére, a helyi körülmények szerint maga a tanító tegye meg e kezdeményező lépéseket. E dolgozatban kellő tájékozottságról tanuskodnak szerző észleletei. és tapasztalatai, melyeket érdekesen tudott a szövegbe illeszteni.

5. *Herbert Gáspár, lipovai tanító* I. Elmereng nemzetünk ezeréves múltján, s röviden bár, de elég tömören ismerteti a millenium jelentőségét. Levonja a tanulságokat, és ajánlja a jövőre az egyház iránti hűséget, mint a második évezred szerencsés befejezésének biztos zálogát. — Rövid, de magvas értekezés. — II. A vinczellér-képezdek előnyeit tanítóra, és népre nézve egyformán elismeri, sőt ezt alapos okokkal ki is mutatja. A nehézségek azonban, melyek a vinczellérképezdek létesítésének még mindig útjában állanak, szerinte egyhamar alig küzdhetők le. A tétel bővebb fejtegetése, érdekes olvasmányul szolgálhatna.

6. *Komlóssi Márton, dráva-szent-mártoni tanító.* I. Az ezeréves Magyarország sokat köszönhet a néptanítóknak, kik hivatásuk magaslatán állva, lehetővé tették, hogy „él nemzet-e hazán“. Buzdítja kartársait a kitartásra, és reményli, hogy a keresztény katolikus elvek szolgálatában tanusított állhatatosságuk üdvös

gyümölcsöket fog teremni úgy a néptanítók, mint az egyház, és az édes haza javára. Némi simitással sikerült dolgozat válhat belőle.

7. *Hajas Ede, miszlai kántortanító.* I. Nemzetünk tanulságos multjából következtet az isteni gondviselés csodálatos működésére! Emlékezetben végig megy édes hazánkat ért örvendetes, és gyászos eseményeken, és mindenütt kiemeli a kereszténység gondviselésszerű befolyását hazánk, és nemzetünk sorsának irányításában. Mély gondolkodás, és kath. tanítóhoz méltó felfogás jellemzik ezen dolgozatot. — II. A szőlők veszedelmes ellenségeiről áttérve a védekezés különféle nemeire, helyesli a vinczellér-képezdek eszméjét, csak attól tart, hogy valamint más téren, úgy ezen is — a sikert a köznépnél általános közöny lehetlenné fogja tenni. A néptanítók lelkiismeretes buzgalma bőven kamatoztathatja a vinczellér-képezdek érdekében kifejtett, maguk, és a szegény nép javára törekvő nemes munkásságukat. A dolgozat világos áttekintést nyújt a filloxeravész okozta mai siralmas helyzetről.

8. *Bertits Antal, tamásii kántortanító.* I. Hosszasabb bevezetés után áttér az elpusztult szőlőterületek gyászos állapotára, és mérlegeli a többek között a vinczellér-képezdek életbeléptetésének módzatait is, hogy az ujratelepítés minel hamarabb megtörténjék, és mind a tanítón, mind a szegény népen alaposan segítve legyen. E dolgozat szakértelemmel, és sok jóakarattal készült.

9. *Svarda István, kisszéki kántortanító.* I. Telve van ezen dolgozat jámbor gondolatokkal, melyek azt egyszersmint hasznos olvasmányná teszik. Amit a tanítókról mond, nem ártott volna bővebben fejtegetni. hisz a tételnek ez volt a célja. Egyébként a szorgalom elismerést érdemel. — II. A szorgos munkának méltatása képezi a kiindulási pontot, s ebből egy igen talpraesett hasonlattal következtetéseket von a filloxeravész elleni védekezés nagy munkájára, melyet elősegíteni a vinczellér-képezdek lennének hivatva, a tanítók nélkülözhetlen közreműködésével egyetemben. Javaslatok, melyeket a gyakorlati életből, és saját tapasztalataiból merit — figyelmet érdemelnek.

10. *Szucsits Kálmán, bogdásai tanító.* I. Katholikus tanítóhoz illő dolgozat ez, mely mind alak- mind tartalomra nézve megfelel a tétel követelményeinek. Legszebb mindenesetre az, hogy nem habozik a történelmi igazságokat nyíltan kimondani, sőt a kath. önérzet oly épületes megnyilatkozásával találkozunk e dolgozatban, hogy azt e helyen is dicséretben részesíteni, és példányképpel odaállítani kedves kötelességünknek tartjuk. — II. Mellőzve a filloxeravész keserű következményeit, tiszta, és világos adatokkal bizonyítja, mily sürgős megoldásra vár a szőlők rekonstrukciója, hogy a tanító, és a nép származás anyagi helyzetén segítve legyen. Lélekemelő vonásokban állítja az olvasó elé a szegény nép anyagi és szellemi javát munkáló tanító jeles tulajdonságait. — Mindkét dolgozat irányba vonzó, a tárgyalás pedig gondval van összeállítva.

11. *Bodonyi Nándor, baranya-sellyei tanító.* I. Kard és kereszt czimmal hexameterekben énekli meg a honfoglalás magasztos eseményét, melyet mint a kereszt diadalát vonzó nyelvezettel, és sikerült költői fordulatokkal énekel meg a szerző. Ily gondolatokkal tekint a jövőbe, s szívének alázatosságában így imádkozik: „Isteni hit jelvénye kereszt, leborulva imádunk! . . .“ Óh magyar! uj ezer éveden át légyen vezetőd Ez! A költői mű általában sikerült, mert tárgyával az ethika keretében mozog, s a külső alak is olyan, mely a költészet szabályainak megfelel, s az egész valóban tanulságossá, és felette élvezetessé teszi. Itt-ott mutatkozó költői szabadalmak jogosultságáról ezuttal nem kívánunk szólni. — Közgazdasági viszonyaink találó jellemzése nyomán korholja azt a késedelmes eljárást, mely nálunk Magyarországon az agrár-politika terén sem tartozik a ritkaságok közé. Jelszava: tenni kell, és minél gyorsabban! A vinczellér-képezdek hive, melyek szerinte nemzetgazdasági szempontból nagy fontossággal bírnak. Tényekkel bizonyítja, hogy a tanító, ki szakszerű ismeretekkel rendelkezik, a vagyonosodás terén beállott pangást ki tudja egyenliteni, és nemcsak egyesek, hanem a vidék jólétét is elő képes mozdítani. Tárgyalása vonzó, irálya népies.

12. *Kapronczay Mihály, sumonyi kántortanító.* I. Elmélkedés alakjába foglalt gondolatok a maguk egyszerűségében is megragadják a szívet, és alkalmasak arra, hogy az olvasóban hasonló gondolatokat ébresztszenek, és tettekre serkentsék. — II. A nép érdekeivel azonosnak tartja a tanítóét, és szépen össze tudja egyeztetni a látszólagos ellentéteket. A vinczellér-képezdek felállítását bortermelő vidékeken elodázhatlan teendőink közé sorolja. Mindkét dolgozat elismerésre méltó igyekezetre mutat.

13. *Reisz István, somogy-szent-lászlói tanító,* a második,

14. *Morvay Károly, csebényi tanító,* az első,

15. *Báler János, tótujfalusi kántortanító,* az első,

16. *Geyer Miklós, boldogasszonyfai tanító,* az első,

17. *Fehérváry Ferencz, tótkeresztúri tanító,* az első tételt dolgozta ki, röviden ugyan, de látható ügybuzgósággal és lelkiismeretességgel, mely mindegyikük beadványán örvendetesen észlelhető.

18. *Studer Mátyás, babarczi kántortanító.* I. Eszmékben, és tanulságos vonatkozásokban gazdag dolgozat. A vallás, és tudomány közötti szoros viszony a tanítót is arra utalja, hogy a második évezred küszöbén is bátor harczosa legyen az igazi, és hazafentartó civilizationnak, melyet a kath. egyház honosított meg hazánkban, s tette ekképpen lehetővé, hogy az első milleniumot szerencsésen megértük. A tanítónak tevékeny közreműködését ezután még szükségesebbnek tartja, és hangsúlyozza e nagy munkához okvetlen megkívántató kitartást, és elvűséget. Olvashatólag, és szépen van írva a dolgozat, mely a szerzőnek minden tekintetben dicséretére és előnyére szolgál. — II. Aggodalommal említi fel a népnek bizalmatlanságát, melylyel az a hatóságok intézkedéseit szokta fogadni, és nem

igen hajlandó az uralkodó előítéletekkel szakítani. Azért nagyfontosságu tényezőknek tartja a vinczellér-képezdéket, melyeknek bőséges haszna lenne a tanítóra, és a szegény népre. Gyakorlati utasítások, és szükséges tudnivalók kíséretében körvonalozza a teendőket, melyek nyomán egy szebb jövő hajnalát látja felpirkadni, és lelkesülésében így kiált fel a költővel: „Ha visszatérek boldogulva hon, hadd lássam népedet virányidon!” Alak és tárgyalás tekintetében kitűnő dolgozat.

19. *Hal Viktor, pécsváradi tanító.* I. Történelmi alapon, és kutforrások után készült dolgozat ez, mely habár csak dióhéjban, de érdekesen tartalmazza mindazt, amire a kath. tanító a millenium alkalmából gondolhat. — II. Két év előtti dolgozatával kapcsolatosan utal a nehézségekre, melyeket már akkor előre látott, és ez idő szerint az elpusztult szőlőterületek betelepítésén mit sem tart annyira kívánatosnak, mint a vinezellér-képezdek felállítását. Mindkét dolgozat tisztán, és olvashatólag van írva, s már ezért is különös elismerést érdemel.

20. *Jakab Fülöp, nádasdi tanító.* I. Történelmi adatok nyomán, helylyel közszel a költői vena megnyilatkozásával emlékezik a régiokról, és a tanítókhoz intézett lelkesítő szószattal zárja be sikerült értekezését. II. Kívánatosnak tartja hogy Baranyamegye területén több vinezellér-képezde állittassék fel. Elszámlálja indokait, melyeket jól választott meg, s a beigazolására helyesen is alkalmazott.

21. *Kétyi László, szakcsi kántortanító.* I. Őseink buzgóságáról meleg szavakban tesz említést, s midőn ezt magasztalja, egyben az utókorra veti tekintetét, mely a dicsőséges mult hagyományaival szakított, hazát, nemzetet egyaránt gyászba borította. A lelkes szószat a keresztény elveknek kilátásba helyezett dialával végződik és üdvös olvasmányul szolgál.

22. *Csáky Virgil, hirdi kántortanító* a második tételt fejtegette kellő alapossággal és a szőlőszet terén nélkülözhetlen tájékozottsággal.

23. *Strobl Ferencz, laskafalusi kántortanító.* I. Más alkalommal is sikerült dolgozatokat szokott benyújtani; ezt ezuttal is el lehet mondani. Eszmék és fel-séges gondolatok nem hiányoznak e dolgozatban, melyet szerző példás szorgalom-mal és ügyességgel állított össze. A vallásos meggyőződés és főleg a Maria-cultus azon tényezők, melyeket e dolgozatban kiemelve látunk, s csodás befolyásukat hazánk és nemzetünk sorsára kétségbe nem vonhatjuk! — II. Elveti a régi rend-szert, mely, mint kifejezi magát, more patrio akar gazdálkodni. Hive a vinczellér-képezdek felállításának is, melytől sokat vár, de addig is, míg ez megtörténik, többféle és igen gyakorlati javaslattal lép fel, melyek között különösen az ismétlő-iskolásoknak gazdasági képzése ragadja meg figyelmünket. Mindkét dolgozat bő és eléggé sikerült.

24. *Horváth János, bengei tanító.* I. Bőven és nagy szorgalommal fejtegeti a millenium alkalmából a néptanító hivatását, erkölcsi, társadalmi és egyéb kellékeit. Utal a mostoha viszonyokra, melyek akadályozzák ugyan és megbénítják

a tanító működését, de a tanító, ki keresztény elveket vall, — csüggedni nem fog soha! Az egyház kebelén nevelkedett tanítóknak nagy részük van abban, hogy hazánk ezredéves fennállását ünnepelhetjük! II. Ezen dolgozat már jóval rövidebb, mindazonáltal felöli azon tudnivalókat, melyek a vinczellér-képezdek felállításának előnyeit kimutatni hivatják. Mindkét dolgozatért elismerés illeti a szerzőt.

25. *Skerletz Lajos frigyeshöldi tanító.* I. Hálás kebellem emlékezik meg a kath. anyaszentegyház áldásos befolyásáról hazánkra, nemzetünkre. Adatokban tárja szemünk elé a javadalmas egyháziak áldozatkészségét, melynek oly sok üdvös intézmény köszöni létét. Majd a néptanítók eszményképére tér át, és egy hatásos imával fejezi be szorgalommal készített értekezését.

26. *Weininger Kálmán, karancsi kántortanító.* A második tétellel foglalkozik, és meglehetősen bőven is tárgyalja, a filoxerás vidékeken felállítandó vinczellér-képezdek előnyeit a tanítóra, és a szegény népre nézve. Átérzi a helyzet nehézségét a bortermelés terén, de alapos reményének ad kifejezést az eddig törtéteknél fogva — egy szerencsésebb jövőre! A kérdést tanulmányozta, és arra derekasan megfelelt.

27. *Horváth Lajos, keskendi tanító.* Az első tétel kapcsán történelmi visszapillantást vet hazánk ezredéves multjára. Bizonyítja a vallás erejét, mely kizárólagos alapja az államok- és trónoknak. Épületes gondolatai közepette a kath. tanító képét tárja szemeink elé, ki a haza reményeinek — az ifjuságnak mentora vezére! A dolgozat különben sikerült.

Az általam a legjobb dolgozatok jutalmazására kitűzött 4 drb tiz koronás arany közül Jung Ferencz batinai, Kiss Vilmos villányi, Hajas Ede miszlai és Studer Mátyás babarczi tanítóknak ítélte oda egyet-egyet a bírálat. Bodonyi Nándor selyei és Szucsits Kálmán bogdásai tanítók, kiknek dolgozatai ép oly értékesek, mint a megjutalmazottak, ezuttal csak azért nem részesültek jutalomban mert azt a multban már ismételve megnyerték.

F. 1897-iki évre a következő tételek tüzetnek ki kidolgozásra:

I.

A tanítói hangulat ápolásának szüksége és feltételei.

II.

A gazdasági ismétlő-iskolák haszna, tekintettel a földmives-osztály vagyoni helyzetére.

Hanny Gábor,
egyházm. tanfelügyelő.

2050.

1897.

Felhívás. Az országos kath. tanítói segélyalap mindazon tagjai, kik az (Pályázat az országos
alapszabályok 8. és 15. §§-ai értelmében ösztöndíjak és segélypénzek elnyerheté-
sére jogosultak, ezennel felhivatnak, hogy kellően felszerelt folyamodványaikat az segélyalapra.)

alapszabályok 20 §-ának e) pontja szerint az alesperes-kerületi alapgyűjtőbizottság, illetve az alesperes-kerületi tanfelügyelői hivatal útján az illető egyházmegyei fő-tisztelendő hatósághoz folyó évi július hó 15-ig indokolt javaslat kíséretében beterjesztések.

Tájékoztatásul megjegyzem, miszerint a központi bizottság határozata értelmében maga a folyamodvány, a benne foglalt adatok és indokok hitelesítése végett *az illetékes ptebános által aláírandó*. Ezen, ily alakban való hitelesítést, sem községi, sem működési bizonyítvánnyal helyettesíteni nem lehet.

A jelentkezők nagy száma miatt — hogy minél többen részesülhessenek segélyben — figyelmeztetnek mindazok, *akik az utolsó három év valamelyikében támogatásban részesültek, miszerint a segélypénzek ezidei kiosztásánál segélyre nem számíthatnak.*

Tekintettel a beíratási időre, iskolai bizonyítványokat célszerűbb hiteles másolatban csatolni.

Azon folyamodványok, *melyekhez tagsági könyvecske nincs mellékelve, vagy melyek nem az egyházi hatóság útján, vagy a kilüzött határidőn túl érkeznek be nem fognak figyelembe vétetni.*

Esztergom, 1897. évi május hó 7.

Dr. Roszival István,

az orsz. kath. tanítói segélyalap központi bizottságának elnöke.

2051

1897.

(Pályázat az
apari oszt. ta-
nitói állomá-
sra.)

Az apari r. kath. népiskolánál az osztálytanítói állomásra pályázat hirdettetik. Az állomás javadalma : 300 frt a hitközségi pénztárból, egy öl fűtő-fa a hitközség által a tanító udvarába szállítva, és egy csinos szobából álló lakás a legszükségesebb butorokkal. — Kötelmei ; egy osztályt önállóan vezetni, és a kántori teendőkhöz segédkezni. — A pályázat határ- ideje f. évi július hó 10-ike, a mely napon a választás meg fog ejtetni. — Folyamodványok az apari r. kath. iskolaszék- elnökéhez intézendők.

2052

1897.

(Pályázat a
b. monostori
oszt. tanítói
állomásra.)

„A baranya-monostori rom. kath. iskolánál az osztálytanítói állásra pályázat hirdettetik. Évi fizetése 350 frt és egy öl fa, Ezért köteles az osztálytanító 3 osztályt vezetni és a kántori teendőkhöz is segédkezni. Tannyelv német-magyar. Pályázati határidő f. é. július 15-ike. Kellően felszerelt folyamodványok a plébánia- hivatalhoz czimzendők Baranya- Monostoron. Az állás azonnal elfoglalandó.

2053

1897.

A B a r . - S z . - I v á n i osztálytanítói állásra folyó év júl. 4-ig pályázat hirdettetik. Fizetése egy évre : 300 frt. 50 frt lakbér, $\frac{1}{4}$ hold kert, 1 öl fa megvágva, legszükségesebb butorokkal. A kántorságban jártasok előnyben részesülnek. Az okmányok az iskolaszék elnökségéhez küldendők.

(Pályázat a b.-sz.-iváni oszt. tanítói állomásra.)

2054

1897.

A m a g y a r - p e t e r d i r. k. kántortanítói állomásra f. é. július 15-ig pályázat hirdettetik. Jövedelem készpénzben 369 frt 11 kr. 2 hold földjövedelem 30 frt 84 kr. összesen 400 frt. Lakás melléképületekkel. Tannyelv magyar-német. Kérvények az iskolaszékhez intézendők (u. p. Ráczipetre).

(Pályázat a m.-peterdi ktanítói állomásra.)

2055

1897.

„A VII. számú körlevélben a k a j d a c s i kántortanítói állásra hirdetett pályázati határidőf. évi június hó 20-ig meghosszabbítatik. Választás június 20-án d. e.

(Pályázat a kajdacsí ktanítói állomásra.)

2056

1897.

A k i s - s z é k e l y i ktanítói állomásra f. é. június hó 30-ig a VIII. sz. körlevélben közölt feltételek mellett újból pályázat hirdettetik.

(Pályázat a kis-székelői ktanítói állomásra.)

2057

1897.

A m a g y a r - s o ó r ó s i ktanítói állomásra a VII. sz. körlevélben közölt pályázat f. é. június hó 30-ig meghosszabbítottatik.

(Pályázat a m.-soórosi ktanítói állomásra.)

2078

1897.

A k á n y a i (Tolna m.) r. k. iskolánál az osztálytanítói állás üresedésben lévén, arra pályázat hirdettetik. Az állás jövedelme : Egy csinos padlós szobából álló és a szükséges butorzáttal ellátott lakáson kívül évi 300 frt előleges havi részletekben, s a másik szoba, konyha, kamara és kert megfelelő értéke fejében 25 frt. Kötelessége : egy osztályt önállóan vezetni és szükség esetén a kántorságban segédkezni. Tannyelv magyar. Kérvények június hó 25-ig az iskolaszék elnökéhez (Kánya) intézendők.

(Pályázat a kányai oszt. tanítói állomásra.)

2085

1897.

A g y u l a - j o v á n c z a i (Tolnam) róm. kath. magyar nyelvű kántortanítói állomásra folyó évi június hó 30-ig pályázat nyittatik. Az 1897. május 10-én 330/97 isk. sz. a kelt egyházmegyei hatóság által helybenhagyott díjlevél

(Pályázat a gyula-jóvánczai ktanítói állomásra.)

szerint a következő javadalommal: a) 4 szoba, konyha, kamara, pincze és a szükséges gazdasági épületekből álló lakás kerttel; b) $\frac{2}{4}$ telek kiosztott legelő illetőséggel-haszonélvezete; c) az uradalomtól 6 öl kemény hasáb tűzifa, a község által vágatva és beszállítva, becsértéke 75 frt; d) lélekpénz a hivektől 78 frt 10 kr.; e) stoláris jövedelem 60 frt; f) a hivektől járó és befolyó gabonának (őszi és tavaszi) 50%-a átlagos értéke 333 frt 60 kr.; g) minden szőlős gázdától egy itcze bor értéke 48 frt 20 kr. Kántori kötelme: az egyházlátogatási okmány és helyiszokások alapján az isteni szolgálatokat és szertartásokat végezni. Tanítói kötelessége: az iskolaszék által kijelölt osztályban a törvénynek és püspöki rendszabályoknak megfelelőleg a mindennapi és ismétlős tanköteleseket tanítani. A választás junius 30-án d. e. 10 órakor fog megejtetni. Az eredeti okmányokkal felszerelt kérvények legkésőbb junius 29-ig az iskolaszéki elnökségnek betérjesztendők. A próba éneklések a pályázat határnapjáig bármikor megtarthatók.

2086

1897

(Pályázat a palatinczai tanítói állomásra.)

A czikói r. k. plébániához tartozó Palatincza r. k. tanítói állomásra újból pályázat hirdettetik. Ezen állomás jövedelme: 1) egy szobából és egy konyhából álló lakás, és 30 □ öl házi kert, 2) a hitközség hiveitől teljes élelmezés, ennek ellenértéke 156 frt. o. é. 3) az államtól állandó segély czimén 144 frt o. é. készpénz. Csak okleveles tanítók és tanítónők pályázhatnak. A tannyelv német-magyar. Pályázati határidő 1897 május 30. Pályázati kérvények kellőleg felszerelve a r. k. iskolaszék elnökéhez Czikóba (Tolnamegye) u. p. helyben küldendők.

2115

1897

(Societas altaris Bpestinensis ..)

Dimittuntur philyrae // consociationis altaris Bpestinensis pro suscipiendis aliquot ss. Missarum sacrificiis in emolumentum praefatae consociationis.

(Personalia)

Antonius Pataki et Josephus Józics constituti sunt administratores parochiae Valpó. Carolus Erdélyi vicarius Podgajcensis in spiritualibus, Stephanus Vajay vicarius Bölskeensis in temporalibus quoque nominati sunt

Missi sunt cooperatores: Franciscus Schunk e Czikó ad Ráczpetre; Josephus Palkó e Ráczpetre ad Döbrököz; Paulus Németh e Szebény ad Szabolcs; Julius Fetter e Döbrököz ad Vdombó; Ábel Kain e Szabolcs ad Abaliget; — neopresbyteri: Ludovicus Kiss ad Czikó, Julius Aschenbrenner intermaliter ad Nádasd, Arnoldus Dréher ad Olasz, Josephus Kuhl ad Szebény, Adalbertus Horváth ad D.-Miholjac.

Datum 5-Ecclesiis, die 2-a Junii, 1897.

Franciscus a Paula Troll m. p.
vicar. capitularis.

X.

Főmagasságu Vaszary Kolos bibornok hercegprimás körlevele az autonómia kérdését egész teljességében oly találóan fejtegeti, hogy czélszerűnek véltem e körlevelet az autonómiai választások küszöbén az egyházmegyei papsággal a végből, (A hercegprimás körlevele az autonomiáról) hogy azt behatóan tanulmányozza s annak nyomán a vezetése alatt álló hívőket a választásokra kellőképen előkészítse, teendőire kitanítsa, az alábbiakban egész terjedelemben közölni

„Krisztusban Kedvelt Testvéreim és Fiaim !

Midőn 1896. évi november hó 26-án Ő császári és apostoli királyi Felsége az 1896/1901. évi országgyűlést megnyitotta, legmagasabb trónbeszédében kijelenteni méltóztatott, hogy ezen országgyűlés tartama alatt kormányának gondja lesz arra, miszerint a magyarországi kath. egyház autonomiájának létesítésére annak idejében előterjesztést tegyen ; a kultusministerhez intézett legfelsőbb leiratában pedig kijelenteni méltóztatott abbeli legmagasabb akaratát, hogy a kath. autonómia „a r. kat. egyház szervezetének szigorú szemmel tartásával“ alkottassék meg.

Ő császári és apostoli királyi Felsége ezen legkegyelmesebb intenciójának megfelelően, a vallás- és közoktatási minister ur egyetértésben a nm. püspöki karral előterjesztést tett az iránt, hogy az országos autonómiát szervező gyűlés még ez évben összehívassék ; mire Ő Felsége Bécsben, 1897. évi május 14-én kelt legfelsőbb elhatározásával az engedélyt legkegyelmesebben megadni méltóztatott.

Krisztusban Kedvelt Testvéreim és Fiaim !

A nm. püspöki kar követve elődei példáját, kik 1848-ban elsőként pendítették meg a kath. egyházi autonómia eszméjét, és kik a hatvanas évek végén annak létesítésén buzgóan fáradoztak, ezuttal is készségesen hozzájárul az országos egyházi autonómia szervezéséhez azon reményben, hogy az olykép fog megalkottatni, miszerint valóban kath. egyházi autonómia legyen, vagyis olyan, mely az egyház isteni alkotmányát, hitcikkelyeit érintetlenül és sértetlenül hagyja.

Előttetek nem kell bizonyitanom, hogy kath. püspök oly autonómiai szervezéshez, mely az egyház hitelveitől, Istenadta alkotmányától bármily csekély pontban is eltérne, hozzá nem járulhat ; mert megszűnnék katkolikus püspök lenni, elárulván a depositum fideit, melynek hű megőrzésére hivatott és köteles.

Amit a püspökről mondtam, az áll természetesen minden kath. papról és minden kath. hívőről is.

Bár ezen szembeszökő igazság nyílt tagadásra nem talál, és senki sem állította még, hogy a magyarországi katolikus egyház viszonyát az államhoz, a szabadság elvén, tekintet nélkül az egyháznak alkotmányára, hitcikkelyeire, kell

rendezni, ami gyakorlati keresztülvitelben azonos volna a kath. egyháznak üldözésével: — mindazonáltal az autonómiai mozgalmak óta oly vélemények és nézetek is merültek fel az önkormányzat mibenléte, az autonomia lehetséges hatáskörére nézve, melyek a fentérintett igazsággal többé-kevésbbé összeegyeztethetlenek.

Ez oknál fogva, de azért is, mert az egyházi autonomia megalkotása körül nagy horderejű kötelességek várnak Reátok, szükségesnek tartottam jelen levelemben Hozzátok néhány atyai szót intézni, és az autonomia mibenlétét, lehető hatáskörét rövid vonásokban jelezni.

Ti vagytok, Krisztusban Kedvesim! a hivek közvetlen lelki, egyházügyi vezérei, és mivel az autonomia egyházi ügy, a hivek teljes joggal várják Tőletek, hogy nekik a kérdésben forgó tárgyat megmagyarázzátok, tőlük a téves felfogást távol tartsátok: hogy őket felvilágosítva, kioktatva arra vezéreljétek, miszerint bizalmukkal oly férfiakat ajándékozzanak meg, kik a legközelebb összehívandó országos autonómiai kongresszuson az egyház ügyét szolgálni, előmozdítani képesek, készek is. Ez által nagy fontosságú kötelességteknek feleltek meg, melynek buzgó, bölcs teljesítésétől édes hazánkban az egyház java függ; és a melynek elmulasztása, avagy felületes végzése beláthatlan bajokba sodorja az egyházat és hazát.

Azt tudom, és ez mindnyájunk vigasztalása, hogy hiveink vallásosak és hogy hitükből kifolyólag hűségesen ragaszkodnak az Anyaszentegyházhoz; hogy azt mint Isteni Mesterünk földi küldetésének folytatására alapított, tehát isteni, változtathatlan intézményt hódolattal tisztelik s lelkük mélyéből óhajtják, hogy minél akadálytalanabbul, minél sikeresebben fejthesse ki hazánkban is áldásthozó tevékenységét, népboldogító hatását. Tudom azt is, hogy vallásos népünk, ha megismeri az autonomia célját, azt szívéből üdvözli és szavazatával rajta lesz, hogy valóban az egyház javára szolgáljon.

Népünk iránt tehát teljes bizalommal lehetünk, ha kellőképp kioktatva lesznek.

De azok között, Krisztusban Kedves Testvéreim! kik az autonómiát szervező kongresszusba bejutni kíváncsoznak, találkozhatnak olyanok, kiknek keresztlevelükön kívül más képesítésük alig van; olyanok, kiket szereplési vágy és nem az egyház szeretete, feltűnni akarás s nem vallásos buzgalom hevit; olyanok, kiket nem egyházas tudás, hanem világias felfogás és törekvés igazgat; olyanok kik „ámbar megismerték az Istent, nem úgy dicsőítik mint Istent, hanem hiukká lettek gondolataikban és meghomályosodott az ő szívök“ (Rom. 1, 21.), olyanok, kiktől az Apostol mondja, hogy „önszeretők, kevélyek, háládatlanok, szeretetlenek békétlenek, istenes életet színlők ugyan, de annak erejét megtagadják“ (II. Tim. 3, 2, 3, 4, 5.). Már pedig félő, hogy „valamint Jannes és Mambres ellenállottak Mózesnek, úgy ezek is ellenszegülnek az igazságnak“ (II. Tim. 3, 8.), sőt hogy „az Isten igazságát hazugsággal cserélik fel“ (Rom. 1, 32.) más alapot akarván

vetni Krisztus Urunk egyházának, mint a melyet Ő vetett. Tehát ilyenek jelentkezhetnek, aminthogy, sajnos, az 1870. évi autonomiai kongresszuson jelentkeztek. Voltak ugyanis a hiteős katolikus nép képviselői között olyanok is, kik még katolikus álláspontot sem foglaltak el, hanem önakaratukból lelkükben az egyházon kívül helyezkedtek, és bár hozzá, az egyházhoz nem tartoztak, mégis az egyházon belül jogokat gyakorolni akartak.

Azért, hogy ilyenek az összehívandó kongresszusba be ne jussanak, Nektek kell résen lennetek, első sorban ömagatokért, hogy „valaki titeket meg ne csaljon a világi bölcsesség és hiu ámtás által, mely az emberek hagyománya után e világ elemei szerint, és nem Krisztus szerint vagyon“ (Kolos 2. 8.); résen kell lennetek másodsorban a hivekért, buzgón tapintattal felvilágosítván, hogy „senki se csalja meg őket fennhéjázó beszédekkel“ (Kolos 2, 4.); óván őket, hogy „ne figyelmezzenek a mesékre, az édes beszédek és hizelgésekre, melyekkel elámtják az ártatlanok sziveit“ (Rom. 16, 18.); kitanítván őket, hogy egyház java a választástól függ, „legyenek hát állhatatosak és ne kötelezzék ismét magukat a szolgálat igájához“ (Rom. 1. 32.).

Azért az apostollal „kérlek titeket atyámfiak! vigyázzatok azokra, kik visszavonásokat és botránkozásokat támasztanak azon tudomány ellen, melyet ti tanultatok és kerüljétek őket“ (Rom. 16, 17.); vigyázzatok a hivekre, hogy megvigasztaltassék szívök, oktatra legyenek a teendők iránt, erősek a hitvallásban, szilárdak az igazságban, a szeretetben kifogyhatlanok.

Az egyházi autonomia megvalósításának gondolata 1848-ból ered. 1848-ig a kath. vallás államvallás volt: miért is addig semmi visszásság sem volt abban, hogy az apostoli király ugynevezett legfőbb kegyuri jogait állami kath. közegek által gyakorolta. Hanem 1848. évben a helyzet megváltozott, amennyiben az 1848. évi XX. t.-cz. folytán a kath. vallás megszűnt államvallás lenni és a többi bevett vallásfelekezetekkel törvényileg egyenlőnek jelentetett ki. Ez okból az országgyűlésen jelen volt püspökök számos kath. világgal rögtön felismerték annak szükségeségét, hogy az egyház viszonya az államhoz szintén más alapokra fektetessék vagyis hogy midőn az állam különösebb oltalmát az egyháztól megvonja, vele ugyanbani, mint a többi felekezetekkel, az egyház is részesüljön azon szabadságban, önállóságában, mely a többi bevett felekezeteknek törvényileg biztosított, és hogy az állam befolyása a kath. egyház ügyeire se legyen más mérvű és jellegű mint milyen mérvűt és jellegűt a többi felekezetekre a törvény korlátain belül gyakorol. Az államnak az egyházhoz való ezen változott viszonyából keletkezett a közóhaj a kath. egyházi autonomia iránt.

Tartalma ezen óhajnak nem egyéb, mint hogy a kath. egyház szabadsága saját ügyeit önállólag intézhetni — menten állami gyámkodástól — törvényileg biztosíttassék ép ugy, amint a többi felekezetek e szabadsága törvényileg biztosítva van; hogy az állam az egyház ügyeibe *tevéőlegesen* ne folyjon be, ha-

nem csak felügyeleti, ellenőrzési jogát gyakorolja, a mint a többi felekezetek ügyeibe tevőlegesen be nem folyik, hanem csak felügyeleti, ellenőrzési jogot gyakorol. Ez az autonomia tartalma és lényege.

Amidőn a protestánsok szabadsága vallási, iskolai és vagyoni ügyeiket önállólag intézhetni, törvényileg elismerve, azaz autonomiájuk biztosítva lett: megtörtént az felekezeti alkotmányuk nem csak sérelme nélkül, de elismerésével; az állam belenyugodott abba, hogy a nekik adott szabadságot úgy használják, hogy magukat úgy szervezzék, amint azt felekezeti elveik, alkotmányuk igénylik. Más-kép észszerűen nem is tehetett.

Hasonlóképpen van a katolikus egyház autonomiájával is. A kath. egyházi autonomia szervezése távolról sem foglalhatja magában a kath. egyház alkotmányának bármilyen módosítását, megváltoztatását.

A kath. egyháznak megvan a maga alkotmánya, mely változhatatlan, mivel Istentől örökre meg van állapítva; és mivel a kath. egyház alkotmánya Isten műve, azért az nem is módosulhat a szerint, amint azt egyik-másik államférfiú vagy kath. ritus szerint keresztelt egyén netán óhajtja avagy akarja; hanem olyannak kell Iennie, olyannak kell maradnia, aminőnek Isten alkotta.

Már pedig Krisztus Urunk az egyházban két rendet alkotott: a papit és a világit. Bár világiak, laikusok nélkül egyház nem képzelhető; bár a papirend a laikusok végett van s nekik szolgálni, bennök az egyház célját, rendeltetését megvalósítani köteles: Krisztus Urunk mégis *a kormányhatalmat egész teljességében a püspökökre bízta, és nem a világiakra.*

Erről az egyházi kormányhatalomról a püspökök le nem mondhatnak, azt senkivel meg nem oszthatják, mert annak nem korlátlan urai, hanem csak Ietetémenyesei és Krisztusnak felelős sáfárjai

A mit szent Ignác vértanu a kereszteleőről és miséről mond, hogy t. i. presbyternek a püspök engedélye nélkül még keresztelnie, vagy a szent misét bemutatnia sem szabad: ugyanez áll az egyházi kormányhatalomról a maga teljességében.

Ez lévén az egyház alkotmányának sarktétele, az egyházi autonomia az egyházban semiféle egyházkormányzati jogot vagy hatalmat nem igényelhet, valamint a legcsekélyebb befolyást sem követelheti a hittan tanítására, a szentségek és szentelmények kiszolgáltatására, az isteni tiszteletre, a papi és szerzetesi nevelésre.

Hanem az autonomiai hatáskör tartalmát csakis azon jogok alkothatják, melyeket

1. Ő Felsége az ugynevezett apostoli vagy főkegyúri jog czimén ministeriuma által gyakorol, amennyiben e jogok gyakorlatát — az állami legfőbb felügyeleti és ellenőrzési jog fentartása mellett — az autonomiai testületre bizni jónak találja;

2. azon ügyek, melyek intézésére a püspöki kar által delegálható;

3. azon jogok, melyekkel azt az állam felruhazza.

Az autonomia röviden megrajzolt ezen tervében kétségkívül legkiválóbb helyet az első pont foglal el, mely szerint a kath. autonomiára szállának és általa önállóan, állami felügyelet alatt, az egyházi törvények értelmében kezeltetnének mindazon egyházi ügyek, amelyeknek intézése eddig a kormány kezében volt.

Ezen nagy fontosságú hatáskör, a katolikusok bizalmi férfiakra ruházva, megadja a kath. egyháznak azon függetlenséget, önállóságot az állammal szemben, melyet a törvényesen bevett ker. felekezetek már régtől fogva élveznek.

Ezen hatáskörben foglalt jogok helyes gyakorlata és az autonomiára háromló kötelességek — mert jogokkal karöltve kötelességek járnak — szakavatott, buzgó teljesítése az egyháznak nagy áldására válhatik, felvirágoztatásának hatalmas előmozdítója lehet.

Hogy azonban a kath. egyházi autonomiának szervezete helyesen alkottassék meg, valamint hogy helyesen megalkotva majd üdvösen is működjék: legfőképp az ország katolikusaitól függ, kik az autonomiai képviselőket választják.

Valamint minden egyes választó, ki szavazatát a választások alkalmával Isten szíve szerinti férfiura adja, olyanra, ki egyháza érdekeit szereti és védi, és ezáltal az autonomia helyes megalkotását és jövő üdvös működését előmozdítja, Isten és az Anyaszentegyház előtt kedves és érdemes cselekedetet végez: épp úgy felelős lesz Isten és egyháza előtt az, ki szavazatával olyannak megválasztását segíti elő, aki a kongresszuson nem az egyház szellemében, nem az egyház javára fog működni.

Annak okáért a *legnagyobb körültekintésre van szükség azon férfiak kizemelésére*, kik a hívek bizalmára érdemeseknek s a kongresszusba való beválasztásra méltókul jelöltetnek. *Csak hívő vallását ismerő és gyakorló katolikus férfit válasszanak, olyant, kinek katolikus volta nem csak keresztleveléből, nem csak saját hangoztatásából, hanem életéből is kitűnik.* Katolikus hívőket csak ilyen képviselhet méltóan és üdvösen a katolikus kongresszuson.

Tehát a hívő jó lelkiismerettel nem adhatja szavazatát olyan jelöltre, ki 1. az egyház által tiltott társulatnak tagja, bármennyire hangoztatja is, hogy jó katolikus; annál fogva, hogy egyháza által tiltott társulatnak tagja, egyháza iránt nyilván megvetést tanúsít s méltatlanná lesz arra, hogy az egyházban bizalmi, kitüntető állást viseljen, hogy az egyház ügyeire befolyjon. Avagy nem volna-e különös és botrányos, ha azok lennének az egyházi autonomia szervezői, kik nyílt ellenségei az egyháznak, ellenségei az állam törvényei által is biztosított felekezeti tanügynek, a valláserkölcsi nevelésnek, a vallásos szellem ápolásának, és minden téren előmozdítói az egyház által annyira kárhozott vallási közönyös-ségnek, egyszóval, kik ellenségei mindannak, a mi célja az autonomiának?

2. ki, habár nem is tagja valamely titkos társulatnak, akár magán, akár

nyilvános életében tanujelét adta annak, hogy vallásellenes, egyházellenes nézeteknek hódol.

3. aki állandó templomkerülő, s kinek élete köztudomásulag súlyos erkölcsi kifogás alá esik.

Mindezek nyílt megvetést tanusítanak az egyház és vallás iránt. A hivek tehát önmagukat bélyegeznék meg, ha bizalmukkal ilyeneket tisztelnének meg, kiknek működése az egyházra áldáshozó nem lehet.

Keresztény élet, keresztény szellem, párosulva elegendő egyházi tudással a kellék, a nélkülözhetlen feltétel, mely a jelöltben szükséges. Ha a hivek ilyenre, de csakis ilyenre szavaznak, adják bizonyosságát értelmi érettségüknek, egyház és vallás iránti szeretetüknek.

Ezek után hivatkozással Ő császári és apostoli királyi Felségének Bécsben, 1897. évi május hó 14-én kelt legfelsőbb elhatározására, a választók összeírása megkezdésének határnapjául folyó évi június hó 24-ik napját tűzöm ki. — —

Balaton-Füred, 1897. évi május hó 39-én. *Kolos, s. k. bibornok, érsek.*“

(Utasítások.)

Ő Eminenciája a hercegprimás a választók összeírására országszerte *f. é. június hó 24-két* tűzvén ki, e napon kell a választók összeírását minden plébániában elkezdni s a bevégezésig megszakítás nélkül folytatni. 8 nappal e határnap előtt (június 16) előzetes értekezletre kell egybehívni a kath. népet, a választás módozatainak megállapítására, s azon ötös bizottság kijelölésére, amely bizottság 24-ikén a választókat összeírja. Felhivom figyelmüket arra is, hogy ha a választók összeírásánál főleg népesebb plébániákban kizárólag az adólajstromot veszik normativumul, teljes névsorhoz nem jutnak, a mennyiben az adókönyvből a szegényebbek, kik nem adófizetők, kihagyvák, kik is így választási joguktól megfosztatnának. Teljes összeíráshoz leginkább a házankint történő összeírás nyújt biztosítékot.

(A világi képviselők választása.)

A választók összeírása megtörténvén, ugyanazon bizottság kitüzi a választás napját 21. §.

A választás befejeztével a választási jegyzőkönyvet a 25. §. szerint a választókerületek központi bizottságához kell az egyes plébániákból beküldeni. Pécssett, mint központ, négy plébániai bizottság levén, Pécs-központi plébániai bizottságnak Pécs-budakülváros tekintendő, és ennek és a legközelebbi 6 plébániai bizottságnak, u. m. : pécs-belvárosi, pécs-székesegyházi, pécs-szigetkülvárosi, német-üröghi, pécs-bányatelepi és szabolcsi plébániai bizottságoknak elnökeiből alakítandó a központi bizottság (26. §.) Szegzárdon és Mohácson pedig a belvárosban alakul meg a központi plébániai bizottság. A 7 központi bizottság teendőit a világi képviselők választása körül a 27. §. írja elő.

A papi képviselőnek a 9. §. s az öttagu bizottságnak a 10. §. értelmében történő megválasztása tárgyában a kerületi esperes urak lehetőleg az összeírás megkezdése azaz f. é. június hó 24-ik napja előtt tartsanak kerületi gyűlést. (A papi képviselő választása.) Előbb a papi képviselő választatik meg (9. §.), titkos szavazás mellett, olykép, hogy minden jelenlevő választókerületi pap a szavazati jegyre írja annak nevét a kit megválasztani kíván. A szavazati jegyek összeszedetvén s a nevek felolvastatván, jegyzőkönyv vétetik fel, melyben a többséget nyert egyén nevén kívül a kisebbségben maradtak nevei is egytől egyig kitüntetendők, valamint az is, hogy kire külön-külön hány szavazat jutott. A papi képviselő megválasztása után következik az öttagu bizottság választása (10. §.), szintén titkos szavazás mellett, oly formán, hogy az esperesi kerülethez tartozó minden jelenlevő választó papi egyén szavazó czédulájára írja azon 5 papnak nevét, a kikből a 10. §-ban említett bizottságot megalakíttatni kívánja. A szavazó czédulák ismét összeolvasztatnak s az eredmény legott megállapíttatik. Azon 5 papi egyénre esik t. i. az illető kerületből a választás, a kiknek nevei a szavazó jegyeken legtöbbször fordulnak elő. Ezen választásról is jegyzőkönyv veendő fel, mely az eredmény kitüntetése mellett az 5 névből álló külön-külön csoportokat is tartalmazza, úgy, a mint azok a választók szavazójegyein felsorolvák. E két jegyzőkönyv külön borítékba téve lepecsételendő s ráíratván az öttagu bizottság kijelölését magában foglaló borítékra „Az öttagu bizottság megválasztásáról szóló jegyzőkönyv“; mindkét levél egy harmadik boríték alatt az egyházmegyei hatóságnak beküldendő.

Az esperesi kerületekhez nem tartozó püspöki székhely vagy más helyek t. papsága és a külön nem képviselt szervezetek áldozárai részéről a papi képviselő és az öttagu papi bizottság megválasztása az illető főesperes által e célból összehívott külön papi gyülekezeten történik (9. §.)

Azon áldozárok részéről, kik az egyházmegyén kívül tartózkodnak, a papi képviselő választása olykép eszközöltetik, hogy annak nevét. kire szavazatukat adják, lepecsételt boríték alatt, melyre feljegyeztetik, hogy a levél az autonómiai választásra vonatkozik, hozzám küldik be, az átvett levél pedig annak idején fölbontatlanul a szavazatokat összeszámoló bizottság elé terjesztetik.

Egyebekben a legutóbbi körlevelemmel egyidejűleg szétküldött választási szabályzat megadja a szükséges utasítást, melyet az ügy sürgős volta és roppant fontossága miatt a lelkeszkedő papság haladéktalanul alaposan tanulmányozzon át.

A kongresszusi választásokhoz szükséges nyomtatványok, jegyzőkönyvi űrlapok a püspöki lyceumi nyomdában lesznek kaphatók.

A mit különösen hangsúlyozni kívánok, az, hogy **az autonómia ügyének helyes megoldása fősorban attól függ, hogy a hivek az autonómiai választásokkor szavazatukat ne névleges, hanem igazi, kipróbált, hithű, keresz-**

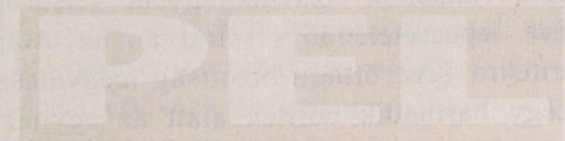
tényleg élő s e mellett higgadt, okos katolikus férfiakra adják. A lelkeskedő papságnak éber figyelmét és okos buzgóságát főkép ezen pontra kell összpontosítania! Megbízható, tekintélyes világi képviselők egyöntetű kiszemelésére a választó kerületek központjain tartandó vegyes (befolyásosabb világi és egyháziakból álló) tanácskozmányok célravezetőbbeknek ígérkeznek a kizárólag papi kerületi ülésezéseknél.

Végül minthogy hasztalan az ember fáradozása, ha nem járul hozzá Isten áldása, elrendelem, miszerint jelen körlevelem vételétől kezdve minden vasár- és ünnepnapon az ünnepélyes sz. mise után 3 miatyánk és 3 üdvözlégy s „az egyházért“ szóló ima közösen mondassék.

Kelt Pécssett, 1897. június hó 8-án.

Troll Ferencz s. k.

káptalani helynök.

XI.

2292

1897

Ad exemplum praecedentium quattuor annorum hoc quoque anno pro (SS. exercitia
clero dioecesano ss. *exercitia* tridua in aedibus Seminarii Qu.-Ecclesiensis pro clero
servabuntur. dioecesano)

Exercitiorum quidem horum sacrorum frequentatio cuilibet ad beneplacitum relicta est, restauratio tamen verae pietatis et zeli pastoralis resuscitatio nostris praesertim temporibus per se iam quemvis provocat, ut occasionem talis hominis veteris, renovationis sicuti in his ss. exercitiis praebetur, avide amplectatur, nec eam praeterlabi incurius sinat.

Patres Societatis Jesu, tot tantisque laboribus per annum integrum defatigati, otii quoque debiti immemores, solo amoris Dei motivo perducti, pervolant totam, qua late patet, patriam nostram, ut esurientibus suis fratribus panem ss. exercitiorum frangant ac porrigant; isti tamen panem acceptare detrectant, porrigentem manum nec aspiunt.

Fraterne igitur provoco et requiro DD. Curatos, ut diebus, ut infra, omnes, quotquot officio aut functione aut alia gravi causa impediti non sunt, compareant et ss. exercitiis his devote intersint.

Aedificatio fidelium et confratrum, uberes pro laboribus pastoralibus fructus et conscientiae quies erit merces ipsorum magna nimis.

Exercitia ss. die 23. Augusti vespere hora 6. incipient et per tres dies continuos durabunt, demum die 27. Augusti mane cum communione generali finientur. Omnes participaturi se praeve, saltem usque 15. Augusti, penes Vice-rectorem Seminarii insinuent, cui etiam titulo expensarum intertentionis in fine exercitiorum quilibet participantium 5 flnos solvandos habebit.

2281

1897

A vegyes házasságokat illetőleg többször nem egészen helyes eljárást (Figyelmeztetés a vegyes házasságokat illetőleg.
tapasztalván, figyelmeztetnem kell a tő papságot, hogy a nm. magyar püspöki karnak 1895. aug. hó 31-én és szeptember 1-én tartott tanácskozmányából kibocsátott közös főpásztori körlevél csak a hirdetésekre nézve hatalmazta fel a lelkészeket arra, hogy sürgős esetekeben, utólagos bejelentés kötelezettsége mellett két hirdetés mellőzésével eskethessenek, de nem hatalmazta fel arra, hogy a vegyes vallás tiltó akadályá alól „felmentést” adjanak; sőt a hirdetéseknel is a *sürgősség* alatt

első sorban azt a körülményt értette a nm. püspöki kar, midőn a lelkész tőle nem függő okokból előre nem láthatván azt, hogy a feleknek a hirdetések alóli fe mentésre szüksége leszen, a fölmentés kieszközlése czéljából a házasság szentsége fölvetelének elhalasztása nélkül, a mi több esetben lehetetlennek mutatkozik, az egyházmegyei hatósághoz fordulni nincs ideje.

Minthogy azonban ugyancsak a nm. püspöki kar idézett körlevelében behatóan és sürgősen arra is utasítja a lelkészeket, hogy a plébániájukban készülő házasságokról — ha kell, az állami hirdetések betekintése által is — tudomást szerezzenek s e készülő házasságok körül, mint eddig, tegyék meg mindazt, a mit az egyház törvényei és parancsai szerint tenniök kell; ha a lelkészkező papság mindezt megteszi, alig állhat be — nagyon kevés kivétellel minő pl. a halálos ágyon való esketés, — oly sürgősség esete, hogy a szükséges felmentéseket rendes uton kieszközölni ne lehetne. És — ha a vegyes házasságra lépők a mindkét nembeli gyermekeknek a kat. vallásban neveltetése érdekében a világi tisztviselő előtt kötött szerződést valamely tőlük nem függő akadály miatt előzetesen fel nem mutathatnának — a felmentésért ily esetben is idejében lehet folyamodni, a mely ekkor *süb conditione* adatnék meg, mi alatt az értendő, hogy a felmentés csak akkor érvényes és csak akkor hajtható végre, ha a felek a mondots szerződést — a melynek másolata rendes körülmények között a felmentést kérő felterjesztéshez okvetlen melléklendő — az egyházi esketés előtt felmutatják, a mi, hogy tényleg megtörtént, az egyházmegyei hatóságnak a szerződés másolatával felszerelt felterjesztésben bejelentendő.

Egyuttal a mondott körlevél értelmében beküldendő évi kimutatásokat illetőleg arra is felhivom a idő papságot, hogy a nem katolikus templomban kötött vegyes és egyéb házasságoknál mindenkor tüntessék fel az indokokat is, a a melyek miatt nem köttettek a kat. templomban.

2282

1897

(Miniszteri
rendelet a
polgári kötés
idejének kitü-
zésére vonat-
kozólag.)

A m. kir. belügyministernek 1897. évi márczius hó 13-án 25,000 sz. a. valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjéhez intézett körrendelete.

Értesitésemre esett, hogy egyes anyakönyvvezetők a házasságkötések idejének kitűzésére nézve a 27,243/95. számú igazságügyminiszteri utasítás 59. és 61. §§-iban megállapított szabályokat nem alkalmazzák a kellő tapintattal, a mi gyakran zavarokat okoz, és a házassuló felek részére méltatlankodásra és panaszkodásra ad okot.

Utasítsa ennél fogva Czimed a házasságkötéseknél való közreműködéssel is megbízott összes anyakönyvvezetőket, hogy félreértések elkerülése végett a házasságkötések időpontját mindig előzetesen, lehetőleg már a kihirdetési tárgya-

lási jegyzőkönyv felvételekor, hozzák a felekkel tisztába, s ez alkalommal a felek méltányos kívánalmaira kellő figyelemmel legyenek.

Minthogy továbbá az említett zavarok sok esetben azon körülményből származnak, hogy egyes anyakönyvvezetők az idézett igazságügyminiszteri utasítás 61. §-nak második bekezdése alapján meghatározott házasságkötési naphoz vagy napokhoz tulságos merevséggel ragaszkodnak, s ezen napokon kívül sem hajlandók házasságkötéseknél közreműködni, midőn ezt kivételes méltánylást érdemlő körülmények indokolták tennék, figyelmeztesse Czimed az anyakönyvvezetőket arra is, hogy megfelelő esetekben kötelességüknek tartsák tisztükben az említett napokon kívül is eljárni.

Végül utasítsa Czimed az anyakönyvi közvetlen felügyelő hatóságokat, hogy azon anyakönyvvezetőket, kik házasságok megkötésénél hetenkint csak egy napon szoktak közreműködni, holott a helyi viszonyok ezt többször tennék kívánatossá, megfelelő számu több ilyen napnak kitűzésére kötelezzék.

Végül kijelentem, hogy az e tekintetben felmerülő mulasztásokat és visszaéléseket minden esetben szigoruan fogom megtorolni. (Anyakönyvi közl. III. évf. 13. sz.)

2783

1897

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter 1897. évi 1663. sz. a. kelt rendelete Budapest székes főváros kölcsönkötvényeinek üzleti biztosítékul és bánatpénzül elfogadhatása iránt. Valamennyi egyházi főhatóságnak és alárendelt hatóságnak és intézeteknek.

(Miniszteri
rendelet a
Bpst kölcsön-
alapjainak
üzleti s bán-
atpénzül el-
fogadhatása
iránt.)

Budapest székes főváros közönsége által közhasznu beruházásokra, száz millio koronát meg nem haladó névértékben felvehető és részint már felvett 4⁰/₀-kal kamatozó, s az 1896. évi XVII. t.-cz. 1. §-ának első bekezdésében bélyeg- és adómentesnek nyilvánított kölcsönkötvényei az 1879. évi október hó 22-én illetőleg 1879. évi október hó 6-án kelt minisztertanácsi határozatokban foglalt megállapodásokhoz képest a közigazgatás összes ágazataiban további rendelkezésig üzleti biztosítékul és az 1882. évi 33 602 sz. körrendelet (P. k. 1882. évi 31. sz.) 8. bekezdése értelmében bánatpénzül is elfogadhatók. — Budapest, 1897. évi április hó 13-án.

2284

1897

A m. kir. vallás és közokt. miniszternek 1897. évi 32.731. sz. a. kelt rendelete a Széchényi-Kollonich alapítványnál megürült segély-dij állomásra vonatkozó pályázati hirdetmény közzététele iránt.

(Széchényi-
Kollonich
ösztöndijra
pályázat.)

Valamennyi főtiszt. róm, és gör. kath. egyházmegyei főhatóságnak.

Van szerencsém a főtiszt. egyházmegyei főhatóságot tisztelettel felkérni,

hogy a Széchenyi-Kollonich-alapítványnál megürült segély-dij-állomások betöltésére vonatkozó s a „Hivatalos Közlöny“ mai és legközelebbi két példányában megjelenő pályázati hirdetményt egyházmegyéje területén szokott módon közzététetni s a főtiszt. egyházmegyei főhatósághoz beérkezendő folyamodványokat nagybecsű véleménye kíséretében hozzám folyó évi július hó 20-ig bemutatni méltóztassék. Budapest, 1897. május hó 28-án.

Melléklet a 32,7731. számú rendelethez.

Pályázat.

A Széchenyi-Kollonich-alapítványnál megüresedett s évi hatvanhárom (63) forint élvezetével egybekötött 28 segély-dijas helyre ezennel pályázat hirdettetik.

Ezen alapítványi helyekre olyan magyarországi illetőségű katolikus válású és aggkoru férfiak jogosítvák, kik jó erkölcsi magaviseletűek, szegény sorsuak vagy keresetképtelenek s a király és haza szolgálatában érdemeket szereztek.

Ezek közül előnyben részesülnek azok, kik a népnevelés terén működtek s nemesi származásuak s e mellett vagyontalanok. Folyamodók kérvényeiket az adományozási jogot gyakorló *vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztériumhoz* czimezve az illetékes egyházi főhatóságnál tartoznak benyújtani. melyben a fentemlített körülmények hiteles okmányokkal igazolandók. Benyújtási határidő *folyó évi július hó 1-ső* napja, a mely időn túl, vagy pedig nem az egyházmegyei főhatóság útján beérkezendő folyamodványok figyelembe vétetni nem fognak. Budapest, 1897. május hó 28-án.

2286

1897

(Dr. Kováts
Sándor „Az
egyházi zene
reformja“.)

Az egyházmegyei papság s a kath. kántorok pártoló figyelmébe ajánlom Dr. Kováts Sándor temesvári theologiai tanárnak: „Az egyházi zene reformja“ című szorosán egyházi álláspontu művét, a mely 110 lapon röviden összefoglalja mindazt, mit a liturgikus egyházi zenéről a római szentszék által jóváhagyott általános Cécília-egylet 30 éves irodalmában Europa katolikus zeneértői megvittak. Megrendelhető szerzőnél Temesvárott.

(Perconalia.)

Stephanus Valdinger cooperator Nádasdensis, a die 8-a Junii ab actuali servitio relevatus est. Missi sunt cooperatores: Carolus Erős e Mária-Kéménd ad Harkanovci, Sigismundus Gyömöre e F.-Mindszent ad Mohács, Franciscus Áronffy e Villány ad F.-Mindszent, Guilielmus Fuchs e Bükösd ad Villány, Sigismundus Dujmovits e Harkanovci ad M.-Kéménd, Joannes Cselenkó ex Olasz ad Bükösd, Eugenius Gyimóthy ex Ozora ad Szászvár; Sigismundus Offenmüllere Szászvár ad Ozora.

Datum 5-Ecclesiis, die 22. Junii, 1897.

Franciscus a Paula Troll m. p.
vicar. capitularis.

XII.

A választási módozat 27. §-a értelmében hivatalosan közöltetik, miszerint (Auton. választókerületek központi bizottságainak ülésnapjai.) a pécsi, baranyavári, szegzárdi és bonyhádi választókerületek központi bizottságai a választók összeírása elleni felszólamlások eligazítása és a választások eredményének összeszámlálása végett az alább jelzett napokon tartják üléseiket a választókerületi központokon :

- a) a választók összeírása elleni felszólamlások eligazítása végett :
  - a pécsi választókerület központi bizottsága folyó évi júli 17-én, esetleg folytatólag júli 23-án délután 6 órakor az egyházm. alapítv. hivatal épületében ;
  - a baranyavári választókerület központi bizottsága júli 20-án ;
  - a szegzárdi választókerület központi bizottsága a szegzárdi esp. kerület részére júli 10-én, a dunaföldvári esp. kerület részére júli 16-án ;
  - a bonyhádi választókerület központi bizottsága júli 8-án d. u. 4 órakor.
- b) A választások eredményének összeszámlálása végett :
  - a pécsi választókerületi központi bizottság f. é. augusztus 4-én délután 3 órakor ;
  - a baranyavári választókerületi központi bizottság f. é. augusztus 4-én ;
  - a szegzárdi választókerületi központi bizottság f. é. július 24-én ;
  - a bonyhádi választókerületi központi bizottság f. é. július 22-én délelőtt 9 órakor.

Az egyházmegyei Hatóság ismételen tapasztalni kénytelen, hogy a plébánia-hivatalok azon „elismervény“-eket, melyeket a pécsegyházmegyei alapítványi hivatal a nála gyümölcsözés céljából elhelyezett egyházi természetű (templomi, alapítványi, javadalmi) tőkékről és kamataikról a plébánia-hivataloknak kiállít, nem őrzik meg és alig pár év, sőt hónap mulva az eredeti elismervény kiállítása után az alapítványi hivaltaltól „elismervény“-másodlatok kiállítását kéri. (Az egyházm. alapítványi hivatal által kiállított elismervény-másodlatok díja.)

Bár ezen „elismervény“-ek megőrzése lelkiismereti kötelesség, mert azok

takarékpénztári betétkönyv jellegével bírnak és nélkülök, szabály szerint, az illető tőkék nem utalványozhatók ki, mégis, hogy a plébánosok ebbeli kötelességekre jobban sarkaltassanak, a pécsi püspöki Szentszékeknek f. é. június 24-iki ülésében nyilvánított hozzájárulásával az egyházmegyei Hatóság azt határozta, hogy a jövőben oly esetekben, midőn az eredeti elismervények a plébániai pénztár felelős kezelőjének hanyagsága folytán mentek veszendőbe, az alapítványi hivatal által kiállítandó elismervény-másodlatok után egyenkint 1 frtnyi írás díj fizetendő az illető felelős pénztárkezelő vagy hagyatéka által, mely írásdíjak az alapítványi hivatali könyvek javára esnek.

2615

1897

(Pályázat a
Lackencher-
féle alapít-
ványra.)

A 15—20 bibliai versnek héberből arabra fordításából álló Lackenbacher-féle pályázatot a vallás- és közokt. miniszter 34961. sz. a. újból meghirdeti. A pályázati feltételek az előző évi körlevelekben közölve. A verseny napja Bécsben f. é. november 26-ika, Budapesten és Prágában november 28-ika. Jutalom: 1417 frt 50 kr.

2594

1897.

(Pályázat a
laskafalui
oszt. tanítói
állomásra.)

A laskafalui osztálytanítói állomásra pályázat hirdettetik. Ezen állás jövedelme: 315 frt havi részletekben, két öl gyertyánfa és egy szoba a legszükségesebb butorokkal. Pályázati határidő f. évi július 31. Folyamodványok a laskafalui (Baranyam.) plébánia-hivatalhoz küldendők.

2595

1897

(Pályázat a
paáriban
oszt. tanítói
állomásra.)

Paáriban (u. p. Tolna-Tamási) a róm. kath. népiskolánál az osztálytanítói állásra f. év augusztus hó 1-ig pályázat hirdettetik. Az állomás évi jövedelme 8 hónapi szorgalmi időre 300 forint készpénz havi részletekben fizetve, 2 öl hasábos tűzifa a házhoz szállítva és megvágva, egy butorozott szoba ágynemű nélkül. Kötelme az egyik vegyes osztály és az ismétlőiskolások nevelése és oktatása. Ez állásra tanítónők is pályázhatnak. Tanítási nyelv.: német-magyar. A kérvények az iskolaszék elnökéhez küldendők.

2596

1897

(Pályázat a
závodi oszt.
tanítói
állomásra.)

A tolna-závodi német-magyar tannyelvű r. k. osztálytanítói állomásra július hó 30-ig pályázat nyittatik. Javadalma: évi 300 forint előleges havi részletekben, két öl fa, a melyből a tanterem is fűtendő: utazási átalány címén 5 forint és lakásra egy, a legszükségesebb butorokkal felszerelt szoba. Kötelessége

az egyik tanteremben a tanulók oktatása és nevelése a püspöki rendszabályok értelmében, a kántori teendőkben segédkezés, ha férfitanító választatik meg; mert különben tanítónők is pályázhatnak. A kellőleg felszerelt folyamodványok Závod-ra posta Lengyel Tolnamegye intézendők az iskolaszék elnökséghez.

2597

1897

A diós-berényi (Tolna m.) r. k. osztálytanítói állomásra pályázat hirdettetik. Javadalma évi 350 frt, a legszükségesebb butorral ellátott csinos szoba ágy nélkül és fél öl tűzifa. Tannyelv: német-magyar. Kötelessége az iskolaszék által kijelölt osztályokat tanítani és a kántorságban segédkezni. Az állomás szeptember 1-ig elfoglalandó. A kérvények az iskolaszéki elnökhöz küldendők.

(Pályázat a diós-berényi oszt. tanítói állomásra.)

2598

1897

Görcsönyben a r. kath. népiskolánál az osztálytanítói állomásra f. évi augusztus hó 15-ig pályázat hirdettetik. Jövedelme: egy polgári évre 350 forint készpénz előleges havi részletekben pontosan kifizetve. Lakása az iskola épületben egy külön butorozott szoba fűtéssel. Kötelessége az osztályt önállóan vezetni és az ismétlő és vasárnapi tanulók oktatásában, valamint a kántori teendőkben segédkezni. Csak tanképesített egyének pályázhatnak. Az állomás szeptember elsején foglalandó el és évközből hasonló állomással máshol föl nem cserélhető. A kérvények a görcsönyi r. kath. iskolaszéki elnökséghez küldendők. Posta helyben, via Pécs.

(Pályázat a görcsönyi oszt. tanítói állomásra.)

2599

1897

A kányai osztálytanító állomásra fölemelt fizetéssel újból pályázat hirdetetik. Fizetése 350 frt előleges havi részletekben s egy butorozott szoba fűtéssel. Kötelessége: egy osztály önálló vezetése és szükség esetén a kántorságban való segédkezés. Az állás szeptember 1-én elfoglalandó. Kérvények hiteles másolatokban július hó végeig Kányára (Tolna megye) az iskolaszék elnökéhez intézendők.

(Pályázat a kányai oszt. tanítói állomásra.)

2600

1897

A kisköszegi (Batina, Baranya megye) r. kath. iskolánál a másodtanítói állomásra pályázat hirdettetik. Pályázati határidő augusztus 21. Évi jövedelme a hitközség részéről 400 frt o. é. negyedévi előleges részletekben, 2 öl keményfa, egy szobából álló lakás. Tannyelv: magyar, német és horvát. Köteles-

(Pályázat a batinai oszt. tanítói állomásra.)

sége egy tantermet önállóan vezetni, az ismétlő oktatásban és szükség esetén a kántori teendőkhöz segédkezni. A kántorságban is jártasak előnnyel bírnak. Csak okleveles tanítók pályázhatnak. A kérvények az iskolaszéki elnökhöz intézendők.

Kelt Pécsen, 1897. évi július 8-án.

Dr. Dobszay Antal, s. k.

káptalani helynökhelyettes.

XIII.

2906

1897

(Mors Josephi
Tarbéczy.)

Die 12-a Julii a. c. Josephus Tarbéczy, ab annis iam animo corporumque graviter infirmus, in Csibrák, ubi valetudinem curabat, miserandam vitam finivit. Dum viribus valebat, zelosus erat parochus ab a. 1857. in Lengyel et ab a. 1866. in Mucsi, lectione, litteris clarus et fratrum amantissimus confrater, quorum suffragiis commendatur.

2886

1897

Facultas
dispensandi
in bannis.

Ex unanimi episcoporum Hungariae in conferentiis, die 7-a Aprilis a. c. celebratis congregatorum consensu, et decreto, parochi et parochiarum administratores, facultate dispensandi in bannorum proclamatione 2-a et 3-a, eisdem in Instructionis a. 1895. die 31-a Aug. et 1-a Septembr. puncto 7-o concessa, uti possunt etiam quoad Sponsum vel Sponsam, ad propriae dioeceseos aliam parochiam, vel ad aliam Hungariae diocesim pertinentem.

2887

1897

A mohácsi vál. ker. központi bizottság a választók összeírása elleni felszólamlások elintézése végett július 27-én (d. e. 9—12-ig a belvárosi iskola-helyiségben), a választások eredményének összeszámlálása végett augusztus 6-án (u. a. órában és helyen) tartja üléseit. (Auton. vál. kerületek központi bizottságainak ülésnapjai.)

A szent-lőrinczi és tamásii vál. kerületekben a választók összeírása ellen felszólamlás nem történvén, e célból nem üléseztek; a szavazatokat összeolvassák: a szent-lőrinczi vk. központi bizottság augusztus 12-ikén, a tamásii július 31-én.

A „Módozat“ 27. §-a értelmében ezennel hivatalosan köröztetik.

2885

1897

Beneficium parochiale Tolna-Agárd per mortem Pauli Sághy vacans redditum, patronatui fundi Studiorum obnoxium usque 31. Augusti a. c. concursui

exponitur. Qui animo ducuntur beneficium isthoc consequendi, velint eatenus recursus ad Exc. cultus et publ. institutionis R. H. Ministerium inscriptos, tymbro 50 crum provisos intra terminum praeclusi officio dioecesano substernere.

2886

1897

Beneficium parochiale Lovász-Hetény per translationem Adami Gött vacans redditum, patronatui Fundi regiae scientiarum universitatis Budapestiensis obnoxium concursui usque 31. Augusti a. c. duraturo exponitur. Reflectentes ad isthoc beneficium recursus ad. Exc. cultus et publ. institutionis R. H. Ministerium inscriptos et tymbro legali 50 crum adornatos intra terminum praeclusi Officio dioecesano submittant.

2865

1897

(Pályázat a
püspök-laki
oszt. tanítói
állomásra.)

P ü s p ö k - L a k r. k. népiskolájánál az osztálytanítói állásra aug 22-ig van pályázat hirdetve. — Jövedelme 300 frt havi előleges részletekben a község pénztárából; 6 köbméter tüzelőfa s a legszükségesebb butorokkal felszerelt szoba. — Kötelessége egy tantermet önállóan vezetni és a kántorságban segédkezni. — Az állomás szept. 1-én elfoglalandó és hasonló minőségüvel évközben fel nem cserélhető. — Folyamodványok Püspök-Lakra (u. p. Himesháza) a plébániahivatalhoz küldendő.

2866

1897

(Pályázat a
dráva-szent-
mártoni
másodtanítói
állomásra.)

A dráva-szent-mártoni II-od tanítói állásra pályázat nyittatik. A megválasztott tanító tartozik egy osztályt önállólag vezetni. Tannyelv magyar. A horvát nyelvet értők előnyben részesíttetnek. Fizetése 300 frt, egy butorozott szoba téli fűtéssel, kert és lakás pótlásául 50 frt. A fizetés egy polgári évre szól. A férfi tanítók hiányában, okl. nőtanító is alkalmaztatik, esetleg ugyanezen fizetéssel és feltétellel.

2879

1897

(Pályázat a
sztárai
osztálytanítói
állomásra.)

A s z t á r a i osztálytanítói állomásra pályázat hirdettetik. Fizetése egy polgári évre 350 frt készpénz, egy szobából álló lakás, a legszükségesebb butorokkal és 2 öl tüzelőfa. Az állomás szeptember elsején foglalandó el és évközben hasonló állomással föl nem cserélhető. A kérvények a r. k. iskolaszék elnökéhez, Bogdására Baranyamegye küldendő. Posta helyben, via B.-Sellye.

2880

1897

A s z e b é n y i magyar tannyelvű osztálytanítói állomásra pályázat hirdettetik. Fizetése 300 frt a község pénztárából, 12 méter hasábfá, melyből a tantermet is fűtetni is tartozik, s egy a szükséges butorozással — ágyneműn kívül — ellátott lakószoba. A kántorságban segédkezni képesek előnyben részesülnek a választásnál. A kellőleg felszerelt kérvények augusztus hó 22-éig a szebényi iskolaszék elnökségéhez, u. p. Bózsok Baranyamegye, küldendők. Szeptember 1-ével elfoglalandó.

(Pályázat a szebényi osztálytanítói állomásra.)

2881

1890

A s o m o g y - s z e n t - l á s z l ó i r. kath. népiskolánál az osztálytanítói állomásra pályázat hirdettetik. Az állomás javadalma f. é. szeptember hó 1-től 1898. szeptember hó 1-éig a korpótlékon kívül 350 frt a hitközségi pénztárból havi előleges részletekben; egy butorozott szoba a szükséges fűtéssel és tisztogatással. Kötelmei: egy osztályt önállóan vezetni és az ismétlő iskolások oktatásában segédkezni. A tannyelv német és magyar. A pályázat határideje folyó évi augusztus hó 1-je, a mely napon a választás meg fog ejtetni. Folyamodványok Somogy-Szent-Lászlóra a r. kath. iskolaszék elnökéhez intézendők.

(Pályázat a somogy-szent-lászlói osztálytanítói állomásra.)

2882

1897

A b o l d o g a s s z o n y f a i r. kath. népiskolánál az osztálytanítói állomásra pályázat hirdettetik. Az állomás javadalma f. é. szeptember hó 1-től 1898. szeptember 1-éig a korpótlékon kívül 350 frt, a hitközségi pénztárból havi előleges részletekben; egy butorozott szoba a szükséges fűtéssel és tisztogatással. Kötelmei: egy osztályt önállóan vezetni és az ismétlő iskolások oktatásában segédkezni. A tannyelv magyar. A pályázat határideje folyó évi augusztus hó 1-je, a mely napon a választás meg fog ejtetni. Folyamodványok Somogy-Szent-Lászlóra a r. kath. iskolaszékhez intézendők.

(Pályázat a boldogasszonyfai osztálytanítói állomásra.)

2883

1897

A f e l s ő - i r e g h i osztálytanítói állomásra f. évl aug. 20-ig pályázatot hirdet az iskolaszék. Javadalma: a) csinos szobából álló lakás, b) fűtés és butorok használati értéke 25 frt, c) élelmezés czimén a kántortanító által egy polgári évre fizetendő 150 frt, d) a hitközségi pénztárból 175 frt, e) ismétlő iskolások oktatásáért 25 frt, f) kert és lakpótlék czimén 25 frt, összesen 400 frt. Kötelesege egy osztályt önállóan vezetni, az ismétlősöket oktatni, a kántori teendőiben segédkezni és az iskolaszék jegyzőkönyvét vezetni. Kötelezi egyszermind magát,

(Pályázat a felső-ireghi osztálytanítói állomásra.)

hogy a folyó iskolai év alatt állását hason osztálytanítói állással föl nem cserélheti. Tannyelv magyar. A kellőleg felszerelt okmányok aug. 20-ig Felső-Ireghre (Tolna vármegye) az iskolaszékhez intézendők.

(Personalia.)

Eduardus Marso ad parochiam Valpo, Franciscus Györkö ad Várdomb et Aloysius Schmeller ad Ráczmecske praesentati, investituram obtinuerunt. Antonius Pataki constitutus est administrator in Sljivosevci.

Missi sunt cooperatores: Franciscus Rösler administrator Ráczmecskeensis ad Szászvár, Joannes Frey educator penes familiam Comitum Apponyi in Hőgyész in actuale dioecesis servitium receptus, ad parochiam Báttaszék. Stephanus Komócsy cooperator Dunaszekcsőensis ab actuali servitio relevatus munus educatoris penes familiam Geysae e Comitibus Apponyi in Hőgyész suscepit.

Datum 5-Ecclesiis, die 21-a Julii, 1897.

Dr. Antonius Dobszay m. p.

Pro-Vicarius Capitularis.

XIV.

3233

1897

SANCTISSIMI DOMINI NOSTRI

LEONIS

DIVINA PROVIDENTIA

PAPAE XIII.

EPISTOLA ENCYCLICA

AD ARCHIEPISCOPOS ET EPISCOPOS AVSTRIAE GERMANIAE HELVETIORUM

DE MEMORIA SAECVLARI B. PETRI CANISII

VENERALIBUS FRATRIBUS ARCHIEPISCOPIS ET EPISCOPIS AVSTRIAE GERMANIAE HELVETIORVM

LEO PP. XIII.

VENERABILES FRATRES

SALVTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM

Militantis Ecclesiae suadet utilitas, non minus quam decus, ut quos excellens virtus ac pietas altius evexit ad gloriam triumphantis, eorum solenni ritu saepius memoria instauretur. Per has enim honoris significationes antiquae subit recordatio sanctitatis, opportuna illa quidem semper, infestis autem virtuti ac fidei temporibus saluberrima. Ac praesenti quoque anno divinae providentiae beneficio fit, ut de expleto saeculo tertio ab obitu Petri Canisii, viri sanctissimi, laetari Nobis liceat, nihil magis pensi habentibus quam ut iis artibus excitentur bonorum animi, quibus per eum virum tam feliciter christianae reipublicae consultum fuit. Refert enim praesens aetas similitudines quasdam eius temporis, in quod incidit Canisius, quum novarum rerum cupidinem et liberioris doctrinae cursum ingens iactura fidei sequeretur morumque perversitas. Utramque pestem, quum a ceteris omnibus, tum impensius a iuventute propulsandam curavit alter ille post Bonifacium Germaniae Apostolus, neque solum opportunis concionibus aut disputandi subtilitate, sed scholis praesertim institutis editisque optimis libris. Cuius praeclara exempla sequuti multi etiam de vestra gente impigri homines iisdemque usi armis contra genus hostium minime rude, nunquam destiterunt ad religionis praesidium ac dignitatem, nobilissimas quasque disciplinas tueri, omnem honestarum artium cultum incenso animo persequi, libentibus ac probantibus

(Encyclica
de memoria
saeculari B.
Petri Canisii.)

Romanis Pontificibus, quibus solertissima semper cura fuit ut literarum staret antiqua maiestas et humanitas omnis nova in dies incrementa susciperet. Neque vos latet, Venerabiles Fratres, si quid Nobis ipsis maxime cordi fuit, id spectasse adolescentiam recte ac salubriter instituendam, cui rei certe, quantum licuit, ubicumque prospeximus. Nunc vero praesenti utimur occasione libenter, Petri Canisii strenui ducis exemplum ob oculos ponentes iis qui in Ecclesiae castris militant Christo, ut, quum secum reputaverint iustitiae armis arma consocianda esse doctrinae, causam religionis acrius tueri possint atque felicius.

Quanti negotii munus susceperit vir catholicae fidei retinentissimus, proposita sibi causa rei sacrae et civilis, facile occurrit Germaniae faciem intuentibus sub initia rebellionis lutheranae. Immutatis moribus atque in dies magis collabentibus, facilis ad errorem aditus fuit; error autem ipse ruinam morum ultimam maturavit. Hinc sensim plures a catholica fide desciscere; mox pervagari malum virus provincias fere universas; tum omnis conditionis fortunaeque homines inficere, adeo ut multorum animis opinio insideret causam religionis in illo imperio ad extrema esse deductam, morboque curando vix quidquam superesse remedii. Atque actum plane de summis rebus erat, nisi praesenti ope Deus adstitisset. Supererant quidem in Germania viri antiquae fidei, doctrina et religionis studio conspicui; supererant principes domus Bavaricae et Austriacae imprimisque rex Romanorum Ferdinandus, eius nominis primus, quibus firmum erat rem catholicam totis viribus tueri atque defendere. At novum longeque validissimum periclitanti Germaniae subsidium addidit Deus, opportune natam ea tempestate Loyolaei Patris societatem, cui primus inter Germanos nomen dedit Petrus Canisius. — Huc profecto non attinet singula persequi de hoc viro eximiae sanctitatis; quo studio patriam dissidiis ac seditionibus laceratam curaverit ad animorum consensionem et veterem concordiam revocare, quo ardore cum erroris magistris in disputationis certamen venerit, quibus concionibus animos excitaverit, quas molestias tulerit, quot regiones peragravit, quam graves legationes fidei causa susceperit. Verum, ut ad arma illa doctrinae animum referamus, quam ea constanter tractavit, quam apte quam prudenter, quam opportune! Qui quum Messana reversus esset, quo se contulerat dicendi magister, mox sacris disciplinis tradendis in Coloniae, Ingoldstadii, Viennae Academiis egregiam operam dedit, in quibus regiam tenens viam probatorum scholae christianae doctorum, theologiae scholasticae magnitudinem Germanorum animis aperuit. A qua quum fidei hostes eo tempore summo opere abhorrerent, quod ea catholica veritas fulciretur maxime, hanc scilicet studiorum rationem instaurandam curavit publice in lyceis atque in collegiis Societatis Iesu, quibus ipse excitandis tantum operae industriaeque contulerat. Neque eundem a sapientiae fastigio puduit ad litterarum initia descendere et pueros erudiendos suscipere, scriptis etiam in eorum usum litterariis libris atque grammaticis. Quemadmodum vero a principum aulis, ad quos orationes habuisset,

saepe redibat concionaturus ad populum, ita, quum maiora scripsisset, sive de controversiis sive de moribus, componendis libellis manum admovebat, qui aut populi roborarent fidem, aut pietatem excitarent atque foverent. Mirum autem quantum in eam rem profuit, ne errorum laqueis imperiti caperentur, edita ab ipso catholicae doctrinae Summa, densum opus ac pressum, nitore latino excellens, Ecclesiae Patrum stylo non indignum. Huic praeclaro operi, quod in omnibus paene Europae regnis ingenti plausu a doctis exceptum est, mole cedunt, non utilitate, celebratissimi duo illi catechismi, in rudiorum usum a beato viro conscripti, alter imbuendis religione pueris, alter erudiendis ipsa adolescentibus, qui in litterarum studio versarentur. Uterque ubi primum editus est, tantam catholicorum iniit gratiam, ut omnium fere manibus tereretur qui christianae veritatis elementa traderent, neque in scholis tantum, veluti lac pueris sugendum, adhiberetur, sed publice in communem utilitatem explicaretur in templis. Quo factum est ut Canisius per annos tercentos communis catholicorum Germaniae magister habitus fuerit, utque in populari sermone duo haec plane idem sonarent, Canisium nosse ac veritatem christianam retinere.

Haec viri sanctissimi documenta ineundam bonis omnibus viam indicant satis. Novimus quidem, Venerabiles Fratres, hanc vestrae gentis laudem esse praeclaram, ut ingenio studiisque ad patrium decus provehendum, ad privata et publica commoda procuranda sapienter utamini ac felicissime. Verum interest plurimum, quidquid sapientum ac bonorum est inter vos, pro religione conniti strenue; ad ipsius ornamentum atque praesidium omne ingenii lumen, omnes litteraturae nervos referre; eodemque consilio quidquid ubique benevertat sive artis incremento sive doctrinae arripere statim et cognitione complecti. Etenim si fuit unquam aetas, quae, ad rei catholicae defensionem, doctrinae atque eruditionis copiam maxime postularet, ea profecto nostra aetas est, in qua celerior quidam ad omnem humanitatem cursus occasionem aliquando praebet impugnandae fidei christiani nominis hostibus. Pares igitur vires afferendae sunt ad horum impetum excipiendum; praeoccupandus locus; extorquenda e manibus arma, quibus nituntur foedus omne inter divina et humana abrumpere. Catholicis viris ita animo comparatis atque uti decet instructis plane licebit re ipsa ostendere, fidem divinam non modo a cultu humanitatis nullatenus abhorrere, sed eius esse veluti culmen atque fastigium; eamdem, in iis etiam quae longe dissita aut inter se repugnantia videantur, tam amice posse cum philosophia componi et consociari, ut altera alterius luce magis magisque collustretur; naturam, non hostem, sed comitem esse atque administram religionis; huius haustu non modo omnis generis cognitionem ditescere, sed plurimum roboris ac vitae litteris etiam ceterisque artibus provenire. Quantum autem sacris doctrinis ornamenti ac dignitatis accedat ex profanis ipsis disciplinis, facile intelligi potest cui hominum natura cognita sit, pronior ad ea, quae sensus iucunde permoveant. Quare apud gentes quae prae

ceteris humanitate commendantur, vix ulla fiducia est rudi sapientiae, eaque negliguntur maxime a doctis, quae nullam speciem formamque praeseferant. Sapientibus autem debitores sumus non minus quam insipientibus, ita ut cum illis in acie stare, hos debeamus labantes erigere ac confirmare.

Atque hic sane campus Ecclesiae patuit latissime. Nam, ubi primum post diuturnas caedes rediit animus, quam fidem viri fortissimi sanguine obsignaverant, eamdem doctissimi homines ingenio suo et scientia illustrarunt. In hanc laudem primum conspiravere Patres, iis quidem lacertis, ut fieri nihil posset valentius; voce autem plerumque erudita et romanis graecisque auribus digna. Quorum doctrinae eloquentiaeque quasi aculeis excitati complures deinde impetum omnem in sacrarum rerum studia coniecerunt, atque tam amplum christianae sapientiae quasi patrimonium collegerunt, in quo quavis aetate ceteri Ecclesiae homines invenirent unde aut veteres superstitiones evellerent, aut nova errorum portenta subverterent. Hanc vero uberem doctorum copiam nulla non aetas effudit, ne illa quidem excepta quum pulcherrima quaeque, barbarorum obnoxia rapinis, ad neglectum atque oblivionem recidissent; ita ut si antiqua illa humanae mentis manusque miracula, si res quae olim apud romanos aut graecos summo in honore erant non penitus exciderunt, totum id acceptum Ecclesiae labori atque industriae sit referendum.

Quod si tantum religioni lumen accedit ex doctrinae studiis atque artium, profecto qui totos se in his collocarunt adhibeant opus est non modo cogitandi, verum etiam agendi solertiam, ne ipsorum solivaga cognitio etieiuna videatur. Sua igitur docti studia ad christianae reipublicae utilitatem, privatumque otium ad commune negotium conferentes efficiant, ut sua ipsorum cognitio, non inchoata quodammodo videatur, sed cum rerum actione coniuncta. Haec autem actio in iuventute instituenda maxime cernitur; quae quidem tanti negotii res est, ut partem laboris et curarum postulet maximam. Quamobrem vos in primis vehementer hortamur, Venerabiles Fratres, ut scholis in fidei integritate retinendis, aut ad ipsam, si opus fuerit, revocandis sedulo advigiletis, sive quae a maioribus institutae, sive quae conditae recentius fuerunt, nec pueriles tantum, sed etiam quas mediam et quas academicas vocant. Ceteri autem e vestris regionibus catholici id in primis nitantur atque efficiant, ut in institutione adolescentium sua parentibus, sua Ecclesiae iura sarta tectaque sint. — Qua in re haec potissimum curanda. Primum, ut catholici scholas, praesertim puerorum, non mixtas habeant, sed ubique proprias, magistrique deligantur optimi ac probatissimi. Plena enim periculi est ea disciplina, in qua aut corrupta sit, aut nulla religio, quod alterum in scholis, quas diximus mixtas, saepe videmus contingere. Nec facile quisquam in animum inducat impune posse pietatem a doctrina seiungi. Etenim si nulla vitae pars, neque publicis neque privatis in rebus vacare officio religionis potest, multo minus arcenda ab eo officio est aetas et consilii experts, et ingenio fervida,

et inter tot corruptelarum illecebras constituta. Igitur qui rerum cognitionem sic instituat, ut nihil habeat cum religione coniunctum, is germina ipsa pulchri honestique corrumpet, is non patriae praesidium, sed humani generis pestem ac perniciem parabit. Quid enim, Deo sublato, adolescentes poterit aut in officio retinere, aut iam a recta virtutis semita devios et in praerupta vitiorum praecipites revocare?

Necesse deinde est non modo certis horis doceri iuvenes religionem, sed reliquam institutionem omnem christianae pietatis sensus redolere. Id si desit, si sacer hic halitus non doctorum animos ac discentium pervadat foveatque, exiguae capientur ex qualibet doctrina utilitates; damna saepe consequentur haud exigua. Habent enim fere sua quaeque pericula disciplinae, eaque vitari vix ab adolescentibus poterunt, nisi fraena quaedam divina eorum mentibus atque animis iniiciantur. Cavendum igitur maxime, ne illud, quod caput est, iustitiae cultus ac pietatis, secundas partes obtineat; ne constricta iuventus iis tantummodo rebus, quae sub oculos cadunt, omnes nervos virtutis elidat; ne dum praeceptores laboriosae doctrinae fastidia ferunt et syllabas apicesque rimantur, minime sint de vera illa sapientia solliciti, cuius initium timor Domini, et cuius praeceptis in omnes partes usus vitae conformari debet. Multarum igitur rerum cognitio adiunctam habeat excolendi animi curam; omnem autem disciplinam, quaevis denique ea sit, religio penitus informet ac dominetur, eademque maiestate sua ac suavitate ita percellat, ut in adolescentium animis quasi aculeos relinquat.

Quandoquidem vero id Ecclesiae semper propositum fuerit, ut omnia studiorum genera ad religiosam iuvenum institutionem maxime referrentur, necesse est huic disciplinae non modo snum esse locum, eumque praecipuum, sed magisterio tam gravi fungi neminem, qui non fuerit ad id muneris idoneus ipsius Ecclesiae iudicio et auctoritate probatus.

Verum non a puerorum tantum scholis postulat sua iura religio. Fuit tempus illud, quum legibus cuiusque Academiae, imprimisque Parisiensis, cautum erat, ut studia omnia ita se theologiae accommodarent, ut nemo iudicaretur ad sapientiae fastigium pervenisse, nisi eius disciplinae lauream adeptus. Augustalis autem aevi instaurator Leo decimus, ceterique ab illo Pontifices Decessores Nostri, romanum athenaeum aliasque studiorum, quas vocant, universitates, quum impia bella in religionem arderent, firmas velut arces esse voluere, ubi, ductu auspicioque christianae sapientiae, iuvenes docerentur. Eiusmodi studiorum ratio, quae Deo rebusque sacris primas deferebat, fructus tulit haud mediocres; certe illud effecit, ut sic instituti adolescentes melius in officio continerentur. Haec in vobis etiam fortuna iterabitur, si viribus omnibus contendetis, ut in scholis, quas medias vocant, in gymnasiis, lyceis, academiis sua religioni iura serventur. — Neque tamen id excidat unquam, consilia vel optima ad irritum cadere et inanem laborem suscipi, si animorum consensio desideretur atque in agendo concordia. Quid enim

efficient bonorum divisae vires adversus coniunctum impetum hostium? Aut quid singulorum proderit virtus, ubi nulla sit communis disciplina? Quare vehementer hortamur, ut, remotis importunis controversiis partiumque contentionibus, quae facile animos dissociare possunt, de curando Ecclesiae bono omnes uno ore consentiant, collatis viribus, in id unum conspirent ac eandem afferant voluntatem, solliciti servare unitatem spiritus in vinculo pacis.¹

Haec suasit ut moneremus sanctissimi hominis memoria et recordatio; cuius utinam praeclara exempla in animis haereant, excitentque eius amorem sapientiae, quae a curanda hominum salute et Ecclesiae dignitate tuenda nunquam recedat. Confidimus autem, vos, Venerabiles Fratres, quae vestra prae ceteris sollicitudo est, socios et consortes habituros gloriosi laboris e viris doctissimis quamplurimos. Sed rem nobilem, quasi in suo sinu positam, praestare ii poterunt maxime, quicumque praeclaro muneri instituendae iuventutis sunt Dei providentia praepositi. Qui, si illud meminerint, quod veteribus placuit, scientiam, quae remota sit ab iustitia, calliditatem potius quam sapientiam esse appellandam, aut melius, si animo defixerint quod Sacrae Litterae affirmant, vani sunt... omnes homines, in quibus non subest scientia Dei,² discent armis doctrinae non tam ad privata commoda uti, quam ad communem salutem. Fructus autem laboris industriaeque suae eosdem se laturos sperare poterunt, quos in suis olim collegiis atque institutis Petrus Canisius est consecutus, ut dociles ac morigeros experiantur adolescentes, honestis moribus ornatos, ab impiorum hominum exemplis longe abhorrentes, aequae de scientia ac de virtute sollicitos. Quorum in animis ubi pietas altius radices egerit, fere aberit metus ne opinionum pravitate inficiantur aut a pristina virtute deflectant. In his Ecclesia, in his civilis societas spem optimam reponet futuros aliquando egregios cives, quorum consilio, prudentia, doctrina, et rerum civilium ordo et domesticae vitae tranquillitas possit salva consistere.

Quod reliquum est, Deo optimo maximo, qui est scientiarum Dominus, Eiusque Virgini Matri, quae Sedes sapientiae appellatur, deprecatore adhibito Petro Canisio, qui doctrinae laude tam bene est de Ecclesia catholica meritus, preces adhibeamus, ut votorum quae pro ipsius Ecclesiae incremento ac pro bono iuventutis concepimus, fieri compotes liceat. Hac spe freti, vobis singulis, Venerabiles Fratres, et clero populoque vestro universo, auspicem caelestium munerum et paternae benevolentiae Nostrae testem, Apostolicam Benedictionem peramanter impertimus.

Datum Romae apud S. Petrum die I. Augusti MDCCCXCVII. Pontificatus Nostri anno vicesimo.

LEO PP. XIII.

¹ Ad Eph. IV. 3.

² Sap. XIII, 1.

3249

1897

VENERABILI FRATRI NOSTRO ALOISIO S. R. E. CARDINALI OREGLIA A
SANCTO STEPHANO EPISCOPO OSTIENSI ET VELITERNO DECANO SACRI
COLLEGII

LEO PP. XIII.

VENERABILIS FRATER NOSTER SALUTEM ET APOSTOLICAM BENE-
DICTIONEM.

Libet quidem affari te his litteris, ut est consentaneum dignitati tuae: (SSmus Dominus post Canonizationem SS. Petri Fourier et Antonii M. Zaccaria.)
sed intelligi universe volumus de Venerabilibus Fratribus Cardinalibus atque Episcopis omnibus, quorum praesentia, extremo mense Maio, ad caeremonias sanctissimas gavisi sumus, quique per eam occasionem communes ad Nos litteras dedere plenas officii egregiaeque voluntatis. Certe animum vestrum, Venerabiles Fratres, pulcre cognoveramus cum Nostri cupidum, tum Sedi Apostolicae, uti oportet, debitissimum: gratum tamen est recognovisse. Siquidem magnopere optandum, hoc praesertim tempore, ut idem saepius appareat, scilicet qui in christiana re administranda versantur, eos esse omnes obsequio, caritate mutua, similitudine consiliorum, cum Pontifice maximo coniunctos, in quo Iesus Christus et potestatis fastigium et principium unitatis collocavit. Qua in re utique vobiscum consentiunt e multitudo christiana longe plurimi; fieri enim non sine divino consilio videmus ut Apostolicae Sedis tanto plus ex una parte excitetur amor, quanto ex altera est oppugnatio vehementior. Eiusmodi tuendo propagandoque amoris populari, in quo velut initium ac pignus quoddam cernitur salutis futurae, est vehementer opus auctoritate diligentiaque vestra, quam sane constantem fore, ut est, certo scimus. — De reconciliatione orientalium gentium, et quotquot sunt qui nobiscum de fide dissentiunt, valde amavimus pietatem desiderii vestri. Magni omnino operis exituque ardui velut semina iecimus: ea ad maturitatem aliquando perductum iri confidimus auctore Deo, qui Ecclesiam suam unam esse iussit totius complexu generis humani, et cuius in potestate est mortalium animos unde vult deducere, et quo vult, incolumi cuiusque libertate, impellere. Contendite ab eo suppliciter, ut tantam hominum multitudinem revocare ab opinionum errore ad veritatem benigne velit: quantum autem in vobis est, date operam ut conata Nostra adjuvetis per artes omnes christianae caritatis. — Inter incoepta tantarum rerum officiaque cetera quae munus apostolicum comitantur, quotidie magis apparet necesse esse, ut Apostolica Sedes in eam ipsam conditionem, quam divina providentia pepererat, restituatur. Spes Nostras maximas in Deo reposuimus vindice Ecclesiae suae: interea, quamdiu ea quae premunt incommoda ac difficultates insederint, sine ulla dubitatione perseverabimus vim Pontifici illatam conqueri, et ea, quae libertatis Nostrae tutelam maxime continent, sanctissima iura repetere.

Caelestium munerum auspiciem et paternae Nostrae benevolentiae testem vobis, Venerabiles Fratres, populoque et clero vestro Apostolicam benedictionem peramanter in Domino impertimus.

Datum Romae apud sanctum Petrum die V. Julii an. MDCCCLXXXVII, Pontificatus Nostri vicesimo.

LEO PP. XIII.

(Mors Georgii
Dallmann)

3234

1897

Die 23-a Julii a. c. in Tevel in Domino obdormivit Georgius Dallmann emeritus parochus Kis-Doroghensis. Vixit annos 73., in sacerdotio 50.

Cuius animam consuetis sacerdotum dioecesanorum suffragiis commendo.

3215

1897

(„Zár-
számadás.“)

Ezen körlevél mellékleteként kapják a tisz. plébániahivatalok a pécsegyházmegyei alapítványi hivatal által az egyházmegyei papságot érdeklő pénztárakról (alapítványi főpénztár, papi és tanítói nyugdíjalap-pénztárak) 1895. és 1896. évekre adott „zárszámadás“-t.

A papi nyugdíjalap számadásához tájékoztatásul meg kell jegyezni, hogy Brém József, bár évi 600 frtnyi ellátási díja külön helyen van elszámolva, rendes nyugdíjasnak tekintendő; miért is a nyugdíjas papok 16-os száma 1896. év elején már teljessé vált. Ezért az 1897. év január 1-től fogva nyugdíjazott Pintér József plébános 600 frtnyi évi nyugdíja nem a papi nyugdíjalapból, hanem az egyházmegyei pénztárból fedeztetett. A legutóbb Dallmann György nyugdíjas plébános elhalálása által keletkezett üres helyre Pintér József léptetve elő, az egyházmegyei nyugdíjas papoknak a nyugdíjintézeti alapszabályok 2. pontjában megállapított 16-os száma ismét teljessé vált.

Ujabb nyugdíjaztatás tehát csak a legközelebbi üresedés alkalmával lesz lehetséges.

3210

1897

A)

A magyarországi lat. és gör. szert. róm. kath. tanítók

segélyalapja vagyonáról

a kezelő egri főkapitán által benyújtott, felsőbb helyen pedig felülvizsgált és helyesnek talált

1896. évi számadás kivonata.

(Számadás az
országos
kath. tanítói
segélyalapról.)

Vagyonállás 1895. év végén.

Osztr. ért.
frt kr.

1. 4⁰/₀-kal kam. magyar járadékkötvényekben (névérték szerint 116.000

korona, vagyis . . . . .

58000

—

	Osztr. ért, frt	kr.
2. $4\frac{2}{10}\%$ -cs egys. osztr. államköcsönkötvényekben (névérték szerint	1100	—
3. 6 db. bazilika sorsjegy à 8.50	51	—
4. Magán kötelezvényen	50	—
4. Takarékpénztáraknál $4\frac{1}{2}\%$ kamatra tőkésítve	14000	—
6. Készpénzmaradvány	3598	94
Összesen .	76799	94

I. Fejezet. 1896. évi bevétel.

	Osztr. ért, frt	kr.
1. §. A mult évi készpénzmaradvány	3598	94
1. §. összege .	3598	94

2. §. Az egyházmegyék gyűjtéseiből befolyt:

a) Az esztergomi érseki megyéből	117	50
b) A kalocsai érseki megyéből	238	—
c) Az egri érseki megyéből	201	12
d) A beszterczebányai püspöki megyéből	38	50
e) Az eperjesi gör. szert. püsp. megyéből	75	—
f) Az erdélyi püspöki megyéből	101	—
g) A győri püspöki megyéből	140	28
h) A kassai püspöki megyéből	56	50
i) A nagyváradi gör. szert. püspöki megyéből	15	—
k) A nyitrai püspöki megyéből	64	—
l) A pécsi püspöki megyéből	154	—
m) A rozsnyói püspöki megyéből	68	54
n) A szamosujvári gör. szert. püspöki megyéből	29	—
o) A szatmári püspöki megyéből	50	50
p) A szepesi püspöki megyéből	75	53
q) A szombathelyi püspöki megyéből	200	—
r) A váci püspöki megyéből	24	—
s) A veszprémi püspöki megyéből	80	60
t) A pannonhalmi főapátság egyházi területe részéről	12	—

2. §. összege . 1741 07

3. §. Tőkék (értékpapírok és takarékpénztári betétek) kamataiból . 3003 57

3. §. összege . 3003 57

4. Végrendeleti hagyományokból:

a) Néhai Ábel János volt nagyszombati főgymn. tanár hagyománya .	150	—
b) Néhai Szabó József volt plebános hagyománya	100	—

Mindkét hagyomány a főtiszt. esztergomi főegyházmegyei hatóság által beküldve.

4. §. összege . 250 —

A bevételek összesítése.

	Osztr. ért. frt	kr.
1. §. összege	3598	94
2. §. összege	1741	07
3. §. összege	3003	57
4. §. összege	250	—
Összes bevétel .	8593	58

II Fejezet. 1896. évi kiadás.

1. §. Az 1896. évben felosztás alá eső (alapsz. 6. és 7. §§.) összeg számlájára :	Osztr. ért. frt	kr.
a) A központi bizottság által megszavazott ösztöndíjak czimén kiadatott	1775	—
b) Az 1896/7. iskolai évi ösztöndíjösszegnek kerek számot meghaladó része az árvaház külön kezelt alapjába áttétetett	48	62
c) Segély- és gyámpénzekre, valamint a szegény sorsu tagok gyógyápolására	2240	—
d) Az 1896. évi segély- és gyámpénzeknek kerek számot meghaladó része az árvaház alapjába áttétetett	8	28
e) Az orsz. kath. tanítói árvaházat illető hányad czimén az árvaház külön kezelt alapjába áttétetett	449	66
1. §. összege .	4521	56
2. §. Különfélékre (nyomdai, postai stb. stb. költségek)	11	11
2. §. összege .	11	11

A kiadások összesítése :

1. §. összege	4521	56
2. §. összege	11	11
Összes kiadás .	4532	67

Mérleg :

Összes bevétel	8593	58
„ kiadás	4532	67
1897. évre átvendő készpénzmaradvány .	4060	91

A segélyalap vagyonállása 1896. év végén :

1. 4 ⁰ / ₁₀ -kal kam. magyar járadékkölcsönkötvényekben (névérték szerint) 116000 korona, vagyis	58000	—
2. 4 ² / ₁₀ ⁰ / ₁₀ -os egys. osztr. államkölcsön kötvényekben (névérték szerint)	1100	—
3. Hat db. bazilika sorsjegy à 8.50	51	—
4. Magán kötelezvényen	50	—
5. Takarékpénztárakban 4 ¹ / ₂ ⁰ / ₁₀ kamatra tőkésítve	14000	—
6. Készpénzmaradvány	4060	91
Összesen .	77261	91

3211

1897

B)

A létesítendő országos katolikus tanítói

árvaház alapjáról

a kezelő egri főkáptalan által benyújtott, felsőbb helyen pedig felülvizsgált es helyesnek talált

1896. évi számadás kivonata.

Vagyonállás 1895. év végén :

	Osztr. ért. frt	kr.	(Számadás az orsz. kath. tanítói árva- ház alapjáról.)
1. Egy db. 1870-i magy. kir. nyeremény kölcsön jegy (névérték szerint)	100	—	
2. 4 ⁰ / ₀ -kal kam. magyar járadék kötvényekben (névérték szerint) 15500 korona, vagyis	7750	—	
3. Takarékpénztárban 4 ¹ / ₂ ⁰ / ₀ kamatra tőkésítve	5200	—	
4. Készpénzmaradvány	197	37	
Összesen	13247	37	

I. Fejezet. 1896. évi bevétel.

	Osztr. ért. frt	kr.
1. §. A mult évi készpénzmaradvány	197	37
1. §. összege	197	37
2. §. Az egyházmegyék gyűjtéseiből :		
2. §. összege	—	—
3. §. A segélyalap 1896. évben felosztás alá eső jövedelmeiből az árvaház pénztárába áttétetett :		
a) A szabályszerű ¹ / ₁₀ rész czimén	449	66
b) A segélyalapból megszavazott 1896/7. iskolai ösztöndíjösszegnek kerek számot meghaladó része az árvaház javára átengedve	48	62
c) Az 1896. évi segély- és gyámpénzeknek kerek számot meghaladó része a segélyalapból az árvaház alapjába áthozva	8	28
3. §. összege	506	56
4. §. Tőkék kamataiból	547	19
4. §. összege	547	19

A bevételek összesítése :

1. §. összege	197	37
2. §. összege	—	—
3. §. összege	506	56
4. §. összege	547	19
Összes bevétel	1251	12

II. Fejezet. 1896. évi kiadás.

		Osztr. ért. frt. kr.	
1. §. Tőkésítésre :			
2000 korona névértékű, 4 ⁰ / ₀ -os járadék kölcsönkötvényekért	.	993	50
1. §. összege	.	993	50
2. §. Különfélékre :			
Ez évben semmi sem adatott ki	.	—	—
2. §. összege	.	—	—
<i>A kiadások összesítése :</i>			
1. §. összege	.	993	50
2. §. összege	.	—	—
Összes kiadás	.	993	50
<i>Mérleg :</i>			
Összes bevétel	.	1251	12
„ kiadás	.	993	50
1897. évre átvendő készpénzmaradvány	.	257	62
<i>Az árvaház alapjának állása 1896. év végén :</i>			
1. Egy db. 1870-i magy. kir. nyeremény kölcsönjegy (névérték szerint)	.	100	—
2. 4 ⁰ / ₀ -kal kam. magyar járadék kölcsönkötvényekben (névérték szerint)	.		
17500 korona, vagyis	.	8750	—
3. Takarékpénztárban 4 ¹ / ₂ ⁰ / ₀ -os kamatra tőkésítve	.	5200	—
4. Készpénzmaradvány	.	257	62
Összesen	.	14307	62

3252

1897

(Miniszteri
rendelet a
polgári házassági
kihirdetésekről.)

114448/VI.—c. Magyar királyi belügyminiszter. Körrendelet. Valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjének. A házasság kihirdetésénél, megkötésénél és anyakönyvezésénél követendő eljárás tárgyában 1895. évi június hó 29-én 27243/I. M. szám alatt kiadott igazságügyminiszteri utasítás 35. §-a szerint az anyakönyvvezető a felek kérelmére a kihirdetés elrendeléséről díjtalanul bélyegmentes bizonyítványt köteles kiállítani.

A bizonyítvány mintáját („Tanusítvány a kihirdetés elrendeléséről.”) f. évi április hó 22-én 374000 szám alatt az igazságügyminiszter urral együtt kiadott körrendelettem állapítja meg.

Ezen tanusítvány a gyakorlatban leginkább arra van hivatva szolgálni, hogy annak alapján a lelkész vagy vallási előljáró a polgári házasságot követő egyházi összeadáshoz szükséges előintézkedéseket fogatosíthassa.

Minthogy a bibornok-herczegprimás ur arról értesít, hogy gyakran elő-

fordul miszerint a házasulandók nem birván tudomással arról, hogy ezen tanusítvány díj- és bélyegmentes kiállítását igénybe venni jogukban áll, annak az állami anyakönyvvezetőtől való kivételét elmulasztják, a mely mulasztásból az egyházi összeadásnál gyakran bonyodalmak és késedelmek származnak:

ennélfogva ezennel elrendelem, hogy az anyakönyvvezetők (anyakönyvvezető helyettesek) a házassági kihirdetés elrendelése alkalmával minden egyes esetben figyelmeztessék a házasulókat, hogy a kihirdetés elrendeléséről szóló tanusítványt díj- és bélyegmentesen igénybevenni jogosultak.

Egyben kötelességévé teszem az összes anyakönyvvezetőknek (anyakönyvvezető helyetteseknek), hogy minden egyes esetben arra is figyelmeztessék a feleket, hogy az idézett utasítás 24. §-a értelmében szabadságukban áll visszatartott irataikat a hirdetés jegyzőkönyvre vezetett bélyegtelen elismervény ellenében visszakérni, ha saját költségükön kiállított egyszerű másolatról gondoskodnak, melyet az anyakönyvvezető (anyakönyvvezető helyettes) bélyegmentesen hitelesít és a fél által visszakívánt irattal kicserél. Budapestén, 1896. évi december hó 24-én. Perczel s. k.

3268

1897

A vallás- és közoktatásügyi magyar királyi ministertől. 43635. szám.

(Hölczel Mór bártfai szobrász egy oltára megvételre ajánlatik.)

Hölczel Mór bártfai szobrász, hivatali elődöm és a kereskedelemügyi minister ur támogatása mellett, egy gothicus izlésű faragott oltárt készített, mely jelenleg a budapesti kereskedelmi muzeumban van kiállítva.

A szóban levő oltárt a szakértői vizsgálat általában sikerültnek találta s különösen a gothicus lombdiszitmények kezelését emelte ki.

A nevezett szobrász ezen államsegélylyel létesített művét értékesíteni óhajtván, ezen igyekezetének támogatását kérte.

Az egyházi szobrászat és művészi ipar hazánkban még csak fejlődésének kezdetén lévén: az e téren működő egyének fokozottabb támogatást és buzdítást érdemelnek, különösen ha e téren eredményeket képesek felmutatni.

Ismerve a főtiszt. Főhatóságnak a hazai iparművészet, s általában a szépművészetek iránti hazafias érdeklődését: van szerencsém nagybecsű figyelmét Hölczel fentemlitett művére felhívni, s egyuttal felkérni, hogy annak értékesítését a saját hatáskörében előmozdítani méltóztassék.

Az oltár vételárát a tulajdonos 3000 forintban állapította meg.

Budapestén, 1897. évi július hó 23-án. Wlassics Gyula. Valamennyi főtiszt. egyházmegyei Főhatóságnak.

3214

1898

A baranya-szent-istváni róm. kath németnyelvű kántortanítói állomásra folyó évi augusztus 29-kéig pályázat hirdettetik, ugyanezen vasárnap délutánján állomásra.)

pedig a kántortanítói választás fog megejtetni. A kántortanítónak van az iskola-épületben 2 szobája, 1 konyhája, 1 éléskamrája, 1 pinczéje, 1 padlása, 1 istállója, 1 pajtája, 159 □⁰ III. osztályu konyhakertje, ennek hasznértéke 3 frt 18 kr, 1195 □⁰ II. osztályu beltelke, 2 k. hold 921 □⁰ kültelekbeli szántóföldje, mindkettő hasznértéke 63 frt 04 kr, a beltelket a község évenként kétszer megszántja és egyszer megboronálja, minek hasznértéke az ingyen adandó malomfuvarral 12 frt; a kültelekbeli szántóföldet a kántortanító maga művelteti s az adót is ő fizeti. Van továbbá 1431 □⁰ rétje, melynek hasznértéke ugyan 31 frt 29 krban van felvéve, azonban 2 év óta a vizár a rét hozamát megsemmisítette. Kap a bellyei uradalomtól 8 p. m. kétszerest és 4 frt 20 krt, összesen 29 frt 73 kr értékben, a községtől és a nevezett uradalomtól 8·52 méter öl mocsártölgy-hasábfát 85 frt 20 kr értékben, a község és az említett uradalomtól még 1·7 méter öl hasonló minőségü hasábfát iskolafűtésre 17 frt értékben, ezért tartozik saját költségén a helybeli két tantermet rendesen fűtetni. Egyéb jövedelmei: bevesz évenként 36 telkespolgárpártól 13½ p. m. buzát 49 frt 28 kr értékben, ¾ p. m. zsurmolt kukoriczát 13 frt 11 kr értékben és 2 frt 16 krt készpénzben, 100 kisházaspártól összesen 59⅔ p. m. rozsot 178 frt 88 kr értékben, 1¼ p. m. zsurmolt kukoriczát 33 frt 81 kr értékben és 9 frt 50 krt készpénzben, stola-átalányban 11 frt 16 krt, vasárnapi iskolatartásért 20 frtot, 46 tanköteles után 13 frt 80 krt. A tisztán tanítói járulék összege 274 frt 52½ kr. A felsorolt jövedelmek adatai a vegyes bizottság által 1893. október 13-án felvett jegyzőkönyvből jegyeztettek ki, anélkül azonban, hogy kántortanítói évenkénti hátralékok a megállapított összegből levonattak volna. Kötelmei a következők: kötelessége az iskolás gyermekeit naponként szent misére és az egyházi körmenetekre is vezetni, rájuk felvigyázni, a délelőtti és délutáni iskolai előadásokra a templom kis harangjával jelt adni, misékre és vecsernyékre minisztránsokat oktatni és küldeni, tanítványait egyházi énekekre betanítani s velők a szent miséken énekeltetni, minden évben egyszer a szokásos körmenettel Mária-Gyüdre elmenni, mégis ez alkalommal megjár neki 1 községi ingyen fuvar és 2 frt készpénz. Kötelessége továbbá nagybőjtben minden szerdán és szombaton vecsernyét tartani, vásár- és ünnepnapokon az isteni szolgálat előtt és után a szokásos imákat előimázni, mise és áldoztatáshoz ostyát sütni, minek fejében a templompénztárból évenként 5 frttal díjaztatik. Csak okleveles és kántorságban egészen jártas tanító folyamodhatik. Az eredeti okmányokkal felszerelt kérvények a r. k. iskolaszéki elnökhöz (u. p. Baranya-Lócs) küldendők.

3215

1897

(Pályázat
a kakasdi
osztálytanítói
állomásra.)

A k a k a s d i (Tolna m.) r. k. iskolánál az osztálytanítói állomásra pályázatot hirdettetik. Az állás jövedelme: Egy csinos padlós szoba a szükséges butor-zattal ágynemű nélkül az iskola épületben, 350 frt készpénz előleges havi részle-

tekben. Kötelessége: egy osztályt önállóan vezetni és a férfi tanítók a kántorságban is segédkeznek, ugyszintén a vasarnapi iskolát is tartani. Tannyelv magyar és német. Tanítónők és végzett képezde növendékek is pályázhatnak. Felszerelt kérévények Kakasdra (via Bonyhád) az iskolaszék elnökéhez augusztus 30-ig küldendők.

3216

1897

Az a p a r i népiskolánál az osztálytanítói állomásra folyó évi augusztus hó 25-éig pályázat hirdettetik. Jövedelme 300 frt készpénzben a hitközség pénztárából, egy öl kemény hasábfa a tanító udvarába szállítva, és egy tisztességes szobából álló lakás a legszükségesebb butorzattal. — Kötelmei: egy osztálynak önálló vezetése, és szükség esetében a kántori teendőkből való segédkezés. — Kérévények az apari r. kath. iskolaszék elnökéhez intézendők augusztus 25-éig.

(Pályázat az apari osztálytanítói állomásra.)

3217

1897

A k i s-s z é k e l y i osztálytanítói állomásra augusztus 20-ig pályázat hirdettetik. Ezen állás jövedelme: egy szobából álló lakás a legszükségesebb butorzattal, fűtéssel, tisztogatással; 200 azaz kétszáz forint az iskola pénztárából havi előleges részletekben; étkezés a kántortanítónál, vagy ennek fejében havi 12 frt. Tartozik ezért egy tanteremben a mindennapi tanköteleseket tanítani, egyik nem-belt ismétlőket oktatni, a kántorságban segédkezni és a kántortanító akadályoztatása esetén a kántori teendőket önállóan végezni. A megválasztandó ezen állását más, hasonjavadalmazásu osztály- vagy segédtanítói állással tanév közben fel nem cserélheti. — Folyamodványok a kis-székelyi (Tolna m.) plébánia hivatalhoz küldendők.

(Pályázat a kis-székelyi osztálytanítói állomásra.)

3219

1897

A p a á r i - i osztálytanítói állomásra f. év szeptember hó 1-ig a XII. sz. körlevélben közölt feltételek mellett újból pályázat hirdettetik azon hozzáadással, hogy ez állásra óvónők is pályázhatnak.

(Pályázat a paárii oszt. tanítói állomásra.)

3220

1897

Feked róm. kath. II-od tanítói állásra pályázat nyittatik. Jövedelme 300 forint a község pénztárából, egy butorozott szoba téli fűtéssel. Tannyelv: német-magyar. Kötelessége egy tantermet önállóan vezetni. Az állomás szeptemb. 1-én elfoglalandó. Folyamodványok Fekedre u. p. Véménd (Baranya megye) a plébánia hivatalhoz küldendők aug. 22-ig.

(Pályázat a fekedői másodtanítói állomásra.)

3221
1897

(Pályázat a
berkesdi
osztálytanítói
állomásra.)

A b e r k e s d i róm. kath. iskolánál az osztálytanítói állomás üresedésbe jövén, erre f. évi szeptember 1-ig pályázat hirdettetik. Az állomás azonnal elfoglalandó. A fizetés a hivatalos állásban eltöltendő időre fog kiadatni, kezdve az állomás elfoglalásának napjától. Jövedelme 300 frt készpénz, 12 méter tűzifa, melyből az egyik iskolaterem is fűtendő, szoba a tanítói lakban, ágyfa-, asztal- és fenálló szekrénynyel. Kötelessége: az I., II., III. esetleg IV., V., VI. osztálynak tanítása, az iskolásoknak hétköznapi és vasárnap a templomba való vezetése; szükségben az ismétlőiskolásoknak tanítása, segédkezés a kántori teendőkben. A pályázó képesített legyen, de nem képesített is elfogadtatik. A folyamodványok felszerelve Berkesdre (posta helyben Baranya megye) a róm. kath. iskolaszék egyházi elnökéhez intézendők.

(Pályázat a
závodi oszt.
tanítói állomásra.)

3261
1897

A t o l n a - z á v o d i osztálytanítói állomásra a XII. számú Körlevélben kiírt pályázat megújittatik, illetve augusztus hó 31-ikéig meghosszabbittatik.

(Personalia.)

A R. D. F r a n c i s c o K ö h l e r vadiacono a munere schol. inspectoris distr. Duna-Földvárensis erga suas preces relevato, Cl. D. V i c t o r O n c z a y parochus Német-Keérensis, Juris canoniciductor, nominatus est inspector scholarum distr. Duna-Földvárensis. E d u a r d u s H á y vicarius Mucsiensis nominatus est administrator ibidem.

D e s i d e r i u s S z a b ó cooperator missus est ad interim e Szigetvár ad Kisasszonyfa. J o a n n e s Á c s cooperator Kisasszonyfaensis ab actuali servitio ob labefactatam valetudinem relevatus est.

Datum 5-Ecclesiis, die 18. Augusti 1897.

Franciscus a Paula Troll m. p.
vicar. capitularis.

XV.

3319

1897

Pro statu notitiae communico cum Ven. Clero diocesano examen synodale, cui se omnes pro beneficio curato competere volentes e praescripto Concilii Tridentini subiicere debent, in dioecesi nostra anno hoc diebus 28. et 29. Septembris servatum iri ita, ut prima die coram tribus examinatoriis e studiis solitis viva voce, altera autem die ex homiletica et catechesi scripto suam peritiam evincere debeant.

(Terminus
examinis
synodalis.)

Examinatorium synodale a me vigore facultatis apostolicae ddto 9. Aug. a. 1897. pro uno iterum anno restauratum ex sequentibus membris constabit. Praeside examinatorii et examinatore synodali: Rssmo Joanne Lechner. Examinatoribus prosynodalibus: Rssmis DD. Antonio Dobszay, Stephano Szeifricz, Antonio Walter, Josepho Szeredy, Gabriele Hanny, Joanne Spies, Josepho Pozsgay, Josepho Wurster, R. DD. Ludovico Szilvek, Josepho Rézbányay et R. D. Aloysio Döbrössy.

3320

1897

A k . . . . . i tanító fegyelmi ügyével kapcsolatban a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszteriumhoz felterjesztést intéztem, kérve annak eldöntését, vajjon a kath. tanítók fegyelmi ügyében elrendelt vegyes fegyelmi vizsgálatnál eljáró főszolgabíró számíthat-e napidíjat és fuvarköltséget? Az erre vonatkozólag hozott elvi jelentőségű ministeri határozatot a következőkben közlöm, jövő esetekben való miheztartás céljából, a tiszt. lelkészkedő papsággal.

(Főszolgabíró
kiszállási
költségei kath.
tanító fe-
gyelmi vizsgá-
latánál.)

Másolat. Vallás- és közoktatásügyi magyar kir. Minister. 39066. szám. Méltóságos és Főtisztelendő Püspök Ur! Folyó évi márczius 11-én 39. sz. a. kelt becses felterjesztésében felvetett azon kérdést illetőleg, hogy a római katolikus felekezeti iskolai tanítók fegyelmi ügyében eljáró közigazgatási tisztviselő költségei ki által és mily mérvben téríttessenek meg, van szerencsém Méltóságodat tisztelettel értesíteni, hogy e tekintetben a m. kir. belügyminiszter uralról történt megállapodáshoz képest a községi előljárók fegyelmi ügyeire és illetőleg az ezen fegyelmi ügyekben eljáró főszolgabíró napidijaira és fuvarköltségeire nézve fennálló szabályok veendőek irányadóul. A községi előljárók fegyelmi ügyeiben ugyanis a törvény (1886. évi XXII. t. cz.), a felekezeti tanítók fegyelmi ügyeiben pedig az 1863. évi 71.112. sz. a. a m. kir. helytartótanácsi — törvényerejű — rendelet

értelmében a főszolgabíró hivatalból tartozik eljárni, miből következik, hogy a napidíj felszámítására vonatkozó igény mindkét esetben egészen azonos elbírálás alá esik. Ezen az alapon és szorosan a községi előjárók ellen foganatosított fegyelmi vizsgálatok körül követett állandó gyakorlathoz képest azon általános szabály, hogy a főszolgabíró, mint utiátalánnyal ellátott tisztviselő, a járása területén belül teljesített hivatalos eljárásokért külön fuvarköltégeket és napidíjakat fel nem számíthat, — a felekezeti tanítók fegyelmi ügyei tekintetében sem nyerhet alkalmazást. Nem lenne ugyanis méltányos, hogy a főszolgabíró, mikor saját székhelyén kívül kell valamely hibás, vagy bűnös tanító üzelveinek megvizsgálása miatt eljárnia, az illető hibás vagy bűnös tanító előnyére költségekkel sujtassék. Miből következik, hogy a felekezeti iskolai tanítók fegyelmi ügyeinél eljáró főszolgabíró a székhelyén kívül teljesített eljárás folytán felmerülő napidíjait és fuvarköltégeit, az e részben fennálló vármegyei szabályrendeletnek megfelelő mérvben felszámíthatja és az ilykép felszámított kiszállási költség neki a bűnösnek vagy hibásnak talált s fegyelmi uton megbüntetett tanító terhére megállapítandó, vagyis a fegyelmi ügy érdemében hozandó véghatározatban a főszolgabíró kiszállási költségei a fegyelmi ügy során felmerült „eljárási költségek” közé sorozandók, s azoknak megtérítésében az illető fegyelmi kereset alá vont és vétkesnek talált tanító elmarasztalandó. — Azon esetben mindazonáltal, ha a vétkesnek talált és a költségek viselésében elmarasztalt felekezeti iskolai tanító állásától elmozdításra ítéltetik, de vagyontalansága miatt az eljárási költségek tőle be nem hajthatók, a kiszállási költség is a főszolgabíró utiátalánya terhére esik. Épen úgy a főszolgabíró utiátalányát terheli a kiszállási költség akkor is, ha a hivatalból fegyelmi kereset alá vont tanító ártatlannak találtatik s ennek következtében a fegyelmi ügy érdemében hozandó véghatározatban a fegyelmi vád s annak következményei alól teljesen felmentetik. Ha azonban a fegyelmi eljárásra valamely magánfél panasza adott okot és a vizsgálat során a panasz alaptalannak találtatik s a fegyelmi kereset alá vont tanító ennek következtében felmentetik, azon esetben az eljárási költségek azt a magánfelet terhelik, a ki alaptalan panaszával a költségeket okozta. Végül megjegyzem, hogy abban az esetben, ha a főszolgabíró a fegyelmi vizsgálatot saját székhelyén teljesítette, ezen a czímen önként érthetőleg sem napidíjat sem egyéb költséget fel nem számíthat. Budapesten, 1897. augusztus hó 6-án. W l a s s i c s s. k. Méltóságos és Főisztelendő Troll Ferencz trebinjei választott püspök, nagyprépost és pécsi káptalani helynök urnak.

3321

1897

(Ismétlő iskolák tandíjmentessége.)

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszternek 1897. évi 10.980. sz. a. kelt rendelete az összes ismétlő iskolák tanulóinak teljes tandíjmentessége iránt. Valamennyi kir. tanfelügyelőségnek. Az elemi népiskolai tanítás sikerének biztosí-

tása czéljából az ismétlő oktatást minden módon könnyíteni óhajtván, evégből elrendelem, hogy az *állami és az államilag segélyezett községi elemi* iskolákkal kapcsolatos ismétlő iskolákban, ideértve a gazdasági ismétlő iskolákat is, teljes tandíjmentesség, tehát ingyen oktatás legyen.

3322

1898

A m. kir. vallás és közoktatásügyi m. kir. ministernek 1897. évi 2323 eln. sz. a. kelt körrendelete a „Magyar Nyelvőr“ czimű folyóiratnak megszerzése iránt. Valamennyi főtiszt. egyházi főhatóságnak. Az akadémia megbízásából és támogatásával 25 év óta megjelenő „Magyar Nyelvőr“ egyike azon hazai folyóiratainknak, mely tudományos és közhasznu hatásánál fogva érdemes arra, hogy minél szélesebb körben nyerjen elterjedést.

(„Magyar Nyelvőr.“)

A „Magyar Nyelvőr“ czélja, hogy a magyar nyelv tisztaságát. helyességét őrizze, hogy nyelvünk tudományos kutatását minden irányban előmozdítsa s a nyelvtudomány eredményeit népszerűen ismertesse és iskolai célokra is értékesítse.

Miután a „Magyar Nyelvőr“ szerkesztője e folyóiratnak megszerzését annyira megkönnyítette, hogy még a legszerényebb anyagi körülmények közt élő néptanító is megrendelheti, van szerencsém a főtiszt. főhatóság nagybecsü figyelmét felhívni, hogy kellő módon odahatni méltóztassék, miszerint főhatósága alatt lévő iskolák tanítói minél nagyobb számban rendeljék meg e folyóiratot.

Népiskolák, tanítóegyesületek a jövő évtől fogva 10 korona helyett 6-ért, egyes tanítók, valamint a lelkészkedő papság 10 korona helyett 3 koronáért rendelhetik meg a „Magyar Nyelvőrt“ A „Magyar Nyelvőr“ szerkesztői és kiadóhivatala: Budapest, New-York-Palota, a hova az előfizetési pénzek is küldendőek.

Budapest, 1897. július 20.

3323

1897

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministernek 43.966/96. sz. a. kelt s Gömör-Kis-Hont vmegye tanfelügyelőségéhez intézett rendeletének másolata. (Községi iskolaszékben az elemi és

Múlt év augusztus hó 5-én 1513. sz. a. kelt jelentésére tudomás és mihez tartás végett értesitem a tanfelügyelőséget a következőkről: polgári iskola tanítói külön-külön képviselendőek.)

A dobsinai községi iskolaszékben az ottani községi elemi és polgári iskola tanítóinak eddigi képviseltetését, mely szerint az előbbieket két, az utóbbiak egy képviselő taggal szerepeltek, helyeslem. Ez okból felhívja a két intézet tanítóit, hogy az ujonnan alakítandó iskolaszékbe képviselő tagjait külön-külön testületként az 1876. évi XXVIII. t.-cz 9. §-a értelmében választsa meg.

Minthogy pedig a népoktatási törvények végrehajtása tárgyában a polgári községi iskolaszékek számára kiadott utasítás 47. §-ának *a*) betűje alatt foglaltak az igazgató tanítónak kötelességévé teszik az iskolaszékkel való érintkezést,

— másrészt mivel az iskola kormányzati ügyeinek az iskolaszék előtt való rendszeres tárgyalása is szükségessé teszi, — a két iskola igazgatója az iskolaszéknek előadójaképen az iskolaszék üléseiben tartozik részt venni és ott a saját iskolája ügyeit illető kérdések tárgyalásaiban tanácskozási joggal bir.

Budapest, 1897. július hó 27.

3324

1897

(Lourdes-i
zarándoklat.)

A hivekkel való közlés czéljából értesitem a tisz. Papságot, hogy Dr. Robitsek Ferencz nagymarosi plébános f. é. okt. 3-ára, Szt. Rózsafüzér ünnepére Lourdesba szt. zarándoklatot fog vezetni. A zarándoklat szeptember 26-án indul a budai déli vasuti pályaudvarról, utját, kétszeri megszakítással, Lourdesig folytatja, Lourdesban négy napig tartózkodik és némi változattal, t. i. Marseille, Genua, Milano, Velence, Cormonson át október 11-én tér haza. Föltételek: III. oszt. szállással, de ellátás nélkül 86 frt, III. oszt. szállással és teljes ellátással 105 frt, II. oszt. szállással és teljes ellátással 180 frt, I. oszt. szállással és teljes ellátással 240 frt. Utazás közben ellátásáról — kivéve a pihenő állomásokat — mindenki maga gondoskodik, de gond lesz fordítva arra, hogy ki-ki olcsó áron szerezhesse be magának a vasuton szükségeseiket. Az ut tartama 14 nap; a szállodai teljes ellátás, a pihenő állomásokat is beleértve, 8 napra terjed, a vasuti jegyek érvényességének tartama 30 nap. A zarándoklatra vonatkozó felvilágosításokat megadja, illetve azokat a felek és a vállalat között közvetíti Dr. Robitsek Ferencz plébános Nagymaroson (Hontmegye.)

3325

1897

(Pályázat a
mászlonyi
tanítói állo-
másra.)

A lemondás folytán üres M á s z l o n y pusztai tanítói állomásra f. é. szept. 5-ig pályázat hirdettetik. Javadalma: évi 300 frt, lakás (két szoba, konyha padlás, pincze,) 400 □ kert, minden tanköteles (körülbelül 70—75) után 40 kr. tandíj, 12 köbméter hasábfá, 2—3 malomfuvar. Pályázhat tanító, tanítónő vagy óvónő. Folyamodványok a dombóvári plébániára küldendők.

3326

1897

(Pályázat a
bedeghi oszt.
tanítói állo-
másra.)

B e d e g h r e egy r. kath. vallásu magyarajku okleveles esetleg képezde végzett tanító kerestetik. Fizetése egy évre 350 frt és az iskolaépületben lakás fűtéssel. Kötelessége az egyesített I. II. és III. osztály valamint az ismétlősök tanítása és a kántorságban segédkezés. Felszerelt kérvények mielőbb az iskolaszéki elnökséghez (Bedegh u. p. Tolna-Szántó) intézendők.

3327

1897

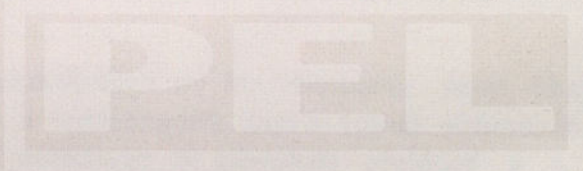
Az egyházmegyei XIII. körlevelében 2866/1897 sz. a. a dráva-szent-mártoni II-od tanítói állásra hirdetett pályázat eredménytelen maradván, a pályázat az ott közölt feltételek és augusztus hó 29-iki határidő mellett megújíttatik. (Pályázat a dráva-szent-mártoni második tanítói állomásra.)

Carolus Erdélyi vicarius Podgajcensis investitus est parochus Sljivoševensis; Alexander Gadó nominatus est vicarius in spiritualibus parochi Podgajcensis. (Personalia.)

Missi sunt cooperatores: Franciscus Virág e Szegzárd ad Duna-Szekcső; Antonius Pataki e Sljivoševci ad Kisasszonyfa; Stephanus Valdingger ad Kővágó-Szöllős.

Datum 5-Ecclesiis, die 24. Augusti 1897.

Franciscus a Paula Troll m. p.
vicar. capitularis.

XVI.

3431

1897

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter „A népiskolai tanítók könyvtárának jegyzéké”-ből elegendő számú példányt bocsátott az egyházm. Hatóság rendelkezésére azzal, hogy 1—1 példány az iskolai könyvtárakba helyeztesék tekintettel arra, hogy e füzet a tanítók gyakorlati irányban való tovább képzéséhez szükséges műveket foglalja magában és azért közhasznú tájékozást nyújt.

(„Népiskolai tanítók könyvtárának jegyzéke.”)

E füzetekből megfelelő számú példány azon felhívással küldetik ki a nt. ker. tanfelügyelők hivatalokhoz, hogy azokat szétszórni sziveskedjenek, utasítván a tanítókat, hogy e füzeteket az iskolai pénztárban elhelyezni és megőrizni kötelességüknek ismerjék.

3432

1897

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter azon óhajtól vezéreltetve, hogy a tanuló ifjúság már a legzsengőbb kortól minél számosabb jeleivel találkozók hazánk immár egy ezredéven át kipróbált erejének s a hazaszeretetben mindinkább erősödjék, a honalapítás ezredéves emlékének törvénybe iktatásáról szóló 1896. évi VII. t. cz.-ket s az ezredévi ünnepekre vonatkozólag Ő császári és apostoli királyi Felsége által kiadott legfelsőbb kéziratot diszesen kinyomatta azon czélból, hogy ennek egy-egy példánya a népiskolák és kisdédóvók tantermeiben, keretbe foglalva, kifüggesztessék. A ker. tanfelügyelő urak felhivatnak, hogy a megfelelő számban hozzájuk küldendő példányok oly módon leendő kiosztásáról gondoskodjanak, hogy minden tanterembe jusson egy példány, a plébános urak pedig foglaltassák azt megfelelő keretbe és függeszszék ki a tantermekben.

(A honalapítás ezredéves ünnepének megőrkítése az iskolákban.)

3433

1897

Másolat. 6402/1897. sz. Hirdetmény a népfelkelés jelentkezéséről. Az 1893. év XXXVII. t. cz. alapján, mindazon katonailag kiképezett népfelkelésre kötelezettek, kik a közös hadseregben, a haditengerészetben, honvédségben, ezek póttartalékában, vagy a csendőrségnél szolgáltak, továbbá oly katonailag ki nem képzettek, kik népfelkelési (rózsaszínű) ajánlati lappal el vannak látva: Dr.-Tamási, Gárdonyi, K.-Dombó, Dr.-Szentmárton, Lakócsa, Potony, Szt.-Borbás, T.-Ujfalú, Istvándi, Kálmánca községekből f. é. október hó 13-án — Darány, Szulok, H.

(Népfelkelők jelentkezése.)

sz. György, Csokonya, R.-Ujlak, Tarnócza, Visonta községekből, f. é. október hó 14-én, — Aracs, Babócsa, Bolhó, Komlósd, Péterhida, Barcs, Pálfalu, Szentes, községekből f. é. október hó 15-én, mindegyik napon reggel 8 órakor, Barcsen a „Hotel Gárni“ szálloda mellett levő színház épületben, személyesen megjelenni, vagy írásban jelentkezni tartoznak. — A közös hadsereg, hadtengerészet, honvédség és csendőrség kötelékéből szolgálatképtelenség miatt, felülvizsgálat útján elbecsátott katonailag kiképezett, és ki nem képezett népfelkelők közül, csak azok tartoznak jelentkezni kik a népfelkelő igazolványi könyvön kívül még rózsaszínű ajánlati lappal is el vannak látva.

Az időszaki jelentkezést személyes megjelenés helyett, írásban teljesíthetik a tisztjelöltek, papok, az állami és közigazgatási tisztviselők, és egyéb alkalmazottak, a tanintézetek tanárai és tanítói, a községi és népikolák tanítói, a betegek, a tengeren vagy külföldön utazók a népfelkelési szolgálat alól felmentettek az erdészek, bányászok, posta, távirda, vasuti, gőzhajó szolgálatban alkalmazottak és a fogházakban letartóztatottak.

Az írásbeli jelentkezéshez, minden községi előjárásánál, ingyen jelentkező lap kapható, melynek kitöltésére és egyéb kezelésére nézve a községi előjárás és a „Jelentkező lapra“ nyomtatott figyelmeztetés nyújt felvilágosítást. Az írásbeli jelentkezés, azon napra esedékes, a mely napra a községben lakó jelentkezésre kötelesek időszaki jelentkezése elrendelve van.

A személyes jelentkezéshez a népf. igazolványi könyv, ennek hiányában egyéb katonai igazolási okmány elhozandó, az írásbeli jelentkezéshez pedig csatolandó. Azok, kik a jelentkezés idejében ajánlati lappal el vannak látva, a jelentkezés alkalmával azt előmutatni tartoznak.

Az itt tartózkodó de (Ausztriában) a birodalmi tanácsban képviselt tartományokban és királyságokban honos népfelkelők hasonló minőségben és módzatok között tartoznak jelentkezni mint a magyar honosak.

A jelentkezéshez vasuton utazó népfelkelésre kötelezettek, ha magukat a népfelkelési igazolványi könyvvel az állomási pénztárnál igazolják, a katona díj-szabásban megállapított menetdíj kedvezményben részesülnek, — illetve katonamenetjeggyel utazhatnak.

A jelentkezés igazolatlan elmulasztása 2—5 egész 100 frtig terjedhető pénzbüntetéssel, esetleg megfelelő szabadságvesztéssel büntetettetik. — Az 1855. évbeli születésűek, a folyó évben még jelentkezni tartoznak. — Barcsen 1897. augusztus 26-án. — Fenyőssy s. k. főszolgabíró.

Mely hozzám érkezett hirdetményt közlöm a tiszt. lelkeszkedő papsággal és a tanítói karral azon meghagyással, hogy az ezen hirdetményben megnevezett népfelkelő áldozópapok és tanítók a saját kerületükben való jelentkezés idejét ki tudakolják és azon vagy személyesen megjelenjenek, vagy pedig eleve írásban jelentkezzenek.

3434

1897

A baranya-szászvári róm. kath. plébániához tartozó T o l n a - G y ö r e (Pályázat a győrei kántor-tanítói állomásra.)
fiók-község kántor-tanítói állomására ezennel pályázat hirdettetik. Az állomás jövedelme: Két szobás tisztességes lakás, — konyha, kamara, istálló, — ólakon kívül készpénzben: 125 pár utáni lélekpénz 12 frt 50 kr., borpénz 35 frt 59 kr., tandij 45 frt, (fejenként 1 frt) ismétlő iskoláért 26 frt 25 kr., terményekben: 125 pár után, minden pártól 2 nyolczados gabona fele buza, fele rozs feleeresztve = 63 mérő, 28 köbméter kemény hasábos tűzifa, (melyből az iskola is fűtendő) melyet a hitközség vág fel és fuvaroz is be. Két konyha kert. 5 katasztralis hold és 624 □ öl II-od osztályu szántó föld egy tagban, melyet a hitközség munkál meg és a terményeket róla hazaszállítja; a két gát közti rét szénájának fele, a sarjuja egészen, mintegy 35 frt, stola fejében évi 20 frt körül. — Az összes jövedelem pénzértéke 698 frt 10 kr. az 1893. évi főszolgabírói felvétel szerint, melyből tisztán tanítói fizetés 501 frt 22 kr. a többi kántori járandóság. Tannyelv: magyar. — Az ének- és orgonálásban való jártasság megkívántatik. — A kellőleg felszerelt folyamodványok, a győrei róm. kath. iskolaszék elnökségére czimezve a baranya-mágocsi egyházkerülettel anfelügyelőségéhez Baranya-Szászvárra (u. p. helyben) küldendő. — Pályázni lehet f. é. szept. hó 15-ig bezárólag.

3435

1897

T o l n a - t a m á s i - i róm. kath. népiskolánál két tanítónői állomásra az (Pályázat két tanítónői állomásra Tamásiban.)
iskolaszék pályázatot hirdet. Javadalmazásuk egynek-egynek egy butorozott szoba lakásnak fűtéssel, 300 frt készpénz havirészletekben előre fizetve. Kötelességük: az iskolaszék által kijelölt osztályokban tanítani és növendékeiket az isteni tiszteletre vezetni és ott rájuk felügyelni. A pályázni óhajrók kérvényüket szept. hó 10-ig Németh Ferencz esperes-plebános- és iskolaszéki elnökhöz nyujtsák be. A megválasztottak állásukat szeptember hó 30-án tartoznak elfoglalni. Csak oklevéllel bírók pályázhatnak.

3436

1897

A S o m o g y - s z e n t - l á s z l ó i r. kath. népiskolánál az osztálytanítói (Pályázat a somogy-szt-lászlói osztálytanítói állomásra.)
állomásra f. é. szept. 20-ig pályázat hirdettetik. Fizetése egy polgári évre 320 frt. készpénz havi előleges részletekben a hitközség pénztárából; egy butorozott szoba fűtéssel és tisztogatással. Kötelmei: egy osztályt önállólag vezetni és az ismétlő iskolások oktatásában segédkezni. A tannyelv német és magyar. A pályázatok Somogy-szent-Lászlóra a r. kath. iskolaszék elnökéhez intézendők.

3437

1897

(Pályázat a boldog-asszonyfai osztálytanítói állomásra.)

A boldog asszonyfai r. kath. népiskolánál az osztálytanítói állomásra f. é. szept. 20-ig pályázat hirdettetik. Fizetése: egy polgári évre 350 frt. készpénz havi előleges részletekben a hitközség pénztárából; egy butorozott szoba fűtéssel és tisztogatással. Kötelmei: egy osztályt önállóan vezetni, az ismétlő iskolások oktatásában s a kántoriakban segédkezni. A folyamodványok Somogy-szent-Lászlóra a r. kath. iskolaszék elnökéhez intézendők.

3438

1897

(Pályázat a köblényi kántortanítói állomásra.)

A köblényi (Baranya m.) róm. kath. kántortanítói állomásra folyó évi szeptember 20-ig pályázat hirdettetik. Jövedelme: tisztességes lakás és melléképületen kívül következő: 1) Párber czimen minden telkespártól 1 $\frac{1}{2}$ nyolczados buza, (jelenleg 52 pár) kisház és zsellérpártól 1 $\frac{1}{2}$ rozs, (jelenleg 70 pár) lélek-pénz páronként 16 kr. A párber évenként ősszel meghatározott napon hátralék fönmaradása nélkül pontosan befoly. 2) A hitközségtől lélekbor megváltása czimén 36 frt. 3) Haszonélvezete 6 kat. hold és 995 ööl szántóföldnek, ennek munkáltatása fejében a község évi 60 frtot fizet a tanítónak. A tanító udvarán felszaporodott trágyát a község a tanítói földekre kihordatja. Földadót a község fizeti. 4) Tandij fejében a mindennapi tankötelesek után mintegy 12 frt, ismétlő oktatásért 25 frt. 5) Két szekér lószéna megváltása czimén 20 frt. 6) A községtől 7 ööl kemény hasábf, melyből a tanterem is fűtendő. 7) A szükséges malomfuvarokat a község szolgáltatja. 8) Stólajövedelem mintegy 25 frt. Tannyelv német-magyar. Kellően felszerelt folyamodványok az iskolaszéki elnökhöz Köblénybe küldendők (u. p. Szalatnak). Az állás azonnal elfoglalandó.

3440

1897

(Pályázat a kömlődi osztálytanítói állomásra.)

A kömlődi elemi iskolánál előléptetés folytán megüresedett osztálytanítói állásra pályázat hirdettetik. Jövedelme: 300 frt havi előleges részletekben egy butorozott szobából álló lakás fűtéssel. Pályázati határidő f. é. szept. 30. Az állomás azonnal elfoglalandó. Tanítónő és képezdész is pályázhat. Tannyelv: német-magyar. Folyamodványok a r. k. iskolaszéki elnökhöz D.-Kömlődre (Tolna m.) küldendők.

(Personalia.)

A b e l K a i n missus est cooperator ex Abaliget ad Gyula-Jováncza.

Datum 5-Ecclesiis die 1. Sept. 1897.

Franciscus a Paula Troll m. p.
vicar. capitularis.

XVII.

3571

1797

Provocantur DD. Curati, qui eatenus obligationi nondum satisfecerunt ut data statistica pro schematismo dioecesano requisita via officii V. A. Diaconalis quantocius ad Ordinariatum mittant. Illi, in quorum parochia Moniales sunt, nomina etiam Monialium exhibere debebunt.

(Data statistica pro Schematismo.)

3549

1897

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszternek 1897. évi 48.460. sz. a. kelt rendelete a felső nép- és polgári iskolákban tartandó vizsgálatokra vonatkozólag kiadott szabályzat kiegészítése iránt. Valamennyi kir. tanfelügyelőségnek.

(Magánvizsgálatok polgári iskolákban.)

Mihez tartás és megfelelő további szabályszerű eljárás végett ezennel értesitem a tanfelügyelőséget, hogy ismételten felmerült esetek következtében indítatva érzem magamat a felső nép- és polgári iskolákban tartandó vizsgálatokra vonatkozólag 1895. évi márczius hó 20. napján 5009. sz. a. kelt rendelettel kiadott Szabályzat*) III. fejezete 22. §-ának kiegészítéseül a következőket elrendelni:

I. Magán-polgári iskolánál ezentul évenként nem négyszer, hanem csak egyszer és pedig a tanév végén tarthatók magán-vizsgák.

II. Amely tankerületben magán polgári iskolán kívül állami vagy községi polg. iskola is van, abban a tankerületben csakis az állami vagy községi polgári iskolánál nyerhet a folyamodó vizsga-engedélyt.

III. Ha abban a tankerületben, a melyben a folyamodó lakik, polgári iskola fenáll, akkor más tankerületben lévő polgári iskolához vizsga-engedélyt nem nyerhet.

IV. Ha abban a tankerületben, a melyben a folyamodó lakik, polgári iskola egyáltalában nem áll fenn, az esetben csakis a lakóhelyében geografiailag illetőleg közlekedési szempontból legközelebb eső állami vagy községi polg. iskolához nyerhet vizsgálati engedélyt.

V. Magán polgári iskoláknál tartandó magánvizsga megtartását az illető kir. tanfelügyelő négy héttel előbb tartozik a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszternek bejelenteni, hogy a vizsgán való elnöklés iránt a megfelelő intézkedéseket idejében elrendelni lehessen.

A vizsgálati ázabályzatnak ezen módosított alakban való alkalmazása az 1897/8. tanév kezdetével lép életbe.

Budapest, 1897. évi augusztus hó 10.

*) E „Szabályzat” a „Hivatalos Közlöny” 1895. évfolyamának 7. számában közöltetett.

3550

1897

(Magánvizsgálati engedély érvényességének tartama.)

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszternek 1897. évi 29.123. sz. a. kelt rendelete a tanító-, tanítónő- és kisdédóvónóképző intézeteknél adott magánvizsgálati engedélyek érvényességének tartama tárgyában. Fő- és székváros kir. tanfelügyelőségének.

F. é. május hó 7-én 1493. sz. a. kelt és az általam a tanító-, tanítónő- és kisdédóvónóképző-intézeteknél adott magánvizsgálati engedélyek érvényességének tartama tárgyában ide tett jelentésére, tudomás és megfelelő további eljárás végett értesitem a tanfelügyelőséget, hogy minden olyan vizsgálati engedély csakis azon egy terminuson való vizsgázhatásra jogosít, a melyre kiadatott. Amennyiben pedig a nyert vizsgaengedély a kijelölt időben bármely oknál fogva igénybe nem vétetnék, az illető jelölt csak újabb engedély alapján bocsátható vizsgálatra.

Budapest, 1897. augusztus 5.

3551

1897

(Róm. kath. tanítók segélyalapja közp. bizottságának közgyűlése.)

Jegyzőkönyv. Felvétett Budapesten a magyarországi latin és görög szer-tartású róm. kath. tanítók segélyalapja központi bizottságának 1897. évi augusztus 24-én a központi papnevelő-intézet dísztermében tartott 13-ik közgyűléséről.

I. A gyűlést az egyetemi templomban 9 órakor tartott csendes sz. mise előzte meg, melyen a bizottság tagjai testületileg vettek részt.

II. Jelen voltak a közgyűlésen:

a) A bizottság elnöke: Dr. Roszival István, esztergom-főszékesegyházi apátkanonok;

b) az alap vagyonát kezelő egri főkáptalan képviselője: Begovcsevich Róbert v. püspök, egri kanonok;

c) a Nagymélt. püspöki kar képviselőjében: Dr. Walter Gyula, esztergom-főszékesegyházi kanonok, főtanfelügyelő.

A bizottság alelnöke: Gulyás Béla nem jelent meg.

Pannonhalma és Veszprém egyházmegye képviselőt nem küldött;

d) az alap tagjainak képviselői gyanánt: Péchy István, kalocsai tanító (Kalocsa főegyházmegye), Perlsberg Ede, kassai kanonok, egyházmegyei főtanfelügyelő (Kassa egyhm.), Rohay János, csabai tanító (Nagyvárad lat. szert. egyhm.) Kelecsényi Antal, mocsonoki ktanító (Nyitra egyhm.), Plank Károly, csomaközi tanító (Szatmár egyhm.), Laszczik Gyula, előszállási tanító (Székesfejérvár egyhm.)

A felhívott: Pannonhalma, Nagyvárad gör. szert., Pécs és Szamosujvár egyházmegye képviselőt nem küldött.

III. Elnök a megjelent bizottsági tagokat szívélyesen üdvözli s a gyűlést megnyitottnak nyilvánítja.

IV. Elnök felszólítja a bizottságot, hogy a gyűlés tartamára a jegyzői teendők végzésére saját kebeléből jegyzőt válasszon. Egyhangulag Plank Károly kéretett fel.

V. Felolvastatott a múlt évi gyűlés jegyzőkönyve s Ő Eminentiajának azt megerősítő kegyelmes leirata.

VI. A bizottság megütközéssel párosult fájdalomának adott kifejezést azon nagymérvű közönyöség fölött, melyet az alelnök a segélyalappal szemben tanusít. Az ügy érdekében felette kívánatosnak tartaná, ha őt oly alelnök váltaná fel, ki a napról-napra felszaporodó teendők végzése körül nemcsak az elnöknek lenne segítségére, de a segély alap iránti meleg érdeklődésével annak fejlesztését is előbbre vinni igyekeznék.

VII. Fejes János a szombathely-egyházmegyei tanítóegyesület részéről levélben kérdést intézett az elnökhöz az iránt, hogy nevezett egyházmegye a jelen gyűlésre miért nem hivatott meg? Az elnök hivatkozva az alapszabályok 24. §. d) pontjának azon rendelkezésére, mely szerint a tanítói képviselők egyházmegyénként a) b) c) sorrendben 10 egyházmegzéből hivandók be, az érdeklődőt megnyugtatta.

VIII. Elnök a múlt évben kezéhez jutott pénzösszegekről a következőkben számol be:

a) Évközbeni segélyezésre nála maradt (m. é. jknyv

VIII. pontja szerint). . . . . 622 frt 26 kr.

Ezen célra nyomtatványok és postára kiadott . . . 437 „ 49 „

Maradt . . . . . 184 frt 77 kr.

b) Ösztöndíjakra megszavazott (m. é. jkv. XII. p.). . 1750 frt — kr.

Kifizetett . . . . . 1525 „ — „

Maradt . . . . . 225 frt — kr.

c) Segély és gyámolításra folyósított (m. é. jkv. XIII. p.) 2240 frt — kr.

Kifizetett . . . . . 2220 „ — „

Maradt . . . . . 20 frt — kr.

Ekképen jelenleg az elnöknél rendelkezésre áll összesen . . . 429 frt 77 kr.

Miután az itt kitüntett bevételi és kiadási tételek a valóságnak megfelelnek, s okmányokkal kellően igazolva rendben találtattak, az elnöknek a fementvény megadatik.

Hagovszky József, vikartóczi tanító, a kinek segélyezésére múlt évben 20 frt szavaztatott meg; de a ki ezen segélyt 1896. decz. 31-ig fel nem vette, s így az az alap javára visszatartatott, (1893. é. jkv. XIII. p.) az iránt esedezik, hogy miután csak tévedésből nem jelentkezett, neki ez összeg utólag kifizetessék.

A bizottság 1893: évi jkv. határozatán nem változtat.

Elnök név megjelelése nélkül felhossa, hogy a bizottság mult évben egy jó viseletü szorgalmas és jeles tanulónak ösztöndíjat szavazott meg. Minthogy ezen tanuló a f. iskolai év végén az ösztöndíj felvétele alkalmából oly bizonyítványt mutatott fel, melyben erkölcsi magaviselete: törvényszerű, szorgalma pedig: hanyatlónak jeleztetik s azonkívül: 1 jó és 11 elégséges jegy foglaltatik; s csak a szépírás és testgyakorlásban nyert kitűnő és jeles jegyet, neki ezen nagyfokú hanyagság miatt az 50 frt ösztöndíjat visszatartotta s az ügy elbírálását a m. t. közp. bizottság határozata alá bocsátja.

Ezen eset beható eszmecserét idézett fel. melyben a bizottság minden egyes tagja részt vett. Tekintettel arra, hogy a segély alap rendeltetése csakis teljesen kifogástalan magaviseletü és kitartóan szorgalmas tanulókat segélyezni, a bizottság jelen esetben az elmúlt iskolai évre az ösztöndíjat ki nem szolgáltatja s az elnöknek eljárását helyeslőleg tudomásul veszi.

A tanuló az ösztöndíjasok között meghagyatott, s szorgalmától fog függni, valjon ösztöndíját továbbra is élvezhetni fogja-e, vagy nem.

Jövőre nézve pedig határozatott: hogy az „ösztöndíj csak azon esetben fizethető ki, ha az ösztöndíjas kifogástalan magaviselet mellett legalább általános jó osztályzatú bizonyítványt mutat fel. „Ugyszinte megkívántatik az is, hogy a nyugta az illető tanintézet igazgatója által láttamozva legyen. Továbbá szükséges a szülő tagsági könyvecskéjét is csatolni, hogy kitűnjék, valjon nem fordul-e elő a 16. §. ellenére fizetési hátramaradás.

IX. Az alapot kezelő egri főkáptalan képviselője heterjeszti az 1896. évi számadások kivonatát.

Ezen kimutatás szerint:

a) A segély-alap vagyona kitesz	77261 frt 91 kr.
b) Az árvaházé pedig	14307 frt 62 kr.

A bizottság hálás köszönetet mond mélt. Begovcsevich Róbert v. püspök úrnak a segélyalap körüli fáradhatlan tevékenységeért.

Ugyanezen kimutatás alapján heterjeszti az 1897. évi felosztási tervezetet, mely szerint felosztandó: 4312 frt 23 kr., és pedig:

1. Ösztöndíjakra (a fenti összeg $\frac{4}{10}$)	1724 frt 89 kr.
2. Segély- és gyámpénzekre ($\frac{3}{10}$ rész), gyámolítás ($\frac{2}{10}$ rész)	2156 „ 12 „
3. Az országos árvaház alapja gyarapítására ($\frac{1}{10}$ rész)	431 „ 22 „
Összesen	4312 frt 23 kr.

A bizottság segélyekre . . . . . 1900 frt — krt,
 ösztöndíjakra pedig . . . . . 1700 frt — krt
 szavazott meg.

Az 1. alatti összegből	24 frt 89 kr.
a 2. alattiból	256 frt 12 kr.
ugyszinte a VIII. p. alatti	429 frt 77 kr.

Összesen . . . . . 710 frt 78 kr.

az elnök kezeinél hagyatik, hogy abból évközbéli sürgős segélyekre kiutalhasson és a bizottság intézkedései szerint fizetéseket eszközölhessen.

Dr. Walter Gyula utalva a kézügyesség tanításának nagyfontosságára és közgazdasági jelentőségére, tekintetbe véve azt, mily nehézségbe ütközik tanításunknál az évenként Budapesten rendeztetni szokott tanfolyam látogatása az anyagi eszközök hiánya miatt: indítványozza, hatalmaztassék fel az elnök, hogy a rendelkezésére bocsátott összegből 2 tanító számára a Slöjdtanfolyam látogatása céljából 100—100, összesen 200 frtot adhasson.

X. Következik az ösztöndíjak megszavazása.

Régi ösztöndíjas volt	35
Ösztöndíját fel nem vette	2
Meghalt	1
Papnövendék lett	4
Tanulmányait befejezte	4
Elmaradt összesen	11

Eszerint régi ösztöndíjas lesz	24
kiknek 50 frtjával jár	1200 frt — kr.
betöltendő 10 hely à 50 frt	500 frt — kr.

s így az ösztöndíjakra kiutalt . . . . . 1700 frt — kr.

ikimerítettik.

Ösztöndíját fel nem vette: Tóth Béla és Bartek Vincze (II. félévi részt.)

Meghalt: Jurascsik János VI. gymn. osztályu szorgalmas tanuló.

Papnövendék lett: Hakker Béla, Jakab Béla, Krizs Árpád és Kocsis Gyula.

Tanulmányait befejezte: Hannig István, Gajdosik Erzsébet, Szabó Elemér és Szabó Kálmán.

Régi ösztöndíjasok névsora: Bakos Ede, Buzás Iván, Geyer Irén, Horvátovich János, Kerner Angyalka, Lacsny István, Luka István, Mahay István, Mészáros Aladár, Molnár Gyula, Miller Béla, Mihalyi Béla, Miucsik Antal, Mikulka Béla, Nevelős Gyula, Prekop Etelka, Román József, Tódor Béla, Szabó István, Szvoboda Jenő, Sóbányi Pál, Steller Ignác, Ujváry Ede, Horváth Imre.

A 10 új helyre folyamodott: 61. Az alapszabályok értelmében elutasított 25. Minthogy igen sok jeles tanuló folyamodott, a bizottság az ösztöndíjasok számát kettővel szaporította, s felkérte az elnököt, hogy ezeknek járulékát a nála hagyott összegből fizesse ki.

Ösztöndijasdk lettek a következők: Orsovszky Mária, III. é. képezdész, Eger főegyh., Koltay Irma, II. é. kép., Esztergom főegyh., Kirn Gizella, IV. é. polgári, Székesfehérvár egyhm., Szántó Vilma, I. é. kép., Erdély egyhm., Orbán József, IV. gym. oszt., Győr egyhm., Bódy Máté, I. é. kép., Kalocsa főegyh., Gálóczy Zsigmond, II. é. kép. Kassa egyhm., Lipeczky András, egyetemi III. é. orvos növ., Munkács egyhm., Juhász István egyetemi II. é. joghallgató, Nagyvárad gör. szert. egyhm., Bielek Ede, IV. gym. oszt., Nyitra egyhm., Lakatos Géza, VII. gym. oszt. Szatmár egyhm., Klohány Nándor, egyt. II. é. bölcsész, Szepes egyhm.

Az ösztöndij csak akkor fog kiszolgáltatni, ha az illetők az alapszabályok 8. §-a értelmében kath. tanintézetet látogatnak. Ennek első része a jövő 1897/8. iskolai év első félévének, a második része a második félévének sikeres befejezése után válik esedékessé. A pénz rendesen bélyegzett s az intézeti igazgató által is aláírt nyugtára a bizottság elnökénél. Esztergomban vehető fel. Mellékelni kell a nyert bizonyítvány hiteles másolatát és tagsági könyvecskét. „A kik ösztöndijukat augusztus hó 15-ig fel nem veszik, elvesztik jogigényüket, s az ösztöndijasok sorából töröltetnek.”

XI. Tárgyalás alá vétettek a segélyezés iránti folyamodványok.

Beérkezett összesen 164

Kifogásoltatott 27

Maradt jogosult folyamodó 137

Egyenkint 20 frtnyi segélyben részesül 95 folyamodó, s ekképen a IX. pontban kiutalt 1900 frt kimerítettett.

A segély osztásnál a kellőleg fel nem szerelt s nem az egyházmegyei hatóság (egyházmegyei iroda) útján vagy a kitűzött határidőn (Július 31.) tul beérkező folyamodványok jegyzékbe nem lettek foglalva és figyelembe nem vétettek.

A segélyzettek a következők: Pécs egyhm.: Báter József nagy-tamási, Hiller Mihály szakadáthi, Kis Is.ván felső-nyéki, Lieber József baranya-gyódi, Miltsényi István egerszeghi, Pokorny Márton oroszloi, Tavali Ferencz szilvási, özv. Tömöry Józsefné mária-gyúdi.

A megszavazott segély rendes bélyeggel ellátott nyugtára Esztergomban az elnöknel felvehető.

Mindazon segélyösszegek, melyek decz. 31-ig fel nem vétetnek, az alap javára visszatartatnak.

A közzgűlésen panaszképen felemlítettett, hogy a gyűlés határozatairól némely tanító vagy épen nem, vagy csak a legutolsó időben nyer értesítést s így a segélyalap előnyeitől elesik. Ugyanezért mély tisztelettel felkéretnek az egyházmegyei hatóságok, hogy a jegyzőkönyvet lehetőleg egész terjedelmében, de a saját egyházmegyéjükből segélyezett tanítók és ösztöndijasok névsorát különösen, az egyházmegyei körlevelekben közölni kegyeskedjenek, minthogy az illetők más uton értesítve nem lesznek.

Felszólíttatnak továbbá a segélyezettek, hogy a nyugta beküldése alkalmával zavarok elkerülése végett tisztán írják ki a lakóhelyet és az utolsó postát.

XII. Felolvastatott a hédervári kerület esperesének levele, melyben az árviz sujtotta összes kerületi tanítókat segélyezésre ajánlja. Minthogy azonban a károsultakat meg nem nevezte, a kérelem tárgyalható nem volt, de felkérített az elnök, hogy ha kellően felszerelt folyamodványokat benyújtanak, azokat lehetőleg figyelembe vegye.

XIII. Felolvastatott Bertalan Vincze, esztergomi főtanfelügyelői tollnoknak a segélyalapra vonatkozó és a közp. bizottsághoz intézett emlékirata. A bizottság az emlékiratot tárgyalás alá nem vette.

XIV. Dr. Walter Gyula kanonok-főtanfelügyelő több üdvös indítványt terjesztett elő, melyek egyike az alapszabályok czélszerű módosítására; a második pedig az árvaházi alap gyarapítása céljából országos sorsjáték rendezésére vonatkozik. A bizottság osztatlan tetszéssel fogadta az indítványozó javaslatait, s felkérte az elnököt, hogy a bizottság óhajlásának megfelelően az ügyet Bibornok-Herczeg-Primás Ó Eminentiájához terjesztené fel.

XV. A bizottság elhatározta a jegyzőkönyvet egész terjedelmében megküldeni a „Katholikus Tanügy“, „Kath. Paedagogia“, a „Népnevelő“, „Magyar Állam“, „Társulati Értesítő“, „Alkotmány“, „Egyházi Közlöny“, „Tiszántúl“, „Esztergom“, „Szatmármegyei Hetiszemle“, „Kalocsai Néplap“, „Nyitramegyei Szemlé“-nek s a t. szerkesztők felkérletnek, hogy a jegyzőkönyvet becses lapjokban egész terjedelmében közöljék.

XVI. A bizottság mélt. Begovcsevich v. püspök úr indítványára az elnök ránt érzett hálás elismerését és köszönetét fejezi ki azon önfeláldozó működésért, mely a nagy fáradsággal járó elnöki tiszttel az egyesület javára és előnyére érvényesíti.

Elnök a bizottsági tagok szíves és türelmes közreműködéséért köszönetet mondván s több tárgy nem lévén, a gyűlést délután 6 órakor bezárta.

Kelt mint fent. — Dr. Roszival István, Esztergom-főszékesegyházi apátkanonok, a bizottság elnöke; — Plank Károly, a bizottság jegyzője.

Fenti jegyzőkönyvet közlöm a tiszt. plébános urakkal azon meghagyással, hogy annak tartalmát, főképen azonban a pécsi egyházmegyéből segélyezettek névsorát, a plébániájukhoz tartozó kath. tanítókkal, felelősség terhe alatt, közölni kötelességöknek ismerjék.

3552

1897

A lemondás folytán üresedésbe jött s a f. é. VII. sz. egyházmegyei körlevélben hirdetett 400 frtos kajdaci kántortanítói állásra f. é. szeptember hó 26-ig újból pályázat nyittatik. Kérvények a plébánia hivatalhoz küldendőek. Az állomás azonnal elfoglalandó.

(Pályázat a kajdaci kántortanítói állomásra.)

3553

1897

(Pályáza a
szebényi
osztálytanítói
állomásra)

A s z e b é n y i magyar tannyelvű osztálytanítói állomásra, melyel 300 frt a község pénztárából, s 12 meter hasábfá, a kellőleg butorozott lakószoba és tanterem fűtésére van fizetesképen összekötve, a 2880. sz. a. már közlött és augusztus 22-én eredménytelenül lejárt pályázat ezennel megújittatik azon megjegyzés mellett, hogy a f. hó végéig esetleg képesítés nélküli pályavégzett ifjak vagy tanítónők is pályázhatnak. A kérvények az iskolaszék elnökségéhez Szebénybe (u. p. Bozsok) intézendők.

3554

1897

(Pályázat a
sepsei
kántortanítói
állomásra.)

A s e p s e i kántortanítói állomásra f. é. október 10-ig pályázat hirdetik. Javadalma: 1) a hitközségtől 300 frt készpénz, 2) az ismétlő iskoláért a politikai községtől 21 frt. Kert helyett az iskola mellett lévő 150 □ öl föld és a temető haszonélvezete. Lakás: egy szoba, egy konyha, pincze. Tannyelv: magyar. Pályázhat képezdész, nőtanító és okl. óvónő. Kérvények róm. kath. esperesi hivatalhoz, Herczeg-Szöllősen (Baranyam.) intézendők.

3572

1897

(Pályázat az
orfői tanítói
állomásra.)

A b a l i g e t plebániához tartozó O r f ő fiókközségi r. k. népiskolánál a tanítói állomásra október 10-ig pályázat hirdetik. Jövedelem: csinos lakás t. i. 2 padlós szoba, jó konyha, kert és melléképületen kívül, terményekben (62 pár után 3 nyolczados gabona) és egyéb járandóságokban a háromszáz forintot meghaladja. Tannyelv: német-magyar. Jelentkezés Abaligeten.

(Personalia.)

Missi sunt cooperatores: Carolus Erős ex Harkanovci ad Valpo; Adalbertus Bureghé Duna-Földvár ad Felső-Iregh; Julius Kopári e Duna-Földvár ad Duna-Szekső; Franciscus Virág e Duna-Szekső ad Duna-Földvár; Joannes Polgár e Felső-Iregh ad Zomba; David Aulik e Gödre ad Duna-Földvár.

E d u a r d u s H á y praesentatus est parochus Mucsiensis.

Datum 5-Ecclesiis die 14. Sept. 1897.

Franciscus a Paula Troll m. p.
vicar. capitularis.

XVIII.

3657

1897

VENERABILIBUS FRATRIBUS PATRIARCHIS PRIMATIBUS ARCHIEPISCOPIS EPISCOPIS ALIISQUE
LOCORUM ORDINARIIS PACEM ET COMMUNIONEM CUM APOSTOLICA SEDE HABENTIBUS

LEO PP. XIII.

VENERABILES FRATRES SALUTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM

Augustissimae Virginis MARIAE foveri assidue cultum et contentiore
quotidie studio promoveri quantum privatim publiceque intersit, facile quisque
perspiciet, qui secum reputaverit, quam excelso dignitatis et gloriae fastigio Deus
ipsam collocarit. Eam enim ab aeterno ordinavit ut Mater Verbi fieret humanam
carnem assumpturi; ideoque inter omnia, quae essent in triplici ordine naturae,
gratiae gloriaeque pulcherrima, ita distinxit, ut merito eidem Ecclesia verba illa
tribuerit: *Ego ex ore Altissimi prodivi primogenita ante omnem creaturam*¹. Ubi
autem volvi primum coepere saecula, lapsis in culpam humani generis auctoribus
infectisque eadem labe posteris universis, quasi pignus constituta est instaurandae
pacis atque salutis. — Nec dubiis honoris significationibus Unigenitus Dei Filius
sanctissimam matrem est prosequutus. Nam et dum privatam in terris vitam egit,
ipsam adscivit utriusque prodigii administram, quae tunc primum patravit; alterum
gratiae, quo ad Mariae salutationem exultavit infans in utero Elisabeth; alterum
naturae, quo aquam in vinum convertit ad Canae nuptias: et quum supremo
vitae suae publicae tempore novum conderet Testamentum divino sanguine
obsignandum, eandem dilecto Apostolo commisit verbis illis dulcissimis: Ecce
mater tua². Nos igitur qui, licet indigni, vices ac personam gerimus in terris
Iesu Christi Filii Dei, tantae Matris persequi laudes nunquam desistemus, dum
hac lucis usura fruemur. Quam quia sentimus haud futuram Nobis, ingravescente
aetate; diuturnam, facere non possumus quin omnibus et singulis in Christo filiis
Nostris Ipsius cruce pendentis extrema verba, quasi testamento relicta, iteremus:

(Encyclica
Leonis PP.
XIII. de Ro-
sario Mariali.)

¹ Eccli. XXIV., 5.

² Io. XIX., 27.

Ecce mater tua. Ac praeclare quidem Nobiscum actum esse censebimus, si id Nostrae commendationes effecerint, ut unusquisque fidelis Mariali cultu nihil habeat antiquius, nihil carius, liceatque de singulis usurpare verba Ioannis, quae de se scripsit: *Accepit eam discipulus in sua*¹. — Adventante igitur mense Octobri, ne hoc quidem anno patimur, Venerabiles Fratres, carere vos Litteris Nostris, rursus adhortantes sollicitudine qua possumus maxima, ut Rosarii recitatione studeat sibi quisque ac laboranti Ecclesiae demereri. Quod quidem precandi genus divina providentia videtur sub huius saeculi exitum mire invaluisse, ut languescens fidelium excitaretur pietas; idque maxime testantur insignia templa ac sacraria Deiparae cultu celeberrima. — Huic divinae Matri, cui flores dedimus mense Maio, velimus omnes fructiferum quoque Octobrem singulari pietatis affectu esse dicatum. Decet enim utrumque hoc anni tempus ei consecrari, quae de se dixit: *Flores mei fructus honoris et honestatis*².

Vitae societas atque coniunctio, ad quam homines natura feruntur, nulla aetate fortasse arctior effecta est, aut tanto studio tamque communi expetita, quam nostra. Nec quisquam sane id reprehendat, nisi vis haec naturae nobilissima ad prava saepe consilia detorqueretur, convenientibus in unum atque in varii generis societates coeuntibus impiis hominibus *adversus Dominum et adversus Christum eius*³. Cernere tamen est, idque profecto accidit iucundissimum, inter catholicos etiam adamari magis coeptos pios coetus; eos haberi confertissimos; iis quasi communibus domiciliis christianae vinculo dilectionis ita adstringi cunctos et quasi coalescere, ut vere fratres et dici posse et esse videantur. Neque enim, Christi caritate sublata, fraterna societate et nomine gloriari quisquam potest; quod acriter olim Tertullianus hisce verbis persequabatur: *Fratres vestri sumus iure naturae matris unius, etsi vos parum homines, quia mali fratres. At quanto dignius fratres et dicantur et habentur qui unum patrem Deum agnoscunt, qui unum spiritum biberunt suncitatis, qui de uno utero ignorantiae eiusdem ad unam lucem expaverint veritatis*⁴? Multiplex autem ratio est, qua catholici homines societates huiusmodi saluberrimas inire solent. Huc enim et circuli, ut aiunt, et rustica aeraria pertinent, itemque conventus animis per dies festos relaxandis, et secessus pueritiae advigilandae, et sodalitia, et coetus alii optimis consiliis instituti complures. Profecto haec omnia, etsi nomine, forma, aut suo quaeque peculiari ac proximo fine, recens inventa esse videantur, re tamen ipsa sunt antiquissima. Constat enim, in ipsis christianae religionis exordiis eius generis societatum vestigia reperiri. Serius autem legibus confirmatae, suis distinctae signis, privilegiis donatae, divinum ad cultum in templis adhibitae, aut animis corporibusve sublevandis destinatae, variis nominibus, pro varia temporum ratione, appellatae sunt. Quarum

¹ Ib.

² Eccli. XXIV., 23.

³ Ps. II., 2.

⁴ Apolog. c. XXXIX.

numerus in dies ita percrebuit, ut, in Italia maxime, nulla civitas, oppidum nullum, nulla ferme paroecia sit, ubi non illae aut complures, aut aliquae certe habeantur.

In his minime dubitamus praeclarum dignitatis locum assignare sodalitati, quae a sanctissimo Rosario nuncupatur. Nam sive eius spectetur origo, e primis pollet antiquitate, quod eiusmodi institutionis auctor fuisse feratur ipse Dominicus pater; sive privilegia aestimentur, quamplurimis ipsa ornata est, Decessorum Nostrorum munificentia. — Eius institutionis forma et quasi anima est Mariale Rosarium, cuius de virtute fuse alias loquuti sumus. Veruntamen ipsius Rosarii vis atque efficacitas, prout est officium Sodalitati, quae ab ipso nomen mutuatur, adiunctum, longe etiam maior apparet. Neminem enim latet, quae sit omnibus orandi necessitas, non quod immutari possint divina decreta, sed, ex Gregorii sententia, *ut homines postulando mereantur accipere quod eis Deus omnipotens ante saecula disposuit donare*¹. Ex Augustino autem: *qui recte novit orare, recte novit vivere*². At preces tunc maxime robur assumunt ad caelestem opem impetrandam, quum et publice et constanter et concorditer funduntur a multis, ita ut velus unus efficiatur precantium chorus: quod quidem illa aperte declarant Actuum Apostolicorum, ubi Christi discipuli, expectantes promissum Spiritum Sanctum, fuisse dicuntur *perseverantes unanimiter in oratione*³. Hunc orandi modum qui sectentur, certissimo fructu carere poterunt nunquam. Iam id plane accidit inter sodales a sacro Rosario. Nam, sicut a sacerdotibus, divini Officii recitatione, publice iugiterque supplicatur, ideoque validissime; ita, publica quodammodo, iugis, communis est supplicatio sodalium, quae fit recitatione Rosarii, vel Psalterii Virginis, ut a nonnullis etiam Romanis Pontificibus appellatum est.

Quod autem, uti diximus, preces publice adhibitae multo iis praestent, quae privatim fundantur, vimque habeant impetrandi maiorem, factum est ut Sodalitati a sacro Rosario nomen ab Ecclesiae scriptoribus inditum fuerit „militiae precantis, a Dominico Patre sub divinae Matris vexillo conscriptae“, quam scilicet divinam Matrem sacrae litterae et Ecclesiae fasti salutant daemonis errorumque omnium debellatricem. Enimvero Mariale Rosarium omnes, qui eius religionis petant societatem, communi vinculo adstringit tamquam fraterni aut militaris contubernii, unde validissima quaedam acies conflatur, ad hostium impetus repellendos, sive intrinsecus illis sive extrinsecus urgeamur, rite instructa atque ordinata. Quamobrem merito pii huius instituti sodales usurpare sibi possunt verba illa S. Cypriani: *Publica est nobis et communis oratio, et quando oramus non pro uno, sed pro toto populo oramus, quia totus populus unum sumus*⁴. — Ceterum eiusmodi precationis vim atque efficaciam annales Ecclesiae testantur, quum

¹ Dialog. I. I. c. 8.

² In Ps. CXVIII.

³ Act. I., 14.

⁴ De orat. domin.

memorant et fractas navali proelio ad Echinadas insulas Turcarum copias, et relatas de iisdem superiore saeculo ad Temesvariam in Pannonia et ad Corcyram insulam victorias nobilissimas. Prioris rei gestae memoriam perennem exstare voluit Gregorius XIII., die festo instituto Mariae victricis honori; quem diem postea Clemens XI. Decessor Noster titulo Rosarii consecravit, et quotannis celebrandum in universa Ecclesia decrevit.

Ex eo autem quod precans haec militia sit „sub divinae Matris vexillo conscripta“, nova eidem virtus novus honor accedit. Huc maxime spectat repetita crebro, in Rosarii ritu, post orationem dominicam angelica salutatio. Tantum vero abest ut hoc dignitati Numinis quodammodo adversetur, quasi suadere videatur maiorem nobis in Mariae patrocínio fiduciam esse collocandam quam in divina potentia, ut potius nihil Ipsum facilius permoveat propitiumque nobis efficiat. Catholica enim fide docemur, non ipsum modo Deum esse precibus exorandum, sed beatos quoque caelites¹, licet ratione dissimili, quod a Deo, tamquam a bonorum omnium fonte, ab his, tamquam ab intercessoribus petendum sit. Oratio, inquit S. Thomas, *porrigitur alicui dupliciter, uno modo quasi per ipsum implenda, alio modo, sicut per ipsum impetranda. Primo quidem modo soli Deo orationem porrigimus, quia omnes orationes nostrae ordinari debent ad gratiam et ad gloriam consequendam, quae solus Deus dat, secundum illud Psalmi LXXXIII. 12: „gratiam et gloriam dabit Dominus.“ Sed secundo modo orationem porrigimus sanctis Angelis et hominibus, non ut per eos Deus nostras petitiones cognoscat, sed ut eorum precibus et meritis orationes nostrae sortiantur effectum. Et ideo dicitur Apoc. VIII. 4., quod ascendit fumus incensurum de orationibus sanctorum de manu Angeli coram Deo². Iam quis omnium, quotquot beatorum incolunt sedes, audeat cum augusta Dei Matre in certamen demerendae gratiae venire? Ecquis in Verbo aeterno clarius intuetur, quibus augustiis premamur, quibus rebus indigeamus? Cui maius arbitrium permissum est permovendi Numinis? Quis maternae pietatis sensibus aequari cum ipsa queat? Id scilicet causae est cur beatos quidem caelites non eadem ratione precemur ac Deum, *nam a sancta Trinitate petimus ut nostri misereatur, ab aliis autem sanctis quibusquamque petimus ut orent pro nobis*³; implorandae vero Virginis ritus aliquid habeat cum Dei cultu commune, adeo ut Ecclesia his vocibus ipsam compellet, quibus exoratur Deus: *Peccatorum misere-re*. Rem igitur optimam praestant sodales a sacro Rosario, tot salutationes et Mariales preces quasi certa, rosarum contexentes. Tanta enim Mariae est magnitudo, tanta, qua apud Deum pollet, gratia, ut qui opis egens non ad illam confugiat, is optet nullo alarum remigio volare.*

Alia etiam Sodalitatis, de qua loquimur, laus est, nec praetereunda

¹ Conc. Trid. sess. XXV.

² S. th. 2-a 2-ae, q. LXXXIII., a. IV.

³ Ib.

· silentio. Quoties enim Marialis recitatione Rosarii salutis nostrae mysteria commen-
· tamur, toties officia sanctissima, caelesti quondam Angelorum militiae commissa,
· similitudine quadam aemulamur. Ea ipsi, suo quaeque tempore, mysteria revelarunt,
· eorum fuere pars magna, iisdem adfuere seduli, vultu modo ad gaudium com-
· posito, modo ad dolorem, modo ad triumphalis gloriae exultationem. Gabriel ad
· Virginem mittitur nuntiatum Verbi aeterni Incarnationem. Bethlemico in antro,
· Salvatoris in lucem editi gloriam Angeli cantibus proseguuntur. Angelus Iosepho
· auctor est fugae arripiendae, seque in Aegyptum recipiendi cum puero. Iesum in
· horto prae moerore sanguine exsudentem Angelus pio alloquio solatur. Eundem,
· devicta morte, sepulcro excitatum, Angeli mulieribus indicant. Evectum ad caelum
· Angeli referunt atque inde reversurum praedicant angelicis comitatum catervis,
· quibus electorum animas admisceat secumque rapiat ad aethorios cheros, super
· quos *exaltata est sancta Dei Genitrix*. Piissima igitur Rosarii prece inter sodales
· utentibus ea maxime convenire possunt, quibus Paulus Apostolus novos Christi
· assecclas alloquebatur: *Accessistis ad Sion montem, et civitatem Dei viventis*
· *Ierusalem caelestem, et multorum millium Angelorum frequentiam*.¹ Quid autem
· divinius quidve suavius, quam contemplari cum Angelis cum iisque precari?
· Quanta niti spe liceat atque fiducia, fruituros olim in caelo beatissima angelorum
· societate eos, qui in terris eorum ministerio sese quodammodo addiderunt?

His de causis Romani Pontifices eximiis usque praeconiis Marianam
· huiusmodi Sodalitatem extulerunt, in quibus eam Innocentius VIII. *devotissimam*
· *Confraternitatem*² appellat; Pius V. affirmat, eiusdem virtute haec consequuta:
· *Cooperunt Christi fideles in alios viros repente mutari, haeresum tenebrae remitti*
· *ei lux catholicae fidei aperiri*³; Sixtus V., attendens quam fuerit haec institutio
· religioni frugifera, eiusdem se studiosissimum profitetur; alii denique multi, aut
· praecipuis eam indulgentiis, iisque uberrimis auxere, aut in peculiarem sui tutelam,
· dato nomine variisque editis benevolentiae testimoniis, receperunt. — Eiusmodi
· Decessorum Nostrorum exemplis permoti, Nos etiam, Venerabiles Fratres, vehe-
· menter hortamur vos atque obsecramus, quod saepe iam fecimus, ut sacrae huius
· militiae singularem curam adhibeatis, atque ita quidem, ut, vobis adnitentibus,
· novae in dies evocentur undique copiae atque scribantur. Vestra opera et eorum,
· qui e clero subdito vobis curam gerunt animarum, noscant ceteri e populo, atque
· ex veritate aestiment, quantum in ea Sodalitate virtutis sit, quantum utilitatis ad
· aeternam hominum salutem. Hoc autem contentione poscimus eo maiore, quod
· proximo hoc tempore iterum viguit pulcherrima in sanctissimam Matrem pietatis
· manifestatio per Rosarium, quod *perpetuum* appellant. Huic Nos instituto libenti
· animo benediximus; eius ut incrementis sedulo vos naviterque studeatis, magno-

¹ Heb. XII., 22.

² Splendor paternae gloriae, die 26. Febr. 1491.

³ Consueverunt RR. PP., die 17. Sept. 1569.

pere optamus. Spem enim optimam concipimus, laudes precesque fore validissimas, quae, ex ingenti multitudinis ore ac pectore expressae, nunquam conticescant; et per varias terrarum orbis regiones dies noctesque alternando, conspirantium vocum concentum cum rerum divinarum meditatione coniungant. Quam quidem laudationum supplicationumque perennitatem, multis abhinc saeculis, divinae illae significarunt voces, quibus Oziae cantu compellabatur Iudith: *Benedicta es tu filia a Domino Deo excelso prae omnibus mulieribus super terram, . . . quia hodie nomen tuum ita magnificavit, ut non recedat laus tua de ore hominum*. Iisque vocibus universus populus Israel acclamabat: *Fiat, fiat*¹.

Interea, caelestium beneficiorum auspicem, paternaeque Nostrae benevolentiae testem, vobis, Venerabiles Fratres, et clero populoque universo, vestrae fidei vigilantiaeque commisso, Apostolicam benedictionem peramanter in Domino impertimus.

Datum Romae apud S. Petrum die XII. Septembris MDCCCXCVII., Pontificatus Nostri anno vicesimo. — LEO PP. XIII.

3658

1897

(Mors Antonii
Bermüller.)

Die 19-a mensis Septembris a. c. in Szászvár defunctus est Antonius Bermüller, emeritus parochus Kárászensis. Natus a. 1831., a. 1855. presbyter ordinatus, ab a. 1859—1861. professoris, ab a. 1861—1872. seminarii vicerectoris munus gerebat, ab a. 1872—1889. actualis, ab 1889. emeritus parochus Kárászensis.

Pro anima denati fratris quivis sacerdos diöecésanus tres missas persolvere tenetur.

3659

1897

(Dr. Ében
számológépe.)

Dr. Ében Mihály zsámboki plébános egy új számológépet állított össze, melynek az eddig ismert számológépek fölötti előnye abban áll, hogy míg egy részről alkalmas az alpműveletek végrehajtására, addig rajta másrészt úgy a számjel, mint a helyérték, tehát az egész tízes számrendszer a tizedes törtekkel együtt szemléltethető. és így a számolás tanítását jelentékenyen megkönnyíti.

Ajánlom ezen miniszterileg engedélyezett számológépet az egyházmegyei tanítók figyelmébe azon megjegyzéssel mégis, hogy az, miután az elemi I. és II. osztályi tanulók számolási leczkéinek kezelésénél csak a számértékek szemléltendőek, inkább csak a III. osztálytól kezdve használandó.

Megszerezhető Budapesten Mártonfy Gy. fényképésznél (IV. koronaherczeg-utca 5. sz.), Zsámbokon (postahely) dr. Ében Mihálynál 4—10 helylyel, rendesen azonban 4 (tizezres) és 7 (tizmillió) sorral készül, az előbbi 8, az utóbbi 12 korona árban; továbbá 10 soros, arab-orosz névvel, mely egyik oldalán

¹ Iud. XIII., 23. et seqq.

arab, másikán orosz gépül használható, 20 korona árban. Mindezek magas állványra 2 koronával többbe kerülnek. A magánhasználatra szánt játékszerű kis arab számgép ára 3 korona.

3660

1897

A lipovai plebániához tartozó S á r o k fiókközség kántortanítói állomása (Pályázat a sároki kántortanítói állomásra.) sára ezennel pályázat hirdettetik. Jövedelme — két szobából álló lakáson, istálón, pinczén és kis házi-kerten kívül — a következő: I) a hitközség részéről: minden házaspár után (van jelenleg 40 pár) $\frac{1}{2}$ mérő kétszeres buza = 20 m. à 3 frt. = 60 frt. $\frac{1}{4}$ mérő zurmolt kukoricza = 10 m. à 2 frt = 20 frt. Párpénz à 50 kr. 20 frt. A földmunkáltatás fejében à 40 kr. 16 frt. Minden hétköznapi iskolás után (van jelenleg 22) à 25 kr. 5 frt 50 kr. Ismétlő oktatásért 15 frt. 15 frt. 5 öl keményfa, melyet a község vág és behord (ebből az iskola is fütendő) à 8 frt 40 frt. 6 hold jóminőségű szántóföld, a tanító által művelendő à 10 frt 60 frt. Stóla körülbelül 2 frt. Hozzá járó adó a kántortanítót terheli. II) A főhercegi urodalom részéről 8 mérő kétszeres buza à 3 frt 24 frt. Készpénzben 4 frt 20 kr. III) Az 1893. évi 26. t. cz. alapján, f. é. 24141, sz. a. kegyesen elhatározott államsegély czimen 93 frt. összesen 364 frt 70 kr. Sárokon jelenleg kath. lélek van 175. Oktatási nyelv német-magyar. A választás megejtetik f. é. október 20-án délután 2 órakor az ottani iskola helyiségében. Pályázni szándékozók kellően felszerelt kérvényeiket a kitűzött határnapig küldjék be a kerületi esperesi hivatalhoz Német-Márokra, (posta helyben.)

3673

1897

A b e r k e s d i róm. kath. iskolánál az osztálytanítói állomásra f. évi (Pályázat a berkesdi osztálytanítói állomásra.) október 15-ig pályázat hirdettetik. Jövedelme 300 frt., 12 méter hasáb tűzifa, melyből az iskolaterem is fütendő; szoba ágyfával, asztallal, szekrényvel. A fizetés a fával együtt az állásban eltöltendő időhöz mérten fog kiadatni. Tanképesítési vizsgálatnál bíró nők is folyamodhatnak, sőt óvónők is, de ezen utóbbiaknak t. i. az óvónőknek nincs biztosítva az egész fizetés. A folyamodványok Berkesdre az iskolaszék egyházi elnökéhez küldendő. (Posta helyben.)

Missi sunt cooperatores neopresbyteri: Alexander Tichy ad Gödre, (Personalia.) Colomanus Vaszary ad Abaliget, Franciscus Wölfel ad Harkanovci.

Datum 5-Ecclesiis die 21. Sept. 1897.

Franciscus a Paula Troll m. p.
vicar. capitularis.

XIX.

3885

1897

Die 5-a mensis Octobris pie in Domino obiit Josephus Novák (Mors Josephi Novák.)
parochus Ozoraensis. Vixit annos 43, in sacerdotio 20, per annos 8 parochiae
Ozora praefuit.

3886

1897

Die 10-a Octobris a. c. ad aeternitatem evocatus est Rssmus Alexan- (Mors Alex-
der Rónay praepositus, em. vadiaconus, parochus P.-Bogádensis. Natus a. xandri Rónay)
1830., ordinatus a. 1853., ab a. 1867. spiritualis cleri iunioris, ab a. 1876.
parochus in Mohács ad s. Michaellem et vadiaconus districtus Mohács, ab a.
1883. praepositus s. Nicolai extra muros arcis Alba-Regalensis, ab a. 1891. eme-
ritus vice-archidiaconus districtus Mohács et parochus P.-Bogád.

Pro quibus quivis sacerdos dioecesanus tres missas offerre tenetur.

3882

1897

In examine prosynodali die 18. Sept. a. c. asservato, ad sexennium (Resultatum
approbati sunt: Desiderius Neumayer, Josephus Czernohorszky, examinis pro-
Guilielmus Fuchs, Desiderius Szabó, Josephus Molnár, synodalis
Franciscus Reiner. a. 1897.)

E quibus Franciscus Reiner cum laude et praemio Králiano
decorari meruit.

3887

1897

A villányi róm. kat. kántortanítói állomásra pályázat hirdettetik. Jövedelme: (Pályázat a
villányi ktani-
tói állomásra.)
I. a kegyurtól: 1. készpénzben 4 frt 20 kr; 2. 8 pm. kétszeres á 2 frt 50 kr. =
20 frt; 3. 4 öl fa iskola fűtésre. — II. a hitközségtől: 1. minden ház után (van
314) $\frac{1}{8}$ tiszta buza = $78\frac{1}{2}$ pm. tetézve, á 3 frt = 235 frt 50 kr; 2. minden
ház után (van 314) $\frac{1}{8}$ tengeri = $78\frac{1}{2}$ pm. tetézve, á 2 frt = 157 frt; 3. 6 öl
kemény tüzelőfa, á 12 frt = 72 frt; 4. minden oly iskolás gyermek után, kinek
szülői házzal birnak (van 200) 32 kr. = 64 frt; 5. a szellérek gyermekei után
(van 15) 2 frt = 30 frt; 6. ismétlő-iskola után 31 frt 50 kr.; 7. stolaris jövedelem
átlag 70 frt; 8. malomfuvarok 5 frt. — III. földek: a kerttel együtt mintegy 4

hold á 1600 □⁰ kataszteri tiszta jövedelme 40 frt. — IV. lakás: 3 tágas szoba, 2 konyha, kamra, istálló, pincze, ólak, kocsifészer, kut, minden a legjobb karban. Az összes jövedelem a lakáson kívül: 729 frt 20 kr. — Megjegyeztetik azonban, hogy a 4. és 5. pontok alatti jövedelem az egyik osztálytanító által meg van támadva olykép, hogy a tandíjban mindegyik tanító részesüljön növendékeinek száma szerint. Ha tehát, mi nem valószínű, a pert az illető tanító megnyerné, mintegy 50 frt elesnék a kántortanító jövedelméből, amiért őt a község nem volna hajlandó kárpótolni. — Kötelessége az egyik tanteremben a mindennapi iskolások és az ismétlő iskolások (télen csütörtök és vasárnap, nyáron csak vasárnap) tanítása és mindennemű kántori teendők végzése; névszerint az iskolás gyermekeket az egyházi énekben oktatni és míg hétköznap templomba járnak, kis mise alatt is orgonálni, valamint évenként a gyüdi processiót vezetni. Tannyelv magyar-német. A kérvények az iskolaszéki elnökséghez küldendőek Villányba

3888

1897

(Pályázat a
n.-szokolyi
ktanítói állomásra.)

A tótkeszi plébániához tartozó Nagy-Szokoly fiókközségben, lemondás folytán a kántortanítói állomásra f. é. november hó 25-ig pályázat hirdettetik, azzal a megjegyzéssel, hogy a megválasztott 1898. évi január hó 1-én lép hivatalába és ezen naptól kezdve haszon élvezője a javadalomnak. Az egyházlátogatási okmány szerint javadalmazás tisztességes lakás és melléképületeken kívül: 1. 12 hold szántóföld és 4 hold rét. Kapáláson kívül a szántóföldek munkálását a hitközség teljesíti. A rétről az előfüvet szinte a hitközség takarítja be. 2. Egy hold kukoricza- és fél hold kenderföld. A kukoriczaföldet egyszer, a kenderföldet háromszor tartozik a hitközség megszántani és a terményeket beszállítani. 3. Négy öl tüzelőfa, melyet a hitközség szállít a tanító udvarába. 4. Minden pártól $\frac{2}{8}$ pozsonyi mérő kétszeres és $15\frac{3}{4}$ kr. lélekpénzt. Zsellérek és cselédek ennek felét fizetik. 5. Minden szőlős gazdától 4 itcze bort. 6. Temetési stola $24\frac{1}{2}$ kr. Bucsuztatóért 8 versig 42 kr., ezentul minden versért jár 16 kr. 7. Hirdetés írásért 12 kr. vidékiektől 24 kr. 8. Ostya sütésért a templomtól egy pozs. mérő tiszta buza. 9. 5 hold legelő föld, melyet a kántortanítónak kell műveltetni. 10. Ezideig az ismétlőoktatásért a hitközség kihordatta a kántortanító udvarából a trágyát. A kántortanítói állomás javadalmának pénzértéke a lakással együtt az 1893. évi hivatalból felvett jegyzőkönyv szerint: 609 frt 02 kr. A tanítói nyugdíjba számítható javadalom pénzértéke 262 frt $43\frac{1}{2}$ kr. A pályázati okmányok a kerületi espereshez küldendőek Érténybe.

3889

1897

(Pályázat a
dobokai kántortanítói állomásra.)

A somberek plébániához tartozó Doboka fiókközségben a kántortanítói állomás nyugdíjazás folytán megürülván, erre f. é. november 4-ig pályázat nyitva

tik. A folyamodók kellően feszerelt folyamodványaikat Babarczra a kerületi esperes és tanfelügyelőhöz küldjék. Ezen állomás jövedelme a következő: 1. Szabad lakás, mely áll egy szobából, egy konyhából, egy kamarából, van két tehénre istáló és csekély házi kert. 2. A tanító szükségére és az iskola fűtésére 2 öl kemény hasábfá, ugyszintén minden házaspártól (van 40) két-két kötet venyege. 3. Minden házaspártól $\frac{1}{2}$ pozs. mérő rozs = 20 mérő. 4. Minden házaspártól 63 kr. 5. Minden iskolás gyermektől (van 30) $52\frac{1}{2}$ kr. 6. 2 hold szántóföld és $\frac{1}{4}$ hold rétnak, — melyet a község művel — haszonélvezete. Minden házaspártól 6 itcze bor. 8. Vasárnapi iskola oktatásért 12 frt. 9. Stolaris jövedék körülbelül 5 frt. Tanítási nyelv: német-magyar.

3890

1897

A lengyeli plébániához tartozó Szárazs fiókközségben megüresedett a kántortanítói állás, melyre ezennel pályázat kirdettetik. Javadalom az 1893. évi hiv. összeírás szerint: a) 2 szobából, 2 konyhából, 1 pinczéből álló lakás. Istálló, fészer. 151 □ öl kert. b) 8 katasztrális hold 394 □ öl (384) szántóföld, 593 □ öl rét, 1 kat. hold 84 □ öl szőlő. c) Minden telkes ház után $\frac{1}{2}$ p. m. buza, $\frac{1}{4}$ m. rozs és 40 kr. d) Minden kis ház után $\frac{1}{4}$ p. m. rozs, 40 kr. e) Minden zsellér pár után $\frac{1}{8}$ p. m. rozs, 20 kr. f) Minden szőlősgazda 2 itcze bort ad. g) 7. m. öl fa, melyből 1 iskolaterem fűtendő. h) Vasárnapi oktatás után 10 frt. Ezen jövedelem az évenkénti előforduló stóla jövedelemmel együtt 267 frt 02 krban állapítottatott meg. Ebből tisztán tanítói fizetés 135 frt. 77 kr. Kántori 131 frt 25 kr., a miért is az államtól 73 frt segélyben részesült, melyben az ujonnan megválasztott a miniszteri megerősítés után szintén részesül. A tanítói jövedelembe nincsen felvéve, de tényleg jár 2 holdnyi földnek a pk. község által való munkáltatása, 2 községi fuvar. Köteles a kántori teendőket végezni, hétköz- és vasárnapi oktatást teljesíteni. A távozó tanító urnak hitelt érdemlő állítása szerint a jövedelem 500 frtot meghaladja. A kérvények a lengyeli (Tolna m.) r. k. plébániahivatalhoz terjesztendő be oct. 13-ig.

(Pályázat a szárazsi kántortanítói állomásra.)

8891

1897

A bodonyi r. kath. plébániához tartozó Egerszegh fiókközség tanítói állomására október hó 24-ig pályázat hirdettetik, a mely napon a választás is meg fog ejtetni. A jövedelme: 1. Tisztességes lakás, melléképületekkel és 1586 □ öl belsőséggel. 2. 1332 □ öl rét. 3. Minden pártól (225 pár) 5 kr. lélekpénz. 4. Minden pártól egy nyolczada tiszta buza. 5. Minden gazdától egy nyolczada letörött szemes kukoricza. Minden szőlőbirtokos pártól 6 itcze bor, circa 29 akó. 7. Minden 6—12 éves iskolaköteles gyermek után 1 frt 05 kr. tandíj. 8. Ismétlődő oktatásért 15 frt 75 kr. 9. Saját szükségletére 3 öl hasábfá. 10. Temetési stola

(Pályázat az egerszeghi tanítói állomásra.)

20—30 frt. Tannyelv magyar. A pályázók folyamodványait a bodonyi iskolaszéknél intézzék. (U. p. Baranya-Baksa).

3892

1897

(Pályázat a kakasdi tanítói állomásra.)

A k a k a s d i r. k. elemi iskolánál megüresedett tanítói állásra f. évi november hó 1-ig hirdettetik. Jövedelme: 350 frt készpénz havi előleges részletekben az iskolapénztárából, és egy butorozott szoba. Kötelme: egy osztályt önállóan vezetni, az ismétlő iskolások oktatásában s esetleg a kántorságban is segédkezni. Tannyelv: német-magyar. Az állás azonnal elfoglalandó. Folyamodványok Kakasdra — via Bonyhád — az iskolaszéki elnökhöz küldendők. Tanítónő, és okl. óvónő is pályázhat.

3992

1897

(Pályázat a sumonyi kántortanítói állomásra.)

A s u m o n y i róm. k. kántortanítói állomás lemondás folytán üresedésbe jövén, erre október 20-ig pályázat hirdettetik. Az állomás jövedelme: 1. három szoba, konyha, pincze, istálló, felszer, konyhakert és 1 hold rét, melyet a község kaszál, a szénát összegyűjti és behordja; 2. minden házaspár után (151) $\frac{1}{8}$ buza és 15 kr.; 3. ismétlő oktatásért 20 frt. Miskolczy-alapítvány kamata 25 frt; 4. kilencz öl hasábfá, melyet a község vág és behord; 5. hat holdnyi legelő illetőségen marha és sertéslegeltetési jog; 6. hat darab sertés makkoltatás fejében 12 frt; 7. miaden iskolás gyermek után 50 kr. tandíj és 60 kr. fűtéspénz. Cselédgyermek duplán fizetnek. Van 105 iskolás; 8. stóla jövedelem 20 frt, földkisajátításból eredő tőke összeg évi kamata 13 frt; 9. $\frac{1}{2}$ telek, melyből $\frac{1}{4}$ telket a község mivel, s ennek munka váltsága fejében fizetnek páronként 40 krt. — Tannyelv magyar. Pályázni óhajtok kellően felszerelt folyamodványait október 20-ig a kerületi tanfelügyelőséghez: Lakócsa (Somogy megye) küldjék.

(Pályázat a 3923-4 somogy-szt.-lászói és boldogasszonyfai oszt. tanítói állomásokra.)

1897

A s o m o g y - s z e n t - l á s z l ó i és b o l d o g a s s z o n y f a i osztálytanítói állomásokra a XVI. sz. körlevélben közölt feltételek mellett október 20-ig újból pályázat hirdettetik.

(Personalia.) A d a l b e r t u s B u b r e g h vicarius F. Iregensis in spiritualibus, S i g i s m u n d u s O f f e n m ü l l e r administrator Ozoraensis in spiritualibus et temporalibus constituti sunt.

Missi sunt cooperatores: G e y s a J ä g e r e Bogdása ad P.-Bogád, A b e l K a i n e Gy.-Jovánca ad Bogdása, J o a n n e s Á c s valetudinarius ad Gyula-Jovánca, L e o p o l d u s M a s s o n e P.-Bogád ad P.-sz.-Erzsébet, D e s i d e r i u s N e u m a y e r e P.-sz.- Erzsébet ad P.-Bogád. Rss. Alexandro Rónay mortuo, D e s i d e r i u s N e u m a y e r administrator ibidem nominatus est.

Datum 5-Ecclesiis die 15. Oct. 1897.

Franciscus a Paula Troll m. p.
vicar. capitularis.

XX.

4147

1897

Ductu Caeremonialis Episcoporum (capite XXXVIII.): „Ad nuntium novi Electi gratiae Deo agenda et hymnus **Te Deum** in Ecclesia cantandus.“

Cum itaque certum iam adsit nuntium Illustrissimum et Reverendissimum Dominum **Samuelem Hetey** de eadem, Ecclesiae Metropolitanae Strigoniensis canonicum, Abbatem de Dégh, cancellariae Primatialis Directorem electum esse Episcopum Quinque-Ecclesiensem, hancque electionem a Sacra Sede Apostolica gratam haberi: praesentibus cunctis perdilectis Dominis parochis in commissis do, ut in omnibus Ecclesiis parochialibus, et in filialibus quoque, in quibus divinus cultus instituitur, fidelibus praevidelicet admonitis, hymnum Ambrosianum „*Te Deum Laudamus*“ solemmniter intonantes, orationem: „*Deus, Cuius misericordiae*...“ subjungant et decantent. Qua gratiarum actione finita, cessabit assumptio collectae *pro eligendo Episcopo*.

4126

1897

Die 24. Octobris a. c. post diuturnam infirmitatem in Domino obdormivit **Joannes German** parochus Sumonyensis. Vixit annos 50, in sacerdotio 26. (Mors Joannis German.)
Pro cuius anima quivis sacerdos dioecesanus tres missas offerre tenetur.

4146

1897

Főmagasságu Vaszary Kolos, bibornok, hercegprimás az autonómiai szervező gyűlést f. évi november 11-ére hívta össze. Közlöm ezen alkalomból a pécsi egyházmegye területén megválasztott autonómiai képviselők névsorát. (Az autonómiai szervező gyűlés összehívása.)

Egyházi képviselő: főt. Pozsgay József kanonok, seminariumi igazgató.

Világi képviselők: a pécsi választókerületben Erreth János; a szent-lőrincziben gróf Festetics Imre; a baranyaváriban id Bittó István; a bonyhádiban gróf Apponyi Géza; a tamásiiban Paál József.

A mohácsi választókerület megválasztott képviselője, Vörös Mihály, időközben képviselői állásáról lemondván, a hercegprimás új választás elrendelése iránt felkérte. A szegzárdi választó-kerületben a választás eredménye megállapításának szabályszerűsége körül vita merülve fel, e választás felsőbb elbírálásra a szervező autonómiai gyűlés elé fog terjesztetni.

4134

1897

(Pályázat a
málomi kántori
állomásra.)

A keszűi plébániához tartozó Málom községben a kántortanítói állomás nyugdíjazás folytán megüresedvén, arra f. évi november 15-ig pályázat hirdettetik. Az állomás jövedelme: 1. Kényelmes lakás melléképületekkel és 982 ööl kerttel. 2. Minden házaspártól, kivéve a pusztaiakat, $1\frac{1}{2}$ nyolczada gabona, ($1\frac{1}{2}$ r. buza- $1\frac{1}{2}$ r. rozs) 15 kr. és 10 itcze bor, mely járandóság 1 forinton megváltatik, míg bortermés lesz. 3. Négy ööl fa az uradalomtól, a község által megvágva és behordva; az iskola szükségletére két ööl fát szintén az uradalomtól kap. 4. 8 hold 21 ööl szántóföld. 5. A községtől ismétlő iskoláért 21 frt. 6. Minden tankötelestől 40 kr (átlag 60 van). 7. Stóla kb. 25 frt. 8. $\frac{2}{4}$ telek után járó erdő illetmény. 9. $\frac{1}{4}$ telek után járó legelő illetmény. 10. A pécsi székesegyházi uradalomtól, mint kegyurtól, 4 pm. buza, 8 pm. burgonya, 8 pm. kukorica, 6 akó bor és 9 frt. 36 kr. Előnyére leend a pályázónak, ha időközben kántori próbára megjelenik. Tannyelv: magyar. Az összes évi járulék: 614 frt. 65 kr.; ebből tisztán tanítói: 317 frt. $20\frac{1}{2}$ kr., tisztán kántori: 297 frt. $44\frac{1}{2}$ kr. A kellőkép felszerelt folyamodványok az egyházkerületi tanfelügyelőséghez Bodonyba (u. p. Baranya-Baksa) küldendők.

4132

1897

(Pályázat a
ráczmecskei
oszt. tanítói
állomásra.)

A ráczmecskei r. k. népiskolánál az osztálytanítói állomásra pályázat hirdettetik. Ez állomás évi jövedelme: egy iskolai évre 300 frt, havi utólagos részletekben; 10 köbméter fa, melyből egy tantermet is fűteni tartozik; egy szükséges butorokkal ellátott szoba. Némi mellékjövedelemre is számíthat. Kötelessége az 1—2—3 osztályt vezetni és az ismétlősök oktatásában, valamint a kántori teendőkben segédkezni. Pályázhat férfi- és nőtanító, valamint képezdét végzett egyén és okleveles gyermek-óvónő. Pályázati határidő folyó évi november hó 15-ike. A pályázatok a ráczmecskei iskolaszéki elnökséghez küldendők be.

Datum 5-Ecclesiis, die 1. Novembris 1897.

Franciscus a Paula Troll m. p.

vicar. capitularis.

XXI.

4132

1897

A Cardinale Principe Pream Regni Hungariae. Nr. 5980. Illustrissime ac
Rssme Domine ei. Episcopo et Vicarie Capitularis!

(Indultum
abstinentiae
apostolicum.
prorogatum.)

Sanctissimus Dominus Noster Leo gloriose regnans Papa XIII. dignatus
est die 2. Decembris 1890. facultatem ad septennium duraturam, benignissime im-
pertiri omnibus et singulis Sacrorum Hungariae Antistitibus ac nullius Dioeceseos,
auctoritate apostolica omnes et singulos fideles ab abstinentia carnum Sabbatis
cuiusvis hebdomadae, iis tamen exceptis, quae ieiunio consecrata sunt, absolvendi
iisdemque pari apostolica auctoritate concedendi sive indulgendi, ut singulis feriis
sextis et pervigiis infra annum adhibere possint condimenta quaecunque, quibus
tamen in unica comestione ieiunii diebus uti fas est. Cum autem eandem aposto-
licam gratiam nostra adiuncta et fidelium vitae genus vehementius nunc ac antea
deposcere videantur — de 17. Augusti anni huius meo et singulorum Rssimorum
Antistitum nomine supplicavi Sanctitati Suae, ut facultatem ante annos septem
pro septennio clementissime impertitam, quaeve ad expirationem vergit: prorogare
et ad aliud septennium extendere dignaretur.

Ad quas meas humillimas preces rescriptum est:

„Feria VI. die 3. Septembris 1897. SSmus D. N. Leo divina providentia
Papa XIII. in audientia R. P. D. Adessori S. Officii impertita, audita relatione
suprascripti supplicis libelli, benigne annuit pro gratia, qua Emus ac Rmus D.
Card. Archiepiscopus Strigoniensis et reliqui Rssimi DD. Hungariae Episcopi imper-
tiri possint indultum abstinentiae hucusque concessum donec aliter a S. Sede pro-
visum fuerit. Contrariis quibuscunque non obstantibus. I: Can: Mancini m. p. S.
R. et U. I. Not. L. S.

Quibus pro congruo usu reverenter communicatis, aestimatissimis fraternis
affectibus commendatus peculiari cum cultu maneo

Budapestini, die 7. Octobris 1897.

Illustritatis Vrae obsequentissimus servus et Frater in Christo Claudius
Card. V a s z a r y m. p. Princeps Primas Regni, AEppus Strigoniensis.

4124

1897

Majestatem divini cultus strepitose interturbat, imo et pietatem fidelium,
cumprimis eorum, qui divino cultui interveniunt, offendit, perturbat et confundit

(Funeris
campanarum
pulsus sub di-
vinis inhi-
betur.)

funebri campanarum pulsus — kiharangozás — qui durante tempore divini cultus instituitur.

Ideo cordi sumpserunt hoc pia memoriae Episcopi nostri timide et scrupulose, ut diebus Domini et Festorum toto tempore matutino districtim prohibuerint funebrem pulsum campanarum non tantum in civitate Quinque-Ecclesiensi, sed in aliis etiam parochiis, in quibus cultus divinus variis horis tempore matutino diebus Domini et Festorum celebratur.

Sacra Sedes Apostolica plane tintinabulum silere cupit, si sub Sacro conventuali vel parochiali privata etiam missa Deo offertur.

Haec in memoriam revocasse et observasse juvabit cunctis Fratribus iis, qui memores sunt Praepositorum suorum, qui nobis locuti sunt verbum Dei quorum intuentes exemplum, sequemur et fidem.

4163

1897

(Reformatio
statutorum
instituti pensionalis emer.
sacerd. dioec.)

Ad incitamentum cleri districtus Gödreensis complures districtus Dioeceseos e congregationibus districtualibus ad me recurrerunt, ut instituti pensionalis emeritorum sacerdotum dioecesanorum statuta, quae a p. m. Episcopo cointelligenter cum universo clero Dioeceseos a. 1890. lata et in Circularibus nr. VII. a. 1890. publicata sunt, nunc habito respectu ad incrementum, quod fundus emeritorum ex splendidis legatis plurium huius Dioeceseos sacerdotum et ex censibus superfluis in dies capit, reformationi quae dum postulatis recentioris aetatis tunc etiam aequitati magis conveniret, subiicerentur.

Quia vero huius pro universa Dioecesi tanti momenti negotii susceptio sphaeram iurium Vicarii Capitularis transcendit, ideo praesentibus universo clero Dioeceseos notum facio, negotium hoc una cum recursibus districtuum novo Praesuli Dioeceseos suo tempore substratum iri.

4124

1897

(Joannes Kovács petit
rudedonari.)

Joannes Kovács em. vad. et parochus Bölcskeensis, iuxta testimonium physici hon. Cottus Tolna dementia paralytica progressiva laborans, ad munia parochialia permanenter inhabilis redditus ab initio anni affuturi rudedonari petit.

Quapropter in sensu puncti 6. statutorum pensionalium vadiaconos districtualium erga rudedonationem suprafati parochi, si necesse, etiam *extra coronam* expetant et usque 20-am Decembris a. c. horsum submittant.

4133

1897

(Pályázat a
bpesti egyetem az
us-szövetség
tanszékére.)

64184/97. számhoz. Pályázat. A budapesti kir. magyar tudom.-egyetem hittudományi karánál az új-szövetségi szentírási tanszék megüresedvén, annak be-

töltésére ezennel pályázat hirdettetik. E tanszékkal 3000 frt évi fizetés, további szolgálat után öt évenként 300 frttal emelkedő, legfeljebb 1500 frtnyi korpótlék, nemkülönben 800 frt évi lakpénz van egybekötve. A pályázó kath. egyházrendbeli férfiak készülségét és tanítóképességét igazoló okmányokkal, püspöki elbocsátó levéllel és életirati vázlattal felszerelt folyamodványok a vall. és közokt. m. kir. Miniszterhez czimezve 1897. évi november hó 15-éig a budapesti kir. m. tudom.-egyetem hittudományi karának dekáni hivatalánál nyújtandók be. Budapesten, 1897. évi október hó 15-én. A vallás- és közoktatásügyi m. kir. Minisztertől.

4170

1897

Ajánlatnak a következő irodalmi művek:

(Irodalmi mű-
vek ajánl-
tatnak.)

1) Melchior Lechner O. s. F. „Kleines Abblasbüchlein für die Mitglieder des weltlichen dritten Ordens des hl. Franciscus“ Innsbruck, 1897.

2) P. Franz Hattler S. J. „Canisius-Büchlein für die christliche Jugend“ Innsbruck, 1898.

3) Oltványi Pál „Hódolat a királynak.“ Szeged, 1897. Alkalmas vizsgálati ajándékkönyv. Egy füzet ára 27 kr.

4135

1897

3263. eln. szám. A m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztertől. Dr. Czobor Bélának a m. kir. tud. Akadémia tagjának szerkesztésében „Magyarország történeti emlékei az ezredéves országos kiállításon“ czimen közelebbről egy nagyobb szabású diszmunka jelenik meg, mely az ezredéves orsz. kiállítás történelmi főcsoportjában bemutatott műkincseket, mint nemzeti multunk féltve őrzött emlékeit diszes kiállításban fogja ismertetni.

(Dr. Czobor
millenáris
irodalmi
műve ajánl-
tatik.)

Tekintettel arra, hogy a jelzett kiadvány diszes illusztrációkban és kiváló szakférfiak leírásában örökíti meg a történelmi kiállítás becses anyagát, van szerencsém czen munkára a Főtisztelendő Főhatóság nagybecsü figyelmét tiszteletteljesen felhívni.

Tájékoztatásul megjegyzem, hogy ezen, a legkényesebb igényeket is kielégítő diszmű a kereskedelemügyi m. kir. miniszter támogatásával Gerlach és Schenk kiadásában Budapesten mintegy 50 ivnyi terjedelemben körülbelül 25 füzetben jelenik meg és egy füzet ára 2 frt 10 kr.

Budapest, 1897. október hó 21-én. — Wlassics Gyula.

Valamennyi egyházi Főtisztelendő Főhatóságnak.

4128—9

1897

62232. szám. — A vallás- és közoktatásügyi magyar királyi minisztertől. Van szerencsém a főtiszt. egyházi főhatóság becses tudomására hozni,

(Kitiltott is-
kolai köny-
vek.)

hogy az 1892-ben a balázstalvi görög katolikus szeminárium nyomdájában a szerző megnevezése nélkül megjelent ily című tankönyvet: „Elemente de constitutionei Patriei“ mivel a magyar királyság mibenlétét a valóságnak megfelelően kidomborítani elmulasztja, önálló államiságát elhomályosítja, sőt a közjogilag nem is létező Osztrák-Magyar államba rejti el; továbbá mivel számos helytelen közjogi kifejezést és értelmezést foglal magában, a hazai összes tanintézetek használatából kitiltottam s felhivom a főtiszt. egyházi főhatóságot, sziveskedjék erről az egyházi hatósága alatt álló összes felekezeti iskolákat azzal értesíteni, hogy a kitiltás foganatosításának az 1876. XXVIII. t.-cz. 7. §-ának 5. pontja alapján leendő ellenőrzését a királyi tanfelügyelők szoros kötelességévé tettem.

Budapesten, 1897. évi október hó 18-án. — Wlassics Gyula.

Valamennyi főtiszt. egyházi Főhatóságnak.

59455 szám. A vallás és közoktatásügyi magyar királyi Minisztertől: Van szerencsém a főtiszt. egyházi főhatóság becses tudomására hozni, hogy az 1885-ben Budapesten Aigner Lajos kiadásában megjelent ily című tankönyvet: „Geographie von Ungarn mit einem kurzen Abrisse der allgemeinen Geographie. Für Volksschulen bearbeitet von Prof. Dr. J. H. Schwicker. Neunte, verbesserte Auflage“ mivel elavult és közjogi szempontból is kifogás alá eső adatokat és a fennálló alkotmányos viszonyokról téves, a valóságnak meg nem felelő fogalmakat tartalmazó a hazai összes népiskolai használatból kitiltottam, s felkérem a főtiszt. egyházi főhatóságot, sziveskedjék erről az egyházi hatósága alatt álló összes felekezeti iskolákat azzal értesíteni, hogy a kitiltás foganatosításának az 1876. évi XXVIII. t. cz. 7. §. 5. pontja alapján leendő ellenőrzését a kir. tanfelügyelők szoros kötelességévé tettem. Budapesten, 1897. évi október hó 18-án Wlassics Gyula

Valamennyi főtiszt. egyházi Főhatóságnak.

4130

1897

(Pályázat a
paárii
oszt. tanítói
állomásra.)

A paárii r. k. népiskolánál megüresedett osztálytanítói állásra november hó végeig pályázat hirdettetik. Jövedelme: 325 frt készpénz havi utólagos részletekben a község pénztárából, két öl hasábos tűzifa a házhoz szállítva és megvágva, és egy butorozott szoba ágynemű nélkül. Kötelme: egy vegyes osztályt önnállóan vezetni, az ismétlő iskolások egy részét oktatni, s esetleg a kántorságban is segédkezni. Az állás azonnal elfoglalandó. Tannyelv: német-magyar. Folyamodványok Paáriba — u. p. Tolna-Tamási — az iskolaszéki elnökhöz küldendők. Tanítónő és okl. óvónő is pályázhat.

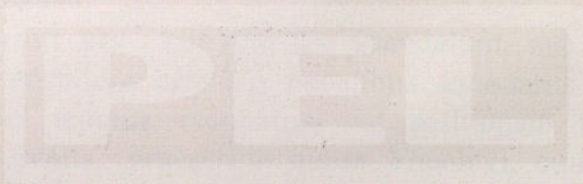
Emericus Sipos parochus Mocsoládensis nominatus est notarius (Personalia.)
districtus Mágocs. Adalbertus Csurda succentor et sacristiae director ad
parochiam Sumony, Carolus Pintér administrator Agárdensis ad parochiam
Ozora et Josephus Kovács parochus Baarensis ad parochiam Lovászhetény
praesentati sunt. Leopoldus Masson ad negotia sequestralia def. Alexandri
Rónay perficienda in P.-Bogád relictus, ibidem coadministrator; Franciscus
Reiner parochiae Baar administrator constituti sunt.

Missus est cooperator: P. Aloysius Zabavnik ord. s. Francisci
religiosus ad P.-sz.-Erzsébeth.

Stephanus Valdinger coop. K.-Szöllősenis ob valetudinem ab
actuali servitio relevatus. Geysa Jäger, acceptis litteris dimissoriis, archidioecesi
Strigoniensi ingremiatus est.

Datum 5-Ecclesiis, die 2. Novembris 1897.

Franciscus a Paula Troll m. p.
vicar. capitularis.

XXII.

4335

1897

E S. R. ET U. INQUISITIONIS CONGREGATIONE.

Beatissime Pater !

(Dubium quo-
ad absolutio-
nem a censuris
reservatis.)

Episcopus Mimatensis in Gallia, ad pedes Sanctitatis Vestrae provolutus, humiliter exponit :

Ex decreto S. Inquisitionis 23 Iunii 1886, cuilibet confessario directe absolvere licet a censuris etiam speciali modo S. Pontifici reservatis, in casibus vere urgentioribus, in quibus absolutio differri nequit absque periculo gravis scandali vel infamiae, iniunctis de iure iniungendis, sub poena tamen reincidentiae in easdem censuras, nisi saltem infra mensem per epistolam et per medium confessarii absolutus recurrat ad S. Sedem.

Dubium tamen oritur pro casu quo nec scandalum, nec infamia, est in absolutionis dilatione, sed poenitens censuris papalibus innodatus in mortali diu permanere debet, nempe per tempus requisitum ad petitionem et concessionem facultatis absolvendi a reservatis ; praesertim quum Theologi, cum S. Alphonso de Ligorio, ut quid durissimum habeant pro aliquo per unam vel alteram diem in mortali culpa permanere.

Hinc, post decretum 23 Iunii 1886, deficiente hac in quaestione theologorum solutione, quaeritur :

1. Utrum in casu quo nec infamia nec scandalum est in absolutionis dilatione, sed durum valde est pro poenitente in gravi peccato permanere per tempus necessarium ad petitionem et concessionem facultatis absolvendi a reservatis, simplici confessario liceat a censuris S. Pontifici reservatis directe absolvere, iniunctis de iure iniungendis, sub poena tamen reincidentiae in easdem censuras, nisi saltem infra mensem per epistolam et per medium confessarii absolutus recurrat ad S. Sedem ?

2. Et quatenus negative, utrum simplex confessarius eundem poenitentem indirecte absolvere debeat, eum monens ut a censuris directe in posterum a superiore absolvi curet, vel apud ipsum revertatur, postquam obtinuerit facultatem a reservatis absolvendi ?

Feria IV, 16 Iunii 1897.

In Congregatione generali S. R. et U. Inquisitionis habita ab Em. ac Rm. DD. Cardinalibus in rebus fidei Gen. Inquisitoribus, propositis suprascriptis dubiis,

praehabitoque RR. DD. Consultorum S. O. voto, iidem Em. ac Rm. DD. respondendum censuerunt :

Ad I. *Affirmative*, facto verbo cum SSmo.

Ad II. *Provisum in primo*.

Insequenti vero feria VI, die 18 eiusdem mensis et anni, in solita audientia R. P. D. Adessori S. O. impertita, facta de omnibus SSmo D. N. Leoni PP. XIII relatione, idem SSm. Dm. Em. Patrum resolutionem adprobavit.

I. Can. MANCINI S. R. et U. I. Not.

4367

1897

(A milleniumi szobrok felállításában nyilvánuló királyi kegy iskolai ünneplése.)

A vallás- és közoktatásügyi magy. királyi Minisztertől. 66674. szám. Ő Császári és Apostoli Királyi Felsege, legkegyelmesebb Urunk, folyó évi szeptember hó 25-én Budapesten kelt legfelsőbb elhatározásával, legkegyelmesebben elrendelni méltóztatott, hogy a művészet alkotásainak remekei által is örökítesenek meg és származtassanak át a késő ivadék kegyeletébe ezeréves magyar Hazánk történelmének ama legkiválóbb alakjai, kik életük és tetteik által egyébként is biztosították emléküket és neveiket, minden idők vészei és viharai ellen.

Ezen, nemzetünk történetében páratlanul álló magasztos és lélekemelő fejedelmi tény, mely mint varázsütés, méltán gyújtotta magasan lobogó lánggra az egész nemzetnek hálaérzetét, a népe boldogságát atyai szív jóságával és gondviselészerű bölcseséggel szünet nélkül munkáló, forrón szeretett és nemzetünkkel szívben-lélekben együtt érző, nagy és jóságos koronás királyunk iránt: az ország minden részében és a nemzet minden rétegében, nap-nap után meg-megújuló, valóban lelket fölemelő és megható, örömtől áradó hálanyilatkozatokban dokumentálja, hogy csak nagy és nemeslelkű királynak lehetnek boldog alattvalói, — és hogy a fejedelmi tulajdonokban gazdag uralkodónak erényei nagygyá és erőssé teszik a nemzetet is, mely a fejedelmi kegynek áldást és boldogságot árasztó tényeit örök hűséggel és soha nem tántorodó alattvalói szeretettel és hívseges ragaszkodással viszonzza.

A nemzet összeségének önként felbuzdult hálanyilatkozatai —, a Kárpátoktól Adriáig felhangzó örömszózatai közé: óhajtom és rendelem, hogy belevegyüljön az ifjuságnak — a Haza jövő reményének — ifjai hévtől lángoló és ideális tiszta érzéstől áthatott ünneplő lelkesedése is, — és amazzal egybeolvadva — a Trón iránti soha nem muló hagyományos magyar nemzeti hűségnek és ragaszkodásnak jelen és jövő zalogául szálljon fel a legjobb, legnemesebb, legalkotmányosabb és legszeretettebb király trónjának zsámolyához.

E királyi kegynek ama dicső tényben való megnyilatkozása, mig egyrészt önmagában hordja annak biztosítékát, hogy nemzetünknek apraját-nagyját odaadásteljes, imádatszerű ézelemmel, határ nélküli ragaszkodó szeretetben sorakoz-

tassa Ő Felségének történetileg magasan kiemelkedő nemes alakja köré; másrészt annyira alkalmas, mint semmi más egyéb, arra, hogy mint legfelsőbb helyről jövő magasztos és elragadó példaadás, a Haza iránti olthatatlan szeretetet —, a nemzet multja és az eldődök dicső emléke iránti lelkes és hálás kegyeletet egész életére, soha el nem muló nyomokkal vesse az ifjuságnak fogékony szívébe, lelkébe és eszébe.

A helyi viszonyok figyelembe vétele mellett és a tanuló ifjuság fejlettségi fokának megfelelő, az illető intézetek tantestülete által egybeállítandó — a királyi legfelsőbb kéziratnak felolvasását is magában foglaló tárgysorozattal rendezendő iskolai ünnepségek szolgáljanak alkalmul arra, hogy még a legzsengőbb koru tanuló ifjúsággal is kellőképen megértettessék úgy maga e dicső és fenkölt királyi tettnek nagysága, mint pedig annak, nemzeti életünket mélyen érintő nagy horderejű fontossága.

A mondottakból eredőleg felhivom tehát a kir tanfelügyelőséget, hogy a fennhatósága alatt álló valamennyi községi és állami tanintézeteknek igazgatóságait vagy vezetőségét megfelelő iskolai ünnepség rendezésére utasítsa és őket a — minden kétségen kívül — hazafias buzgósággal és lelkesedéssel végzendő eljárásukban, a szükséghez képest támogassa és az ünnepségek fényének emeléséhez, lehetőségig a maga részéről is, járuljon hozzá.

Budapesten, 1897. évi november hó 7-én.

Wlassics Gyula s. k.

Valamennyi királyi Tanfelügyelőségnek.

Hazafias lelkesedésben és a király iránti hűségben a kath. iskolák növendékei sem maradhatván hátra, jelen miniszteri körirat kapcsán elrendelem, hogy az iskolaszéki elnökök az egyházmegye összes iskoláiban ünnepélyeket rendezzenek, azon királyi kegyelet ünneplésére, mely a nemzet nagyjainak emlékét megörökítő szobrok felállításában nyilvánul, — kötelességükké tévén a tanítóknak, hogy az ünnepélyt a tárgy fontosságát méltányló s a gyermekek felfogásához alkalmazott beszéddel tegyék emlékezetessé.

4336

1897

A Lackenbacher-féle alapítványból a következő bibliai kérdés legjobb megoldásaért 400 azaz négyszáz forint o. é. tűzetik ki jutalmúl:

(Lackenbacher-féle pályázat.)

„Explicandi sunt loci, quibus antiqui Scriptores de rhythmis in libris poeticis Antiqui Foederis obviis loquuntur et systematice exponendi sunt varii conatus eruditorum, qui a saeculo XVII. usque ad nostros dies 1897 in statuendis strophis metris rhythmis carminum A. T. laboraverunt.“

A feltételek a következők:

1. Nem tarthat számot a jutalomra az a munka, a mely nem a „Providentissimus Deus“ encyclica szellemében oldja meg a kérdést s nem úgy, hogy

a tudományos kutatást tovább vigye. Hasonlóképen nem jutalmazható az a munka, a melyikből nem tűnik ki, hogy a szerző járatos azokban a nyelvekben, a melyeknek ismerete a bibliai tanulmányok eredményes műveléséhez elengedhetetlen s melyeknek megtanulását a Lackenbacher-féle alapító levél előmozdítani kívánja. 2. A pályamunka nyelve a latin. 3. Pályázhatnak a bécsi, a prágai cseh és német, és a budapesti egyetemek theologiai karának rendes hallgatói, azonkívül az osztrák-magyar monarchia minden róm. kath. papja, kivéve az egyetemi tanárokat. 4. A pályamunkákat a bécsi cs. kir. egyetem theologiai facultásának decanatusánál 1898. évi július hó 16-ig kell beadni. 5. A pályamunkáknak sem kívül sem belül nem szabad elárulniok a szerző nevét, mert különben a pályázásból kizáratnak. Hanem a munkák jeligével látandók el, és zárt borítékkal szerelendők fel, mely kívül a jeligét, belül a szerző nevét és lakását tartalmazza. 6. A megjutalmazott pályamunkát a bíráló bizottság által eszközölt változtatásokkal, toldásokkal, javításokkal együtt a bíráló bizottság nyomatja ki. (Átalány: 200 frt).

NB. Ezért kívánatos, hogy a pályamunkák ne legyenek bekötve, hanem a papírnak csak egyik oldalára írva, kötetlenek.

4337

1897

(Pályázat a
dráva-
kereszturi és
révfalui k.
tanítói állomásra.)

A bogdásai plébániához tartozó Dráva-Keresztur és az ezzel iskolailag egyesített Révfalu fiókközségek távozás folytán megüresedett kántortanítói állomására folyó november hó 30-diki záros határidővel pályázat hirdettetik. Jövedelme I. Dráva-Keresztur hitközségtől: 1. két szobából álló tisztességes lakás, tágas konyha, istálló, felszer, kis házi pincze- és kerttel; 2. 16 hold szántóföld, melyekből 4 holdat a tanító maga műveltet, 8 holdat pedig Dráva-Keresztur község, vagy esetleg művelési díj fejében páronként 50 krt fizet; 3. minden házaspár után (110 p. van jelenleg) $\frac{1}{4}$ mérő tiszta buza és 13 kr. pénzben; 4. 4 öl hasáb-tüzifa, a tanító udvarába szállítva; 5. minden hétköznapi iskolástól 40 kr.; 6. vasárnapi (ismétlő) oktatásért 15 frt o. é. a községi pénztárból; 7. minden vasárnapi (ismétlő) iskolástól 50 kr.; 8. legeltetési jog: 1 drb szarvasmarha és 2 drb sertés után. II. Révfalu községtől: 1. 4 hold szántóföld megművelése fejében 20 frt; 2. minden házaspár után (van jelenleg 35 p.) $\frac{1}{4}$ mérő tiszta buza és 13 kr. pénzben; 3. minden hétköznapi iskolás után 40 kr.; 4. minden vasárnapi (ismétlő) iskolás után 50 kr.; 5. két öl tűzifa fejében 14 frt o. é. Stóla fejében évenként átlag mintegy 10 frt. Mindezekért köteles a megválasztandó a rendes tanítói kötelmein kívül minden vásár- és ünnepnapon a helybeli imaházban litaniát tartani; továbbá, minden második vasárnapon az anyaegyházban a délelőtti isteni tesztelet alatt a kántori teendőket horvát nyelven is végezni, és végre a bogdásai kántortörvényes akadályoztatása esetében helyettesíteni. Tannyelv: magyar-horvát. Pályázók kellően felszerelt kérvényeiket Lakócsára (Somogy m.) a kerületi tanfelügyelőhöz küldjék.

4338

1897

A szent-istváni rom. kath. német tannyelvű osztálytanítói állomásra f. é. (Pályázat a
december hó 1-ig pályázat hirdettetik. Fizetés készpénzben a községi bíró kezéből a szent-istváni
minden hóban pontosan kiszolgáltatva, polgári egész évre 350 frt, lakáspótlék és az $\frac{1}{4}$ osztály tanítói
holdnyi kertilletmény fejében még 10 frt, összesen 360 frt. A lakás az iskola- állomásra.)
épületben egy ágynemű nélkül, de tisztességesen butorozott és padlózott szobából áll. Kántorságban jártasság előnnyel bír. Képezdészek és tanítónők is pályáz-
hatnak, az oklevél azonban egy év alatt beszerzendő. A tanévet be kell töltenie.
Kellőleg felszerelt kérvények a plébánia-hivatalhoz Szent-Istvánba (u. p. Baranya-
Lőcs) küldendők.

4339

1897

A meződi tanítói állomásra f. é. december hó 20-ig pályázat hirdettetik. (Pályázat a
Az állomás jövedelmeit alkotják tisztességes lakás, melléképületek és házi kerten meződi
kívül: 1. mintegy 9 holdnyi szántóföld, melynek évi jövedelmezősége a hitközség tanítói
által 100 frtnyi összeg erejéig biztosittatik. 2. $\frac{1}{4}$ hold kenderföld, melyet a hit- állomásra.)
község szántat s melynek termését is betakarítja = 5 frt. 3. A temetőbeli fű;
évi haszonérték = 5 frt. 4. A községbeli párok után átlag 30 mérő vegyes
gabona; à 3 frt = 90 frt. Ugy szintén 15 mérő tavaszi gabona; à 2 frt = 30
frt. Borváltság fejében páronként 20 kr., lélekpenz 20 kr., együtt átlag = 50 frt.
5. Pusztai párok után 1 mm. gabona = 6 frt. 6. 4 öl hasábfa; à 10 frt = 40
frt. 7. A község részéről 1 szekér széna és 1 szekér sarju; érték = 20 frt. 8.
Tandij = 20 frt. 9. Szalay-féle alapítványból = 8 frt. 10. Szabad legeltetési jog.
11. Helyi kántori teendőik ellátása után mintegy 8 frt. stoladij. Együtt: 382 frt.
Tannyelv: magyar-német. Pályázók kérvényeiket az iskolaszék elnökségéhez
Sásdra intézzék.

4340

1897

Bolmányon előléptetés következtében megürült a r. k. kántortanítói állo- (Pályázat a
más, amelyre f. é. december hó 1-ig pályázat hirdettetik. Tannyelv horvát és bolmányi k-
magyar. Orgonálni nem kell. A részletesen előadott kötelmek az 1896. évi szept- tanítói
tember 22-én kelt és 1860/1886 sz. a. egyházhatóságilag helybenhagyott tanítói állomásra.)
díjlevélben foglaltatnak. Pályázhat képezdész is, de oklevelét egy év alatt meg
kell szereznie. Az iskolaépületben van 2 szerény szobája, 1 konyhája, 1 élés-
kamrája, padlása, istállója és faskamrája. A vármegyei közigazgatási bizottság és
a közoktatási miniszterium rendeletére 1894. évi február 28-án felvett jegyzőkönyv
szerint is egyéb jövedelmei a következők: 60 pár után páronként $\frac{1}{2}$ pozsonyi
mérő, összesen 30 p. mérő kétszeres 2 frt 99 kr-jaival 89 frt 70 kr. érték, páronként

$\frac{1}{4}$ p. mérő csöves kukoricza összesen 15 p. mérő = 14 frt 37 kr., párbérpénz 50 kr-ával 30 frt, 60 kocsi, illetve 26 $\square$ köbméter tüzelőfa saját használatára 65 frt érték, 6 kat. hold 1122 $\square$ öl legjobb minőségű sikon fekvő szántóföld 118 frt 87 kr. haszonértékben, 50 tanköteles után 30 kr-ával 15 frt, temetési stola 2 frt, vasárnapi oktatásért 21 frt, malomfuvarok értéke 8 frt, összesen 363 frt 94 kr. Ebből a tisztán tanítói fizetés 198 frt 97 kr., a tisztán kántori 164 frt 97 kr. A 60 pár számban befoglalt pusztai cselédpárok után a tanítók az uradalmi bérlővel szóbelileg kötött egyezség után a fentebbiek helyett évenként csak 50 frt készpénzt és 1 öl hasábfát kaptak pontosan kiszolgáltatva. A malomfuvarok fejében az utóbbi tanítók a temető melletti körülbelül $\frac{1}{2}$ kat. hold hasznát élvezték. A kellőleg felszerelt kérvények a plébánia-hivatalhoz Szent-Istvánba (u. p. Baranya-Lőcs) intézendők.

4341

1897

(Pályázat a
d.-szekesői
osztály tanítói
állomásra.)

A duna-szekesői rk. népiskolához azonnal alkalmazásba léphet okl. osztálytanító ideiglenes minőségben, kinek egy osztályt kell vezetnie, ismétlősöket oktatni, nemkülönben kántoriakban segédkezni. Javadalma: évi 900 korona havi részletekben. Kérvények az iskolaszéki elnökséghez Dunaszekesőre czimzendők.

4368

1897

(Pályázat a
sároki k.
tanítói
állomásra.)

A XVIII. sz. körlevélben 3360. sz. alatt közzétett pályázat a sároki kántortanítói állomásra eredménytelen maradván, erre december hó 15-ig újabb pályázat hirdettetik azzal, hogy ezen állomásra okleveles ovónő is pályázhat, ki részére az engedélyezett 93 frtnyi államsegély szintén folyósíttatni fog.

Datum 5-Ecclesiis, die 16. Novembris 1897.

Franciscus a Paula Troll m. p.

vicar. capitularis.

XXIII.

4561

1897

SANCTISSIMI DOMINI NOSTRI

LEONIS

DIVINA PROVIDENTIA

PAPAE XIII.

CONSTITUTIO APOSTOLICA

DE VNITATE ORDINIS FRATRVM MINORVM INSTAVRANDA

LEO EPISCOPVS

SERVVS SERVORVM DEI

AD PERPETVAM REI MEMORIAM

(Constitutio
Apostolica de
unitate ordi-
nis Fratrum
Minorum in-
stauranda.)

Felicitate quādam nec sane fortuito factum putamus, ut Nobis olim, in episcopatu gerendo, ex omnibus Italiae provinciis una Francisci Assisiensis parens atque altrix Umbria contingeret. Assuevimus enim acrius et attentius de patre seraphico locorum admonitu cogitare: cumque indicia eius permulta, ac velut impressa vestigia passim intueremur, quae non memoriam eius solum Nobis afferebant, sed ipsum videbantur in conspectu Nostro ponere: cum Alverniae iuga semel atque iterum ascensu superavimus: cum ob oculos ea loca versarentur, ubi editus ac susceptus in lucem, ubi corporis exsolutus vinclis, unde ipso auctore tanta vis bonorum, tanta salus in omnes orientis atque obeuntis solis partes influxit licuit profecto plenius ac melius cognoscere quanto viro quantum munus assignatum a Deo. Mire cepit Nos franciscana species atque forma: quoniamque intimam franciscalium institutorum virtutem magnopere ad christianam vitae rationem videbamus conduxisse, neque eam esse huiusmodi ut consenescere vetustate possit, propterea in ipso episcopatu Perusino, ad christianam pietatem augendam tuendosque in multitudine mores probos Ordinem Tertium, quem Nosmetipsi viginti quinque iam annos profitemur, dedita opera restituere ac propagare studuimus. Eundem animum in hoc apostolici muneris fastigium eandemque voluntatem ex eo tempore susceptam attulimus. Ob eamque causam cum non circumscrip-
sed ubique gentium eum ipsum Ordinem florere in spem beneficiorum veterum cuperemus, praescripta legum quibus regeretur, quatenus opus esse visum est, temperavimus, ut quemvis e populo christiano invitaret atque alliceret effecta mollior et accommodatior temporibus disciplina. Expectationem desiderii ac spei Nostrae sat implevit exitus.

Verumtamen Noster erga magnum Franciscum et erga res ab eo institutas singularis amor omnino quiddam adhuc postulabat: idque efficere Deo aspirante decrevimus. Animum videlicet studiumque Nostrum nunc convertit ad sese franciscanus Ordo princeps: nec sane facile reperiatur in quo evigilare enixius atque amantius curas cogitationesque Nostras oporteat. Insignis est enim et benevolentia studioque Sedis Apostolicae dignissima ea, quae Fratrum Minorum familia nominatur beati Francisci frequens ac mansura soboles. Ei quidem parens suus, quas leges, quae praecepta vivendi ipse dedisset, ea omnia imperavit ut religiosissime custodiret in perpetuitate consequentium temporum: nec frustra imperavit. Vix enim societas hominum est ulla, quae tot virtuti rigidos custodes eduxerit, vel tot nomini christiano praecones, Christo martyres, caelo cives ediderit: aut in qua tantus virorum proventus, qui iis artibus, quibus qui excellent praestare ceteris iudicantur, rem christianam remque ipsam civilem illustrarint, adiuverint.

Horum quidem bonorum non est dubitandum maiorem et constantiorem futuram ubertatem fuisse si arctissimum coniunctionis concordiaeque vinculum, quale in prima Ordinis aetate viguit, perpetuo mansisset: quia *virtus quanto est magis unita tanto est fortior, et per separationem minuitur*.¹ Quod optime viderat et caverat mens provida Francisci quippe qui suorum societatem praeclare finxit fundavitque ut corpus unum non solubili compage aptum et connexum. Quid revera voluit, quid egit aliud cum unicam proposuit vivendi regulam, quam omnes sine ulla nec temporum nec locorum exceptione servarent, vel cum unius rectoris maximi potestati subesse atque obtemperare iussit universos? Eiusmodi tuendae concordiae praecipuum et constans in eo studium fuisse, perspicue discipulus eius confirmat Thomas a Celano, qui *assiduum, inquit votum vigilque studium in eo fuit custodire inter fratres vinculum pacis, ut quos idem spiritus traxerat, idemque genuerat pater, unius matris gremio pacifice foverentur*.²

Verum satis in comperto sunt posteriores causas. Nimirum sive quod flexibiles hominum sunt voluntates et varia solent esse ingenia in congregatione plurimorum sive quod communium temporum cursus sensim ac pedetentim alio flexisset, hoc certe usu venit franciscanis ut de instituenda vita communi aliud placeret aliis Concordissimam illam communionem quam Franciscus spectarat et secutus erat, quamque sanctam esse apud suos voluerat, duae res potissimum continebant: studium voluntariae paupertatis, atque ipsius imitatio exemplorum in reliquarum exercitatione virtutum. Haec franciscani instituti insignia, haec eius fundamenta, incolumitatis. At vero summam rerum inopiam, quam vir sanctissimus in omni vita adamavit unice, ex alumniis eius optavere nonnulli simillimam: nonnulli, quibus, ea visa gravior, modice temperatam maluerunt. Quare aliorum ab aliis secessione

¹ S. Thom. 2., 2-ae quæst. XXXVII a. 2. ad 2-m.

² Vita secunda P. III., c. CXXI.

facta, hinc *Observantes* orti, illinc *Conventuales*. Similiter rigidam innocentiam, altas magnificasque virtutes, quibus ille ad miraculum eluxerat alii quidem imitari animose ac severe, alii lenius ac remissius velle. Ex prioribus iis fratrum *Capulorum* familia coalita, divisio tripartita consecuta est. Non incirco tamen exaurit Ordo: nemo est enim quin sciat, sodales singularum, quas memoravimus, disciplinarum praeclaris in Ecclesiam meritis praestitisse et fama virtutum.

De Ordine Conventualium, item de Capulorum nihil omnino decernimus novi. Legitimum disciplinae suae ius, uti possident, ita possideant utrique in posterum. Eos tantummodo hae litterae Nostrae spectant, qui concessu Sedis Apostolicae antecedunt loco et honore ceteros, quique *Fratrum Minorum* merum nomen, a Leone X. acceptum,¹ retinent. Horum quoque in aliqua parte non est omnium vita consentiens. Quandoquidem communium iussa legum universi observare studuerunt, sed aliis alii severius. Quae res quatuor genera, ut cognitum est effecit: *Observantes, Reformatos, Excalciatos* seu *Alcantarinos, Recollectos*: et tamen non sustulit funditus societatem. Quamvis enim privilegiis, statutis, varioque more altera familia ab altera differret, et cum provincias, tum domos tironum unaquaeque proprias obtineret, constanter tamen omnes, ne principium prioris coagmentationis interiret, obtemperationem uni atque eidem antistiti retinuerunt, quem *Ministram generalem totius Ordinis Minorum*, uti ius est, vocant.² Utcumque sit quadripartita isthaec distributio, si maiorum spem bonorum, quam perfecta communitas attulisset interceptit, non fregit vitae disciplinam. Quin etiam cum singulae auctores adiutoresque habuerint studiosos alienae salutis et praestanti virtute sapientiaque viros, dignae sunt habitae, quas romanorum Pontificum benevolentia complecteretur et gratia. Hoc ex capite vi et fecunditate hausta, ad fructus efferendos salutare et prisca franciscanorum exempla renovanda valuerunt. Sed ullumne ex humanis institutis est, cui non obrepat aliquando senectus?

Certe quidem usus docet. studium virtutis perfectae, quod in ortu adolescentiaeque Ordinum religiosorum tam solet esse severum, paullatim relaxari, atque animi ardorem pristinum plerumque succumbere vetustati. Ad hanc senescendi collabendique causam, quam affere consuevit aetas, quaeque omnibus est coetibus hominum natura insita, altera nunc ab inimica vi accessit extrinsecus. Scilicet atrox procella temporum, quae centum amplius annis rem catholicam exagitat, in ipsas Ecclesiae auxiliares copias, Ordines virorum religiosorum dicimus, naturali itinere redundavit. Despoliatos, pulsos, extorres, hostiliter habitos quae regio, quae ora Europae non vidit? Permagnum ac divino tribuendum muneri, quod non excisos penitus vidimus. Iamvero duabus istis coniunctis causis plagam acceperere nec sane levem: fieri enim non potuit quin duplicato fessa incommodo compago fatisceret, quin vis disciplinae vetus, tamquam in affecto corpore vita, debilitaretur.

¹ Const. Ite et vos IV. kal. Iun. 1517.

² Leon. X. Const. cit. Ite et vos.

Hinc instaurationis orta necessitas, nec sane defuere in Ordinibus religiosi qui ea velut vulnera, quae diximus, sanare, et in pristinum statum restituere se sua sponte ac laudabili alacritate conati sint. Id Minores, etsi magnopere velent, assequi tamen aut aegre aut nullo modo possunt, quia desideratur in eis conspirantium virium cumulata possessio. Revera praefecturam Ordinis gerenti non est in omnes familias perfecta atque absoluta potestas: certa quaedam eius acta et iussa repudiari privatae nonnullarum leges sinunt: ex quo perspicuum est, perpetuo patere aditum repugnantium dimicationi voluntatum. Praeterea variae sodalitates, quamquam in unum Ordinem confluunt et unum quiddam aliqua ratione effeunt ex pluribus, tamen quia propriis provinciis differunt, domibusque ad tirocinia invicem distinguuntur, nimis est proclive factu, ut suis unaquaeque rebus moveatur, seque magis ipse quam universitatem diligat, ita ut, singulis pro se contententibus, facile impediantur magnae utilitates communes. Denique vix attinet controversias concertationesque memorare, quas sodalitorum verietas, dissimilitudo statutorum, disparia studia, tam saepe genuerunt, quasque caussae manentes eadem renovare easdem in singulos propemodum dies queant. Quid autem perniciosius discordia? quae quidem ubi semel inveteravit, praecipuos vitae nervos elidit, ac res etiam florentissimas ad occasum impellit.

Igitur confirmari et corroborari Ordinem Minorum necesse est, virium dissipatione sublata: eo vel magis quod populari ingenio popularibusque moribus volvitur aetas; proptereaque expectationem sui non vulgarem sodalitium facit virorum religiosorum ortu, victu institutis populare. Qui populares enim habentur, multo commodius et espirare et applicare se ad multitudinem, agendo, navando pro salute communi, possunt. Hac sibi oblata bene merendi facultate Minores quidem studiose atque utiliter usuros certo scimus, si validos, si ordine dispositos, si instructos, uti par est, tempus offenderit.

Quae omnia cum apud Nos multum agitaremus animo, decessorum Nostrorum veniebat in mentem, qui incolumitati prosperitatique communi alumnorum franciscalium succurrere convenienter tempori, quoties oportuit, consuevere. Idem Nos ut simili studio ac pari benevolentia vellemus, non solum conscientia officii, sed illae quoque caussae, quas initio diximus, impulere. Atqui omnino postulare tempus intelleximus, ut ad coniunctionem communionemque vitae priscam Ordo revocetur. Ita, amotis dissidiorum et contentionum caussis, voluntates omnes unius nutu ductuque invicem colligatae tenebuntur, et, quod consequens est, erit ipsa illa, quam parens legifer intuebatur, constitutionis forma restituta.

Duas ad res cogitationem adiecimus, dignas illas quidem consideratione, quas tamen non tanti esse vidimus ut consilii Nostri retardare cursum ulla ratione possent, nimirum privilegia singulorum coetuum aboleri, et omnes quotquot ubique essent, Minores, de quibus agimus, unius disciplinae legibus aequae adstringi oportere. Nam privilegia tunc certe opportuna ac frugifera cum quaesita sunt, nunc

commutatis temporibus, tantum abest ut quiquam prosint religiosae legum observantiae, ut obesse videantur. Simili modo leges imponere unas universis incommodum atque intempestivum tamdiu futurum fuit, quad varia Minorum sodalitia multum distarent interioris dissimilitudine disciplinae: contra nunc, cum non nisi pertenui discrimine invicem differant.

Nihilominus instituti et moris decessorum Nostrorum memores, quia res vertebatur gravioris momenti, lumen consilii et prudentiam iudicii ab iis maxime, qui eadem de re iudicare recte possent, exquisivimus. Primum quidem cum totius Ordinis Minorum legati an. MDCCCLXXXV. Assisium in consilium convenissent, cui praeerat auctoritate Nostra b. m. Aegidius Mauri S. R. E. Cardinalis, Archiepiscopus Ferrariensis, perrogari in consilio sententias iussimus, de proposita familiarum omnium coniunctione quid singuli censerent. Faciendam frequentissimi censuerunt. Imo etiam lectis ab se ex ipso illo coetu viris hoc negotium dedere ut Constitutionem codicem perscriberent, utique communem omnibus, si communionem Sedes Apostolica sanxisset, futurum. Praeterea S. R. E. Cardinales e sacro Consilio Episcoporum atque Ordinum religiosorum negotiis praeposito, qui pariter cum S. R. E. Cardinalibus e sacro Consilio christiano nomini propagando Nobis de toto hoc negotio vehementer assenserant, acta Conventus Assisiensis et omnia rationum momenta ponderanda dilligentissime curaverunt, exploratisque et emendatis, sicubi visum est, Constitutionibus novissimis, testati sunt, petere se ut Ordo, sublato familiarum discrimine, unus rite constituatur. Id igitur omnino expedire atque utile esse, idemque cum proposito conditoris sanctissimi cumque ipsa Numinis voluntate congruere sine ulla dubitatione perspeximus.

Quae cum ita sint, auctoritate Nostra apostolica, harum virtute litterarum, Ordinem Minorum, variis ad hanc diem sodalitiis distinctum, ad unitatem communitatemque vitae plene cumulateque perfectam, ita ut unum atque unicum corpus efficiat, familiarum distinctione omni deleta, revocamus, revocatumque esse declaramus.

I. Is, extinctis nominibus *Observantium, Reformatorum, Excalciatorum, seu Alcantarinorum, Recollectorum*. ORDO FRATRUM MINORUM sine ullo appposito, ex instituto Francisci patris appelletur: ab uno regatur: eisdem legibus pareat: eadem administratione utatur, ad normam Constitutionum novissimarum, quas summa fide constantiaque ab omnibus ubique servari iubemus.

II. Statuta singularia, item privilegia iuraque singularia, quibus familiae singulae privatim utebantur, fruebantur, ac prorsus omnia quae differentiam aut distinctionem quoquo modo sapiant, nulla sunt: exceptis iuribus ac privilegiis adversus *tertias personas*: quae privilegia, quaeque iura firma, ut iustitia et aequitas postulaverit, rataque sunt.

III vestitum cultumque eadem omnes forma induunto.

IV. In gubernatione Ordinis universi, quemadmodum unus Minister gene-

ralis, ita Procurator unus esto : item Scriba ab actis unus : honorum caelestibus habendorum Curator unus.

V. Quicumque ex hoc die minoriticas vestes rite sumpserint : quicumque maiore minoreve ritu vota nuncupaverint, eos omnes sub Constitutionibus novis esse subiectos officiisque universis, quae inde consequuntur, adstringi ius esto. Si qui Constitutionibus novis abnuat subesse, ei habitu religioso, nuncupatione votorum, professione interdictum esto.

VI. Si qua Provincia his praeceptis legibusque Nostris non paruerit, in ea nec tirocinia ponere quemquam, nec profiteri rite Ordinem liceat.

VII. Altioris perfectionis vitaeque, ut loquuntur, contemplativae cupidioribus praesto esse in provinciis singulis domum unam vel alteram in id addictam, fas esto. Eiusmodi domus iure Constitutionem novarum regantur.

VIII. Si qui e sodalibus solemniter professis addicere se constitutae per has litteras disciplinae iustis de causis recusarint, eos in domos Ordinis sui certas secedere auctoritate nutuque Antistitem liceat.

IX. Provinciarum cum mutare fines, tum minuere numerum, si necessitas coegerit, Ministro generali coniuncte cum Definitoribus generalibus liceat, prerogata tamen Definitorum Provinciarum, de quibus agatur, sententia.

X. Cum Minister generalis ceterique viri Ordini universo regendo ad hanc diem praepositi magistratu se quisque suo abdicarint, Ministrum generalem dicere auctoritatis Nostrae in causa praesenti esse volumus. Definidores generales, ceterosque munera maiora gesturos, qui scilicet in conventu Ordinis maximo designari solent, designet in praesenti causa sacrum Consilium Episcoporum atque Ordinum religiosorum negotiis praepositum, exquisita prius ab iis ipsis sententia, qui potestatem Definitorum generalium hodie gerunt. Interea loci Minister generalis Definidoresque generales in munere quisque versari suo pergant.

Gestit animus, quod Nostram in beatum Franciscum pietatem religionemque veterem consecrare mansuro providentiae monumento licuit : agimusque benignitati divinae gratias singulares, quod Nobis in summa senectute id solatii percipientibus, reservavit. Quotquot autem ex Ordine Minorum sodales numerantur, pleni bonae spei hortamur obsecramusque, ut exemplorum magni parentis sui memores, ex his rebus ipsis quas ad commune eorum bonum decrevimus, sumant alacritatem animi atque incitamenta virtutum, ut digne ambulent *vocatione, qua vocati sunt, cum omni humilitate, et mansuetudine, cum patientia, supportantes invicem in caritate, solliciti servare unitatem spiritus in vinculo pacis.*¹

Praesentes vero litteras et quaecumque in ipsis habentur nullo unquam tempore de subreptionis aut obreptionis sive intentionis Nostrae vitio aliove quovis defectu notari vel impugnari posse : sed semper validas et in suo robore fore et

¹ Ephes. IV., 1—3.

esse. atque ab omnibus cuiusvis gradus et praeeminentiae inviolabiliter in iudicio et extra observari debere, decernimus: irritum quoque et inane si secus super his a quoquam, quavis auctoritate vel praetextu, scienter vel ignoranter contigerit attentari declarantes: contrariis non obstantibus quibuscumque, etiam speciali mentione dignis, quibus omnibus ex plenitudine potestatis, certa scientia et motu proprio quoad praemissa expresse derogamus, et derogatum esse declaramus.

Volumus autem ut harum litterarum exemplis etiam impressis, manu tamen Notarii subscriptis et per constitutum in ecclesiastica dignitate virum sigillo munitis, eadem habeatur fides, quae Nostrae voluntatis significationi, his praesentibus ostensis, haberetur.

Nulli ergo hominum liceat hanc paginam Nostrae constitutionis, ordinationis, unionis, limitationis, derogationis, voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. — Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum.

Datum Romae apud S. Petrum Quarto Nonas Octobris Anno Incarnationis Dominicae Millesimo octingentesimo nonagesimo septimo, Pontificatus Nostri anno Vicesimo.

C. Card. ALOISI-MASELLA Pro-Datarius

A. Card. MACCHI

Visa De Curia I. De Aquilla e Vicecomitibus

Loco † Plumbi

Reg. in Secret. Brevium.

I. Cugnonius.

4552

1897

XXIX.

LEO PP. XIII.

VENERABILIS FRATER, SALUTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM.

Abrogata, quae toto fere saeculo inoleverat, consuetudine, visum tibi est in mores dioecesis tuae inducere ut pueri, antequam divino Eucharistiae epulo reficiantur, christianum Confirmationis sacramentum, almo inuncti chrismate, suscipiant. Quod utrum Nobis probetur significari tibi desiderasti: placuit autem de re tam praecipua, medio nemine ad te praescribere et qua simus mente aperire.

Propositum igitur tuum laudamus cum maxime. Quae enim ratio istic aliisque in locis invaluerat, ea nec cum veteri congruebat constantique Ecclesiae instituto, nec cum fidelium utilitatibus. Insunt namque puerorum animis elementa cupidinum, quae, nisi maturrime eradantur, invalescunt sensim, imperitos rerum pelliciunt atque in praeceps trahunt. Quamobrem opus habent fideles, vel a teneris,

(Probatur
mos impert-
endi pueris
Sacram. Con-
firmationis
ante primam
communi-
onem.)

indui virtute ex alto, quam Sacramentum Confirmationis gignere natum est; in quo, ut probe notat Angelicus Doctor, Spiritus Sanctus datur ad robur spiritualis pugnae et promovetur homo spiritualiter in aetatem perfectam. Porro sic confirmati adolescentuli ad capienda praecepta molliores fiunt, suscipiendaeque postmodum Eucharistiae aptiores, atque ex suscepta uberiora capiunt emolumenta.

Quare quae a te sapienter sunt constituta optamus ut fideliter perpetuoque serventur.

Ut autem de tuo studio, in commissi gregis utilitatibus procurandis, benevolentiae Nostrae testimonium habeas, Apostolicam benedictionem tibi, Venerabilis Frater, universaeque dioecesi tuae amantissime in Domino impertimus.

Datum Romae apud S. Petrum, die XXII. Julii, anno MDCCCXCVII, Pontificatus Nostri vicesimo. LEO PP. XIII. Venerabili Fratri Joanni Ludovico Episcopo Massiliensium, Massiliam.

4553

1897

Feria IV. die XVI. Junii 1897.

Communicantes cum excommunicato nominatim a S. R. Congregationibus, non innodantur excommunicatione.

In Cogne Generali S. R. et U. Inq. habita coram Emis ac Rmis DD. Cardinalibus contra haereticam pravitatem Generalibus Inquibus, propositum fuit sequens dubium:

In Constitutione S. M. Pii Papae IX. quae incipit *Apostolicae Sedis, excommunicatione Rom. Pontifici simpliciter reservata innodantur: communicantes cum excommunicato nominatim a Papa in crimine criminoso, ei sicut impendendo auxilium vel favorem*. Quaeritur utrum his verbis comprehendantur etiam excommunicati a Romanis Cognibus, saltem quando earum decretis accedit approbatio Summi Pontificis?

Et omnibus diligenti examine perpensis, praehabitoque DD. Consultorum Voto, iidem Emi ac Rmi DD. Cardinales respondendum mandarunt: *Negative*.

Feria vero VI., die 18. eiusdem mensis et anni, in solita audientia r. p. d. Adessori S. O. impertita, facta de supradictis accurata relatione SSmo Dno N. Leoni PP. XIII, Sanctitas Sua resolutionem Emorum Patrum adprobavit et confirmavit. — I. Can. MANCINI, S. R. et U. Inq. Not.

Ex copula illicita inter baptizatum et infidelem, exurgit impedimentum dirimens affinitatis.

4554

1987

Samuel hebraeus carnaliter cognovit Caiam catholicam, quae postea rem habuit cum Iacobo pariter hebraeo, Samuelis fratre. Deinde Caia concubinarie vixit cum Samuele, et crimine gravida, ad prolem nascituram legitimandam, cum

Samuele qui baptismum recepit, in Ecclesia catholica nuptias iniit, non concessa dispensatione circa contractam affinitatem.

Quaesitum fuit utrum matrimonium fuerit invalidum.

S. R. U. Inqu. mense Junii 1895. respondit :

Quatenus praevio processu saltem summario, servata tamen in substantialibus Constitutione Benedicti XIV. *Dei Miseratione*, moraliter constet certo de contracta affinitate, deque dispensatione non concessa, matrimonium fuisse invalidum. Vide decretum S. Officii diei 26. Augusti 1891. ¹

4555

1897

I. Instructionis S. Romanae et Universalis Inquisitionis circa observantiam Apostolicae Constitutionis „Sacramentum Pcenitentiae“ N. 10. praecipitur ut, *antequam contra denunciatum procedatur, perspectum exploratumque iudici esse debeat. quod mulieres vel viri denunciantes sint boni nominis, neque ad accusandum vel inimicilia vel alio humano affectu adducti fuerint.* Instructiones quoad diligentias adhibendas in causis sollicitationis circa denunciatum eiusque denunciantes.

II. Praeceptum huiusmodi, uti omnia quae ad huius Supremi Tribunalis procedendi rationem spectant, strictissimi iuris censendum est, ita ut, eo neglecto, ad ulteriora procedi nequeat.

III. Nec sufficit ut id utcumque, sed omnino necesse est ut certa iudiciali forma iudici innotescat; quod propria dictione: „*diligentias circa denunciatum eiusque denunciantes peragere*“ significari in foro S. Officii usus obtinuit.

IV. Iamvero cum non semper nec ab omnibus vel tantum post longum tempus, cum nempe testimoniorum receptio difficilis et quandoque impossibilis est, Supremum hoc Tribunal id servari perspexerit, hanc ad rem Instructionem, pro Rmorum Ordinariorum norma, edendam mandavit.

V. Ordinarius igitur toties quoties aliquam de infando sollicitationis crimine denuntiationem acceperit, illico ad diligentias peragendas procedet. Ad quem finem vel per se vel per Sacerdotem a se *specialiter* delegatum advocabit (separatim scilicet et qua decet circumspectione) duos testes, quantum fieri poterit, ex coetu ecclesiastico, utcumque vero omni exceptione maiores, qui bene noverint tum denunciatum tum omnes et singulos denunciantes, eosque, sub sanctitate iuramenti de veritate dicenda et de secreto S. Officii servando iudicialiter interrogabit, testimonium scripto referens, iuxta insequentem formulam; utriusque vero testimonii atque una simul respectivae denuntiationis authenticum exemplum directe tutaque via ad hanc Supremam Congregationem quamprimum transmittet.

¹ Sic sonat: „Affinitatem quae in infidelitate contrahitur ex copula tum licita tum illicita non esse impedimentum pro matrimoniis quae in infidelitate ineuntur: evadere tamen impedimentum pro matrimoniis quae ineuntur post baptismum, quo suscepto, infideles fiunt subditi Ecclesiae eiusque proinde legibus subiecti.“

VI. Dictum est: „vel per se vel per Sacerdotem a se *specialiter* delegatum“; nihil enim prohibet quominus, rationabili ex causa, pio alicui docto ac prudenti Sacerdoti id muneris Ordinarius demandare valeat; *speciali* tamen ei in singulis casibus delegatione impertita, eique antea delato iureiurando de munere fideliter obeundo et de secreto S. Officii servando.

VII. Quod si inveniri nequeant duo tantum testes qui noverint una simul denunciatum et omnes et singulos denunciantes, plures vocari debent. Tot nempe hoc in casu testes, ut supra, vocandi erunt, quot oportebit ut duplex quoad denunciatum et unumquemque denunciantem habeatur testimonium.

VIII. Quoties autem iuramentum de secreto servando ét, pro diversis casibus, de veritate dicenda vel de munere fideliter obeundo deferendum sit, uramentum ipsum semper et ab omnibus, etiam Sacerdotibus, *tactis Ss. Dei Evangeliiis et non aliter*, praestandum erit. In Ordinarii vero potestate erit, siquidem pro rerum, locorum aut personarum adiunctis necessarium vel expediens judicaverit, excommunicationem ipso facto incurrendam et Rom. Pont. speciali modo reservatam violatoribus comminari.

IX. Sequitur interrogationis formula:

Die . . . mense . . . anno . . .

Vocatus personaliter comparuit coram me infrascripto Episcopo (*notetur nomen dioecesis. Delegatus autem dicat: coram me infrascripto a r. p. d. Episcopo . . . ad hunc actum tantum specialiter delegato*) sistente in . . . (*notetur locus ubi negotium geritur.*)

N . . . . N . . . . (*nomen, cognomen et qualitates testis conventi*) qui, delato ei iuramento veritatis dicendae, quod praestitit tactis Ss. Dei Evangeliiis, fuit per me.

1. Interrogatus: Utrum noverit Sacerdotem N . . . . N . . . . ? (*nomen cognomen et qualitates denunciati*).

Respondit: . . . . (*excibatur lingua qua utitur testis, eius responsio*).

2. Interrogatus: Quaenam sit huiusce Sacerdotis vitae ratio, quinam mores, quaenam penes populum existimatio?

Respondit: . . . .

3. Interrogatus: Utrum noverit viros vel, ut plurimum mulieres NN . . . NN . . . . ? (*nomen, cognomen et qualitates uniuscuiusque denunciantis*).

Respondit: . . . .

4. Interrogatus: Quaenam sit uniuscuiusque eorum vitae ratio, quinam mores, quaenam penes populum existimatio?

Respondit: . . . .

5. Interrogatus: Utrum eos censeat fide dignos, vel contra mentiendi calumniandi in iudicio et etiam peierandi capaces eos existimet?

Respondit: . . . .

6. Interrogatus: Utrum sciat, num forte inter eos et praefatum Sacerdotem nulla unquam extiterit odii vel inimicitiarum causa?

Respondit: . . . .

Tunc, delato ei iuramento de secreto S. Officii servando, quod praestitit ut supra, dimissus fuit, et antequam discederet, in confirmationem praemissorum se subscripsit.

Subscriptio autographa testis vel eius signum + crucis.

Acta sunt haec per me N. . . . N. . . . (*nomen, cognomen et qualitates Episcopi vel eius Delegati qui testimonium recepit*).

Datum Romae die 6. Augusti 1887. — L. M. Card. PAROCCHI.

4652

1897

Non prima iam vice experiri licuit Ordinariatui clerum curatum in resolutione et descripta elucubratione thesium theologicarum pro congregationibus districtualibus quotannis via circularium praefixarum non solum non multum desudare, sed variis et futilibus ex causis, imo etiam sine omni excusatione negotium hoc solis cooperatoribus, iis quoque iunioribus, relinquere.

(Thesium theologic. resolutiones urgentur)

Ita nunc quoque accidit. Thesim pro congregationibus autumnalibus currentis anni praefixam, quae ita sonat: „Részletesen kifejtendő, miben kell állania a lelkipásztori eljárásnak a házassalandókkal szemben a jelentkezésnél, a jegyesoktatásnál, a gyóntatásnál, végre magánál a házasságkötésnél, tekintettel az 1894. évi polgári törvényhozás által teremtett viszonyokra?“ — pauci admodum e clero curato elaborarunt, hocceque modo non solum remissi sacrae scientiae studii, sed maximae indolentiae et incuriae in facie tot auguriarum ac iacturarum animarum sibi concreditarum signa prodiderunt.

Districtius igitur provoco DD. Vice-Archi-Diaconos, ut omnibus et singulis districtus sui sacerdotibus, qui ab hoc relevati non sunt, nomine meo serio mandent et iniungant, ut thesim suprascriptam elaborent et in scriptis redactam usque 1. Ianuarii ad Ordinariatum, via officii vadiaconalis, mittant.

4598

1897

Közlöm az egyházmegyei papsággal a felülvizsgáló bizottság által megállapított s a kongruába beszámítható plébániai tiszta jövedelmek kimutatásait: (Plébánia jövedelmek.)

Abaliget 2448 frt 58 kr., Agárd 2240.64, Apar 1417.83, **B**aán 2322.69¹/₂, Baar 855.63, Babarcz 2059.31, Bakonya 1570.04, Baranyavár 1345.42, Bata 2378.20, Bättaszék 3557.88, Battina 1576.31, Bedegh 1229.64, Bellye 1394.46, Berement 2628.30, Bérkesd 2127.88, Bicsérd 2228.67, Bikal 798.19, Bodony 2168.87, Bogdása 2008.57, Bonyhád 1728.89, Bozsok 1947.75, Böleske 1266.39, Bükösd 1315.49, **C**zikó 1791.61, **D**arázs 2357.37, Dályok 2217.76, Dárda 1464.83, Diós-Berény 1278.99,

Dombóvár 2389.76, Döbrököz 2038.57, Dráva-Szt.-Márton 1203.65, Duna-Földvár 3878.54, Duna-Szekcső 2640.18, **E**gerágh 3428.97, Értény 1682.55, **F**add 2169.48, Feked 826.20, Felső-Iregyh 2389.29¹/₂, Felső-Mindszent 2828.49, Felső-Nyék 1263.88, **G**aré 1372.03, Gödre 1498.80, Göröcsöny 3072.43, Grábócz 1499.56, Gyula-Jovánca 1838.78, **H**arcz 864.20, Herczeg-Szöllős 1751.11, Hetvehely 1404.13, Himesház 1664.01, Hird 1741.95, Hosszu-Hetény 2108.44, Hőgyész 1867.54, **I**bafa 937.00¹/₂, Izsép 2200.43, **J**ánosi 1516.50, **K**ajdacs 1005.35, Kakasd 2153.66, Kánya 1148.78, Kárász 2012.51, Keszü 2562.67¹/₂, Kis-Asszonyfa 2985.92, Kis-Dorogh 1461.49, Kis-Falud, 1223.29, Kis-Székely 1171.83, Kocsola 2120.37, Kónyi 2068.02, Köblény 1469.33, Kömlőd 1612.61, Kővágó-Szöllős 2386.04, **L**akócsa 2550.75¹/₂, Lancsuk 1339.53³/₄, Lapáncsa 1175.39, Laskafalu 1685.23, Lengyel 1057.42, Lipova 1028.88, Lovász-Hetény 1020.99, Lőcs 1519.93, **M**agyar-Hertelend 2041.07, Magyar-Szék 2596.38, Maiss 1098.61, Mágocs 2060.76, Mária-Gyúd 172.59, Mária-Kéménd 2033.96¹/₂, Miszla 862.45, Mocsolád 1060.87, Mohács ad S. Cruc. 1057.21, Mohács ad S. Mich. 2983.19, Monostor 1224.08, Mosgó 1754.39, Mőzs 2594.08, Mucsi 1535.22, **N**agy-Mányok 1399.01, Nagy-Nyárad 1363.53, Nagy-Vejke 1175.99, Nakk 1993.61¹/₂, Nádasd 1711.04, Német-Bóly 2714.61, Némethi 1990.74, Német-Keér 1349.71, Német-Márok 1198.80, Német-Ürögh 1822.45, **O**lasz 2731.80, Ozora 2508.50, Ó-Kurd 1678.30, **P**écs-székesegyház 1454.59, Pécs-belváros 3188.74, Pécs-budakülváros 3190.77, Pécs-szigetkülváros 1531.61¹/₂, Pécs-bányatelep 1644.33, Paári 1744.45¹/₂, Paks 3414.57, Pálfa 1165.86¹/₂, Pécsvárad 1561.14, Pellérd 2452.87, Pinczehely 1684.42, Püspök-Bogád 2965.99¹/₂, Püspök-Lak 1909.44, P.-Sz.-Erzsébet 1724.98, Püspök-Szt.-László 846.26, **R**ácz-Mecske 1424.70, Rácz-Petre 2250.40, Rácz-Töttös 915.68, Regöl 1663.88, **S**aásd 2271.42, Siklós 1384.92, Simontornya 1675.28¹/₂, Somberek 1558.73, Somogy-Sz.-László 1659.59, Sumony 1681.52, Szab.-Szt.-Király 2392.63, Szabolcs 2459.46, Szajk 1999.42, Szakadát 1411.22, Szakál 1858.84, Szakcs 2029.62³/₄, Szalatnak 766.86, Szálka 985.80, Szászvár 1752.64, Szebény 1401.01¹/₂, Szegzárd 3821.97¹/₂, Szegzárd-Ujváros 2139.90, Szent-Dienes 1772.04¹/₂, Szent-György 1529.84, Szent-István 1223.81, Szent-Iván 1773.17, Szent-Lőrincz 1996.19, Szigetvár 2186.09, **T**amási 2286.28, Tengőd 1078.61, Tevel 1242.45, Tolna 3087.40, Tolna-Szántó 1991.93, Tót-Keszi 1609.30, **V**aiszló 1441.94, Varasd 1112.60¹/₂, Vaszar 824.96, Várdomb 1253.85¹/₂, Vásáros-Dombó 2608.13, Véménd 1463.03, Villány 1858.47, Vókány 1470.25, Vörösmarth 1425.27, **Z**ávod 1604.09, és Zomba 1748 frt 99¹/₂ kr.

4673

1897

(Népies gazdasági előadások a földmivesek és kisgazdák részére.)

Földmívelésügyi magyar királyi Minister 68643 IV/I. 1897 szám. Méltóságos és Főtisztelendő Püspök Úr! Méltóságod kormányzata alatt álló egyházmegyéhez tartozó következő vármegyékben indítottam mozgalmat arra nézve, hogy

a földmivesek és kiskgazdák körében a gazdasági ismeretek a közelgő tél folyamán vándor tanítók útján terjesztessenek. E vármegyék: Baranya, Somogy, Tolna.

Ezen nagyfontosságú, s társadalmi úton legjobban megoldható feladat ügyeinek ellátására a vármegyei gazdasági egyesületeket mint az e célra legalkalmasabb társadalmi tagozatokat kértem fel, megfelelő erkölcsi és anyagi támogatás biztosítása mellett.

Mivel azonban a szervezés és rendezés ügyeire felkért gazdasági egyesületek kellő számu előadóval nem rendelkeznek: ama népies tanítások teljesítésére gyakorlati gazdákat, gazdasági tisztviselőket és bérlőket kérnek fel, de bizonyynyal kiterjed figyelmük a derék, ügybuzgó, s a népelet részleteit különöbben ismerő állami és felekezeti tanító urakra, a kik maguk mezőgazdasággal foglalkoznak, avagy ez irányban az állami földmives és vinczellériskoláknál a mult és folyó évben rendezett tanítói tanfolyamokon kellő avatottságot szereztek.

Ezen ekként szervezendő népies tanítások kizárólagos célja, mint már emliteni is volt szerencsém, a mezőgazdasági ismeretek terjesztése. Az előadások tárgyainak választására irányadó szempont a helyi szükséglet és észlelt hiányok pótlására való törekvés, s így azon gazdasági kérdések, mozzanatok, eljárási módok stb. megvilágosítása és részletesebb tárgyalása, melyek útján a gazdasági termelés fokozása, a haladás, boldogulás útjának egyengetése, a földmives gazdák osztályához tartozó hiveinél is remélhető.

Jelesebb gazdaságok, jogtenyészetek, például és utánzásra ajánlható be rendezések megtekintésére, gyakorlati ismeret bővítésére alkalmasnak látszó, más ilyenmő gazdasági szemlék szervezése is van az említett célból tervbe véve.

Szóval mind olyan kérdések és mozzanatok felkarolása, amelyek a kiskgazda és földmives helyzetének javítására irányulnak. Ezen actió sikerének egyik feltétele, hogy a falusi kiskgazdák és földmivesek lelkipásztorai és tanítói ez ügynek megnyeressenek s azt támogassák úgy a szervezés kérdéseinél, mint különösen a tanításoknál való segédkezésnél.

Megjegyezni van szerencsém, hogy a részletkérdések a gazdasági egyesületek által állapittatnak meg s az általuk felkérendő lelkész és tanító urak szerepe a közvetlen érintkezés útján jelöltetnék ki.

Midőn kérni van szerencsém Méltóságodat, hogy eme fontos mozgalom iránt kegyes támogatását biztosítani s a hatósága alá tartozó lelkész és tanító uraknak ezen ügy pártfogását és előmozdítását ajánlani méltóztassék, egyuttal megjegyzem, hogy a lelkész és tanító urak eme résztvevése az egyházak és iskolák külön kiadásával egyáltalán nem fog járni, mivel a tanítást, illetve előadást tartók megfelelő tiszteletdíjban való ellátása iránt a vármegyei gazdasági egyesületek, a tőlem e célra nyert állami segélyből fognak gondoskodni.

Fogadja Méltóságod tiszteletem őszinte nyilvánítását.

Kelt Budapesten, 1897. évi november hó 25-én.

Darányi.

A földmivelésügyi m. kir. miniszter ur Ó Nagyméltóságának jelen felhívását oly kéressel közlöm az egyházmegyei ftdő papsággal és kath. tanítóinkkal, hogy ezen üdvös mozgalmat egész erejükből támogatni el ne mulasztják.

4674

1897

(Elvi jelentő
ségi határo-
zat az egye-
temi (műgye-
temi, jogaka-
démiai) he-
lyettes tanári
szolgálatnak
a korpótlé-
kok, illetőleg
a nyugdíjba
való beszámi-
tása tárgya-
ban.)

(A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszternek 1897. évi október hó 14-én 7507. sz. a. kelt s a kolozsvári Ferenc József tudomány-egyetem tanácsához intézett leiratának másolata.) Az orvostudományi karnak a tanárok korpótlé-
kai ügyében hozzám intézet s Czim által f. évi február hó 2-án 670. sz. a. kelt
felterjesztett beadványában kérelmezettekre nézve értesitem a Czimet, miszerint
az egyetemes helyettes tanári szolgálati időnek a korpótlékokba való aránylagos
beszámítása csak kegyelmi uton eszközölhető. Ellenben az, hogy a tanársegédi
alkalmazást köztetllenül követő helyettes tanári szolgálat minden olyan esetben, a
midőn a tanszék-helyettesítési megbízást a végleges alkalmazás követi, a nyug-
díjigénybe beszámítassék, akadályokba nem ütközik.

4675

1897

(A honi üveg-
ipar párto-
landó)

Valamennyi egyházi főhatóságnak. Hogy azon komoly válság, mely a
hazai üveggyártásra utóbbi időben különféle okokból ijesztő módon nehezül, eny-
híttessék és a gyárosok helyzete lehetőleg javíttassék és érdekeik megóvassanak
és tekintettel arra, hogy hazai gyárosaink gyártmányai ugy minőségileg, mint a
kivitelben is, a külföldi hasonló gyártmányokkal szemben teljesen megállják a
versenyt: nem mulaszthatom el a főhatóság becses figyelmébe ajánlani e körül-
ményt, s ennek kapcsán tiszteletteljesen felkérni, miszerint odahatni méltóztassék,
hogy az egyházi hatósága alatt álló összes iskolai hatóságok és tanintézetek, üveg-
ipari szükségleteiket csakis hazai ipartermékekből fedezzék.

Budapest, 1897. október hó 23-án.

4582

1897

(Az elemi is-
kolák igazga-
tóinak tani-
tási kötele-
zettsége.)

A vallás és közoktatásügyi m. kir. Ministertől. 71159. szám. Figyelemmel
arra, hogy az 1896. évi 44041. sz. alatti körrendelettemmel az állami elemi isko-
lák összes igazgatói teendőkkel megbízott tanítóit a rendszeres oktatásra köte-
leztem és mert a községi és felekezeti elemi iskoláknál szintén mellőzhetőnek
tartom az igazgató tanítók tanítási mentességét: az államkincstár pénzügyi érde-
keinek megvédése céljából ezennel kijelentem, hogy ha valamely államilag segé-
lyezett községi elemi iskola igazgatói teendőkkel megbízott tanítója a tanításra
nem köteleztetik, az állásával összekötött illetményeket az iskola költségvetésébe
beállítani nem engedem, s azok tisztán az iskola fentartó község által lesznek
viselendőek. Kijelentem továbbá, hogy ha a községi vagy felekezeti elemi iskola

igazgató-tanítója nem tanít, fizetését az 1893. évi XXVI. t.-cz. alapján államsegélylyel kiegészíteni nem fogom, és korpótlék igényének érvényesítését államsegélylyel nem eszközölöm. Felelősség terhe mellett felhivom ennek folytán kir. tanfelügyelő urat, hogy tankerülete azon községi és felekezeti elemi iskoláit a melyeknél igazgató-tanító van működésben, a mondottak tekintetéből tüzetes vizsgálat alá vegye, s a mennyiben szükségesnek mutatkozik, az államsegély beszüntetése végett hozzám jelentést tegyen, jövőre pedig, ha a községi elemi iskola dologi szükségleteinek pótlása, vagy a községi és felekezeti tanító fizetésének kiegészítése és korpótlék igényének kiegészítése céljából államsegély kérelmeztek, a mondottakra figyelemmel legyen. Budapest, 1897. évi november hó 20-án. Wlassics Gyula. Valamennyi kir. tanfelügyelőségnek.

4556

1897

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. Minister f. évi 66542. sz. a. kelt (Hazafias ünnepélyek a kath. iskolákban.) körrendeletében értesítette az egyházm. hatóságot, hogy a hazaszeretet ápolása, folytonos élesztése, a nemzeti összetartás erősítésére elrendelte, miszerint az állami, államilag segélyezett községi és községi elemi, polgári, iparos és kereskedő tanoncz iskolákban tartatni szokott ünnepélyek a jelzett hazafias célnak megfelelő irányban tartassanak meg, s egyszersmind felkérte az egyházm. hatóságot, hogy a kath. iskolákban is hasonló ünnepélyek rendezése iránt intézkedjék. Ennek folytán elrendelem, hogy a hazafias nevelés érdekében mindazon iskolákban, melyekben a szorgalmi idő 10 teljes hónapig tart, minden év június 8-án, mint Ő Felsege megkoronáztatásának évfordulóján, a többi iskolákban pedig vagy október 4-én, mint Ő Felsege névnapján, vagy május 3-án, mint az ezredévi ünnepe hivatalos kezdetének évfordulóján hazafias, vallásos hazaszeretetre buzdító beszédekkel és szavalásokkal egybekötött ünnepélyek tartassanak, az iskolai elnököket tévén felelősekké, hogy jelen rendeletnek évenként elég tétessék.

4609

1897

A nmélt. m. kir. vallás és közokt. Minister által utóbbi időben hozzám intézett leiratokból ismételten arról értesültem, hogy több plébániai hivatal a kivételes nőszülési engedély kieszközlési céljából kiállított családi értesítők felbélyegzésénél nem szabályszerűen jár el, amennyiben az ilyen célból kiállított családi értesítőket az 1891. okt. 8-án kelt pénzügyministeri rendeletnek, mely a t. lelkész-kedő papsággal 1891. évben XVIII. számú körlevélben közöltetett, figyelmen kívül hagyásával, egyszerű 50 krnyi bélyeg helyett az anyakönyvi esetek számának megfelelő számú 50 krnyi bélyegjegyekkel állítja ki. Felhivom azért a tiszt. lelkész-kedő papságot, hogy fentidézett püspöki körlevélnek megfelelően a kivételes nőszülési engedély céljából kért kivonatokra tekintet nélkül arra, hogy hány

(Családi értesítők felbélyegzése.)

anyakönyvi eset fordul elő bennök, ivenkint csupán egy drb. 50 kros bélyeget tegyenek, és, hogy ebbeli eljárásuk helyessége később elbirálható legyen, minden esetben, midőn családi értesítőt az általános szabálytól — annyi 50 kros bélyeg, ahány anyakönyvi eset — eltérése kedvezményes módon bélyegelve állítanak ki, azon czélt is reávezzék, amely czélból azt kiállították.

4557

1897

(Pályázat a
teveli oszt.-
tanítói
állomásra.)

A teveli r. k. népiskolánál betegség folytán az egyik tanítói állomás megüresedvén, erre dec. 15-ig pályázat nyitattik. Az állomás évi jövedelme: egy butorozott szoba 400 frt készpénz; köteleessége: egy osztály s az ismétlő-iskolát vezetni, a kántorságban segédkezni. Tannyelv: német-magyar. Pályázhatnak tanítójelöltek is. A kérvény az iskolaszéki elnökségre czimzendő.

4558

1897

(Pályázat a
bisztrichei
tanítói
állomásra.)

A felső mindszei piébániához tartozó „Bisztriche“ fiókközségi róm. kath. jellegű népiskolánál a tanítói állomásra f. é. decz. hó 14-ig pályázat hirdetetik. Jövedelem: tisztességes két szobás lakás és melléképületen kívül. 1. Párber illeték fejében, minden telkespár után 2 nyolczados tiszta buza, jelenleg van 57 pár. 2. Hét hold jöminőségű szántóföld. 3. 58 koci trágya évenként a tanító szántóföldjére a népek által adva, kihordatva és eltergetve, kocsiját számítva 60 kr. kitesz 33 frt 60 kr. 4. 13 pár kisházás után lélekpenz fejében 2 frt, kitesz 26 frt 5. Három pár zsellér után 1 frt 50 kr. kitesz 4 frt 50 kr. 6. 57. pár telkes után lélekpenz à 30 kr. kitesz 17 frt 10 kr. 7. Vasárnapi iskolásokért a községi pénztárból 35 frt. 8. Minden hétköznapi tanköteles után 1 frt, jelenleg 25 frt. 9. Négy öl hasábfu vagy ennek megfelelő ára 40 frt. 10. Fél hold rét vagy ennek megfelelő ára 15 frt. 11. Minden telkes és kisházaspán után hat itcze bor, vagy nem termés esetén megváltási ára, számítva itczéjét 10 krajczárjával, kitesz 42 frt. 12. Négy malomfuvar. Tannyelv: magyar. Csak tankápesítővel biró pályázhatnak. A folyamodványok az iskolaszéki elnökséghez Baranya-Felső-Mindszentre intézendők.

4559

1897

(Pályázat a
szakadathi
kántor-tanítói
állomásra.)

A szakadathi kántortanítói állás elhalálozás folytán megüresedvén, arra jövő (1898.) január hó 17-ikéig pályázat hirdettetik. Jövedelme a legutóbb felvett hivatalos jegyzőkönyv alapján a következő: Készpénz fizetés 26 frt. Földjövedelem 135 frt. Terményjárandóság (10 évi átlag) 449 frt 76 kr. Kertjövedelem 20 frt. Failletmény (10 évi átlagos érték) 90 frt. Tandijjárandóság 12 frt 35 kr. Szabad lakás 80 frt. Ismétlő oktatásért 20 frt. Borjárandóság átlaga 113 frt 40 kr. Stólajárandóság 50 frt. Ostya sütésért 3 frt. Alapítványi misék után 7 frt 92 kr. Összesen 1007 frt 43 kr. Kellően felszerelt kérvények az iskolaszéki czimére küldendők Szakadath (Tolna m.) u. p. Gyömk.

4560

1897

A felső-mindszenti plébániához tartozó Gyümölcsény fiókközségi (Pályázat a gyümölcsényi tanítói állomásra.)
r. kath. jellegű népiskolánál a tanítói állomásra f. évi december hó 15-ig pályázat hirdettetik. Jövedelem tisztességes lakás és melléképületen kívül a következő.
1. Párber czimén minden telkes és kisházaspár után 2 nyolczados tiszta buza, jelenleg van 62 pár. 2. Lélekpénz fejében minden pár után 20 kr. 3. Minden tanítóes gyermek után 50 kr. 4. Vasárnapi iskolásokért évenként a községi pénztárból 15 frt. 5. Négy öl hasábfu vagy ennek megfelelő ára 40 frt. 6. Minden telkes és kisházaspártól 7 itce tiszta bor, vagy nem termés esetében megváltási ára, számítva itczéjét 10 krajczárjával, kitesz jelenleg 41 frt 30 krt. 7. Tizenhat és 1112 □ kataszteri hold jóminőségű szántóföld és rét, számítva holdját 7 forintjával, kitesz 112 frtot. 8. Két hold legelő-illeték. 9. Minden telkes gazda tartozik évenként két kocsit trágját a tanító földjére vagy szőlőjébe kihordani és elteregetni, minden kocsit számítva 60 krjával, kitesz 40 frt 80 krt. 10. A tanító udvarában összegyülemlett trágját tartozik a község a tanító földjére kivitetni és elteregetni. 11. Négy malomfuvar. 12. A „Honig“-féle pusztu után 2 métermázsa lisztu buzu. Tannyelv: magyar. Csakis tanképesítővel rendelkezők pályázhatnak. A kérvények az iskolaszék elnökségéhez Baranya-Felső-Mindszentre intézendők.

4561

1897

A d. - kömlődi róm. kath. kántortanítói állomás üresedésbe jöven, erre (Pályázat a kömlődi kántor-tanítói állomásra.)
pályázat nyittatik. Tannyelv német-magyar, az istentisztelet német. Pályázati határidő december 26, mely napon a d. e. istentisztelet után a választás megejttik. A megválasztott kántortanító tartozik állását azonnal elfoglalni. Javadalmazása a canonica visita szerint a következő: a) egy fél telek föld s ennek munkálatása fejében 100 frt; b) minden telkes pártól évenként egynyolczad buzu és 26 kr. c) a szőlőbirtokosoktól 8 akó bor; d) tisztességes lakás; e) az uradalomtól hat öl fu, melyet a község vág és hord; f) stóla körülbelül 50 frt.

4562

1897

A somberekai plébániához tartozó Doboka fiókközségben nyugdíjazás (Pályázat a dobokai kántor-tanítói állomásra.)
folytán megürült kántortanítói állomásra december 22-ig pályázat nyittatik. Jövedelme: szabad lakás, mely áll egy szoba, konyha és kamarából; van két ténre istálló és kis házi kert. 300 frt és 2½ öl fu, melyből a tanterem is fütendő. Stóla körülbelül 5 frt. Kötelme a kántoriakat is végezni és oktatni a hétköznapi és ismétlőiskolában. A folyamodványok a kar. espereshez Babarczra küldendők.

4563

1897

(Pályázat a nagy-szokolyi kántortanítói állomásra.)

A nagy-szokolyi kántortanítói állomásra a XIX. számú körlevélben közzétett pályázat f. évi december hó 20-ikáig meghosszabbítatik.

4565

1897

(Pályázat a ladományi kántortanítói állomásra.)

A kakasdi plébániához tartozó Ladomány fiókközség kántortanítói állomásra pályázat hirdettetik. Jövedelme: 10 mérő buza, 15 m. rozs, egy szekér széna, $\frac{1}{2}$ hold rét. 6100 □ öl szántóföld a község által munkálva, a szükséges fuvarok s csekély stóla, 14 méter száraz kemény hasábfa, 79 frt 50 kr. készpénz. Lakás áll: 4 szoba, 2 konyha, éléskamra, házi kert, istálló, présház, ólak. Tannyelv: német-magyar. Folyamodhatnak képezde végzett tanítójelöltek is, kik az orgonáláshoz értenek. Folyamodványok Kakasdra — Tolnamegye = iskolaszéki elnökhöz 1897. év december hó 15-ig küldendők.

4583

1897

(Pályázat a kömlődi oszt. tanítói állomásra.)

A duna-kömlődi róm. kath. osztálytanítói állomás üresedésbe jöven, arra pályázat hirdettetik. A megválasztott tanító az egyik tanteremben a tanítást önállóan tartozik vezetni. A tannyelv német-magyar. Fizetése egy évre: 400 frt o. é. és egy butorozott szoba téli fűtéssel. A folyamodványok a kömlőd iskolaszékhez intézendők,

4595

1897

(Pályázat a mázai kántortanítói állomásra.)

A baranya-szászvári rom. kath. plébániához tartozó Tolna-Máza fiókközség kántortanítói állomására ezennel pályázat hirdetik. Az állomás jövedelme: 175 pár után lélekpénz 17 frt. 50 kr., bor vagy borpénz 36—40 fit, tandij két vallásnak után 20—25 frt, ismétlő iskoláért egy drb rét 25 frt, terményekben 175 pár után, (változó), minden pártól 2 nyolczados buza esetleg készpénze 276 frt, 21 köbméter kemény hasábos tűzifa 52 frt 50 kr., melyet a hitközség vág fel és fuvaroz is be, (külön az iskola fűtésére van még 7 köbméter) egy kert 586 □ öl és 7 hold 615 □ öl harmad, negyed és hatod osztályu szántóföld (kataszteri tiszta jövedelme 18 frt 80 kr.), melyet a tanító maga munkáltat és műveltet, 128 frt, egy másik kert jüvedelme 25 frt, széna és sarjuból 35 frt, Stóla jövedelem 20—25 frt, legelő és bányabér illeték 15—20 frt, munkaváltság czimén 17 frt 50 kr, két szobás lakás, konyha, kamara, istálló, ólak, présház és pincze. — Az összes jövedelem pénzértéke 755 frt 30 kr. az 1893-ik évi hivatalos felvétel szerint, melyből tiszta tanítói fizetés 525 frt 65 kr., a többi kántori járandóság. Tannyelv: magyar és német. Az ének és orgonálásban való jártasság is megkívántatik. A kellőleg felszerelt folyamodványok a mázai rom. kath iskola-

szék elnökségére czimezve, a baranya-mágocs egyház kerület tanfelügyelőségéhez Baranya-Szászvárra (u. p. Helyben) küldendők. Pályázni lehet f. é. decz. 18-ig. Az állomás 1898-ik évi január elején elfoglalandó.

4643

1897

A p.-sztt.-erzsébeti plébániához tartozó szellői r. k. kántortanítói állásra pályázat hirdettetik. Jövedelme: 1. Két szoba, egy konyhából álló lakás istállóval, kerttel és 480 □ öl beltelekkel, melyet a község szánt. 2. Minden házaspár után: $\frac{1}{8}$ tiszta buza, 40 kr. és ha szőlője van öt itcze bor. 3. 973 □ öl szántóföld, 1054 □ öl rét, melyeket a község munkál, 7 hold 1011 □ legelő, melynek legnagyobb része fel van törve, 524 □ öl volt szőlő, most szántóföld és két darabban 1437 □ öl kiosztott legelő illeték, a melyeket a tanító munkál. 4. Ismétlő iskoláért a községtől 21 frt. 5. A pécsi püspöki urad. erdejéből 28 méter tűzifa a község által megvágva és meghordva, a melyből az iskola is fűtetik. 6. 300 frt alapítványi tőke után 15 frt kamat. — Tannyelv magyar német. Pályázati határ-ido deczember hó 31-ike. Kellőleg felszerelt folyamodványok a kerületi tanfelügyelőhöz küldendők Berkesdre (Baranya megye.)

(Pályázat a szellői kántortanítói állomásra.)

4671

1897

A szent-istváni róm. kath. osztálytanítói és a bolmányi róm. kath. ktanítói állomások betöltésére a f. é. XXII. egyházmegyei körlevél 181. lapján közölt feltételek mellett az 1898. év január 7-ikéig újból pályázat hirdettetik.

(Pályázat a szent-istváni oszt. tanítói állomásra.)

Aloysius Schmeller parochus Ráczmecskeensis nominatus est (Personalia.)
notarius districtus Mária-Kéméndensis.

Ludovicus Razgha cooperator Szegzárdensis administrator Agárdensis et Stephanus Mozolányi vicarius Regölyensis in spiritualibus sunt constituti. Georgius Mayer sacristiae Ecclesia Cathedralis 5-Ecclesiensis director, Franciscus Virág cooperator Duna-Földvárens Ecclesiae Cathedralis 5-Ecclesiensis praebendatus, Geysa Szabó gymnasii Szegzárdensis catecheta nominati sunt. Missi sunt cooperatores: Joannes Rajczy e Lovász-Hetény ad Mohács; Ludovicus Müller e Somberek ad Szegzárd ad interim; Paulus Fráncsics e Regöly ad Ozora; Sigismundus Offenmüller ex Ozora ad Tamási; Franciscus Wölfel e Harkanovci ad Somberek; Andreas Horácsek e Paks ad D.-Földvár; Sigismundus Gyömöre e Mohács ad Paks; Guilielmus Fuchs e Villány ad Kisasszonyfa; Josephus Molnár e Sumony ad Villány; Carolus Bódy e Ráczpetre ad Himesház; Joannes Polgár e Zomba ad Ráczpetre; Anto-

n i u s P a t a k i e K i s a s s z o n y f a a d M . - K é m é n d ; S i g i s m u n d u s D u j m o v i t s
e M . - K é m é n d a d H a r k a n o v c i , C o l o m a n n u s V a s z a r y e x A b a l i g e t a d B e r -
k e s d , A r n o l d u s D r é h e r e x O l a s z a d S z á s z v á r , F r a n c i s c u s R ö s z l e r
e S z á s z v á r a d O l a s z .

A l e x a n d e r T i c h y c o o p e r a t o r G ö d r e e n s i s o b v a l e t u d i n e m a b a c t u a l i
s e r v i t i o r e l e v a t u s e s t .

D a t u m 5 - E c c l e s i i s , d i e 7 . D e c e m b r i s 1897 .

F r a n c i s c u s a P a u l a T r o l l m . p .
v i c a r . c a p i t u l a r i s .

XXIV.

4826

1897

FRANCISCUS a Paula TROLL

(Jubilaeum
sexagenarium
sacerdotii
Suae Sancti-
tatis Leonis
PP. XIII.)

Vicarius Capitularis Quinque-Ecclesiensis, Praepositus Major Capituli Qu.-Eccl.,
Protonotarius Apostolicus, Praelatus Domesticus Suae Sanctitatis Leonis PP. XIII.,
Electus Episcopus Tribuniensis, Abbas tit. S. Stanislai de Sáros.

Ingruens annus 1898. felici omine auspicandus omnigenae felicitatis et prosperitatis, imo pro alma matre nostra Dioecesi Quinque-Ecclesiensi futurae gloriae quoque praesagium esse pollicetur; nam

1-o In exordio anni istius „Lumen de coelo“, corona capitis nostri, illius inquam coronae, quae est columna et firmamentum omnis veritatis, virtutis et justitiae, visibile sanctae Ecclesiae nostrae caput, gloriosissimus Pontifex LEO Papa XIII., Quem pie laudant populi per Orbem, Qui minaces inter procellas luctantes ventos tempestatesque sonoras svavi semper reprimit imperio, Qui frustra ringentibus ubique locorum adversariis, cadentibus licet a latere suo mille et decem millibus a dextris suis, in medio turbinum et tribulationum impavidus semper triumphator procedit, — inter gaudia totius orbis jubilantis celebraturus est sacerdotii sui annum sexagesimum, seu ut dicere gaudemus: *adamantinam suam sacram Missam* offeret omnipotenti Deo, Qui Eum longitudine dierum replevit, et Ei iam in terris his salutare suum ostendit. Et

2-o Idem hic annus, et quidem — uti fidenter speramus — proximo suo curriculo adferet nobis Eum, Quem Dioecesis nostra, longiori iam tempore Pastoris solatio orbata, in Episcopum suum ardentissimis precibus exorabat, Cuius desiderio praecordia cleri propulque totius Dioecesis aestuabant; cuius electio, assiduis precibus impetrata, hilari gaudio cor nostrum replevit et lingvam nostram exultatione, et qui iis gaudet virtutibus, quas divus Paulus Apostolus Tito et Timotheo commendaverat.

Habemus itaque duplicem ansam non modo gratulandi et gloriandi, sed et gratias Deo agendi pro beneficiis, quae nobis ingruens novus annus abunde pollicetur.

Sane, si ulla unquam grata nobis exstitit occasio adsalutandi novi anni exordium, praeindicati duo tituli argumentum praebent gratissimum et iucundissimum!

Oremus itaque et deprecemur dilecti Fratres et Confratres etiam cum populo fidei: ut Deus et Dominus noster Jesus Christus Sanctissimum Dominum

Leonem XIII. Papam Pontificem nostrum conservet et vivificet, reddat senescentes annos et dies Eius tranquillos, et concedat, ut super omnes serpentes et basiliscos ambulet et conculcet capita leonum et draconum.

Oremus etiam : ut Illustrissimum ac Reverendissimum Dominum Samuelem Hetey electum Episcopum nostrum quantocyus ad capessendam Divi Mauri Sedem fortunatissime adducat et introducat.

Disponitur praesentibus : ut in omnibus ecclesiis parochialibus et filialibus, in quibus cultus divinus servatur, in omnibus etiam ecclesiis Regularium, die 31-a Decembris vespere post pulsum ad salutationem angeli, et 1-a Januarii mane etiam post pulsum salutationis angeli, instituatur pulsus campanarum omnium et populo praemonito ante sacrum solemne hymnus Ambrosianus cum Oratione decantetur.

Vivat Sanctissimus Dominus, Divina Providentia Pontifex et Papa Leo XIII. qua Sacerdos Adamantinus !

Vivat etiam electus Episcopus noster Illustrissimus et Reverendissimus Samuel Hetey !

Datum 5-Ecclesiis, die 24. Decembris 1897.

Franciscus a Paula Troll m. p.
vicar. capitularis.

XXV.

4928

1892

FRANCISCUS a Paula TROLL,

Vicarius Capitularis, Praepositus Major Capituli Qu.-Eccl., Protonotarius Apostolicus, Praelatus Domesticus Suae Sanctitatis Leonis PP. XIII., Electus Episcopus Tribuniensis, Abbas tit. S. Stanislai de Sáros.

Perdilecto Clero Saeculari et Regulari Dioecesis Quinque-Ecclesiensis salutem in Christo Jesu!

Nuntio telegraphico honoratus et certioratus sum, quod Illustrissimus et Reverendissimus Dominus Samuel Hetey gratiam et apostolatum consecutus, insequenti Dominica, quae est secunda Januarii 1898. *consecrationem Episcopalem* in capella primatiali Budae ab Eminentissimo Cardinale Principe Primate suscepturus sit.

(Consecratio
episcopalis
illmi Dni
Samuelis
Hetey.)

Quia vero Caeremoniale Episcoporum Capite XXXV. disponit, ut Missa sollemnis celebretur in die Consecrationis, et collecta pro Episcopo assumatur: *Deus omnium fidelium Pastor et Rector famulum tuum Samuelem, quem Pastorem Ecclesiae tuae Quinque-Ecclesiensi praeesse voluisti* etc. etc.:

idcirco disponitur: ut in omnibus ecclesiis parochialibus et regularium praescripta collecta Missae sollemni iuxta Directorium celebrandae addatur, Missa vero finita cum populo fidei tria Pater et Ave pro Episcopo nostro orentur.

Datum 5-Ecclesiis, die 29. Decembris 1897.

Franciscus a Paula Troll m. p.
vicar. capitularis.

XXVI.

5007

1897

Die 6-a Decembris piam animam Creatori reddidit **Eugenius Ajaky** (Mors Eugen. Ajaky, Caroli Bakody et Julii Cserny.) emeritus vadiaconus et parochus Kis-Doroghensis. Vixit annos 72, in sacerdotio 48.

Die 15-a Decembris a. c. post diuturnam infirmitatem ad aeternitatem evocatus est **Carolus Bakody**, curatus Nagy-Vejkensis. Vixit annos 58, in sacerdotio 33.

Die 29-a Decembris a. c. in Domino obdormivit **Julius Cserny** parochus Dárdaensis. Vixit annos 53, in sacerdotio 30.

Denatorum horum confratrum animam consuetis sacerdotum dioecesanorum suffragiis commendo.

5008

1897

Beneficium parochiae **Baar** inclyto patronatui Fundi Religionis obnoxium praesentibus concursui exponitur. (Concursus pro beneficio parochiali Baar.)

Qui animo ducuntur beneficium hoc consequendi, velint eatenus recursus ad Exc. Cultus et Publ Institutionis R. H. ministerium inscriptos et tymbro legali (50 cr.) provisos usque 31. Januarii a. 1898. ad officium dioecesanum promovere.

5009

1897

Publico concursui exponuntur beneficia liberae collationi episcopali obnoxia: **Bonyhád, Rölcse, Nagy-Vejke, Baranya-sz.-István, Vaszar.** (Concursus pro beneficiis Bonyhád, Rölcse, Nagy-Vejke, Bar.-sz.-István, Vaszar.)

Recurrere cupientes supplices suas litteras usque 31. Januarii 1898. ad officium dioecesanum dirigant.

4981

1897

S. CONGREGATIO INDULGENTIARUM.

URBIS ET ORBIS.

(Indulgentia
pro exposi-
tione Sanctis-
simi in hebdomada
Septuagesimae etc.

Cum alias s. m. Benedictus XIV. ad frequentes Episcoporum Pontificiae ditionis querelas gravioribus abusibus, qui bacchanalium tempore irrepserant, opportuno remedio occurrere concupiverit, perspexeritque in aliquibus ecclesiis salutari consilio institutam esse sanctissimi Eucharistiae Sacramenti expositionem per tres dies sive in hebdomada Septuagesimae, sive in altera Sexagesimae, aut Quinquagesimae ante diem Cinerum ad hoc praecipue, ne fideles tempore tentationis a via Domini recederent, et in praedictis ecclesiis pie orantes divina impetrarent auxilia, universis utriusque sexus Christifidelibus confessis et sacra Communionem refectis, qui easdem ecclesias in quibus Venerabilis expositio sive in uno, sive in singulis praedictis triduis fieret, devote visitarent, indulgentiam plenariam misericorditer concessit et indulsit; hinc Sanctissimus Dominus Noster Clemens Divina Providentia PP. XIII. sedulo recogitans, praefatam Augustissimi Sacramenti expositionem plurimum hisce diebus profuisse, ac deinceps fore profuturam, eandem plenariam indulgentiam ad quascumque catholici orbis ecclesias ubicumque locorum existentes, ubi Venerabilis expositio sive in hebdomada Septuagesimae, sive Sexagesimae, aut Quinquagesimae, sive in singulis praedictis hebdomadis per tres dies, atque etiam si tantummodo in feria V infra hebdomadam Sexagesimae peragatur, ex uberi pontificiae charitatis fonte benignissime extendit. Datum Romae ex Secretaria Sacrae Congregationis Indulg. die 23. Julii 1765.

N. Card. ANTONELLUS Praef.

S. BORGIA, Sac. Congr. Indulg. Secret.

4982

1897

URBIS ET ORBIS.

(Indulgentiae
piis erga s.
Josephum
obsequiis
mensis Martii
concessae.

Cum in patrocinio S. Iosephi, sponsi b. Mariae virginis, maxima populo christiano iuvaminis et praesidii spes in dies effulgeat, sanctissimus Dominus noster Pius papa IX., quamplurim fidelium votis benigne annuens, per rescriptum secretariae brevium die 12. Junii 1855 concessit omnibus christifidelibus peragentibus integro mense Martio pium exercitium, quod in libro Romae impresso continetur, cui titulus: Considerazioni delle virtu del s. patriarca Giuseppe a dedicargli il mese di Marzo: indulgentiam tercentum dierum quolibet die, plenariam vero in uno dierum mensis ad arbitrium eligendo, quo confessi et sacra communione refecti iuxta mentem Sanctitatis suae oraverint.

Nunc vero idem sanctissimus, ut erga tantum coelestem patronum devotio magis magisque augeatur, et illa precationis methodus facilius ac latius propagetur, in audientia diei 27. Aprilis 1865 habita ab infrascripto cardinali praefecto, clementer indulsit, ut easdem indulgentias universi christifideles lucrari possint,

dummodo pium aliquod precum ac virtutum exercitium per integrum mensem Martium peregerint ad instar illarum, quae mense Maio in honorem b. Mariae V. solent persolvi, servato in reliquis tenore primae concessionis. Voluitque Sanctitas sua has indulgentias animabus fidelium defunctorum per modum suffragii posse applicari; et perpetuis futuris temporibus absque ulla brevis expeditione valituras.

Datum Romae ex secretaria s. congregationis indulgentiarum die 27. Aprilis 1865.

Loco † Signí.

Fr. Antonius M. Card. PANEBIANCO, praefectus.

A. COLOMBO secretarius.

4983

1897

„DECLARATIO :

a) Sac. mem. Pius PP. VII. ex rescripto diei 21. Martii 1815. quod asser-
vatur in secretaria vicariatus urbis, omnibus utriusque sexus christifidelibus qui publice vel privatim beate Mariae virgini peculiaria honoris obsequia in mense Maii corde saltem contrito ac devote praestaverint vel pias preces fuderint seu alios virtutis actus peregerint, indulgentiam tercentum dierum, semel tantum in singulis diebus acquirendam, ac plenariam etiam indulgentiam in una eiusdem mensis die, uniuscuiusque arbitrio eligenda, dummodo tamen ipsi christifideles eadem die vere poenitentes confessi ac s. communionem refecti fuerint et per aliquod temporis spatium iuxta mentem Suae Sanctitatis pie oraverint, benigne concessit, et ex decreto s. congregationis indulgentiarum diei 18. Iunii 1822. in perpetuum confirmavit absque ulla brevis expeditione; easdemque indulgentias animabus in purgatorio detentis applicabiles esse declaravit. Tandem Pius PP. IX. ex altero decreto eiusdem s. congregationis sub die 8. Augusti 1859 clementer indulxit, ut praefata indulgentia plenaria, infra mensem ut supra acquirenda, lucrari possit vel infra eundem mensem vel die prima mensis Iunii, iniunctis tamen supraenuntiatis conditionibus adimpletis. In quorum fidem etc. . . .“

(Indulgentiae
piis erga B.
Mariam V.
obsequiis
mensis Maii
concessae.)

Datum Romae ex secretaria dictae s. congregationis.

b) Sacrae memoriae Pius PP. VII. ex rescripto diei 21. Martii 1815. omnibus utriusque sexus christifidelibus, qui publice vel privatim beatae Mariae virgini peculiaria honoris obsequia in mense Maii corde saltem contrito ac devote praestaverint vel pias preces fuderint seu alios virtutis actus peregerint, indulgentiam tercentum dierum semel tantum in singulis diebus acquirendam, ac plenariam etiam indulgentiam in una eiusdem mensis die uniuscuiusque arbitrio eligenda, dummodo tamen ipsi christifideles eadem die vere poenitentes confessi ac s. communionem refecti fuerint et per aliquod temporis spatium iuxta mentem Sanctitatis suae pie oraverint, benigne concessit et ex decreto s. congregationis indulgen-

gentiarum diei 18. Iunii 1822. in perpetuum confirmavit absque ulla brevis expeditione easdemque indulgentias animabus in purgatorio detentis applicabiles esse declaravit.

Cum vero pium hoc exercitium persaepe concludatur in una ex festis diebus insequentis mensis Iunii cum generali communione et cordis oblatione, non desunt fideles, qui ea die arbitrantur plenariam acquirere indulgentiam, in qua pium absolvitur exercitium, quin tamen eam possint lucrari ex eo, quod iuxta praedictam concessionem infra mensem Maii tantum est elargita. Hinc nonnulli ecclesiastici viri enixis precibus supplicarunt Ssmum Dominum nostrum Pium PP. IX., ut de apostolica benignitate dignaretur extendere hanc concessionem ita, ut eandem plenariam, semel tantum acquirendam, fideles vel infra praedictum mensem vel in primo saltem die festo mensis Iunii lucrari valeant: et facta per me infrascriptum s. congregationis indulgentiam ad primam dumtaxat diem eiusdem mensis Iunii, ita ut omnes et singuli christifideles, pium hoc exercitium peragentes, indulgentiam plenariam vel infra mensem Maii vel prima tantum die mensis Iunii lucrari queant, servatis tamen servandis iuxta praecedentem concessionem. Praesenti futuris perpetuis temporibus valituro absque ulla brevis expeditione. Non obstantibus in contrarium facientibus quibuscumque.

Datum Romae ex secretaria s. congregationis indulgentiarum die 8. Augusti 1859.

F. Card. ASQUINIUS, praefectus.

(L. S.)

A. COLOMBO. secretarius.

4984

1897

URBIS ET ORBIS.

(Indulgentiae
piis erga ss.

Cor. Jesu ob-
sequiis mense

Junii
concessae.)

Cum inter cetera religiosae pietatis officia ad recolendam et meditandam uberiore fructu D. N. Jesu Christi caritatem laudabilis exorta sit et multis in locis invaluerit consuetudo, qua integer mensis Junius quotidianis devotionis exercitiis dulcissimo eius cordi consecratur, plurimorum fidelium supplicationes porrectae sunt sanctissimo domino nostro Pio PP. IX., ut pia haec exercitia peragentibus sacrarum indulgentiarum munera concedere dignaretur.

Itaque Sanctitas sua petitionibus huiusmodi benigne exceptis, ut magis magisque iniuriae divino humani generis Redemptori in praesenti potissimum rerum ac temporum discrimine illatae reparetur, universis utriusque sexus christifidelibus, qui sive publice privatim peculiaribus precibus et devoti animi obsequiis in honorem ssimi cordis Iesu per integrum mensem Iunii quotidie corde saltem contrito vacaverint, indulgentiam septem annorum semel in singulis dicti mensis diebus lucrandam; et pariter iisdem indulgentiam plenariam in una prae-

fati mensis die ab unoquoque eligenda, in qua vere poenitentes confessi ac sacra communione refecti fuerint et aliquam ecclesiam seu publicum oratorium visiterint et ibi per aliquod temporis spatium iuxta mentem Sanctitatis suae pias ad Deum preces effuderint, peramanter est impertitus, cum facultate easdem indulgentias applicandi pro animabus in purgatorio detentis. Praesenti in perpetuum valituro absque ulla brevis expeditione. Contrariis quibuscumque non obstantibus.

Datum Romae ex secretaria sacrae congregationis indulgentiarum et ss. reliquiarum, die 8 Maii 1873.

L. Card. BARILI, praefectus.

Dominicus SARRA, substitutus.

5010

1897

In praxi exoriuntur in neonatis prolibus baptizandis difficultates quoad nomen proli dandum; etenim multoties nolunt parentes proles baptizandas induere nomine Sanctorum. (De nominibus baptizandis imponendis.)

Ut venerabilis clerus habeat agendi normam, expedit, ne hi textus memoria excidant:

a) Rituale Romanum tit. II. cap. 1. num. 54.: Curet parochus, ne obscoena, fabulosa aut ridicula vel impiorum ethnicorum hominum nomina imponentur, sed potius, quatenus fieri potest, Sanctorum, quorum exemplis fideles ad pie vivendum excitentur et patrociniis protegentur;

b) in Catechismo Romano ita: Nomen baptizato imponitur, quod quidem ab aliquo sumendum est, qui propter excellentem animi pietatem et religionem in Sanctorum numerum relatus est. Ita enim facile fiet, ut quivis nominis similitudine, ad virtutis et sanctitatis imitationem excitetur ac praeterea, quem imitari studeat, eum quoque precetur et speret, sibi advocatum ad salutem tum animi tum corporis defendendam inventurum esse. Quare reprehendendi sunt, qui gentilium nomina et eorum praecipue, qui omnium sceleratissimi fuerunt, tam diligenter consecantur et pueris imponunt, quum ex eo intelligi possit, quanti christianae pietatis studium faciendum existiment, qui impiorum hominum memoria tantopere delectari videntur, ut velint fidelium aures huiusmodi profanis nominibus undique circumsonare.

Exinde patet:

1. quod non est de lege, sed de consilio, ut prolibus baptizandis imponentur nomina Sanctorum;

2. quod baptizans recordetur verborum Concilii Provincialis Viennensis tit. IV. cap. II.: Si nomen decorum quidem, sed quod Sancti alicuius non sit, inde petatur, nomen Coelestis adiiciatur, ut in Christi ovile recepto peculiaris apud Christum deprecator non desit.

5011

1897

(Episcopi
utentes facul-
tatibus 5-en-
nalibus, valent
dispensare
super defectu
aetatis etiam
regulares.)

Episcopi utentes facultatibus Quinquennialibus valent dispensare super defectu aetatis etiam regulares.

Feria IV. die 29. Januarii 1896.

In Congregatione Generali S. R. et U. I. habita coram Emminentissimis et Reverendissimis DD. Cardinalibus contra haereticam praetatem Genilibus In quibus propositum fuit sequens dubium:

„In facultatibus quinquennialibus S. C. de Propaganda Fide sub formula III. num. 13. conceditur facultas“ Dispensandi super defectu aetatis unius anni ob operariorum penuriam, ut promoveri possint ad sacerdotium si alias idonei fuerint“. Quaeritur utrum haec facultas extendatur etiam ad Regulares.

Et omnibus diligenti examine perpensis, praehabitoque DD. Consultorum voto, iidem Emminentissimi ac Reverendissimi DD. Cardinales respondendum mandarunt: Affirmative, facto verbo cum S.Smo.

Feria vero V. die 30. eiusdem mensis et anni in solita Audientia r. p. d. Adessori impertita, facta de suprascriptis accurata reletione S.Smo D. N. Leoni PP. XIII., Sanctitas Sua resolutionem E. morum Patrum adprobavit et confirmavit.

I. Can. Mancini, S. R. et U. I. Not.

4979

1897

Sub ./. dimitruntur rationes symbolarum anno currenti finibus societatis s. Ladislai conflatarum.

4998

1897

(Pályázat a
döbröközi
segédtanítói
állomásra.)

A döbröközi rom. kath. iskolához segédtanító kerestetik az 1897/1898. tanévre. Kötelessége egy tanteremben külön tanítani mint a „Rendszabályok“-ban előírva van. Ezenkívül a kántori teendőkben segédkezni, esetleg egyes ténykedéseket önállóan végezni. Fizetése havonként 15 frt; teljes ellátás, mosás és világítással. Kérvények az iskolaszéki elnökhöz küldendőek.

4999

1897

(Pályázat a
sároki kántori
tanítói állomásra.)

A sároki kántortanítói állomásra ismételt hirdetés pályázat mind- eddig meddő maradván, erre a f. é. XVIII. sz. körlevélben 3360. sz. a. közzétett föltételek mellett újabb pályázat nyittatik azon megjegyzéssel mégis, hogy ezen állomásra okl. óvónő is pályázhat, ki szintén megkapja az utalványozott 93 frtnyi államsegélyt is.

5000

1897

(Pályázat a
magyar-soórási k.
tanítói állomásra.)

A magyar-soórási kántortanítói állomás visszalépés folytán megüresedvén, arra f. é. február 1-ig pályázat hirdettetik. Ezen állomás jövedelme: a) Minden telkes pártól (összesen 102) $\frac{1}{4}$ pm. buza összesen $25\frac{1}{2}$ pm.; pénzérték-

ben 102 frt. b) Minden telkes pártól és minden kisházass pártól (38 kisházass) $\frac{1}{4}$ pm. rozs, összesen $9\frac{1}{2}$ pm.; pénzértékben 28 frt 56 kr. c) Minden telkes kisházass pártól $\frac{1}{4}$ pm. tengeri; összesen 35 pm. pénzértékben 70 frt. d) Minden szőlőbirtokostól 8 liter, összesen 1120 liter bor, pénzértékben 134 frt 40 kr. (A borjárulék literenkint 12 krral megváltható.) e) Minden telkes pártól 50 kr., minden kisházass pártól 50 kr. s így összesen 140 pártól 70 frt. f) A kegyurtól évente 5 méter öl hasábfá 60 frt. g) A hitközségtől iskolafűtésre évente 2 méter öl hasábfá, pénzértékben 24 frt. h) 2 szoba, 2 konyha, 1 pincze, 1 istálló, pajta stb. melléképületekkel; értékben 60 frt. i) 841 □ öl konyhakert; évi jövedelme 5 frt 25 kr. j) 1 hold 85 □ öl szántóföld évi jövedelme 10 frt 53 kr.; 1 hold 1551 □⁰ rét évi jövedelme 6 frt 70 kr.; 1 hold 600 □⁰ legelő évi jövedelme 96 kr. k) a községtől vasárnapi oktatásdíj fejében 21 frt. l) Minden egyes tankötelestől 40 kr. tandíj (1892. évben volt 92 tanköteles) összesen 36 frt 80 kr. m) stóla fejében 10 frt 75 kr. összesen 600 frt 95 kr. Kérvények a püspök-bogádi plébánia hivatalhoz küldendők.

5001

1897

H a n t h o n a róm. kath. kántortanítói állomásra január 13-ig pályázat hirdettetik. Javadalma: a hitközség pénztárából negyed évi részletekben összesen 100 frt, melyből 20 frt két hold földnek megmunkáltatása címén jár. A hivektől 12 frt pár-bér czimén, nemkülönb 10 mérő tiszta buza és 30 mérő rozs, a hitközségi előjáróság által szedve és a tanítónak átszolgáltatva. 6 hold első osztályu szántóföld, a mely földre a hitközség ingyen hordatja ki a tanító udvarában felgyülemlett trágyát. 1109 □ öl első osztályu rét; a hitközség kaszáltatja és gyűjti össze a szénát és sarjút és hordatja a tanító udvarába. 6 öl fa az udvarba szállítva, melyből a tanterem is fűtendő. Első osztályu beltelek és vetemény-kert. Stóla körülbeül 20 frt. Ostyasütésért 3 frt. Kötelmei: a vasárnapi és mindennapi iskola-kötelesek oktatása és nevelése, nemkülönb az összes kántori teendők elvégzése. Tannyelv: német-magyar. Személyes megjelenés kéretik. Kérvények január 13-ig az apari plébániára (Tolna m.) intézendők.

(Pályázat a
hanthi ktani-
tóiállomásra.

5011

1898

A czikói r. k. plébániához tartozó P a l a t n i c z a r. k. tanítói állomásra újból pályázat hirdettetik. Ezen állomás jövedelme: 1) egy szobából és egy konyhából álló lakás, és 30 □ öl házi kert, 2) a hitközség hiveitől teljes élelmezés ennek ellenértéke 156 frt o. é. 3) az államtól állandó segély czimén 244 frt o. é. készpénzben. Csak okleveles tanítók és tanítónők pályázhatnak. A tannyelv német-magyar. Pályázati határidő 1898. február 21-ig. Pályázati kérvények kellőleg fel-

(Pályázat a
palatinczai
tanítói állo-
másra.

szerelve a r. k. iskolaszék elnökéhez Czikóba (Tolna megye) u. p. helyben küldendők.

(Personalia.)

Leopoldus Fischer, parochus Sz.-Istvánensis praesentatus est parochus Tolna-Agárdensis. Edmundus Kirschane administrator Sz.-Istvánensis, Theodorus Klein administrator N.-Vejkeensis constituti sunt. Georgio Moranche a munere notarii districtus erga suas preces relevato, nominatus est notarius districtus D.-Miholjensis Franciscus Bató^r curatus Čepinensis.

Missi sunt cooperatores: Franciscus Rössler e Szászvár ad Olasz; Arnoldus Dreher ex Olasz ad Szászvár; Franciscus Liebelt e Tolna ad D.-Szekcső; Josephus Kienle e Tolna ad Paks; Julius Kopáry e D.-Szekcső ad Tolna; Ludovicus Liebbald e Paks ad Tolna; Josephus Kuhl ad interim e Szebény ad Harcz.

Datum 5-Ecclesiis, die 31. Decembris 1897.

Franciscus a Paula Troll m. p.
vicar. capitularis.

+ leveles, keirőbe Endélyi